Ramita Navai

Orașul minciunilor

Dragoste, sex și moarte la Teheran

POLIROM

Ramita Navai

Orașul minciunilor

Dragoste, sex și moarte la Teheran

Traducere de Ciprian Șiulea

POLIROM
2016

Ramita Navai, *City of Lies: Love, Sex, Death and the Search for Truth in Tehran*
Copyright © 2004 by Ramita Navai
All rights reserved
© 2016 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5884-8
ISBN PDF: 978-973-46-5885-5
ISBN print: 978-973-46-5769-8

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: CC by Ninara (sus); © iStockphoto.com/brytta (jos)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Jurnalistă britanică de origine iraniană specializată în probleme de afaceri externe, RAMITA NAVAI a realizat 20 de documentare pentru Channel 4, seria „Unreported World”, în Sudanul de Sud, Afganistan, Egipt, Nigeria, El Salvador, Zimbabwe etc. Reportajul făcut sub acoperire în Siria pentru emisiunea „Frontline” a fost recompensat cu un premiu Emmy. A lucrat ca jurnalistă pentru Organizaţia Naţiunilor Unite în Pakistan, Kurdistanul irakian şi Iran, iar între 2003 şi 2006 a fost corespondentă în Teheran pentru *The Times*. *Oraşul minciunilor* este prima sa carte.

Pentru toţi oamenii din Teheran, oriunde v-aţi afla

Pentru soţul meu, Gabriel, cetăţean de onoare al Teheranului şi iubirea vieţii mele

Dar mai ales pentru părinţii mei: pentru mama mea, Laya, fiindcă m-a inspirat, şi pentru tatăl meu, Hourosh, care reprezintă tot ce e bun şi frumos în Teheran

Mai bună e minciuna care întreţine pacea decât adevărul care tulbură.

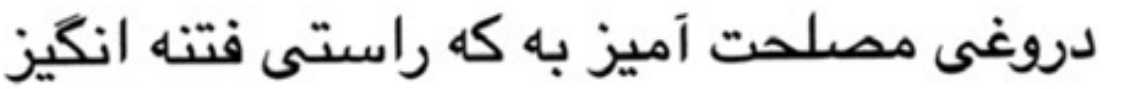

Sa’adi Shirazi, *Grădina florilor lui Saadi*

Prefaţă

Să ne înţelegem: ca să locuieşti în Teheran, trebuie să minţi. Morala nu are de-a face cu asta: a minţi în Teheran ţine de supravieţuire. Această nevoie de a disimula e surprinzător de egalitară – nu există delimitări între clase şi nici discriminare bazată pe religie atunci când vine vorba de a-i induce pe alţii în eroare. Unii dintre cei mai pioşi şi mai virtuoşi locuitori ai Teheranului sunt cei mai înzestraţi şi mai şireţi în arta minciunii. Noi, cei din Teheran, suntem maeştri în manipularea adevărului. Copiii mici sunt învăţaţi să nege că tăticul ţine băutură în casă; adolescenţii jură cu înflăcărare că sunt virgini; comercianţii le îngăduie clienţilor să mănânce, să bea şi să fumeze pe furiş în încăperile lor din spate în lunile de post şi tinerii se autoflagelează la sărbătoarea religioasă Ashura, pretinzând că fiecare lovitură e pentru imamul Hussein, când de fapt e un spectacol macho cu care le ispitesc pe fetele drăguţe, care la rândul lor susţin că se află acolo doar pentru Dumnezeu. Toate aceste minciuni nasc alte minciuni, care înfloresc în fiecare fisură a societăţii.

Adevărul a devenit un secret, o marfă rară şi periculoasă, foarte preţuită, care trebuie manipulată cu mare grijă. Atunci când spui adevărul în Teheran, acesta e un act de extremă încredere sau de disperare absolută. În cultura iraniană, minciuna spusă pentru a supravieţui nu este o noutate; în primii ani ai cuceririi islamice, şiiţii au fost încurajaţi să mintă în privinţa credinţei lor ca să evite persecuţiile, practică numită *taqiya*. Coranul precizează şi el că, în unele cazuri, este permis să minţi pentru binele comun. Chiar dacă această patologie a subterfugiului s-a strecurat în afara oraşului şi a pătruns în oraşele şi satele din întreaga ţară, Teheranul rămâne în continuare sursa ei.

Dar iată care e problema: iranienii sunt obsedaţi să fie sinceri cu ei înşişi; asta face parte din cultura noastră. Poetul persan Hafez ne imploră să căutăm adevărul pentru a descoperi sensul vieţii:

Această iubire pe care o ai acum pentru Adevăr

Nu te va părăsi niciodată
Bucuriile şi suferinţele tale de pe această cale anevoioasă
Ridică vălul tău ros precum o cortină de teatru
Şi îţi vor dezvălui neîndoios Magnificul tău Sine.

Personajele din telenovelele iraniene se află aproape întotdeauna în căutarea adevăratului lor sine şi multe *fatwa* se referă la dihotomia dintre povara obligaţiilor religioase şi dorinţele umane sincere. Aşa încât cei mai mulţi dintre locuitorii Teheranului sunt într-un conflict permanent, căci cum rămâi sincer faţă de tine însuţi într-un sistem în care eşti obligat să minţi ca să supravieţuieşti?

Aş vrea să mai clarific un lucru. Nu susţin că noi, iranienii, suntem un neam de mincinoşi. Minciunile sunt în primul rând o consecinţă a supravieţuirii într-un regim opresiv, a conducerii de către un guvern care crede că ar trebui să aibă posibilitatea de a se amesteca până şi în cele mai intime treburi ale cetăţenilor săi.

Cât am locuit (şi am minţit) în Teheran, am auzit poveştile oamenilor pe care urmează să-i cunoaşteţi. Nu toţi sunt locuitori obişnuiţi ai Teheranului; unii trăiesc chiar la periferia societăţii iraniene. Dar sper ca până şi cele mai extreme poveşti din această carte să ajute pe cineva din afară să înţeleagă viaţa cotidiană din acest oraş cu peste 12 milioane de locuitori. În experienţa mea, trăsătura definitorie a oamenilor din Teheran e bunătatea lor, pentru că, oricât de grea devine viaţa, oricât de mult strânge şurubul regimul, există o căldură de nestăpânit; am simţit-o din partea unor susţinători fanatici ai regimului, a unor disidenţi înflăcăraţi şi a tuturor celor aflaţi între aceste două extreme.

Am schimbat toate numele şi unele detalii, perioade şi locuri ca să-i protejez pe oameni, dar tot ce e scris aici s-a întâmplat sau continuă să se întâmple. Toate sunt poveşti adevărate din oraşul minciunilor.

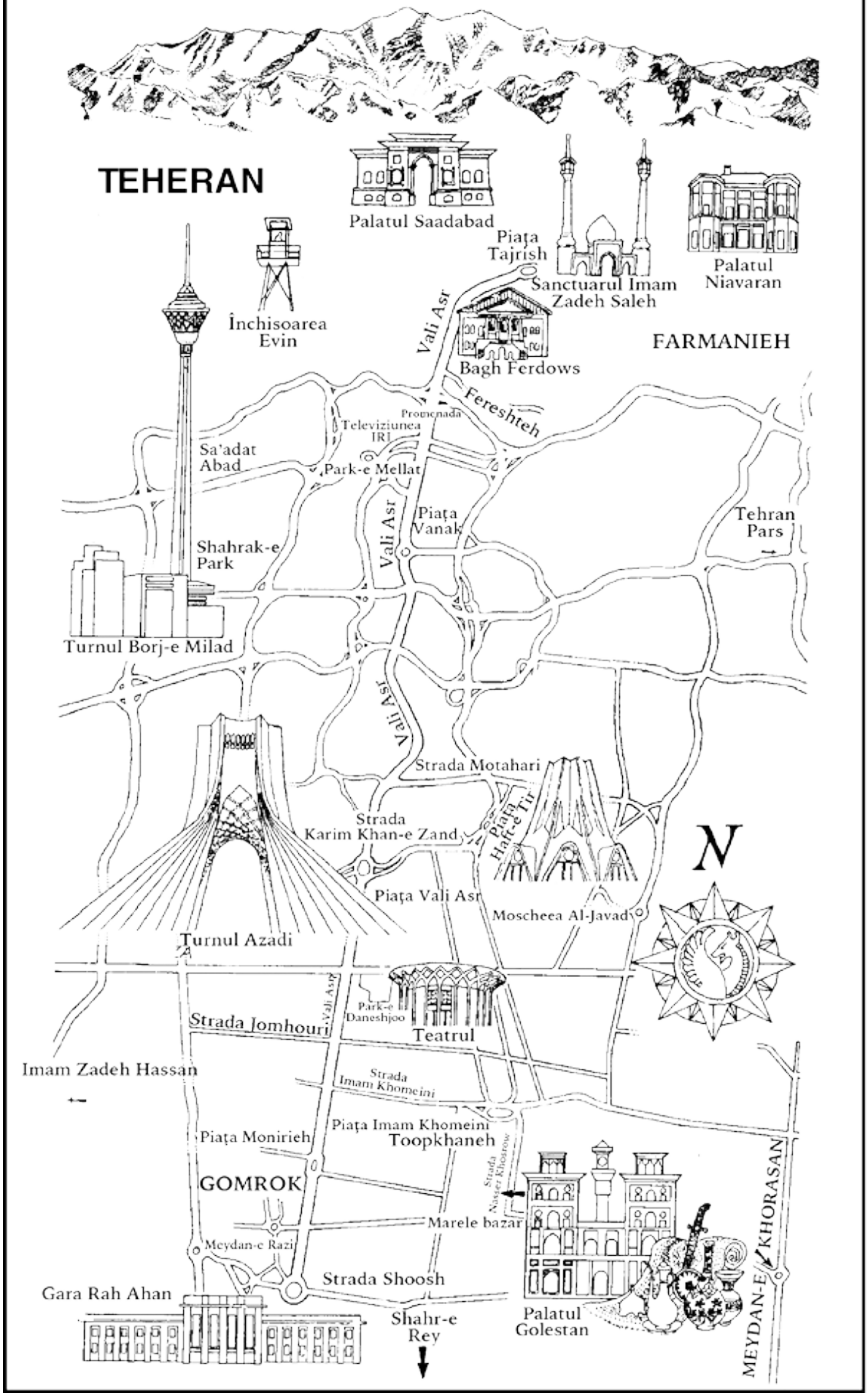
TEHERAN
Palatul Saadabad
Piața Tajrish
Sanctuarul Imam Zadeh Saleh
Palatul Niavaran
Închisoarea Evin
Vali Asr
Bagh Ferdows
FARMANIEH
Fereshteh
Promenada
Televiziunea IRI
Sa'adat Abad
Park-e Mellat
Piața Vanak
Tehran Pars
Shahrak-e Park
Turnul Borj-e Milad
Strada Motahari
Strada Karim Khan-e Zand
Piața Hafte-e Tir
N
Piața Vali Asr
Moscheea Al-Javadi
Turnul Azadi
Park-e Daneshjoo
Teatrul
Strada Jomhouri
Imam Zadeh Hassan
Strada Imam Khomeini
Piața Monirieh
Piața Imam Khomeini
Toopkhaneh
GOMROK
Strada Nasser Khosrow
Marele bazar
Meydan-e Razi
Strada Shoosh
Gara Rah Ahan
Shahr-e Rey
Palatul Golestan
MEYDAN-E KHORASAN

Prolog

Strada Vali Asr

De sus, Teheranul are o strălucire eterică. O ceaţă portocalie pluteşte deasupra oraşului, refractând razele soarelui: o negură deasă şi nocivă care se agaţă cu încăpăţânare de fiecare colţ, arzându-ţi nările şi înţepându-ţi ochii. Fiecare stradă e congestionată de maşini care scuipă nori negri ce se ridică încet şi rămân deasupra, nemişcaţi. Fumul se târăşte chiar şi pe coastele de caramel ale munţilor Alborz, spre nord. Aici, ciorchini de blocuri-turn privesc în jos spre oraş, ca nişte imami stând în picioare în faţa congregaţiei prosternate. O masă de umanitate umple valea de sub ele. Fiecare centimetru e acoperit, aparent fără nici un stil, fără nici o logică sau raţiune. Vechi cartiere sunt despicate brutal de intersecţii complicate, iar lângă vile rustice se înalţă clădiri postmoderne urâte.

În mijlocul oraşului e un bulevard lung şi larg mărginit de mii de sicomori înalţi, care traversează tot acest haos şi taie Teheranul în două. Strada Vali Asr străbate Teheranul de la nord la sud, pompând prin el viaţă şi revărsând-o până în cele mai ascunse colţuri ale oraşului. Vali Asr este singurul bulevard ce rezumă Teheranul pentru toţi locuitorii săi. De decenii, iranienii vin aici să sărbătorească, să protesteze, să defileze, să comemoreze, să jelească. Una dintre cele mai clare amintiri din copilăria mea în Teheran este parcurgerea acestei străzi cu maşina; încă îmi amintesc senzaţia că sunt învăluită de copacii care se apleacă uşor unul spre celălalt, protejându-ne sub coroanele lor verzi.

Alături de rădăcinile bătrâne şi proeminente ale copacilor, care ies răsucindu-se din betonul crăpat, prin nişte jgheaburi adânci numite *joobs* curge apa rece ca gheaţa ce vine din munţii de la nord. Cu cât curge mai spre sud, cu atât devine mai tulbure şi mai întunecată. Imediat după mijlocul bulevardului Vali Asr e centrul, o concentrare efervescentă şi foarte aglomerată a oraşului, unde mii de motociclete, maşini şi oameni parcurg şi traversează strada care vuieşte. Înghesuite între blocurile de apartamente, încă găseşti câteva case vechi, somptuoase, care se luptă să supravieţuiască. Mai la sud, clădirile devin mai mici şi mai decrepite: case de ciment nezugrăvit şi cărămidă sfărâmicioasă, cu ferestre sparte şi cocioabe de tablă ondulată înălţate pe acoperiş. De ziduri atârnă coşuri de fum şi aparate de aer condiţionat ruginite, ca nişte măruntaie de metal împinse afară. Aici străzile îşi pierd culorile, înghiţite de conservatorism şi sărăcie. Linţoliile negre ale *chador*-urilor purtate de femei şerpuiesc tăcute printre costume şi şaluri negre: nuanţe ale doliului având,

toate, aprobarea islamică, întrerupte doar de picturi murale macabre cu eroi de război, martiri religioşi şi propagandă politică. La extremitatea lui sudică, Vali Asr se revarsă către piaţa Rah Ahan, principala gară a Teheranului, unde sosesc călători din întreaga ţară: lori, kurzi, azeri, turkmeni, tadjici, arabi, oameni din Belucistan, din Bakhtiyari, qashqai şi afgani.

Vali Asr şi sutele de străzi care se desprind din el constituie un microcosmos al oraşului. Cu cei aproape 18 kilometri ai săi de la un capăt la altul, îi pune în legătură pe bogaţi şi pe săraci, religia şi laicitatea, tradiţia şi modernitatea. Însă vieţile oamenilor de la cele două capete par a fi la secole distanţă.

Bulevardul a fost construit de şahul Reza, chiar dacă, atunci când s-a început lucrul, în 1921, el nu era încă rege. După o lovitură de stat care l-a înlăturat pe şahul Ahmad, ultimul monarh qadjar, bulevardul a început să prindă cu adevărat contur. Pentru a-i face loc au fost distruse livezi şi grădini minunat amenajate care aparţineau unor aristocraţi, politicieni şi prinţi qadjar, şahul Reza păstrând pentru el şi pentru familia lui cele mai bune terenuri. A durat încă opt ani până când bulevardul a fost terminat, fiind extins spre nord, prin zona rurală, conectând palatele şahului, reşedinţele de iarnă din sudul mai cald al oraşului şi reşedinţele de vară adăpostite în munţii mai răcoroşi de la nord. Bulevardul făcea parte din programul de extindere masivă al şahului Reza, în încercarea lui de a atrage Iranul spre lumea modernă. El avea să devină obiect al invidiei în Orientul Mijlociu; magnific şi impresionant, având rafinamentul şi frumuseţea bulevardelor franceze mărginite de copaci şi grandoarea unui drum roman mare şi impunător. Şahul Reza a supravegheat personal plantarea a aproximativ 18.000 de sicomori. A numit bulevardul după el: Pahlavi.

În 1979, când Revoluţia Islamică l-a răsturnat pe fiul şahului Reza, Mohammad Reza, naţionaliştii au redenumit bulevardul Strada Mossadegh, în cinstea fostului prim-ministru iranian, dr. Mohammad Mossadegh, un avocat excentric educat în Europa care a fost răsturnat de la putere cu sprijinul CIA atunci când a încercat să naţionalizeze petrolul ţării, propulsându-l la statutul de erou. Numele a durat aproape la fel de mult ca şi mandatul lui – un an şi ceva. „Naşul” revoluţiei, ayatollahul Rudollah Khomeini, nu ar fi permis niciodată ca bulevardul cel mai celebru din ţară să poarte în continuare numele unui om ce reprezenta naţionalismul persan, şi nu islamul şi a cărui popularitate o invidia. Khomeini a ordonat ca bulevardul să fie numit Vali Asr, după veneratul imam Mahdi, cunoscut şi ca imamul Zaman, ultimul dintre cei 12 imami şiiţi şi omul despre care mulţi şiiţi cred că va fi Ultimul Mântuitor al lumii. Reapariţia lui mesia va vesti o nouă eră de pace şi de perfecţiune islamică, dar până atunci Ultimul Mântuitor va rămâne ascuns. Un nume potrivit pentru un bulevard ce simbolizează un oraş a cărui forţă vitală reală e atât de reprimată de regimul islamic.

Se întâmplă în miez de noapte. Nimeni nu ştie exact ora şi nici câţi oameni sunt implicaţi. Dar a doua zi dimineaţa toată lumea vorbeşte despre asta. Dovezile sunt presărate pe unele porţiuni ale străzii Vali Asr: zeci de cioturi de copaci străpung betonul. Nişte lucrători ai primăriei au tăiat cu drujba peste 40 dintre sicomorii de pe bulevard. Locuitorii Teheranului fac plângeri. Trimit scrisori, sună la biroul primarului, fac fotografii. Postează pe Twitter şi creează o pagină de Facebook. Povestea ajunge la ştiri. O bine-cunoscută organizaţie pentru drepturile omului susţine că s-au tăiat mult mai mulţi copaci. O organizaţie pentru patrimoniul cultural afirmă că tăierea copacilor „nevinovaţi" este o acţiune „devastatoare". Radio Farhang, un post naţional, e copleşit de apeluri la emisiunea live de dezbateri. „Pentru mine, fiecare copac e o amintire. Dacă aceşti copaci sunt tăiaţi, amintirile mele vor muri. E ca şi cum mi-ar tăia sufletul", spune o femeie plângând, cu pasiunea şi dramatismul tipic iraniene. Locuitorii Teheranului sunt furioşi.

Un veteran de război fără picioare îşi ocupă locul obişnuit pe trotuarul de lângă Park-e Mellat, în nordul străzii Vali Asr. Îşi aşază cârjele murdare lângă el şi îşi întinde marfa pe jos: baterii de diferite mărimi şi culori. Un şobolan uriaş traversează în fugă şanţul din spatele lui. Un student la conservator, cu vioara atârnată pe umăr, a auzit de tăierea copacilor şi a venit să vadă cu ochii lui.

— Măcar eu am fost la război, dar ce a făcut sărmanul copac ca să merite aceeaşi soartă ca mine? glumeşte veteranul.

Tânărul zâmbeşte şi o ia spre nord, spre Bagh Ferdows, o grădină publică din faţa unui elegant palat qadjar. Aici vine el să mediteze şi să privească lumea de pe Vali Asr. Se aşază pe o bancă şi îşi deschide laptopul; pune o interpretare live a *Recviemului* lui Mozart. Vine şi un bătrân în costum cu vestă, aşezându-se la celălalt capăt al băncii, astfel încât să poată auzi sublima muzică peste zgomotele oraşului.

Acolo unde Vali Asr o coteşte spre centru, lângă strada Jomhouri, un bărbos cu adidaşi verzi şi cămaşă roşie cântă la acordeon melodii persane clasice, triste, pentru navetiştii blocaţi în maşinile lor. Atunci când cineva îi întinde o bancnotă, el pescuieşte din borsetă o bucăţică de hârtie care le indică oamenilor pagina lui de internet, un blog despre relele lumii: diavolul, materialismul şi obsesia noastră pentru sex.

Lângă capătul sudic al străzii Vali Asr, drumul e blocat. Dar nu e oră de vârf. Mii de oameni se îngrămădesc în frig pe trotuarul şi pe strada din faţa unei moschei; înăuntru nu mai e loc. E o înmormântare. Bărbaţii cară aranjamente de doi metri cu gladiole albe legate cu panglică neagră. Înăuntrul moscheii, un *ghaari* recită din Coran. După aceea deschide omagierea femeii moarte: „Făcea parte dintr-o generaţie care cunoştea sensul adevărat al onoarei. I s-a dedicat lui Dumnezeu, fără să mai

privească în urmă. A fost o femeie cinstită”, spune el.

Unu

Dariush

Aeroportul Mehrabad, Teheran, martie 2001

— Ai fost plecat mult timp.

Tânărul ofiţer nu a ridicat privirea în timp ce răsfoia paşaportul.

— Şi acum te-ai hotărât să te întorci.

A continuat să răsfoiască.

— După atâţia ani.

A prins cu degetele colţul de plastic al primei pagini.

Dariush nu-şi amintea să mai fi fost atât de speriat de pe vremea când era mic. Şi-a trecut limba peste învelişul tare de plastic al pastilei de cianură prinse între gingie şi obraz. I se spusese că regimul avea o listă cu toate numele lor, o listă neagră a disidenţilor urmăriţi de stat. I se spusese că închisoarea însemna tortură şi o moarte lentă.

Ofiţerul îl privea fix.

— De ce ai plecat?

— Părinţii mei au plecat din cauza războiului, eu aş fi vrut să rămân, dar m-au luat cu ei.

Răspunsese prea repede.

— De ce te-ai întors?

Bărbatul i-a examinat paşaportul. Plătise pentru el 20.000 de dolari americani unui militant şiit din Bagdad care făcuse rost de paşapoarte pentru nişte nume mari. Era o operă de artă; nu puteai cumpăra un fals mai bun.

— Am venit să-mi vizitez nişte rude. Îmi... îmi e dor de ţară.

Îi tremura vocea. Ofiţerul s-a aplecat peste birou şi i-a pus mâna pe piept.

— Îţi bate inima ca la o vrăbiuţă, a spus el.

Apoi a izbucnit în râs şi a aruncat paşaportul lui Dariush pe tejghea.

— Voi, ăştia noi, sunteţi toţi foarte speriaţi. Nu crede tot ce citeşti, amice, n-o să te mâncăm. O să vezi că aici viaţa e mai bună pentru oameni ca tine. N-o să mai pleci niciodată.

A fost foarte uşor să se întoarcă în ţara care îl obsedase în fiecare zi după ce fugise de revoluţie împreună cu mama lui, cu peste douăzeci de ani în urmă. Părea aproape prea uşor. Trebuia să fie prudent, pentru că puteau să-l suspecteze în continuare. Dariush ştia că iranienii sunt maeştri ai cacealmalelor.

După cum îl avertizase Grupul, genţile lui trebuiau să fie examinate cu raze X înainte să fie lăsat să treacă. Securitatea fusese înăsprită nu doar din cauza paranoiei regimului sau a fricii de mişcări separatiste. Era şi teama de oameni ca el, era teama de MEK, Mojahedin-e-Khalq, Mujahedinii Poporului.

Trecuse doar un an şi ceva de când Dariush se înscrisese oficial în MEK. Mama lui, care era învăţătoare, se înfuriase când el începuse să vorbească despre ei. MEK jucase un rol crucial în Revoluţia Islamică din 1979 care l-a răsturnat pe şah şi mama lui Dariush îi învinovăţea la fel de mult ca şi pe islamişti pentru că-i distruseseră viaţa. Sperase ca asta să fie ceva trecător pentru el; MEK erau primii revoluţionari islamici moderni din Iran şi ea îşi amintea cum, în studenţie, şi unii dintre prietenii ei fuseseră impresionaţi de discursul lor despre valorile socialiste şi egalitate. Dar a început să observe schimbări şi mai serioase la Dariush; acesta a început să se roage, iar ea, chiar dacă era practicantă, se simţea tulburată de noua religiozitate a fiului ei. Acesta începuse să le ţină tuturor celor din jurul lui prelegeri despre *sazman*, organizaţia – Grupul –, arătându-le fotografii cu deţinuţi de conştiinţă care făceau parte din MEK. Ea l-a combătut, înşirându-i poveşti despre prieteni de familie care se implicaseră şi fuseseră spălaţi pe creier şi separaţi de cei dragi. Mama lui fusese mândră de educaţia lui americană şi de noua lor viaţă dintr-un orăşel de lângă Washington, DC. Nu suporta să vadă cum el îşi vărsa toate economiile şi câştigurile în contul bancar al Grupului. Dariush nici nu voia să audă. A început să treacă tot mai rar pe la ea, apoi nici măcar nu a mai sunat-o. Ea l-a implorat să iasă din MEK. Însă el a înlăturat-o din viaţa lui.

Dariush a ieşit sub cerul primăvăratic din dimineaţa aceea, inspirând mirosul prăfos al Teheranului. Era mirosul copilăriei lui: naftalină, ierburi uscate, pământ şi benzină. Era acasă.

S-a îndreptat spre coada pentru taxiuri, savurând fiecare pas, în timp ce întorcea capul într-o parte şi în alta, ca un porumbel care caută mâncare. Familiaritatea era aproape tiranică; oriunde se uita, parcă era înconjurat de rude. Nu avusese niciodată un sentiment atât de puternic de apartenenţă, nici măcar faţă de Grup.

— Auzi, noi nu avem timp să stăm toată ziua după dumneata, urcă în maşină sau ieşi din rând.

Un bărbat cu salopetă şi mapă îl privea fix.

— Scuze, eram dus pe gânduri. Strada Vali Asr, promenada, vă rog.

Dariush fusese surprins când primise instrucţiuni să meargă la întâlnire în nordul Teheranului, dar membrii Grupului aflaseră din propria experienţă amară că în oraş existau puţine locuri în care puteau să se piardă în mulţime. Pe oameni îi interesează mai puţin ce treabă ai tu pe străzile din nordul Teheranului; sunt prea angajaţi în discuţiile lor şi se feresc de orice ar putea sparge bula în care trăiesc. La început, primele întâlniri dintre un agent şi superiorul lui aveau loc, de regulă, în parcuri izolate din centru, dar acum acestea erau pline de dependenţi şi traficanţi de droguri şi de poliţişti. Chiar şi atunci când pare că nu e nimeni în preajmă, pe fiecare alee şi în fiecare colţ din centrul Teheranului pândesc ochi şi urechi. O dată, întâlnirea unor camarazi lângă bazar se sfârşise catastrofal. În toată zona se răspândise vestea că are loc o conversaţie tainică. Doi membri ai grupului au văzut că vine poliţia şi au fugit ca să-şi salveze viaţa. Au stat ascunşi timp de trei luni, după care au fost trecuţi ilegal peste munţii îngheţaţi de nişte infractori kurzi, pe care îi convinseseră că sunt studenţi protestatari, deoarece kurzii nu i-ar fi luat niciodată cu ei dacă ar fi ştiut că sunt membri ai MEK. Încă nu au uitat că MEK l-a ajutat pe preşedintele irakian Saddam Hussein să stopeze acţiunile separatiştilor kurzi. Pe vremea şahului, majoritatea deţinuţilor politici şi a celor executaţi pe motive politice erau membri ai MEK, ceea ce contribuise la sporirea sprijinului de care se bucura. La doar doi ani după revoluţie, MEK avea jumătate de milion de adepţi activi. Simţindu-se ameninţaţi de puterea ei crescândă, oamenii din spatele Revoluţiei Islamice – clericii şi fundamentaliştii – au făcut ceea ce făceau de fiecare dată când se confruntau cu o ameninţare din interior: s-au întors împotriva alor lor. Numindu-i pe membrii MEK *monafeqin*, ipocriţi înţeleşi cu puterile occidentale imperialiste ca să poarte un război nesfânt, revoluţionarii au spânzurat sau au împuşcat mii dintre ei, ca parte a unei epurări sistematice. Supravieţuitorii au fugit în Irak, iar Saddam le-a oferit protecţie şi i-a instalat în tabăra de la Ashraf, o zonă din nordul Bagdadului, unde i-a înarmat şi i-a instruit. Membrii MEK s-au înrolat chiar în armata irakiană ca să lupte împotriva soldaţilor iranieni în timpul războiului dintre Iran şi Irak, ucigând mulţi compatrioţi ai lor. Acela a fost momentul în care atitudinea faţă de ei s-a schimbat.

— Dumnezeule, ai lipsit mult de-aici, de unde ai accentul ăla? Scuze, domnule, nu vreau să fiu nepoliticos, dar accentul ăsta e mai pronunţat decât al lui George Bush – e din America, nu-i aşa?

Şoferul şi-a întins gâtul şi a râs, examinându-l în oglinda retrovizoare. Dariush a tresărit.

— Da, din America, de lângă Washington. Dar noi nu am vrut niciodată să plecăm din Iran, n-am avut de ales.

Se scuza.

— Douăzeci de ani! Aşa mai zic şi eu să aveţi accent, nu ca puştii ăştia de bani gata care merg o săptămână în vacanţă şi se întorc prefăcându-se că au uitat să vorbească farsi. Ah, Marele Satan, ce n-aş da să mă duc şi eu şi să trăiesc cu diavolul ăla! Prietena mea a stat trei zile la coadă la consulatul american din Istanbul şi practic i-au râs în faţă. Suntem toţi terorişti, înţelegi.

A dat mai tare radioul din care se auzea în surdină o melodie eurotehno. Când fugise Dariush, una dintre preferatele taximetriştilor era „I Will Survive" a Gloriei Gaynor.

Chiar dacă toate geamurile erau închise, un curent rece pătrundea prin crăpăturile şi găurile Paykanului alb, varianta iraniană improvizată a Hillman Hunterului din anii '60, care gonea huruind asurzitor.

În Teheran există o singură viteză de rulare: cât de repede poate maşina ta să meargă. Paykanurile vechi şi uzate încă reuşesc să atingă, zgâlţâindu-se, 130 de kilometri la oră dacă au motor nou, aproape la fel de mult ca orice Peugeot, maşina preferată a clasei de mijloc. Membrii Grupului glumiseră că era mai probabil ca Dariush să moară pe străzile Teheranului decât din cauza regimului şi probabil că aveau dreptate. Maşinile contorsionate, pasagerii plini de sânge sau chiar morţi, întinşi pe asfalt, sunt imagini familiare în Teheran. Bineînţeles, şi traficul era o preocupare esenţială pentru Grup; se optase pentru o motocicletă ca vehicul de fugă, deoarece o maşină s-ar fi blocat în trafic. Dar la ora aceea strada era ciudat de liberă. Dariush se uita la Teheranul care trecea prin faţa geamului, urmărind cum se perindă case, blocuri, birouri, spitale şi şcoli.

Nu îşi amintea ca Teheranul să fi fost atât de urât. Îşi aducea aminte de case vechi şi maiestuoase, străduţe şerpuite, apartamente elegante construite de francezi; de vile, livezi şi grădini; de un oraş curat, fără trafic. Dar acum nu mai vedea decât un amalgam neplăcut de lespezi cenuşii de beton, blocuri ţipătoare din marmură pătată, stâlpi impunători imitând coloanele greceşti şi, başca, ţevi de plastic în culori primare. Îşi bătuseră joc de oraş. Dariush a strâns din dinţi în timp ce se crispa de furie. Furia era întotdeauna o uşurare. Erau momente în care simţea cum furia se risipeşte din trupul lui, era o senzaţie fizică; muşchii i se destindeau şi pieptul i se umfla. Se panica la gândul că îşi va pierde motivaţia, că va renunţa la luptă. Dar nu şi acum. Îi luaseră în stăpânire oraşul, iar el era pregătit.

Taxiul a cotit spre Vali Asr, bulevardul care le aminteşte tuturor celor din Teheran de casă. La prima vedere, Vali Asr părea mai mult sau mai puţin la fel. Existau în continuare aprozarele, magazinaşele, cafenelele şi restaurantele, vitrinele stridente şi vânzătorii ambulanţi. Doar barurile dispăruseră, cârciumile pe care le adorau părinţii lui, sălile de biliard pline de fum, deschise toată noaptea, discotecile cu cozi în faţă. Îl

durea să recunoască faptul că lipsa acestor lucruri – influenţa nocivă şi corupătoare a Occidentului care prinsese rădăcini în ţara lui şi crăpase fundaţiile patriei sale – îi făcea bine Teheranului. Îl durea pentru că era perioada în care părinţii lui fuseseră cei mai fericiţi, când dansau şi beau în tot felul de localuri de pe strada Pahlavi. Dar pe Dariush îl durea şi gândul că părinţii lui se complăcuseră într-o cultură atât de decadentă. Încercase să le găsească scuze în sinea lui; nu făcuseră decât să îmbrăţişeze aspiraţiile oricăror tineri din Teheran care făceau parte din clasa de mijloc în anii ’70. Dar el întorsese spatele tuturor acestor lucruri. Grupul îi arătase calea, iar el ştia că Dumnezeu veghează.

Acum străzile nu mai erau atât de goale, oraşul se trezea încet la viaţă. Un bătrân adus de spate care împingea o roabă plină cu portocale a trecut pe lângă maşină. În ciuda părului bogat, părea să aibă o sută de ani, iar după voce, şi mai mult; orăcăielile lui erau înăbuşite de motoare şi risipite de adierea de primăvară.

— Sărmanul de el! HEI, BUNICULE, CÂT COSTĂ?

Şoferul i-a făcut semn să se apropie.

— 300 de tumani kilul, fiule, sunt proaspete, culese chiar astăzi de pe pământul dulce din Mosha, a şoptit bătrânul, ridicând ochii mici, lucind din cauza cataractei, de sub spatele cocoşat.

Până şi hainele lui păreau vechi de un secol: o cămaşă roasă şi pătată, dar cu gulerul şi manşetele scrobite, atârna pe trupul lui mic şi vlăguit, iar pliurile uzate ale pantalonilor de ţăran se unduiau spre pământ.

— Bunicule, ai mai mult păr decât mine şi el la un loc – păstrează restul.

— E singurul lucru din care am mai mult decât oricine altcineva, a zâmbit bătrânul cu gingiile sclipind, să-ţi dea Dumnezeu viaţă lungă.

Taxiul a pornit zdrăngănind, iar şoferul a dat din cap, uitându-se la bătrânul ţăran în oglinda retrovizoare.

— Nici dac-ar vinde toate fructele din satul lui, omul ăla tot n-ar avea de-ajuns ca să hrănească o familie. Asta nu e viaţă, nu e nici măcar supravieţuire. Oraşul ăsta e terminat.

Paykanul a ieşit din tunelul de copaci spre promenadă, o intersecţie imensă de beton, plină de oameni şi maşini care mergeau în zigzag în toate direcţiile pe sub o şosea suspendată. Şoferul a oprit lângă un refugiu pentru pietoni din mijloc, atingând marginea servietei unui funcţionar. Bărbatul n-a avut nici cea mai vagă reacţie şi s-a pierdut în vacarm. Dariush a coborât din taxi în mijlocul haosului matinal. Şi-a dat seama că maşinile nu aveau să se oprească şi că trebuia să traverseze în stilul iranian, aruncându-se în mijlocul traficului. A avut nevoie de mai mult de cinci minute ca să parcurgă cei zece metri până pe partea cealaltă; de fiecare dată când mai avansa puţin, o maşină sau o motocicletă se năpustea claxonând spre el. În cele din urmă, o

bătrână cu *chador* i-a spus să se ia după ea şi, în timp ce trupul ei voinic traversa legănându-se haosul de maşini, i-a spus că probabil fusese plecat mult timp. El a oftat.

Dariush a luat-o spre nord, către o cafenea de la intersecţia bulevardului Vali Asr cu strada Fereshteh. Era deschisă deja de câteva ore şi servea *kalepacheh* la mic dejun – un cap întreg de oaie: limbă, ochi, fălci şi toate celelalte. Semăna mai mult cu un laborator decât cu o cafenea, cu faianţă albă, strălucitoare pe toţi pereţii şi pe toate suprafeţele. Până şi chelnerii erau îmbrăcaţi cu halate albe, imaculate, în timp ce serveau bucăţile disecate de carne moale şi alunecoasă. Lumina nemiloasă a unor neoane puternice pătrundea în fiecare bucăţică de seu şi de carne de pe farfuriile ieftine, albe, de porţelan. Dariush a tras în piept duhoarea dulce şi caldă a cărnii, oaselor şi cartilajelor dezintegrate. Mama lui încercase de câteva ori să facă *kalepacheh* în America. Mâncaseră posomorâţi, în tăcere, deoarece *kalepacheh* e o mâncare de bărbaţi şi le amintea de tatăl lui, care o gătea mai bine decât oricine. Tatăl lui, monarhist devotat, fusese funcţionar în guvernul şahului. Fusese dus la interogatoriu când miliţia cutreiera străzile şi îi ridica pe toţi cei pe care îi găsea şi de atunci nu îl mai văzuse nimeni niciodată.

Dariush a zărit o masă liberă în spate, lângă tejgheaua bucătăriei. Şi-a croit drum prin sală şi, în timp ce se aşeza, un chelner aflat în trecere i-a tuflit pe masă un păhăruţ cu ceai. În spatele lui, oalele de oţel scoteau valuri de aburi, iar supa clocotea cu un zumzet constant, acoperit de zăngănitul farfuriilor şi de vocile oamenilor. În taxi fusese atent să vadă dacă era urmărit. De unde stătea, vedea tot restaurantul, până afară. Nimeni. Ajunsese devreme. S-a mai relaxat puţin, îngăduindu-şi să cerceteze încăperea.

Clienţii erau o amestecătură ciudată. Muncitori bărboşi şi funcţionari care mâncau singuri, grăbiţi, cu capetele plecate. Clienţi vechi cu cămăşi călcate care se tachinau de la o masă la alta, care nu îşi mai schimbaseră ritualurile micului dejun de decenii. Drumeţi cu geci şi ciorapi de lână care îşi refăceau forţele după excursii prin munţii Alborz, cu bastoanele şi rucsacurile sprijinite de masă. Ei mâncau cel mai încet, savurând fiecare bucăţică după ce urcaseră pe vârf în zori de zi, după ce se luptaseră cu soarele necruţător şi cu potecile înţesate de amatori.

În mijlocul restaurantului era un tablou care îl incita şi îl dezgusta în acelaşi timp. Un grup de adolescenţi şi tineri de vreo 20 şi ceva de ani stăteau tolăniţi pe scaune şi pe mese, cu capetele sprijinite unul de altul, cu picioarele răşchirate şi ochelari de soare pe cap. Chicoteau, flirtau şi pălăvrăgeau în şoaptă despre noaptea trecută. Fetele erau izbitor de frumoase, chiar şi cu rimelul întins, cu părul pieptănat pe spate ieşind de sub baticurile minuscule şi şuviţe răzleţe lipite de frunţile transpirate. Frumoase, în ciuda nasurilor cârne neverosimile, cioplite şi cizelate de bisturiul chirurgului. Îşi ţuguiau buzele umede, rostind cuvinte nedesluşite, dându-şi capul pe spate şi

împingându-şi sânii în faţă în timp ce râdeau, expunându-şi braţele subţiri, arămii. Umpleau încăperea cu râsetele lor, cu pupilele lor dilatate de ecstasy, cu privirile aeriene şi mirosul dulce de vodcă de contrabandă care se agăţa de hainele lor de petrecere, iţindu-se pe sub *manteau*, pardesiele islamice obligatorii pe care femeile trebuie să le poarte pentru a-şi ascunde formele. Sorbeau din mâncarea preferată a petrecăreţilor, boluri mari de supă de creier, un leac perfect pentru mahmureală, ce absoarbe drogurile şi băutura pe care le mai au în organism.

Dariush le privea atât de absorbit pe fete, încât nici nu a remarcat că tovarăşul său a intrat în restaurant.

— *Salaam*, frate. Bun venit acasă.

Dariush fusese uşor de recunoscut; pe lângă faptul că avea pe masă cheile şi pachetul roşu de Marlboro convenite, se holba.

Dariush a părut stânjenit. Se lăsase distras.

— Nu-ţi face probleme, întotdeauna e un şoc să-i vezi pe copiii ăştia comportându-se ca nişte animale în timp ce ţara lor se duce de râpă. Şi tu eşti cel care o să ne salveze pe toţi, nu?

A zâmbit afectat, apoi a şoptit:

— Ştiu care e misiunea ta. Jahangir m-a informat. Poţi să-mi spui Kian. Cunoşti procedura.

Au mâncat în tăcere şi, fără să mai aştepte nota de plată, Kian a lăsat un teanc de bancnote pe masă şi a plecat. Dariush l-a urmat pe Vali Asr spre nord, acolo unde bulevardul coteşte către est, spre piaţa Tajrish. Au trecut pe lângă grădinile vechiului palat Bagh Ferdows, în timp ce adierea proaspătă le mângâia gleznele. Pe Vali Asr explodau semnele primăverii: copacii se umpluseră de muguri verzi, strălucitori, mirosul lipicios al sevei dulci care acoperea noile frunze din anul acela; din cutiile înşirate în faţa magazinelor se revărsau grămezi de migdale necoapte, prune, caise şi smochine din sud, de culoarea jadului, şi mănunchiuri de tarhon şi de mentă.

Au luat-o la stânga, pe străduţele dosnice din vechiul cartier Shemiran, şi au intrat într-un bloc cenuşiu şi pătrat; în aer plutea miros de ceapă prăjită. Sus, la etajul al şaselea. De la balcon, sutele de acoperişuri de blocuri-turn semănau cu nişte căsuţe de jucărie în umbra munţilor, de ale căror vârfuri încă se agăţa cu încăpăţânare un strat de zăpadă rămasă din iarnă.

— Nu sunt microfoane în apartament, am verificat eu noaptea trecută.

Camera era acoperită de un linţoliu de praf. Kian a dat la o parte o folie de plastic de pe o canapea veche de piele. A scos din buzunar o hartă decolorată de soarele verii şi a despăturit-o. I-a netezit pliurile în timp ce o întindea pe masă.

— Mi s-a spus să-ţi dau asta. E marcată, aşa că nu o lăsa aiurea. Învaţă unde trebuie să mergi, apoi arde-o.

Dariush a studiat harta, urmărind cu degetul perimetrul Teheranului şi minunându-se de forma lui nouă, nefamiliară; degete groase de beton şi cărămidă împungeau munţii şi ieşeau spre deşert, în câmpie şi în zona rurală. În centru, două cercuri negre marcau casa şi locul de muncă al ţintei lui: fostul şef al poliţiei din Teheran.

— Uite câteva cartele SIM. Nu folosi nici una dintre ele mai mult de două săptămâni. Nu face comandă la taxi, opreşte-le pe stradă. Eu am cam terminat. Baftă.

Capul lui Dariush a zvâcnit:

— Pleci? Asta e tot? Dar un pistol? Cineva care să conducă motocicleta?

— Nu-mi spune că nu ţi-au aranjat toate astea. Ar trebui să se pună puţin la punct.

Dariush a izbit cu palma în masă, stârnind un nor de praf.

— Nu pot să cred! Noi tragem din greu acolo, eu îmi risc viaţa pentru cauză şi se pare că pe voi vă doare-n fund!

Kian şi-a aprins o ţigară şi a tras fumul adânc în piept, apoi şi-a sprijinit capul în palme. Nici măcar nu a catadicsit să ridice privirea.

— Frate, eu apreciez ce faci tu. Serios. Numai că aici altfel merg lucrurile. Nu e aşa cum ţi s-a spus. Ştii sub ce presiune ne aflăm noi? Veteranii sunt monitorizaţi non-stop. Ai noroc că nu ţi-au repartizat un boboc fără experienţă, care să te bage la închisoare.

A mâzgălit un număr pe o bucată de hârtie.

— Spune: Pedram zice că magazinul s-a redeschis. Doar atât trebuie să spui. O să rezolv eu cu şoferul.

Când a ajuns la uşă, s-a întors.

— Aşa, ca să ştii, să nu fii surprins dacă vezi că oamenii de aici nu prea ne plac. Şi, apropo, asta nu e prima oară când *sazman*-ul o dă în bară.

A plecat clătinând din cap.

Dacă i-ar fi spus cineva lui Dariush cu doi ani în urmă că avea să se implice în MEK, i-ar fi râs în nas. Pe Dariush nu îl interesase niciodată politica; sau, cel puţin, nu mai mult decât pe oricare alt iranian exilat care crescuse cu poveşti despre revoluţie. Copilăria lui din Virginia nu fusese ieşită din comun. Arezou schimbase totul.

O cunoscuse pe Arezou la universitate, unde el studia calculatoare. De la prima lor conversaţie, amândoi fuseseră izbiţi de inevitabilitatea a ceea ce urma să se întâmple. Semănau în mai multe sensuri: erau serioşi şi avuseseră de suferit în viaţă. Arezou i-a spus lui Dariush că ambii ei părinţi fuseseră ucişi în timpul revoluţiei pentru că erau activişti politici. Era reţinută şi evazivă atunci când venea vorba de chestiuni banale despre familia ei. Alţi studenţi o considerau o persoană rece; pe Dariush îl intriga. Au abordat cu precauţie iubirea lor incipientă. Când ea a cedat, în sfârşit, Dariush a fost

complet subjugat. Îşi găsise sufletul pereche.

Tocmai făcuseră dragoste când Arezou i-a spus pentru prima oară că era membră a Grupului, a MEK. Dariush se ridicase în capul oaselor, şocat. El auzise că MEK era o gaşcă de dementi, la fel de răi ca mullahii, şi că toată lumea îi ura.

Dariush se certa cu Arezou, combătându-i, dar ea se indigna şi devenea agresivă, criticându-l cu înverşunare. Chiar dacă el nu era de acord cu ce spunea ea – că membrii MEK erau luptători pentru libertate, că toată lumea din Iran le ţinea partea şi că erau singurul grup disident credibil –, nu putea să nu fie impresionat de cunoştinţele ei, de priceperea ei în materie de istorie şi de capacitatea ei de a expune faptele. Arezou a început să vorbească mai des despre *sazman*. Discuţiile se sfârşeau întotdeauna cu o ceartă. A încercat să-l convingă să meargă la întâlniri; el a refuzat mereu.

Într-o seară, în timp ce gătea cina, i-a spus că se desparte de el. Dariush izbucnise în plâns. Ea i-a spus că, dacă nu îi respectă cauza şi nu acceptă că aceasta face parte din viaţa ei, nu poate fi cu el. Ea îi vorbea cu o detaşare emoţională absolută.

— Asta sunt eu. Dacă mă iubeşti, trebuie să mă accepţi în întregime.

Dariush nu putea decât să accepte; a promis că va încerca.

Au mai trecut câteva luni până când Arezou i-a dezvăluit lui Dariush întregul adevăr. Că părinţii ei nu erau morţi, ci trăiau în tabăra de la Ashraf, din Irak. Liderul MEK, Massoud Rajavi, îi obligase să se despartă. Ordonase un divorţ în masă, ca parte a unei „revoluţii ideologice" pe care Massoud şi soţia lui, Maryam, o lansaseră pentru ca membrii să-şi demonstreze loialitatea. Sute de oameni au fost obligaţi să rupă legăturile cu toţi cei dragi, inclusiv să divorţeze. Massoud ceruse chiar şi ca membrii organizaţiei aflaţi în tabăra de la Ashraf să renunţe la verighete. Arezou avea doar câţiva ani pe atunci şi trăia în tabără, împreună cu părinţii ei. A fost trimisă imediat la o „casă de grup" din Washington unde lucra o rudă îndepărtată. Părinţii lui Arezou întrerupseseră de mult legăturile cu oricine nu era de acord cu *sazman*. Arezou fusese crescută într-o casă mare din suburbie de vărul de-al doilea al tatălui ei. Vărul ăsta de-al doilea avea grijă de încă trei copii, toţi victime ale divorţului în masă.

În loc să se înfurie că Arezou îl minţise, Dariush a fost recunoscător că ea îi încredinţase secretele ei. Dezvăluirea i-a apropiat mai mult. De asemenea, l-a ajutat să aprecieze ceea ce făcuse Grupul pentru ea.

În adolescenţă, Dariush se întorsese împotriva religiei sale, considerând-o vinovată pentru revoluţia care le distrusese viaţa; nu vedea în ea decât o listă de restricţii, de lucruri pe care nu aveai voie să le faci. Dar Arezou i-a descris o imagine diferită: una a dreptăţii sociale reale, în care femeile aveau drepturi egale. I-a spus că în tabăra de la Ashraf existau luptătoare care conduceau tancuri şi trăgeau cu arma. Dariush a fost fascinat.

Contrabandistul de arme l-a remarcat pe Dariush imediat.

— Te distingi în mulţime, nu glumă. Arăţi ca un spion. Urmează-mă.

Dariush urmase instrucţiunile lui Kian şi aranjase o întâlnire cu contrabandistul în faţa unui magazin care vindea suc de fructe din piaţa Haft-e Tir, într-o zonă centrală a Teheranului. Era un loc de întâlnire simbolic; Dariush se întreba dacă acel contrabandist era şi el membru. Haft-e Tir însemna 28 iunie, ziua din 1981 în care preşedintele Curţii Supreme, ayatollahul Beheshti, şi 75 de înalţi oficiali ai regimului fuseseră ucişi de o bombă pusă de MEK în piaţă. Pentru Dariush, străzile Teheranului erau presărate cu victorii, în care membrii Grupului aruncaseră în aer şi atacaseră cu rachete şi mortiere clădiri guvernamentale şi militare. În 1998 fusese asasinat directorul închisorii Evin, care fusese implicat în uciderea în masă a unor membri MEK la sfârşitul anilor ’80. În 1999 MEK l-a executat pe consilierul militar al conducătorului suprem în faţa casei sale, în timp ce pleca la birou.

Când se ducea la întâlnirea cu contrabandistul, Darius observase că harta pe care i-o dăduse Kian era învechită; apăruseră numeroase străduţe noi şi numele multor străzi se schimbaseră. Existau momente în care Grupul părea foarte sofisticat şi momente în care membrii lui păreau o gaşcă de cowboy.

Contrabandistul a mers grăbit pe străduţele dosnice şi a dispărut într-un bloc de beton. Dariush l-a urmat până la etajul al treilea şi a intrat într-o sufragerie murdară, cu mobilă neagră de anii ’80 şi perdele de catifea maro.

— Pot să-ţi fac rost de un AK-47, dar pe moment cam atât.

— Atunci dă-mi un AK-47. Lucrezi cu *sazman*?

— Nici vorbă!

Contrabandistul râdea.

— Ascultă, am avut de-a face cu mulţi ca tine. Toţi veniţi aici crezând că aşteptăm să ne salvaţi. Adevărul e că nu vă suportăm. Nu e ceva personal. Dar pun pariu cu tine pe 1.000 de dolari americani că peste o lună n-o să mai găseşti nici un om din Teheran care să vă susţină. E mai bun răul pe care îl cunoşti, amice. Sora o să te rezolve, a zis, făcând semn din cap către o roşcată voluptuoasă, într-un trening roz de catifea.

Apoi contrabandistul a dispărut.

Femeia şi-a aprins o ţigară, privindu-l fix pe Dariush. Totul la el era foarte atrăgător: era înalt, avea umeri laţi şi păr des, dar trăsăturile lui copilăreşti îi confereau un aer prezentabil şi la locul lui. Femeia a dispărut pe coridor, vorbind la mobil. S-a întors cu un AK-47 nou-nouţ şi o pungă plină de gloanţe. Dariush a încercat să facă conversaţie cu ea când i-a întins banii, dar femeia l-a ignorat.

— Dacă scapi cu viaţă, spune-le oamenilor tăi să lase Iranul în pace, i-a zis ea, trântind uşa.

Pentru neiniţiaţi, Mojahedin-e Khalq e o enigmă. Cea mai mare bază a sa e în Paris, unde membrii Grupului operează sub stindardul aripii lor politice, Consiliul Naţional al Rezistenţei din Iran. Chiar şi unora dintre membri le e greu să definească clar principiile şi politica Grupului: un amestec de marxism, islamism şi naţionalism. Este condus de Maryam Rajavi de când soţul ei, Massoud, a dispărut misterios de pe scena publică în 2003. Maryam şi Massoud sunt adoraţi de susţinătorii lor şi veneraţi ca nişte guru. Maryam, o femeie între două vârste cu ochi verzi, nemachiată şi cu sprâncene pensate perfect – o cerinţă obligatorie pentru orice iraniană respectabilă, indiferent de eforturile făcute în sensul pudorii –, poartă un batic de sub care i se vede părul. Arată mai mult ca o gospodină conservatoare dintr-o suburbie decât ca liderul celui mai mare grup disident din Iran. Cu vocea ei nazală şi mângâietoare, face un lobby eficient pe lângă politicieni europeni şi americani pentru a susţine lupta împotriva regimului iranian şi vorbeşte emoţionant despre un Iran liber.

MEK cheltuie milioane pentru a atrage guverne occidentale de partea sa, plătind adesea sume frumuşele pentru declaraţii de susţinere şi discursuri ale unor politicieni. Se pregăteşte pentru o revoluţie. Sau pentru momentul în care SUA sau Israelul ar putea ataca. Sau pentru momentul în care ar putea să preia puterea de la clerici şi să distrugă regimul.

Prima întâlnire MEK la care a participat Dariush a avut loc într-o biserică. Mai erau vreo 50 de oameni: gospodine prietenoase între două vârste, profesionişti, studenţi şi câţiva americani. Doar câţiva dintre ei erau membri oficiali, ceilalţi îşi spuneau „susţinători”. Femeile purtau baticuri roşii trase mult peste frunte. Se adresau unii altora cu *khaahar*, soră, şi *baradar*, frate.

Americanii au făcut mare caz de aceşti bravi „luptători pentru libertate”. Au spus ce senatori mai acceptaseră să promoveze MEK (în schimbul unei sume frumuşele). Liderul venerat al acestei filiale locale, *Baradar* Fereydoon, a vorbit despre încălcarea drepturilor omului în Iran – oameni care erau închişi şi torturaţi. Se proiectau imagini cu trupuri atârnate de macarale, spinări biciuite şi deţinuţi cu ochi lipsiţi de viaţă. Aproape toate victimele erau membri ai Grupului. Dariush era revoltat.

După aceea, s-au aşezat la mese şi au mâncat *zereshk polo ba morgh*, orez cu dracilă şi pui, vorbind despre copii şi slujbele lor. Semăna mai mult cu şedinţa consiliului local al unui orăşel decât a unei grupări rebele. Dariush a fost uluit de cât de obişnuit părea totul. Arezou era caldă şi deschisă, altfel decât se purta în public. Era mai fericită decât o văzuse el vreodată.

Întâlnirile au devenit parte din viaţa lui Dariush. El descoperea că atrocităţile comise de Republica Islamică împotriva membrilor Grupului îl scoteau din minţi tot mai tare. *Baradar* Fereydoon a început să-i acorde lui Dariush o atenţie specială,

petrecând mult timp cu el. A început să i se confeseze, explicându-i că motivul pentru care şchiopăta era o rană din timpul unei operaţiuni secrete în care murise tovarăşul lui, acum martir. I-a încredinţat lui Dariush unele informaţii preţioase şi i-a vorbit despre spionii Grupului din interior, membri ai MEK care se infiltraseră în administraţie şi care lucrau chiar şi la situri nucleare. Curând Dariush petrecea ore întregi în fiecare zi ascultând mesaje înregistrate ale liderilor. Era imposibil să nu crezi ce spuneau ei. A strâns fonduri pentru Grup şi a aflat despre principala bază a acestuia din tabăra de la Ashraf, unde spera să fie trimis şi el. Situaţia din ţara lui natală era o urgenţă, iar el trebuia să facă ceva. Dariush a început să repete ca papagalul lozinca lui *Baradar* Fereydoon: „Poporul nostru ne iubeşte, aşteaptă să fie salvat din iad".

POC. Părea o bombă. Dariush s-a aruncat instinctiv sub pat. POC POC POC. BUM. Acum auzea un şuierat. Auzise tot felul de zgomote de artilerie în timpul instrucţiei, dar pe acestea nu le recunoştea. Apoi s-au auzit ţipete şi parcă nişte râsete. În timp ce se furişa spre fereastră, a văzut o explozie de scântei albe care sclipeau pe cer ca o floare. Uitase că era *chaharshanbeh souri*, sărbătoarea focului.

Grupul îl trimisese în timpul sărbătorii *noruz*, Anul Nou, care în Iran coincide cu prima zi a primăverii. Cei din Grup spuseseră că era un paravan bun, fiind perioada în care exilaţii se întorceau să-şi viziteze familiile. Dariush nu trebuia decât să mai aştepte o vreme. Citea cărţile pe care i le adusese Kian, inclusiv una dintre preferatele lui, *Marxismul şi alte sofisme occidentale. O critică islamică* de Ali Shariati.

S-a dus să se plimbe. Pe străzi erau sute de copii care săreau peste focurile pe care le făcuseră în mijlocul drumului, incantând o străveche mantra zoroastriană de ardere a ghinionului şi bolilor. Grupuleţe de băieţi şi fete se jucau de-a prinselea, cu artificii în mână. Pe Vali Asr petardele ricoşau de caldarâm. Maşinile erau oprite, cu muzica la maximum, iar oamenii se aplecau pe geamurile portierelor. Guvernul încercase să interzică *chaharshabeh souri*; era o rămăşiţă păgână a zoroastrismului şi regimul o declarase neislamică. Dar pentru iranieni *noruz* şi tot ce însemna această sărbătoare erau la fel de importante din punct de vedere cultural ca şi sărbătorile islamice; oricât s-ar fi străduit guvernul, era o bătălie pe care nu o putea câştiga. Dariush se uita la oameni uimit, surprins că se puteau simţi bine în acele circumstanţe. Nu putea să înţeleagă de ce existau atât de multe discrepanţe între ceea ce le spusese Grupul şi ceea ce se întâmpla în ţară. Dar tot era posibil să interpreteze situaţia prin prisma Grupului: copiii aceştia erau curajoşi, deoarece manifestau o nesupunere îndrăzneaţă. A urmărit un grup de adolescenţi de pe o stradă laterală care dansau şi băteau din palme; câţiva se urcaseră pe capotele maşinilor, cântând şi unduindu-şi şoldurile; una dintre fete chiar şi-a smuls baticul şi l-a fluturat în aer în timp ce mulţimea din jur ţipa apreciativ. Dariush şi-a dat seama că asistă la un act de

revoltă în masă.

Atunci când Dariush a fost ales în mod special pentru misiune, Arezou a spus că nu se mai simţise niciodată atât de mândră. Membrii de rang înalt îşi dăduseră seama de devotamentul lui şi înţeleseseră că era pregătit să moară în lupta împotriva Republicii Islamice. Nu conta că era membru doar de puţin timp, nu aşa funcţionau lucrurile. Erau unii care făceau parte din Grup de mulţi ani, care dăduseră bani (ceea ce trebuia să facă toată lumea) şi îşi oferiseră serviciile, dar nu urcaseră în ierarhie, nu se apropiaseră de sanctuarul interior. Trebuia să fii pregătit să te dăruieşti *cu totul* Grupului. Era vorba despre disciplină, sacrificiu şi loialitate. Grupul îl trimisese pe Dariush din America la Paris, unde s-a întâlnit cu membri ai MEK de rang şi mai înalt. Toată lumea a fost impresionată de el. Se apucase de pregătirea ideologică, trimiţându-le soţilor Rajavi descrieri detaliate ale sentimentelor lui şi învăţându-le discursurile pe de rost. Atunci s-a luat decizia ca el să fie trimis în tabăra de la Ashraf, în Irak, ca să se pregătească pentru o misiune.

Viaţa era strictă în tabăra de la Ashraf. Instrucţia lui a fost intensă: manevrarea armelor, folosirea grenadelor de mână, confecţionarea bombelor, urmărirea victimelor, folosirea microfoanelor şi a echipamentelor de supraveghere, trageri la ţintă. Sexele erau segregate. Gândurile lubrice erau raportate. Dariush a participat la întâlnirile „confesionale” obligatorii de grup pentru curăţarea minţii; acestea îl făceau să se simtă mai apropiat de fraţii şi surorile lui. Erau mulţi asemenea lui, care rupseseră relaţiile cu familiile lor. Vorbeau încontinuu despre sprijinul larg de care se bucurau în patrie. Nimeni nu părea să ştie câţi membri activi trăiau în Iran, dar îl asigurau pe Dariush că exista o reţea mare şi activă şi că, odată ajuns acolo, va avea o echipă specială care să-l ajute.

Era ziua asasinatului. Dariush îşi începuse dimineaţa cu exerciţii de respiraţie, ca să se calmeze. Totul era plănuit. Îl urmărea pe fostul şef al poliţiei de câteva săptămâni. În prima dimineaţă de după sărbătorile legale plecase de acasă în zori, purtând nişte haine flenduroase şi o pereche de pantofi roşi. A ajuns pe strada fostului şef al poliţiei pe la 5 şi ceva dimineaţa şi s-a aşezat pe vine mai într-o parte. Nu l-a băgat nimeni în seamă.

În fiecare zi fostul şef al poliţiei mergea cu maşina până la un mic birou – nu ca atunci când era şeful poliţiei şi era dus cu o maşină blindată, plus un convoi de pază. Dariush se gândea că atentatul va fi uşor. Avea să-şi lovească ţinta în timp ce se întorcea cu maşina de la serviciu, când traficul era cel mai aglomerat.

Kian găsise pe cineva care să conducă motocicleta cu care aveau să fugă, un mecanic tânăr – un nou membru care tânjea ca un mesaj despre loialitatea lui să

ajungă la soţii Rajavi. În timp ce plecau din apartament, tânărul l-a atins pe Dariush cu mâna pe umăr:

— Sunt gata să mor pentru cauză.

Dariush i-a strâns mâna.

— Şi eu.

Fostul şef al poliţiei a ieşit din clădire la timp şi a urcat în maşină. Cei doi l-au urmărit. Maşina lui a început să încetinească pe măsură ce se apropia de un nod din trafic. Dariush l-a bătut pe şofer pe spate – semnalul lor. Acesta s-a apropiat foarte mult de maşina şefului poliţiei; Dariush îi vedea prin geam firele de păr de pe ceafă. A tras. A văzut cum geamul se sfărâmă. S-a uitat în spate, cu AK-47 încă în mână. Se vedeau pete de sânge. Şeful poliţiei era prăbuşit în faţă. *Oare mai mişca?* Apoi Dariush s-a trezit în aer. La pământ, cu un bufnet. Nu putea să respire. Nişte oamenii îl împingeau în jos, apăsându-i capul pe pietrişul îmbibat cu smoală al drumului. Trupul îi zvâcnea. Vederea i se înceţoşase. Cât timp i-a trebuit ca să înţeleagă ce se întâmplase? Un minut, două minute, zece minute? Nu-şi putea da seama.

A pus lucrurile cap la cap: ceva lovise motocicleta, iar el fusese catapultat în aer. Trei ofiţeri de poliţie săriseră asupra lui. Făcuse pe el. Nu îl vedea nicăieri pe tânărul celălalt. Când poliţiştii l-au obligat să se ridice în picioare, cu pistoalele aţintite spre capul lui, şi-a dat seama că totul se terminase. Grupul îi spusese: *Dacă te prind, or să te tortureze fără milă, poate ani de zile. Or să te violeze.* Şi-a amintit de fotografii. De asta avea în gură capsula de cianură. Era tot acolo, deşi el căzuse. A muşcat fiola. Din ea a ţâşnit un lichid. Nouă secunde. Atât i-au spus că durează. Acum trecuseră cu siguranţă cel puţin 15 secunde – sau poate că timpul curge mai încet când mori? Dariush şi-a strâns pleoapele, ca să se concentreze asupra morţii. Dar era încă viu şi nevătămat. Cel puţin 30 de secunde. Poate că Grupul greşise cu câteva secunde; părea să greşească cu o grămadă de lucruri.

— Am spus să urci în dubă!

A deschis ochii. Tot viu. Acum trecuse sigur mai mult de un minut. A făcut un pas ezitant în faţă.

— E drogat. Serios, e complet varză.

Nu a murit nici în drum spre secţia de poliţie. Nu doar hărţile lor erau vechi şi depăşite, ci şi cianura. Probabil se degradase. Expirase. Iar pe el îl aşteptau ani de tortură şi de viol.

La secţia de poliţie, i-au scos cătuşele şi l-au închis într-o cămăruţă. Cumva, poliţiştii nici măcar nu îl percheziţionaseră. Cel puţin se întorsese la contrabandistul de arme şi comandase o grenadă de mână. O ascunsese în pantaloni. În clipa în care ofiţerul a închis uşa, Dariush a tras cuiul. Numai că grenada a explodat înainte să mai apuce s-o ridice spre cap. Şi-a văzut mâna zburând prin încăpere. Apoi a leşinat.

Judecătorul părea obosit. Fusese o vreme când trimitea sute de astfel de idioţi în faţa plutonului de execuţie sau la ştreang, când toată greutatea autorităţii lui era cuprinsă în patru silabe scurte şi graţioase: *hokm-e edam*, condamnare la moarte. S-a uitat la Dariush, care stătea în faţa lui. Tremura de frică. În locul mâinii drepte avea un ciot bandajat. Avocaţii lui spuneau că fusese spălat pe creier. Că se căise. Că nu ucisese pe nimeni; glonţul abia atinsese gâtul fostului şef al poliţiei. Judecătorul se juca cu pixul în timp ce rostea verdictul.

Strada Fatemi, în zona centrală a Teheranului, după mai mulţi ani

Neonul zumzăie deasupra, scăldându-i pe toţi într-o lumină albastră, dură, care subliniază obrajii scobiţi şi întunecă cearcănele de sub ochi. Trei familii stau în tăcere pe nişte scaune de plastic, într-o clădire de birouri mizeră. Nimeni nu s-a atins de ceşcuţele de ceai aşezate pe masa de plastic. Stau cu ochii ţintă la uşă. Intră Dariush, îmbrăcat cu blugi şi o cămaşă albă, curată. Îl urmează trei bărbaţi, cu capetele uşor plecate, cercetând încăperea din ochi. Încep suspinele. Cei trei bărbaţi sunt în curând înconjuraţi. Mamele îşi strâng fiii la piept; un bărbat cade în genunchi; o soră mângâie părul fratelui ei; un tată îşi ascunde pur şi simplu faţa în mâini, cu încheieturile scăldate în lacrimi. Unul dintre cei trei bărbaţi a fost plecat mai mult de douăzeci de ani. Şopteşte iar şi iar aceleaşi cuvinte: *Îmi pare rău*.

Dariush priveşte din colţul încăperii, legănând o mână grosolană de plastic care i-a fost ataşată de ciot. A asistat la multe astfel de reîntâlniri, dar tot plânge de fiecare dată. Cei trei bărbaţi pe care i-a adus în încăpere sunt foşti membri ai MEK; acum sunt dezertori, ca şi Dariush. Bărbaţii încep să povestească despre perioada petrecută în cadrul Grupului. În timp ce se înşiră poveştile despre spălare pe creier şi regret, Dariush dă din cap în tăcere. Îşi aminteşte de bătăile şi de mărturisirile publice din tabăra de la Ashraf; camaradul lui fusese obligat să mărturisească faptul că se masturba – masturbarea era interzisă. Îşi aminteşte izolarea, faptul că nu i se îngăduia să iasă dintr-o mică incintă şi segregarea strictă a sexelor – unuia dintre cei care se întorseseră, ajutaţi de Dariush, nu i se permisese să fie împreună cu soţia lui timp de cincisprezece ani, deşi amândoi erau în tabăra de la Ashraf. Îşi aminteşte familiile unora dintre membri care veneau la tabără, implorând să fie lăsate să-i vadă pe cei dragi. Îşi aminteşte că făcea şi el parte din secta MEK.

După tentativa lui de asasinat eşuată, Dariush a fost trimis la un spital militar, unde doctorii şi asistentele l-au îngrijit cu atenţie până când s-a întremat suficient ca să fie trimis la închisoare. Fusese condamnat la închisoare pe viaţă. Sentinţa i-a fost redusă la opt ani. A stat mai puţin de patru ani în închisoarea Evin. Era închis în aripa

deţinuţilor politici şi colegii lui de celulă erau disidenţi şi studenţi. În închisoare a fost deprogramat Dariush şi tot în închisoare a aflat adevărul despre ţara lui şi minciunile pe care i le turnase MEK. Susţine că nu a fost torturat niciodată în închisoare.

Nimeni nu ştie de ce nu l-a ucis guvernul pe Dariush, de ce a primit o sentinţă atât de blândă. Cea mai probabilă explicaţie e că a făcut o înţelegere: libertatea lui în schimbul informaţiilor despre mecanismele interne ale MEK. Pasiunea iranienilor pentru teoria conspiraţiei s-a manifestat din plin; unii au spus că Dariush fusese de la bun început un spion al regimului. Oricare ar fi adevărul, a fost o mişcare abilă a guvernului; când Republica Islamică a anunţat amnistierea tuturor dezertorilor, zeci de oameni s-au întors în patrie. După căderea lui Saddam Hussein, MEK nu a mai fost bine-venit în Irak şi condiţiile din tabăra de la Ashraf s-au deteriorat. Dariush a fost prezentat ca un membru care fusese iertat de Republica Islamică Iran şi folosit ca momeală pentru a-i atrage şi pe alţii, strategie perfectă pentru a slăbi Grupul. Imediat ce a fost eliberat din închisoare, Dariush a ajutat la înfiinţarea unei organizaţii de binefacere sprijinite de stat pentru salvarea recruţilor MEK şi readucerea lor alături de familii.

După ce familiile părăsesc biroul, Dariush încuie şi pleacă acasă. Se întâlneşte cu mama lui la Yekta, pe Vali Asr, o cafenea unde ea bea milkshake-uri şi mânca hamburgeri în tinereţe. Cafeneaua e aproape neschimbată: aceeaşi firmă galbenă şi interior de anii ’70. După eliberarea lui Dariush, ea a venit cu avionul la Teheran şi el a convins-o să rămână.

Arezou l-a considerat trădător, ca şi restul Grupului. Dariush a încercat să ia legătura cu ea, s-o convingă să-i părăsească, dar ea nu a mai vorbit cu el niciodată.

Doi

Somayeh

Meydan-e Khorasan, sudul Teheranului

Ziua în care Somayeh a asistat la un miracol a fost cea mai călduroasă zi a anului. Degeaba încercai să te adăposteşti la umbră, sub sicomorii de pe Vali Asr. Soarele pârjolea frunzele verde-închis, încingând bulevardul de dedesubt. Rădăcinile copacilor sufereau de sete, iar *joob*-urile care treceau pe deasupra lor erau prăfuite şi uscate.

Somayeh şi-a şters de pe buza de sus broboanele de transpiraţie care continuau să apară, în ciuda marilor strădanii ale aparatului de aer condiţionat antic, care trepida. Degetele ei umede se jucau cu încuietoarea cu cifru a diplomatului. Fiind şase şiruri de cifre, era o misiune imposibilă, dar ea se încăpăţâna. I-a implorat pe Dumnezeu şi pe imamul ei preferat s-o ajute.

— O, Doamne, o, imamule Zaman, vă implor să mă ajutaţi să deschid această servietă şi vă jur că voi sacrifica câte un miel pentru săraci în fiecare an, până mor, şi-a spus ea rugăciunea *nazr* cu glas tare, învineţindu-şi vârfurile degetelor de cifrele de metal. Rugăciunea *nazr* a lui Somayeh respecta tradiţia; ştia că, pentru a i se împlini dorinţa, trebuia să jure că îi va ajuta pe cei mai săraci decât ea. Îşi îndrepta întotdeauna rugăciunile către imamul Zaman, chiar dacă mulţi cred că răbdătorul şi paşnicul Abol Fazl, fratele vitreg al imamului Hussein (nepotul Profetului), răspunde cel mai repede la solicitări.

Iar apoi s-a întâmplat ceva extraordinar. Chiar în acel moment, cifrele s-au aliniat cu un pocnet – un clinchet uşor când încuietoarea, Dumnezeu şi imamul Zaman au cedat. Servieta s-a întredeschis.

Era un miracol. Nu exista nici o îndoială în privinţa asta.

Totul începuse într-o zi de vară la fel de călduroasă, în urmă cu câţiva ani.

Somayeh avea 17 ani şi se afla în cartierul în care se născuse, Meydan-e Khorasan, la est de bazarul din sudul Teheranului şi la fel de vechi ca oraşul însuşi. Ziua începuse ca oricare alta, la ora 6 dimineaţa, cu rugăciunile ei zilnice. A luat micul dejun împreună cu iubitul ei tată, Haj Agha, sorbindu-şi ceaiul în timp ce el citea cotidianul conservator *Kayhan*, pe care îl cumpărase când se întorcea de la brutărie. Pâinea *sangak* era caldă încă, cu adâncituri crocante acolo unde se atinsese de pietrele fierbinţi care căptuşeau cuptorul; ungeau pâinea cu gem de cireşe făcut în casă, dulce-acrişor şi roşu ca sângele. Ea s-a înfăşurat apoi în *chador* şi a plecat la şcoală împreună cu fratele ei mai mic, Mohammad-Reza.

Au mers pe străduţele şerpuite până la strada principală. Oraşul era deja în plină activitate, cuprins de vuietul dimineţii. În această parte a oraşului nu exista niciodată o trezire treptată, doar o explozie bruscă de activitate care se revărsa pe străzi. Un şir de comercianţi îşi spălau porţiunea de trotuar cu furtunul. Ziarele stăteau clădite în teancuri pe jos, lângă standul tutungiului; din paginile unora dintre ele privea Conducătorul Suprem, titlurile vorbeau despre martiri, sionişti, şantaj şi America: PUMNUL GREU AL IRANULUI STRIVEŞTE FAŢA IMPERIALISMULUI ŞI EXERCIŢIILE MILITARE ALE IRANULUI BAGĂ SPAIMA ÎN INIMA DUŞMANILOR SĂI.

Meydan-e Khorasan e o mică insulă, iar Somayeh văzuse cum malurile ei sunt erodate încet de valurile modernităţii şi tinereţii. Din ruinele unor case vechi s-au înălţat lespezi de marmură strălucitoare şi plăci de piatră sclipitoare, ridicate mituind meşteri şi funcţionari pentru a evita costisitoarele reglementări din construcţii referitoare la cutremure. Însă valorile religioase ale clasei muncitoare rămân nucleul cartierului Meydan-e Khorasan; locuitorii lui se luptă să menţină în vigoare constrângerile sociale. Pentru familii precum cea a lui Somayeh, religia înseamnă a trăi după cuvintele Coranului şi după *fatwa*-le Conducătorului Suprem pentru a câştiga un loc în paradis. În încâlceala de străzi din jurul casei lui Somayeh, cele mai multe femei poartă în continuare *chador*, aşa cum fac de sute de ani. Familia lui Somayeh are rădăcini în Meydan-e Khorasan de generaţii: era singura lume pe care Somayeh o cunoscuse vreodată.

În mod previzibil, lecţiile de la şcoală nu reuşeau să stârnească interesul şi Somayeh visa cu ochii deschişi la o viaţă de actriţă, o fantezie absurdă dat fiind faptul că ea era de acord cu părinţii ei că actoria era o profesie dubioasă, potrivită pentru cei cu moravuri uşoare. În pauze fetele discutau despre ultimele bârfe. Erau dependente de telenovelele care aveau aprobarea islamică, în care răufăcătorii erau iranieni fără barbă cu nume persane vechi precum Cirus şi Dariush şi eroii aveau nume şi bărbi musulmane. Cam jumătate dintre elevi aveau acasă televiziune prin satelit şi se uitau obsesiv la telenovele sud-americane pe Farsi1, canalul din Dubai deţinut în parte de Rupert Murdoch. În tot Iranul vezi antene de satelit, din Teheran până pe

acoperişurile satelor izolate, agăţate de casele oamenilor din toate clasele, laici şi religioşi deopotrivă. Un membru al guvernului a anunţat chiar că existau 4,5 milioane de receptoare prin satelit în Iran. Tatăl lui Somayeh a declarat că televiziunea străină era o extravaganţă nenecesară şi neislamică, iar oricât îl implora, nu se lăsa înduplecat.

La ora 2, chiar înainte de terminarea orelor, fetele au fost chemate de directoare, pe care o porecleau Câine-Raţă, o femeie nervoasă cu faţă de buldog şi mers legănat de raţă.

— Tahereh Azimi a fost exmatriculată pentru relaţii indecente cu un băiat, a lătrat Câine-Raţă.

Toate au tras aer în piept. Toată lumea cunoştea incidentul, Tahereh nu mai venise la şcoală după aceea, dar până atunci nu mai fusese exmatriculat nimeni. Lui Câine-Raţă i-a luat mai mult de cinci minute ca să le calmeze pe fete. Şi-a mutat dosul mare în cealaltă pare a încăperii, târşâindu-şi picioarele, şi s-a lansat într-o prelegere despre pudoare şi Dumnezeu, minciunile spuse părinţilor şi influenţa corupătoare a televiziunii prin satelit. Nu a contat faptul că himenul lui Tahereh Azimi era în continuare intact, că ea minţea rareori sau că familia ei nu avusese niciodată antenă de satelit. Faptul că fusese surprinsă ieşind din casa unui băiat în timp ce părinţii lui erau plecaţi era suficient pentru a o eticheta drept curvă, aşa cum sugerau profesorii ei, colegii şi, se pare, majoritatea vecinilor din cartier. Cu atât mai mult cu cât Tahereh Azimi era frumoasă, realitate pe care nici un *hijab* sau absenţa machiajului nu ar fi putut s-o ascundă vreodată.

Câine-Raţă a obosit curând, cruciada ei fiind întreruptă de senzaţia de foame stârnită de mirosul îmbietor de *shishlik* fript care intra pe ferestre. Fetele s-au strâns urgent în faţa porţilor şcolii.

— E o *jendeh*, ce să mai vorbim, a spus Mansoureh, scuipând cuvântul *jendeh* – curvă – cu o forţă surprinzătoare. Se vede după ochi şi după cum merge. Şi are în camera ei o colecţie de baticuri *roşii*, le-am văzut eu. Mie toată povestea asta mi se pare foarte josnică.

La cuvintele lui Mansoureh, fetele au aprobat energic din cap.

— E perversă. Mai ţineţi minte carnetul ei, cel plin de porno, a spus Narges, referindu-se la schiţele de nuduri în creion ale lui Tahereh.

Chiar dacă toate fetele din acelaşi an cu Somayeh erau virgine, câteva avuseseră unele întâlniri ilicite, de regulă cu veri ai lor, singurele persoane de sex masculin cu care aveau voie să intre în contact. Mansoureh şi vărul ei se mângâiaseră cu un an în urmă, iar după aceea ea fusese zguduită de ruşine. A luat măsura paliativă de a condamna dur orice tip de depravare; era permanent dezgustată.

— Întotdeauna mi s-a părut ciudat felul cum insista să ne spună tuturor că nu-i

place machiajul, parcă încerca să demonstreze ceva, *să ascundă ceva*, a atacat Nika, pe care o chema de fapt Setayesh, nume pe care ea îl considerase urât şi demodat. Aproape jumătate dintre fetele din clasa lui Somayeh îşi aleseseră alte nume, care credeau că sună mai şic decât numele lor reale.

Invidia s-a transformat rapid în indignare, o reacţie mai plăcută şi mai acceptabilă. Tahereh Azimi încălcase regulile; dar, mai mult decât atât, făcuse ceva ce toate tânjeau să facă.

— Şi n-am văzut-o niciodată cu *chador*. Ei bine, aşa le trebuie părinţilor ei, pentru că, dacă nici măcar nu le pasă dacă ea poartă sau nu *chador*, cum se pot aştepta ca fiica lor să nu devină o *jendeh*? a spus Vista (pe numele ei adevărat Zohreh), căreia tatăl ei, un *bazaari*, îi promisese o operaţie estetică la nas când avea să împlinească 18 ani. Tatăl Vistei vindea ţevi de cupru şi, chiar dacă nu lucra chiar în bazar, tot era numit *bazaari*, ceea ce de obicei însemna negustor cu puternice valori tradiţionale. Aceşti *bazaari* votează în funcţie de interesele lor personale şi nu sunt consideraţi niciodată superiori clasei mijlocii, indiferent cât de mulţi bani ar face.

Obiceiurile vestimentare ale lui Tahereh au fost disecate cu grijă. Fetele au conchis că hainele ei erau suspect de cuminţi pentru o fată care se furişa în casa unui băiat pe la spatele tuturor.

— Doar faptul că porţi un batic roşu sau că nu porţi *chador* tot timpul nu înseamnă că eşti fată rea, a spus Somayeh, fiindu-i ruşine să utilizeze cuvântul *curvă*. Pur şi simplu are alte valori.

— Da, valori *occidentale*, a spus Mansoureh, folosind unul dintre eufemismele lor preferate pentru „deocheate”. Părinţii ei ar trebui să se mute în *bala shahr*, în nordul Teheranului, unde ea poate fi *occidentală* cât vrea.

Fetele au râs. Era o glumă plină de cruzime, pentru că părinţii lui Tahereh erau săraci şi toată lumea ştia că se chinuiseră s-o scoată la capăt. Mutarea lor într-un cartier elegant din nordul Teheranului era cam la fel de probabilă ca şi cumpărarea unei a doua case în Paris.

Somayeh era la fel de tulburată de comportamentul lui Tahereh ca şi prietenele ei; era cucernică şi credincioasă; morala conta pentru ea.

— Hai să recunoaştem, se îmbrăca modest şi nu cred că făcea asta din cine ştie ce motiv ascuns. Dar scăpăm din vedere esenţialul aici, cred că toate suntem de acord că a face sex înainte de căsătorie e un păcat. *Un mare, mare păcat.*

Grupul o aprobă murmurând.

Somayeh avea talentul de a părea tolerantă fără să-şi saboteze reputaţia morală. Asta o făcea să fie apreciată de toţi, nu doar de cei asemenea ei. Principiile puternice, înfăţişarea modestă şi fervoarea religioasă însemnau că fetele *Hezbollahi* o considerau de-a lor, iar ele erau întotdeauna cel mai greu de cucerit. *Hezbollahi* sunt

cei mai înflăcăraţi apărători ai regimului, folosindu-se de religie şi de politică pentru a-i asigura supravieţuirea. Somayeh nu le desconsidera niciodată pe fetele mai sărace. Nici măcar fetele cu aspect mai *occidental* care încercau să le imite pe cele din cartierele selecte – iar în şcoala aceasta existau doar câteva astfel de fete – nu simţeau că ea le judecă. Dar Somayeh le judeca. Evita să fie văzută cu ele pentru că era stânjenită de imaginea pe care o prezentau. Stânjenită că alţii ar putea crede că şi ea era croită din acelaşi material (indecent). Somayeh credea că modul în care te îmbraci e un test decisiv al moralităţii. Cu cât mai colorate şi mai strâmte erau hainele şi cu cât mai gros machiajul, cu atât mai sus te plasai pe scala *jendeh*.

Somayeh şi prietenele ei credeau cu tărie că *hijab*-ul ar trebui să fie obligatoriu. Erau de acord cu legea, care prevede că, dacă machiajul şi hainele tale contravin decenţei publice şi intenţionezi să atragi atenţia, poţi fi arestată şi dusă direct la tribunal. Aşa-zisele *hijab*-uri sexy afişate pe străzi confirmau bănuiala ei că un cod vestimentar permisiv ar avea ca rezultat o degenerare rapidă a moralei şi ar distruge oraşul.

— Dacă *hijab*-ul nu ar fi obligatoriu, femeile astea ar umbla pe jumătate goale, bărbaţii nu s-ar putea abţine şi am avea toţi probleme, după cum spunea Vista.

Nu fetele erau de vină pentru vederile lor misogine. De când se născuseră li se tot băga în cap atitudinea regimului faţă de *hijab*, promovată de obicei agresiv în oraş prin panouri publicitare imense. Guvernul avea două tactici de bază: să avertizeze cu privire la pericolele fizice ale unui *hijab* nepotrivit (care se considera că înseamnă „a ţi-o căuta cu lumânarea”) şi să disemineze o cultură a ruşinii. O campanie recentă înfăţişa o imagine cu două acadele, una desfăcută şi alta încă în ambalaj. Acadeaua desfăcută era înconjurată de muşte pregătite să profite de ocazie. Dedesubt scria: VĂLUL ÎNSEAMNĂ SIGURANŢĂ. Unele nu erau atât de subtile: „Noi înşine provocăm hărţuielile” era sloganul altei reclame. Unele afişe pretindeau că fac apel la ştiinţă. Sub o imagine cu vreo două fete cu înfăţişare clar *occidentală* (tone de machiaj; păr blond ieşit de sub baticuri în culori vii care erau date cât mai mult pe spate; paltonaşe scurte şi strâmte) scria: „Psihologii spun că persoanele care se îmbracă nepotrivit şi folosesc mult machiaj au probleme de caracter”.

Pentru Somayeh cea mai mare parte din zona de nord a Teheranului arăta ca un bordel, dar ea accepta că era imposibil ca toate acele femei să aibă moravuri uşoare. Accepta că ele nu erau la fel de devotate lui Dumnezeu ca ea. Dar Teheranul din jurul ei se schimba atât de rapid, încât era greu să-ţi dai seama cine era o prostituată *adevărată* şi cine nu. Somayeh mai ştia şi că un *chador* poate să ascundă multe păcate. Fratele ei îi arătase cândva un loc de lângă strada Shoosh, de la extremitatea sudică a bulevardului Vali Asr, unde femei cu *chador* erau *jendeh* adevărate. Nişte suflete sărmane care îşi vindeau trupul ascuns pentru preţul unui *kabab*. Somayeh a plâns

atunci când le-a văzut pentru prima oară feţele mohorâte şi ochii morţi.

Lui Somayeh îi plăcea enorm *chador*-ul ei, pentru că făcea parte din cultura ei, *sonat*. El simboliza mult mai mult decât respectul faţă de tradiţie. Stofa neagră, simplă reprezenta modestia şi evlavia, ruga către Dumnezeu şi o lume spirituală şi ordonată în care existau reguli pentru a proteja. Era toate aceste lucruri şi mai mult de atât. Era puloverul ei supradimensionat şi comod, cu care se acoperea atunci când era la menstruaţie şi se simţea umflată. Era protectorul ei, care îi ascundea formele de privirile pofticioase ale bărbaţilor. Ţinuta ei preferată era: *chador* negru, blugi strâmţi şi tenişi, juxtapunerea vechiului şi noului – un ansamblu cu dublu scop care o menţinea simultan în legătură şi cu Dumnezeu, şi cu moda. Dar purta *chador* mai ales din cauza tatălui ei, Haj Agha. Pentru el, aceasta era singura formă acceptabilă de *hijab*.

— O fată cu *chador* e ca un boboc de trandafir, cu frumuseţea ascunsă în interior, ceea ce îl face şi mai frumos şi mai apropiat de Dumnezeu, spunea el.

În casa lui Haj Agha pudoarea era o chestiune serioasă. Singurii bărbaţi care văzuseră vreodată părul lui Somayeh sau măcar braţele ei dezgolite erau tatăl şi fratele ei, Mohammad-Reza. În Teheranul lui Somayeh, nu se cuvenea ca nici măcar dragii ei unchi ei să-i vadă trupul zvelt. Uneori, Somayeh purta în loc de *chador* un batic şi un *manteau*, mai ales din motive de ordin practic, atunci când mergea în drumeţii prin munţi cu prietenii şi la picnicuri cu familia. Avea întotdeauna un *manteau* larg, până sub genunchi şi închis la culoare. Pe sub el purta uniforma inofensivă a magazinelor de firmă: Zara, Mango, Topshop şi Benetton.

Unele dintre fete au hotărât ca după ore să meargă acasă la Mansoureh, pentru că familia ei avea o sufragerie mare. În această parte a oraşului existau puţine locuri publice în care să-ţi petreci timpul. Parcurile din apropiere erau, de regulă, pline de drogaţi şi nu existau cafenele prea grozave. Ceainăriile tradiţionale erau exclusiv pentru bărbaţi, pline de fum de narghilele şi de zeflemele.

Somayeh s-a despărţit de celelalte fete; trebuia s-o ajute pe mama ei să se pregătească pentru o petrecere. Seara aceea era importantă, sărbătoreau ultimul pelerinaj al lui Haj Agha şi erau invitaţi toţi vecinii. Când a cotit pe strada ei, i-a văzut. Tahereh şi părinţii ei bătrâni stăteau lângă o dubiţă încărcată cu tot ce aveau; fugeau, ruşinaţi, înapoi în satul din care veniseră.

Tahereh Azimi nu se integrase niciodată. Părinţii ei păreau normali: săraci, din clasa muncitoare. Se rugau, iar în public mama ei purta numai *chador*. Mama lui Tahereh avea aproape 50 de ani când o născuse, după 30 de ani sterpi. Tatăl lui Tahereh, Sadegh, suportase decenii întregi presiuni din partea familiei lui s-o părăsească pe soţia sa sterilă şi să-şi găsească un sol mai tânăr şi mai fecund. Sadegh refuzase. Era un om bun şi nu suporta să facă pe nimeni să sufere. Tahereh fusese

copilul lor miraculos, chiar dacă Hazrat Abol Fazl răspunsese rugăciunilor lor *nazr* cu o întârziere perversă.

Erau oameni robuşti, de la ţară, dar oraşul îi secătuise de vitalitate. Părinţii lui Tahereh se mutaseră la Teheran în tinereţe, când satul lor se transformase în mormane de moloz după ce un cutremur urcase huruind din adâncurile pământului. Jumătate din casa lor se prăbuşise la pământ în mai puţin de şase secunde. Vieţi întregi fuseseră reduse la particule de cărămidă şi praf. Au murit câteva zeci de oameni, inclusiv familia extinsă a lui Tahereh. Trupurile lor au fost îngropate în cimitir, sub portocali. Un sat care cândva fusese atât de plin de viaţă, pe o câmpie fertilă, înconjurat de munţi cu izvoare ce alimentau livezi, în apropierea căruia trăiau cai sălbatici, a devenit un loc trist şi uitat de lume.

Tranziţia la viaţa de oraş fusese mai puţin dureroasă decât se aşteptaseră. Chiar dacă urbanitatea obraznică şi urâtă a Teheranului, autostrăzile lui, blocurile-turn de beton şi putredele ei puncte slabe sugerează o metropolă impersonală, tot poate să semene foarte mult cu un sat. În Teheran, unele privilegii urbane precum intimitatea şi anonimatul încă sunt concepte occidentale. Sub faldurile lui sunt ascunse cusăturile care ţin oraşul laolaltă: neamurile, clanurile, bunătatea, iscodirea şi amestecul în treburile celorlalţi.

Familia lui Tahereh a dat în curând de rude îndepărtate şi prieteni. Dar noua lor comunitate nu a durat mult. Mulţi oameni din jurul lor au fost ucişi de boli de inimă, de cancer şi de incompetenţa medicilor. Pe măsură ce viaţa lor se contracta, au devenit mai solitari, sprijinindu-se unul pe celălalt, cu Tahereh între ei. Laţul a început să se strângă şi în jurul lor. Mama lui Tahereh a suferit un atac cerebral. Nu aveau asigurare medicală şi Sadegh jongla cu trei slujbe. Tahereh a început să lucreze ca cusătoreasă, în cămăruţa din spate a unei croitorii dintr-un centru comercial de pe Vali Asr, slujbă ce era ţinută secretă. Dacă vecinii ar fi aflat că Tahereh lucra la 16 ani, ar fi început să comenteze, chiar dacă ea stătea la o maşină de cusut Singer, în faţa unui croitor afgan de peste 70 de ani. Vali Asr i-a deschis lui Tahereh o nouă lume, în care adolescenţii îşi petreceau timpul prin cafenele şi fast-fooduri. Super Star şi Super Star Fried Chicken erau mereu pline de adolescenţi şi adolescente care flirtau, schimbau numere de telefon şi stabileau întâlniri.

Tahereh îşi petrecea tot timpul liber plimbându-se în sus şi în jos pe Vali Asr şi minunându-se de frumuseţea acestuia, care părea să se intensifice cu cât ea se aventura mai spre nord. A început să meargă tocmai până la Bagh Ferdows, aproape de capătul străzii Vali Asr. Se aşeza pe o bancă şi privea oraşul; oamenii de aici păreau să se tragă din altă rasă. În una dintre aceste plimbări a dat de Hassan, fiul unui vecin. Acesta venise să se uite la echipamentele de fotbal din magazinele cu articole sportive din zona centrală a străzii Vali Asr, lângă piaţa Monirieh. Departe de familie şi de

spionii din cartier, şi-au vorbit altfel, înţelegând pe loc nevoia celuilalt de a descoperi o lume din afara Meydanului. Întâlnirea întâmplătoare s-a transformat într-un rendez-vous săptămânal preţuit de amândoi. Tahereh a început să citească *Zanan*, o revistă pentru femei îndrăzneaţă care acoperea orice subiecte, de la literatură la sex, şi susţinea egalitatea de gen. Tahereh se ducea la expoziţii şi la piese de teatru. Era o artistă talentată; dar profesorii ei nu erau interesaţi de desen şi pictură. Doar părinţii ei înţelegeau ce talent remarcabil are fata lor, dar nu aveau nici banii, nici educaţia necesare ca s-o încurajeze.

Părinţii lui Tahereh erau credincioşi şi tradiţionalişti, dar veneau dintr-un sat liberal unde bărbaţii şi femeile sărbătoreau nunţile împreună, unde *chador*-urile erau albe şi unde nu conta dacă *hijab*-ul îţi mai aluneca de pe cap. Sadegh considera că revoluţia fusese o mare greşeală şi încă deplângea căderea şahului. Credea că *hijab*-ul nu ar trebui să fie obligatoriu; era o opţiune personală şi relaţia omului cu Dumnezeu îl privea numai pe el. Nu punea strop de alcool în gură, dar nici nu era împotriva lui. Credea că modernitatea nu e în dezacord cu islamul. Sadegh credea şi că oamenii trebuie să rămână virgini până la căsătorie, dar considera că relaţiile dintre bărbaţi şi femei erau treaba lor. Curând, Sadegh şi-a dat seama că vederile lui nu îşi aveau locul în Meydan-e Khorasan, aşa că le ţinea pentru el, adevăruri împărtăşite doar cu soţia şi copilul lui.

Aflând despre Hassan, Sadegh a crezut-o pe Tahereh atunci când ea i-a spus că onoarea ei este intactă, dar a fost devastat de faptul că reputaţia ei fusese distrusă.

Când s-a întors acasă, mama lui Hassan s-a înfuriat atât de tare, încât a chemat poliţia, spunând că în casa lor este o prostituată. Poliţiştii a dus-o pe Tahereh la secţie şi l-au chemat pe tatăl ei. El le-a spus ofiţerilor că fata lui este neprihănită şi i-a implorat să-i dea drumul. Ei şi-au bătut joc de accentul lui şi i-au vorbit cu dispreţ, ca unui simplu ţăran.

— Fiica ta se comportă ca o curvă şi tu o aperi! Unde ţi-e cinstea? Aşa se face la sate? În satul din care vii tu, ar fi omorât-o cu pietre!

Râdeau toţi, neştiind că în satul lui din nord viaţa nu se schimbase prea mult după revoluţie – în anumite moduri era chiar mai liberală decât legile aplicate de poliţia din Teheran. Cât despre Hassan, acesta a fost bătut pe umăr de prieteni. Doar cel mai bun prieten al lui ştia adevărul: că el şi Tahereh se îndrăgostiseră, că îşi petreceau timpul vizitând galerii de artă şi ascultând Pink Floyd. Nu îndrăzniseră decât să se sărute.

Tahereh nu a observat că Somayeh se oprise la colţul străzii, aşteptând ca ea şi părinţii ei să plece. Asta nu ar fi surprins-o; de când cu povestea asta, toată lumea îi întorsese spatele.

Mirosul de şofran şi orez cu unt fiert în aburi umplea apartamentul şi pe aragaz fierbeau oale cu tocană deasă. Mama lui Somayeh, Fatemeh, gătea de două zile.

Orice aliment ce trecea prin mâinile ei moi şi grăsuţe era transformat în feluri de mâncare savuroase. Lui Fatemeh îi spusese mama ei că, dacă îţi hrăneşti bine soţul, nu o să te părăsească niciodată, ca să guste din fructul interzis. Fatemeh învăţase să gătească de la o vârstă fragedă. Era vestită pentru mâncarea ei şi la petrecerile lor veneau mereu o grămadă de oameni. Fatemeh amesteca, prăjea şi spăla în timp ce Somayeh aşeza boluri cu fructe, castraveţi, nuci şi fistic. A şters praful de pe florile maro de plastic aşezate prin cameră. Chiar şi cu ferestrele închise, praful reuşea cumva să pătrundă în apartamentele şi casele din tot oraşul, acoperind totul cu o pulbere cenuşie, fină.

Mohammad-Reza stătea la masa din bucătărie şi juca *Quest of Persia* la calculatorul familiei. Haj Agha se uita la televizor. Un mullah cu turban îşi flutura degetele, făcând ceea ce ştiu atât de bine să facă mullahii: să ţină prelegeri. Mullahii din Iran sunt nu doar autorităţi în teologia islamică, ci şi specialişti în a găsi decadenţă morală în cele mai improbabile locuri. Astăzi ea avea să fie găsită într-un nou serviciu mobil de internet 3G: „Pune în pericol castitatea publică... o să distrugă viaţa de familie!”, a gemut mullahul, dezgustat de ideea apelurilor video. Nu mai puţin de patru mari ayatollahi emiseseră o *fatwa* care condamna noul serviciu. Operatorul de internet îi ignorase.

Haj Agha părea întotdeauna că e pierdut în contemplaţie. Sprâncenele lui mereu încruntate şi ochii mici şi mijiţi îi creau o aură de bărbat serios şi rezervat. Era timid cu străinii şi de regulă îşi ţinea părerile pentru el. În tinereţe fusese extrem de arătos, dar o căsnicie neîmplinită şi slujbele la stat, plictisitoare şi prost plătite, îi erodaseră prematur frumuseţea. Haj Agha îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii chinuindu-se s-o scoată la capăt. Când s-a căsătorit cu Fatemeh, ea s-a mutat cu el şi părinţii lui. Cei patru locuiau în trei camere, chiar şi după ce au apărut copiii. Ani de zile a părut că nu doarme aproape deloc, având două slujbe, abia reuşind să cumpere mâncare pentru toţi. Două evenimente i-au schimbat norocul: moartea părinţilor săi şi alegerea unui nou preşedinte în vara anului 2005, Mahmoud Ahmadinejad, pentru care votase, la sfatul Conducătorului Suprem. Cu ajutorul unuia dintre noile credite accesibile şi cu dobândă mică ale lui Ahmadinejad, Haj Agha s-a alăturat avântului din sectorul construcţiilor. A dărâmat căsuţa de cărămidă pe care i-o lăsaseră moştenire părinţii lui şi a construit patru niveluri. Un apartament l-a vândut şi acum le închiria pe cele două de sub el. Nu avea să mai locuiască niciodată într-o casă dărăpănată de cărămidă, chinuindu-se s-o scoată cumva la capăt. Acum îşi permitea să-şi trimită copiii la facultate. Venitul sporit al lui Haj Agha însemna şi că, deşi Fatemeh nu avea timp pentru îndeletniciri religioase, avea banii cu care să-şi cumpere liniştea spirituală. Când a murit tatăl lui Fatemeh, ea i-a plătit unui mullah un milion de tumani – vreo 300 şi ceva de dolari – pentru un an de rugăciuni *nazr* zilnice pentru el, în caz că el

mai ratase unele în timpul vieţii. Ahmadinejad le prinsese bine.

Statutul social al lui Haj Agha crescuse exponenţial, odată cu venitul lui tot mai mare. Şi rangul lui în cartier urcase câteva trepte datorită devoţiunii lui religioase. Petrecerea din seara aceea era în cinstea celei de-a doua călătorii a lui la Mecca. În ultimii câţiva ani se apucase să-şi dovedească iubirea de Dumnezeu şi imami: două călătorii la Karbala, în sudul Irakului, ca să viziteze mormântul lui Hussein, cel mai important martir şiit şi nepot al Profetului Mahomed. De acolo la An Najaf, ca să se închine la mormântul tatălui lui Hussein, imamul Ali, primul imam şiit şi, după cum cred şiiţii, succesorul legitim al lui Mahomed. Plus două vizite în Siria, la mormântul fiicei imamului Ali, Zeinab, nepoata profetului.

Cucernicia l-a apucat pe Haj Agha târziu. Fatemeh considera că ea este vinovată de boala lui: la puţin timp după ce se căsătoriseră, ea îi ceruse s-o ducă în luna de miere la moscheea imamului Reza din Mashhad, cel mai sfânt oraş din Iran. Imamul Reza era singurul imam şiit îngropat în Iran, despre care se zvonea că fusese asasinat cu struguri otrăviţi. Dar Haj Agha a refuzat s-o ducă acolo pe Fatemeh. Nu avea bani pentru călătoria aceasta şi considera pelerinajele nenecesare. Era un om încăpăţânat şi nu a putut fi convins. Fatemeh a fost distrusă, dar se şi temea să nu-şi înfurie proaspătul soţ. Aşa că i s-a plâns mamei ei, care îi spusese tatălui ei, care a avut o discuţie între patru ochi cu Haj Agha. Nu avea cum să-l refuze pe proaspătul lui socru. Fatemeh a fost foarte bucuroasă, nu pentru că el fusese de acord cu călătoria, ci pentru că, răzgândindu-se, îşi demonstrase dragostea faţă de ea. Nu i s-a spus niciodată că fusese forţat s-o ducă acolo.

Mashhadul şi cel mai aglomerat sanctuar islamic din lume nu erau ceea ce îşi imaginase Haj Agha pentru luna lui de miere, chiar dacă oraşul era înţesat de cupluri aflate în luna de miere. Migranţi afgani, pelerini, vânzători ambulanţi, turişti, cerşetori şi gaze toxice se învârtejeau în jurul lor pe străzile aglomerate. Sanctuarul colosal era deschis non-stop şi noaptea licărea ca un Disneyland islamic.

Haj Agha şi Fatemeh au pătruns în această lume fermecătoare de cupole aurite, mozaicuri scânteietoare de oglinzi şi firide minunate, cu plăcuţe de ceramică în nuanţe de albastru şi verde strălucitor. Undeva între o curte imensă, umbrită de minarete şi un candelabru orbitor, cu şase niveluri, ce revărsa lumină dintr-un plafon boltit, au fost copleşiţi de emoţie. Fatemeh a simţit un val de iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de tot ceea ce îi dăduse El. A simţit un val de iubire faţă de acest bărbat tăcut şi rezervat pe care nici măcar nu prea îl cunoştea, pe care îl întâlnise doar o dată înainte de nuntă şi cu care nu voise să se căsătorească. Haj Agha a fost cuprins de regrete că nu învăţase mai bine la şcoală şi că fusese leneş. Dar, mai presus de orice, că acceptase să se însoare cu Fatemeh şi că era condamnat la o viaţă de frustrări sexuale. Fatemeh şi Haj Agha s-au apropiat de încăperea interioară în care era înmormântat trupul

imamului.

De obicei sanctuarele şiite nu sunt nişte refugii liniştite pentru reflecţie şi meditaţie. Fiecare sanctuar marchează o etapă din drumul califilor, şeicilor şi călăreţilor războinici arabi care se îndreptau spre război şi spre moarte; sunt monumente ale uciderilor, trădării şi sacrificiului. Tragedii care trebuie jelite. Mare noroc, atunci, că iranienii se pricep foarte bine la jelit. Acceptăm suferinţa ca nimeni alţii, tânguindu-ne la cerere, accesându-ne rezervele de iubire şi suferinţă care mocnesc în inima noastră. Am fost întotdeauna damnaţi, minţiţi şi trădaţi, încă de la început. Sanctuarele sunt de obicei un tumult de suspine şi bătăi cu pumnii în piept şi sanctuarul imamului Reza nu face excepţie. De la intrarea femeilor, Fatemeh a pătruns în ceea ce părea a fi un câmp de luptă. Femei s-au năpustit urlând spre ea, croindu-şi drum spre mormânt. Supraveghetorii cu pămătufuri de pene multicolore încercau să le împingă înapoi. Nici măcar îmbulzelile ce se mai creau la banca la care mergea Fatemeh nu erau atât de groaznice. Era iritată că nu reuşea să stoarcă nici măcar vreo câteva lacrimi. Aşa că şi-a făcut loc prin mulţime până când, strivită de trupurile tânguitoare, a intrat în transă. Nici nu a observat când au început să-i curgă lacrimi din ochi.

Fatemeh a fost aruncată afară la celălalt capăt, în extaz. S-a apropiat de peretele de plexiglas care îi despărţea pe bărbaţi de femei, ca să se uite după Haj Agha. Atunci l-a văzut. Ghemuit într-un colţ, mai încolo. Se tânguia incontrolabil, iar din ochi i se revărsau şuvoaie de lacrimi. A rămas consternată. El îi întrecuse pe toţi ceilalţi bocitori, dintre care unii îl urmăreau cu priviri pline de invidie, obligându-i să pluseze ca să se facă auziţi peste vaietele lui. Haj Agha nu părea să-şi dea seama unde se află. Fusese copleşit de durerea pentru o viaţă pe jumătate trăită şi pe jumătate pierdută. Fatemeh habar nu avea că el era un suflet atât de sensibil şi de religios.

Călătoria le-a schimbat viaţa amândurora. Fatemeh îl privea acum cu respect pe soţul ei. Haj Agha părea mai puţin nefericit. Era ca şi cum descoperise puterea mistică a religiei sale, esenţa islamului şiit care părea să le scape atât de multor oameni. Indiferent ce era, pe Haj Agha îl prinsese. Abia peste mai mulţi ani avea să facă următoarea călătorie, deoarece banii se cheltuiau rapid după naşterea copiilor. Când banii au început într-adevăr să curgă, Haj Agha s-a apucat de pelerinaje, în care mergea întotdeauna singur. Dăruirea lui a devenit compulsivă şi o irita pe Fatemeh. Matriţa căsniciei lui Fatemeh şi Haj Agha prinsese formă: un soţ necomunicativ şi o soţie disperată să-i facă pe plac, mereu dezamăgită şi totuşi resemnată cu viaţa ei. Fatemeh se consola cu faptul că, măcar, soţul ei era dependent de jelire, şi nu de opiu, ca atâţia dintre bărbaţii din cartier.

În Teheran, spiritualitatea lui era greu de depistat. Vorbea rareori despre Dumnezeu, citea rareori cartea sfântă sau hadit, mergea rareori la moschee. Cel mai

puternic devotament pe care îl manifesta era faţă de televizor. Dar Fatemeh nu se putea plânge prea tare pentru că şi ea avea de câştigat de pe urma pelerinajelor lui Haj Agha, care îi propulsa rapid la niveluri superioare ale piramidei sociale; închinarea la mormintele imamilor îţi conferea statut în acest cartier. După ce Haj Agha îşi câştigase numele de hagiu făcând pelerinajul la Mecca, oamenii o tratau altfel şi pe Fatemeh. Acum era *Haj Khanoum*, Doamna Hagiu. Călătoriile lui acumulau merite spirituale, singura monedă din Iran care nu se devaloriza niciodată şi care în Meydan-e Khorasan impunea respect. Curând, Haj Agha făcuse mai multe pelerinaje decât mullahul lor şi se întâmpla adesea ca vecinii să vină să-i ceară sfatul în tot felul de chestiuni, de la probleme spirituale la unele mai lumeşti, precum soţiile cicălitoare şi copiii care răspundeau obraznic. Îşi primea oaspeţii stând pe vine, sprijinit de pernuţe, în timp ce Fatemeh le servea platouri cu fructe şi ceai fierbinte. El îşi sorbea ceaiul prin cuburi de zahăr pe care le ţinea în gură, în timp ce reflecta. Răspunsurile lui erau scurte şi practice, încheindu-se aproape întotdeauna cu o propoziţie pe care nimeni nu o prea înţelegea:

— Îi poţi fi fidel lui Dumnezeu doar dacă îţi eşti fidel ţie însuţi.

Soarele dispărea dincolo de suburbiile din vestul Teheranului şi luminile oraşului clipeau în întunericul care se lăsa. Luna era mare şi rotundă, cu nuanţe roşcate. Încă nu se înălţase pe cer când rudele, prietenii şi vecinii lui Haj Agha au început să sosească, aducând patiserii şi prăjituri.

Femeile zăboveau laolaltă pe lângă bucătărie – un stol de ciori, ţinându-şi strâns *chador*-urile negre din care emana un iz de parfum amestecat cu transpiraţie şi mirosul îmbâcsit al oraşului. Bărbaţii stăteau înfipţi pe scaune puse pe lângă perete, sorbind din siropul rece şi dulce-acrişor de mentă şi oţet, *sekanjabin*, cu care Fatemeh îi servea pe oaspeţi. După obişnuitele şi foarte detaliatele întrebări despre sănătatea şi bunăstarea rudelor, cele două grupuri s-au lansat în subiectul preferat al majorităţii locuitorilor Teheranului: politica.

În toate colţurile oraşului conversaţiile sunt invadate de politică. Până şi dependenţii de cocaină din sudul Teheranului se pot transforma în comentatori politici în momentele lor de luciditate. E imposibil să iei un taxi fără ca şoferul să nu-ţi ofere verdictul lui referitor la ultimele scandaluri şi lupte pentru putere. Discuţiile despre politică le dau oamenilor impresia că au un rol în determinarea viitorului lor, că nu sunt doar nişte spectatori lipsiţi de putere. La adăpostul pereţilor şi ascunşi în maşini, cei mai mulţi iranieni obişnuiţi sunt surprinzător de liberi în a-şi defula frustrările. Pentru cei care nu sunt supravegheaţi nu prea există subiecte interzise. Bălăcărelile şi acuzaţiile pe care şi le aruncă reciproc politicienii şi liderii religioşi le dau cetăţenilor obişnuiţi libertatea de a face şi ei la fel. Unii spun că libertatea verbală

e mai mare acum decât pe vremea şahului, când oamenii erau prea speriaţi ca să-l vorbească de rău pe rege chiar şi în particular.

Multe familii religioase din clasa muncitoare au prosperat după revoluţie, inclusiv cele din Meydan-e Khorasan. Revoluţia Islamică fusese opera unor oameni precum Haj Agha. Membrii mai săraci ai societăţii s-au bucurat de o afluenţă bruscă de avantaje financiare asigurate de regim. Muncitorii din fabrici au primit un salariu minim. Programul de lucru a fost redus. Iar după începerea războiului, când s-a trecut pe raţii, unele produse de bază precum pâinea, brânza, zahărul şi uleiul de gătit au fost subvenţionate. Dar nu era vorba doar despre bunăstare economică. Era vorba şi despre respect. Locuitorii din Meydan-e Khorasan simţiseră că erau împinşi încet spre marginile noului şi modernului Teheran pe care îl construia şahul, încremenit între dezvoltare şi tradiţie. Şahul dorise cu nerăbdare schimbarea, târând Iranul în Primul Război Mondial; ei se temuseră de o lume cu care nu se identificau. Deşi, spre deosebire de tatăl lui, şahul nu a interzis *hijab*-ul şi *chador*-ul, dacă le purtai, erai etichetat drept membru al claselor inferioare. Dar sub regimul islamic oamenii din Meydan simţeau acum că fac parte din societate. Nu mai erau nişte străini în propria ţară atunci când mergeau la un ghişeu dintr-o instituţie a statului. Nu numai că modul în care se rugau şi modul în care trăiau se bucurau de aprobarea statului, ci stilul lor de viaţă era promovat acum drept model. Se simţeau aproape de statul acesta, al cărui limbaj religios îl înţelegeau. Cei mai mulţi nu fuseseră niciodată prea interesaţi de politică, dar această integrare a generat o susţinere înflăcărată a regimului. Asta funcţiona în ambele sensuri. Evlavia lor s-a dovedit a fi utilă, mai ales atunci când conducerea absolutistă a unui lider spiritual a fost consacrată în lege, după ce Khomeini a introdus conceptul de *velayat-e-faqih*, gardianul legislaţiei, concept care i-a conferit acestuia autoritate politică supremă şi necontestată asupra supuşilor lui. Având un regim aprobat de Dumnezeu de partea lor, mulţi oameni din Meydan nu aveau de ce să-i pună la îndoială autoritatea.

Vecinii lui Somayeh împărtăşeau valori comune, cum ar fi importanţa virginităţii unei femei înainte de căsătorie şi a pudorii *hijab*-ului. Chiar dacă unii erau mai religioşi decât alţii, aveau aceeaşi atitudine faţă de credinţă. Dar, când venea vorba de politică, părerile erau împărţite. Nu era o polarizare a vederilor, nici o simplă scindare între cei care susţineau regimul şi cei care nu îl susţineau; existau nenumărate variaţii.

— Sper că n-o să votezi totuşi cu maimuţa aia, *Ahmagh*-inejad? a spart gheaţa vecinul de alături, Masoud, care folosise cuvântul *ahmagh* – prost – în loc de *Ahmad*.

— Cel puţin el nu lasă *Amrika* să ne intimideze.

— Cel puţin nu e mullah, a adăugat Masoud, luând un pumn de fistic.

Masoud nu doar se ruga în fiecare zi, ci fusese şi el la Mecca. Însă îi dispreţuia pe

mullahi. Îi învinovăţea pentru tot, de la starea proastă a economiei până la corupţie. Faptul că provenea dintr-o familie *sonati* – tradiţională – sau că era un musulman ce respecta obiceiurile nu însemna că susţine automat regimul. Masoud credea în separarea dintre stat şi religie. Nu sprijinea guvernarea absolutistă a Conducătorului Suprem. Deşi Revoluţia Islamică le pria celor mai mulţi dintre vecinii lui, viaţa lui Masoud rămăsese neschimbată. Fatemeh a strigat din bucătărie că mullahii erau nevinovaţi şi că politicienii erau ăia răi.

— Am ajuns la dezastrul ăsta din cauza vulpilor ălora şirete, englezii, a spus Abbas, zarzavagiul din cartier.

Engelestan avea întotdeauna o reputaţie proastă, iar iranienii, indiferent de convingerile lor politice, îi considerau pe britanici responsabili pentru o lungă listă de crime, inclusiv sprijinirea unei lovituri de stat din 1953 care îl răsturnase de la putere pe popularul prim-ministru Mossadegh, iar conform unei teorii larg răspândite, postul de radio BBC contribuise la prăbuşirea şahului.

— Toţi sunt de vină, a spus Ali, toţi sunt corupţi până în măduva oaselor şi Ahmadinejad e mai rău decât toţi. Habar n-are de economie şi o să ne distrugă pe toţi, a spus Ali, un comerciant *bazaari* de produse electrice ale cărui soţie şi fiice purtau *chador*, dar care credea că *hijab*-ul nu ar trebui impus.

— Ahmadinejad e cel mai bun lucru de care are parte ţara asta după mult timp, a spus Haj Agha. Preţul petrolului continuă să crească, el vorbeşte cinstit şi înţelege ce vor oamenii normali ca noi.

Un grup de femei au strigat din bucătărie că sunt de acord.

Conversaţia urma un curs familiar, de la politică la economie şi la împărtăşirea necazurilor personale. Ca şi pe mama ei, Fatemeh, pe Somayeh n-o interesa politica; dar amândouă îi erau devotate Conducătorului Suprem, Ali Khamenei. Orice ar fi spus Conducătorul Suprem, ele îl susţineau. Uneori, când îl vedeau la televizor, erau atât de emoţionate de cuvintele lui, încât izbucneau în plâns. Conducătorul Suprem era un sfânt, un reprezentant al lui Dumnezeu, la fel de sfânt precum imamii. Prin trupul lui divin era canalizat cuvântul lui Allah. El nu era mânjit de politica murdară, pentru că rolul lui pe acest pământ era pur: doar de a se asigura de respectarea legii şi de practicarea islamului. Conducătorul Suprem preluase această funcţie de la Khomeini, care îi salvase pe săraci şi ţara de la corupţie morală. Aceşti doi bătrâni erau eroii lui Somayeh şi nu suporta să-i critice nimeni.

Femeile au părăsit curând discuţiile politice, în parte din cauza separării fizice a sexelor, în parte din cauză că aveau şi ele noutăţi de comunicat. După 20 de ani de căsnicie, Batool Khanoum divorţase, prima femeie de peste 50 de ani din cartier care făcea asta. Nimeni nu cunoştea motivele divorţului, dar era mare scandal.

— Ce rost are? a spus Fatemeh. După atâţia ani, pur şi simplu nu înţeleg. Cum a

putut să le facă aşa ceva copiilor ei? Ei trebuie să trăiască cu ruşinea asta.

Pe Batool Khanoum o încurajaseră chiar copiii ei să divorţeze de soţul său. Toţi se săturaseră de împovărătoarea dependenţă de opiu a acestuia şi de comportamentul lui abuziv. Femeile pot divorţa de soţii lor doar cu permisiunea acestora, în afara cazului în care pot dovedi că bărbatul nu şi-a îndeplinit datoria de soţ (ceea ce include impotenţă şi demenţă), aşa că fiica lui Batool o ajutase filmându-l pe ascuns pe tatăl ei în timp ce o lovea pe Batool Khanoum şi fuma opiu. Când judecătorul a văzut înregistrarea neclară de pe mobilul lui Batool, a încuviinţat pe loc divorţul. Batool Khanoum simţise deja efectele negative ale unui divorţ în Meydan, căci se considera că o femeie divorţată are moravuri uşoare. Fără ştirea femeilor care discutau acum cu dispreţ despre divorţul ei, mai mulţi dintre soţii lor îşi încercaseră deja norocul cu ea. Batool îi pălmuise pe toţi. În afară de soţul Ozrei, care era atrăgător şi bogat.

— A divorţa înseamnă a-ţi bate joc de tine şi de Dumnezeu, a spus Somayeh.

— Toţi divorţează astăzi şi întreaga societate se destramă. E vina guvernului că a făcut să fie mai uşor să divorţezi decât să-ţi deschizi un cont bancar! a spus Hamideh, neştiind că Akram, cea mai bună prietenă a ei, îşi implora de peste un deceniu soţul să-i acorde divorţul, dar el refuza.

Deşi Hamideh se străduia să păstreze secretă dependenţa ei de opiu, aceasta i se părea mult mai acceptabilă din punct de vedere social decât un divorţ.

Opiul face parte din cultură de secole. E un drog care nu ţine seama de clase, fumat de la un capăt la celălalt al străzii Vali Asr şi dincolo de ea, un remediu pentru orice, de la dureri până la plictiseală şi şomaj.

Mormanele de mâncare aşezate pe masă au fost suficiente pentru a le distrage atenţia oaspeţilor înfometaţi de la politică şi divorţ. Chiar în momentul acela s-a auzit bâzâitul interfonului. Era sora lui Fatemeh, Zahra, pe care nu o mai văzuse de cinci ani. Se certaseră de la bani, cum se întâmplă atât de des în oraş. Fatemeh îi ceruse nişte bani cu împrumut şi Zahra îi spusese că nu au bani de împrumutat. Era o minciună sfruntată. Zahra se căsătorise cu un bărbat dintr-o familie de negustori de covoare bogaţi şi soţul ei, Mohammad, îşi începuse deja ascensiunea către un stil de viaţă mai ostentativ. Zahra nu o invitase pe Fatemeh în noua lor casă, temându-se că în acea abundenţă de argintărie şi mobilă italiană din piele adevărul ar fi ieşit la lumină – şi anume că familia Zahrei era acum mai bogată decât toţi cei pe care îi lăsaseră în urma lor în Meydan. Mohammad şi Haj Agha nu se băgau. Mai încercaseră ei să intervină în vrajbele surorilor rivale şi ajunseseră ei părţi vătămate, fiind repeziţi şi reduşi la tăcere de furia lor invidioasă. De curând la urechile lui Fatemeh ajunsese vestea că Zahra se căieşte şi, mai important, că era bolnavă de diabet acut. Când auzise vocea lui Fatemeh la telefon, Zahra izbucnise în plâns, iar când Fatemeh o invitase pe sora ei mai mare la petrecerea dată de Haj Agha în cinstea pelerinajului, plânsese şi

mai abitir. La asta contribuia şi faptul că acum Haj Agha o ducea bine cu banii. Asta o asigura pe Zahra că o reconciliere nu avea să implice şi o cheltuială.

Zahra arăta mai bine de când avea diabet. Faţa mai grasă îi întinsese ridurile. Lângă ea erau soţul ei, Mohammad, şi cei doi fii ai lor, acum mari, unul dintre ei cu soţia după el. Toţi emanau mirosul inconfundabil al banilor. Ambră cenuşie şi mosc. Piele de căprioară moale precum catifeaua. *Chador* din cea mai fină mătase. Aur pe degete şi la urechi. Mohammad ducea în braţe un coş gigantic cu flori în culori distonante, legat cu panglici pastel, un cadou generos, dat fiind preţul mare al florilor astăzi. Cei doi fii aveau costume elegante cu aspect occidental, ceea ce însemna că erau pe măsura lor şi nu erau din poliester. Cei trei bărbaţi erau bărbieriţi. Erau o familie *sonati*, modernă şi, când au intrat pe uşă, Haj Agha a simţit un junghi de invidie. Erau ceea ce îşi dorea să fie el.

Mohammad auzise de nou-descoperitul zel religios al cumnatului său şi era plin de respect. Mohammad era ocupat să facă bani, nu avea timp pentru preocupări spirituale. În timp ce îl felicita pe Haj Agha pentru ultima lui escapadă sfântă, surorile s-au îmbrăţişat şi s-au retras imediat în bucătărie.

Fiul mai mare al Zahrei, Amir-Ali, făcuse tot posibilul ca să nu vină la petrecere. Dar, când a intrat în apartament, şi-a dat seama că avea un motiv să rămână: Somayeh. Amir-Ali a fost uimit de transformarea ei dintr-o fetiţă urâţică într-o adolescentă ispititoare. Avea ochi căprui şi, sub nasul drept şi frumos, nişte buze roşii modelate clar după arcul lui Cupidon. Avea tenul perfect şi un machiaj discret. Papucii ei de casă, *roo-farshee*, erau nişte balerini negri cu paiete, nu obişnuiţii şlapi de plastic urâţi, *dampaee*, pe care îi purtau în casă majoritatea fetelor din cartier. Când ea şi-a lăsat puţin mai lejer *chador*-ul, un lob al urechii cu trei cercei s-a iţit de sub şuviţele de păr. Asta l-a surprins pe Amir-Ali; nu se aşteptase ca verii lui săraci din Meydan-e Khorasan să fi auzit de piercing-urile multiple. Erau nişte detalii care contau pentru el. Detalii care îi spuneau că ea avea să înţeleagă lumea lui.

Amir-Ali voia o femeie cu valori tradiţionale, dar care să aprecieze nevoia de a arăta bine. Din experienţa lui Amir-Ali, fetele *chadori* erau de obicei de două tipuri. Fete nerafinate, cu încălţări urâte şi butucănoase, sau fete care aveau frunţi netezite de Botox, care purtau tocuri înalte, cele bogate luându-şi pantofii Louboutin vulgari, cu talpă roşie, din Dubai – lupoaice în *chador* negru. Prea rebele şi prea amăgitoare ca să fie soţii bune.

Câţiva tineri din colţul camerei aruncau priviri furişe spre Somayeh. Latura competitivă a lui Amir-Ali a intrat în acţiune. Ea era verişoara *lui*, iar el nici nu concepea ca vreunul dintre parveniţii ăia umili să pună mâna pe ea.

Atracţia dintre ei a fost instantanee. Somayeh a simţit că se înroşeşte la faţă când a intrat el pe uşă. Amir-Ali era înalt şi musculos, cu un râs încrezător şi un maxilar bine

conturat. A observat că nasul lui era acum mai mic, puntea acvilină, atrăgătoare fusese acum îndepărtată de bisturiul chirurgului. Ea îi ridiculiza mereu pe băieţii din cartier care îşi făceau operaţii la nas. Ai ce nas plăteşti. Mulţi dintre cei care locuiau în Meydan nu îşi permiteau să meargă la chirurgii plastici autorizaţi din oraş şi trebuiau să se mulţumească cu dentişti de cartier care mai făceau şi operaţii estetice primitive. Rezultatele nu erau întotdeauna reuşite. Dar nasul lui Amir-Ali era modelat cu atâta pricepere, era o operă de artă. Un semn al succesului şi al bunului-gust.

— Deci, Mohammad-Reza, Persepolis sau Esteghlal?

Amir-Ali punea întrebarea obligatorie din fotbal, dar mintea nu îi stătea la Mohammad-Reza sau la competiţia dintre cele mai bune cluburi din Teheran; ochii nu i se mai dezlipeau de Somayeh, urmărind-o neabătuţi. Ea simţea că privirea lui intensă o arde prin *chador*. Şi l-a strâns bine în jurul ei, în parte pentru confort, în parte pentru că ştia că se va mula pe ea şi îi va dezvălui trupul de silfidă. Amir-Ali a văzut că ea era nubilă şi zveltă. Nu ştiai niciodată ce ascund fetele sub *chador*. De prea multe ori, când căzuse *chador*-ul, lăsase să se vadă şolduri îndesate şi burţi, belşug pe care el nu îl căuta.

— Somayeh, mai mergi la şcoală?

Ea a roşit.

— Da.

S-a îndepărtat în grabă.

Ar fi fost necuviincios să vorbească cu el prea mult. În cartier, verii nu mai erau trataţi drept rude apropiate începând de la pubertate. De la prima ei menstruaţie, lui Somayeh nu i se mai permisese să se joace nesupravegheată cu verii pe care ea îi considera un fel de fraţi. Deveniseră potenţiali parteneri sexuali.

— Băieţii şi fetele sunt ca vata şi focul, nu poţi să le laşi alături pentru că izbucnesc în flăcări! spunea bunica ei de fiecare dată când ea protesta.

Căsătoria între veri era considerată norocoasă şi providenţială, o întărire a familiilor care aducea unitate. Mai presus de orice era preţuită căsătoria dintre copiii unor fraţi; exista chiar şi o expresie pentru asta, care declara că ea e scrisă în stele.

Zahra observase că fiul ei se uită insistent. Emana testosteron prin toţi porii. Când s-au aşezat toţi în jurul *sofreh*-ului, o faţă de masă întinsă pe jos, cu farfurii pline de mâncare (bărbaţii într-o parte, femeile şi copiii în cealaltă parte), ea l-a prins de braţ şi i-a spus răstit la ureche:

— Pentru numele lui Dumnezeu, stăpâneşte-te. Dacă nu e ceva serios, nici măcar nu te gândi la asta. Nu poţi să-ţi faci de cap cu rudele, mai ales după tot ce s-a întâmplat; până şi *tu* ştii asta.

Fără s-o privească pe mama lui, el a răspuns:

— E serios.

Când a ajuns acasă, Amir-Ali le-a spus părinţilor ce planuri are. Voia să se însoare cu verişoara lui, Somayeh. A fost surprins cât de repede au acceptat. Era perfectă: drăguţă, ruşinoasă, modestă şi o excelentă gospodină. Majoritatea fetelor din Teheran pe care le cunoştea Amir-Ali se purtau de parcă părţile lor intime ar fi fost placate cu aur, chiar dacă nu erau atrăgătoare. Zahra şi Mohammad se rugau de mult ca Amir-Ali să cunoască o fată bună dintr-o familie *sonati*. Fiul lor era imatur şi răsfăţat. Avea nevoie ca responsabilitatea unei soţii şi a unui copil să-l forţeze să se maturizeze. Încercaseră să-l ispitească cu fiicele unor *bazaari* şi industriaşi bogaţi, dar lui Amir-Ali i se dusese vestea mai mult decât speraseră ei. Fusese văzut în cazinouri. Bea. Avea prietene. Nimeni nu ar fi permis unui astfel de bărbat să se apropie de fiica lui. Nu conta că lui Amir-Ali nu îi plăceau aceste fete bogate, religioase care, după cum bănuia el, în sinea lor doreau să fie occidentale. El avea nevoie de o femeie care să cunoască cultura şi tradiţia lui. O femeie cinstită.

Amir-Ali îşi pierduse virginitatea la 16 ani, cu soţia de 45 de ani a unui vecin. Frica de a fi prins (din partea lui) şi vinovăţia (din partea ei) puseseră capăt acestei aventuri şi el îşi îndreptase atenţia către fetele de vârsta lui. De regulă era vorba de mângâieri şi sex fără penetrare. Uneori făcea sex cu coapsele fetei, „între picioare”, *la-paee*. El pompa energic între coapsele strânse ale fetei. *La-paee* era cea mai populară formă de sex în rândul adolescentelor şi al fetelor de 20 şi ceva de ani din familii *sonati* şi religioase; aceste fete nu aveau aceeaşi tărie şi aceeaşi dăruire faţă de Dumnezeu ca Somayeh.

Din când în când Amir-Ali şi prietenii lui mai reuşeau să facă sex, dar era aproape întotdeauna sex anal, astfel încât himenul fetei să rămână neatins şi ea să fie încă virgină în noaptea nunţii.

Unul dintre bancurile preferate ale lui Amir-Ali era următorul: „Un tip se căsătoreşte cu o fată superbă. Ea e absolut splendidă. Şi, bineînţeles, spune tâmpeniile obişnuite: «Nu m-a atins nimeni! În toţi anii ăştia m-am păstrat pentru tine!». Iar în noaptea nunţii, el îşi dă seama că ea chiar e virgină. Nu îi vine să creadă. E foarte bucuros. Aşa că îi spune tatălui ei: «Ai făcut o treabă extraordinară, o fată atât de frumoasă şi ai crescut-o astfel încât a rămas virgină până la căsătorie! Trebuie să-ţi mulţumesc». Dar tatăl ei spune: «Nu, nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte-i mamei ei». Aşa că el îi spune acelaşi lucru şi mamei, care îi răspunde: «Nu, nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte-i ei; ea s-a păstrat pură». Aşa că, în cele din urmă, el se duce la minunata lui soţie şi îi spune: «Mulţumesc, draga mea, că te-ai respectat şi ţi-ai păstrat virginitatea». Iar ea se întoarce şi spune: «Nu, nu-mi mulţumi mie, mulţumeşte fundului meu!»”. La asta băieţii se tăvăleau întotdeauna de râs. Amir-Ali şi prietenii lui ziceau în glumă că Teheranul trebuie să fie capitala mondială a sexului anal.

Înfăţişarea plăcută a lui Amir-Ali şi mutarea familiei în Shahrak-e Gharb, un cartier al clasei mijlocii din nord-vestul oraşului, l-au propulsat într-o lume diferită, care însemna, în sfârşit, şi o viaţă sexuală pe deplin funcţională. Această schimbare din viaţa lui se datora în cea mai mare parte vecinului său Arash, un puşti cool cu blugi rupţi şi ochelari de soare Prada, care avea nişte părinţi liberali. Viaţa lui Arash însemna fete şi petreceri. În această zonă a oraşului, unele fete făceau sex şi după o singură întâlnire. Ceea ce era foarte bine atunci când ele stăteau călare pe Amir-Ali, dar el nu voia să se însoare cu o târfă. Şi-a dat seama că, atunci când venea vorba de căsătorie, avea nevoie de cineva ca el. Nu se simţise niciodată în largul lui cu copiii liberali şi nereligioşi. Oricât ar fi cheltuit el pe haine de firmă, aceştia reuşeau, cumva, întotdeauna să-l miroasă. Li se părea haios că tatăl lui era un *bazaari* adevărat ce reuşise, dar curând el s-a săturat să mai fie o ciudăţenie. Mai mult, nu îi plăcea că băieţii le permiteau femeilor să fie atât de independente; nu doar că asta le strica pe fete, dar aceşti bărbaţi bogaţi erau emasculaţi: păreau să-şi fi pierdut locul în lume; erau mereu deprimaţi chiar dacă aveau de toate, tot ceea ce visau tinerii din Meydan. Amir-Ali se simţea mult mai în largul său cu prietenii lui din copilărie, inclusiv cu cei mai religioşi, care dezaprobau noua lui viaţă. Cel puţin ei se comportau ca nişte bărbaţi şi erau respectaţi de soţiile lor. Îşi petrecea timpul cu cei care se dovediseră a semăna mai mult cu el; erau flexibili în devotamentul lor faţă de religie. Se culcau cu prostituate şi, singura dată din viaţa lor când făcuseră rost de nişte bani în plus, îi făcuseră praf pe o vacanţă a băieţilor în Turcia. La sfârşit de săptămână, joi sau vineri seara, fumau iarbă şi *sheesheh*, metamfetamină. Reza, cel mai bun prieten al lui Amir-Ali, un campion la judo, începuse să petreacă mai mult timp cu pipa lui de *sheesheh* decât la sală. Până şi copiii din clasa mijlocie din Shahrak-e Gharb fumau *sheesheh* la petreceri.

Viaţa lui Amir-Ali se schimba; la 26 de ani, cei mai mulţi dintre prietenii lui erau căsătoriţi şi se întâlneau mai rar. Şi-a dat seama că era momentul să-şi ia o soţie.

I-au sunat pe părinţii lui Somayeh devreme, a doua zi dimineaţă. Haj Agha era flatat că Mohammad o considera pe Somayeh suficient de bună pentru familia lui. Amir-Ali putea avea pe oricine, dar ei o aleseseră pe Somayeh. Fatemeh strigase:

— E încă o fetiţă, e atât de tânără!

Cei doi se înţeleseseră ca, deşi ei urmau să aprobe orice *khastegar*, peţitor, Somayeh să fie liberă să-şi aleagă soţul.

Când Somayeh s-a întors de la şcoală, Fatemeh şi Haj Agha ascultau un cleric care vorbea la televizor despre virginele din paradis.

„Sunt întotdeauna proaspete, energice şi tinere, nu îmbătrânesc niciodată. Şi sunt neatinse! Coranul spune că ele privesc în jos; noi ştim că acest soi de privire înseamnă

khomaar [o privire senzuală, de vino-ncoace], dar ele nu se uită aşa la oricine, ci doar la soţii lor!”

Prezentatorul era fermecat. Discuţia cu clericul despre virgine era probabil unul dintre punctele culminante ale carierei sale.

— Draga mea, ai un nou *khastegar*, a spus Fatemeh în timp ce Somayeh intra în casă.

De când împlinise 15 ani, părinţii ei refuzaseră în numele ei o serie de *khastegar*-i, dar ea şi-a dat seama imediat cine este ultimul. Şi nu voia ca el să fie respins.

— Amir-Ali vrea să vină pe aici pentru *khastegari*.

Khastegari e primul pas al unei cereri în căsătorie, în care peţitorul vine, împreună cu familia sa, acasă la mireasă. Lui Somayeh îi venea să ţipe. Însă şi-a aplecat capul şi a ridicat din umeri, ca şi cum ar fi spus: *Puţin îmi pasă*.

— O să le spunem nu. Draga mea, tu ştii că eu cred că eşti prea tânără.

Haj Agha a sărit în ajutorul ei:

— Dar e o partidă excelentă! Sunt bogaţi – ai avea o viaţă bună. Şi suntem rude...

— Atunci, dacă *baba* crede că e o idee bună, n-au decât să vină şi o să mă mai gândesc.

Khastegari a fost stabilită pentru seara următoare.

Fatemeh recunoscuse privirea fiicei ei şi era îngrijorată. Îşi dădea seama că Somayeh era flatată de atenţiile rafinatului ei văr. Ce nu putea ea să-şi dea seama era dacă această căsătorie ar fi fost sau nu una fericită. Avea nevoie de îndrumare. Exista o singură persoană în a cărei îndrumare avea încredere: mullahul Ahmad. Astfel de momente reclamau prorocirea islamică şi mullahul Ahmad era cel la care apela Fatemeh pentru *estekhareh*, prorocirea coranică. Toate dilemele personale erau soluţionate, de obicei prin telefon şi în mai puţin de patru minute. Ea punea pur şi simplu întrebarea, mullahul Ahmad se uita în Coran şi răspundea cu un „da” sau un „nu” hotărât. Misiune îndeplinită. Problemă rezolvată. Nu greşea niciodată. Existau şi escroci, ca în orice domeniu. Şarlatani cu turban care profitau de necazurile şi suferinţele oamenilor. Aceştia erau clericii care cereau un preţ enorm pentru serviciile lor. Unii ofereau chiar descântece la preţuri foarte mari. Fatemeh vizitase cândva un mullah din Qom, un oraş sfânt aflat la sud-vest de Teheran. Mullahul era vestit pentru acurateţea prezicerilor lui. Era înconjurat de o mică mulţime de oameni care stăteau cu picioarele încrucişate şi mâinile ridicate, aşteptând să pună întrebări. Doi asistenţi erau la telefon, răspunzând unui şir neîntrerupt de apeluri. Mullahul se ocupa de public mai rapid decât un agent de bursă. Cu ajutorul unei aşchii lungi şi subţiri din os de cămilă (ca să nu întineze Coranul cu atingerea mâinilor lui nespălate), îl deschidea la întâmplare, citea în viteză versetul din faţa ochilor lui şi dădea un răspuns. Orice probleme, de la proprietate şi moştenire la iubire şi adulter, erau

soluţionate dând pagina. Fatemeh îl urmărea pe mullah din spatele unei perdele verzi, diafane care le separa pe femei de bărbaţi. Un asistent i-a pus mullahului la ureche un receptor.

— Da la prima, nu la a doua.

Clic.

Un bărbat i-a întins mullahului mobilul lui.

— E rău, e riscant.

Un băiat i-a şoptit ceva la ureche.

— Groaznic. Multe greutăţi.

După ce a terminat cu bărbaţii, şi-au strigat întrebările şi femeile.

— Să împrumut bani de la sora mea? întrebase Fatemeh.

— Excelent. Rezultatul va fi excelent.

Fatemeh nu s-a mai dus niciodată la acel mullah.

Mullahul Ahmad era altfel. Era un cleric cunoscut. Fatemeh dedusese asta în parte după clientela lui, ce includea şi un grup tot mai mare de habotnici din clasele superioare pe care Fatemeh îi considera mai educaţi şi mai puţin creduli decât ea, şi în parte din faptul că el provenea dintr-un lung şir de mullahi. Mullahul Ahmad era un om bun şi rareori accepta bani pentru prorocirile lui; oricum era plătit foarte bine. Putea să strângă şi 500.000 de tumani pentru o slujbă de o oră, ceea ce era aproape cât câştiga un profesor într-o lună întreagă, şi era angajat pentru înmormântări, slujbe de rugăciune şi de sărbători. Dar nu refuza niciodată darurile. La prima lor întâlnire, Fatemeh îi îndesase în mâini un plic mare plin cu bani şi atunci mullahul Ahmad îi dăduse numărul lui de mobil pentru urgenţe; putea să-l sune la orice oră din zi sau din noapte şi el răspundea.

Când a văzut numărul lui Fatemeh pe ecran, mullahul Ahmad a răspuns imediat. Ea a grăbit poliloghia întrebărilor politicoase despre familia şi sănătatea lui, apoi i-a pus întrebarea.

— În seara asta la Somayeh vine un *khastegar,* e fiul surorii mele. Ar fi aceasta o căsătorie bună?

Tăcere. Mullahul Ahmad îşi deschidea cartea.

— Nici bună, nici rea, depinde de puritatea inimii lor. Dacă ei vor ca această căsătorie să se realizeze, atunci aşa trebuie să fie, dar numai timpul ne va spune cum va fi.

Nu era răspunsul pe care îl aştepta Fatemeh, dar, nefiind un răspuns de-a dreptul negativ, încordarea din trupul ei s-a risipit oricum. I-a repetat cuvintele mullahului Ahmad lui Haj Agha, care s-a simţit şi el uşurat. Acum depindea numai de copii.

În noaptea aceea dorinţa care pulsa între picioarele lui Somayeh era mai puternică

decât oricând. Ea se lupta întotdeauna cu această senzaţie, strângând pleoapele şi încercând s-o forţeze să-i lase trupul în pace. Nu se mai ştergea cu prosopul, de teamă că însăşi atingerea ei ar fi putut stârni o dorinţă interzisă. În astfel de momente se ruga la Dumnezeu şi cerea iertare. În afară de o anumită perioadă din copilărie, nu cedase dorinţelor ei. Bunica ei citase suficient de des un verset din Coran ca s-o facă pe Somayeh să se teamă de consecinţele potenţiale ale cedării în faţa dorinţei: „Însă cei care caută mai mult decât atât [soţia şi sclavele], aceştia sunt călcătorii de lege".

Somayeh consulta adesea site-ul *Găseşte o fatwa* ca s-o ajute să-şi soluţioneze dilemele mai personale. Citise o lungă mărturie a unui doctor despre problemele psihologice produse de masturbare, asta pe lângă dezastrul pe care îl provoca asupra sistemului nervos. Existau şi sfaturi despre cum să te opui acestui impuls: gimnastica, lecturile despre profeţi, postul, evitarea oricărui lucru ce ar stimula gânduri senzuale, evitarea celor nereligioşi, participarea la ceremoniile religioase, găsirea unor preocupări şi căsătoria. Sub sfaturi erau omniprezentele cuvinte: *Allah ştie cel mai bine*. Somayeh urma toate aceste instrucţiuni.

Cineva postase pe site-ul Conducătorului Suprem o întrebare: *Vorbeam la telefon cu o femeie (cu care nu sunt rudă) în timpul Ramadanului şi, chiar dacă eu nu mă masturbam şi nu o sunasem intenţionat pentru plăcere (sexuală), am simţit că ejaculez. Vă rog, spuneţi-mi dacă postul meu a devenit nul. Dacă da, ar trebui mă căiesc pentru asta?* Ejaculatorul îngrijorat primise un răspuns: *Dacă de obicei vorbeşti la telefon cu o femeie fără să obţii plăcere (sexuală) şi fără să ejaculezi, (în acest caz) dacă ai ejaculat fără să te masturbezi, postul tău nu a devenit nul şi nu trebuie să te căieşti pentru asta.*

Relaţia lui Somayeh cu Dumnezeu era cea mai bună relaţie din viaţa ei. Nu avea de gând s-o pericliteze prin masturbare inutilă. Se simţea mai aproape de Dumnezeu decât de oricine altcineva. El era cel mai bun prieten al ei. Era protectorul ei. Auzise că există oameni fără Dumnezeu; asta o umplea de milă, pentru că semnala o lipsă de încredere în ei înşişi. Ea nu putea concepe o existenţă mai lipsită de sens. Somayeh îi adora şi pe imami. Preferatul ei era imamul Mahdi, căruia îi spunea întotdeauna imamul Zaman, Imamul Eternităţii. Mahdi încă trăia, dar pur şi simplu se pierduse. Dumnezeu îl ascunsese. Ea credea, cu fiecare moleculă din trupul ei, că el va veni în ziua judecăţii, când va extirpa răul din lume. Întâmplarea făcea şi ca Mahdi să răspundă la toate rugăciunile ei, ceea ce era şi o dovadă a puterilor lui.

Îndoiala şi ezitările nu îl lăsaseră pe Amir-Ali să închidă un ochi în mare parte a nopţii. Poate că se înşelase în privinţa lui Somayeh. Poate că nu era chiar atât de drăguţă cum îşi amintea el.

— Dacă te hotărăşti că nu o vrei, mănâncă nişte castraveţi, a încercat să-l ajute Zahra, simţind că entuziasmul fiului ei se cam risipeşte. Rezolv eu cu Fatemeh, îi spun

că eu sunt de vină, că mi se pare că e prea tânără.

— Şi dacă nu au castraveţi?

— Pentru numele lui Dumnezeu, toată lumea are castraveţi! Când ai fost tu într-o casă în care să nu fie castraveţi?

Avea dreptate, bineînţeles.

Somayeh şi Fatemeh puneau la cale tactici similare. Inventaseră de-a lungul anilor un cod complicat de semnale care implicau tuse, afirmaţii despre vreme şi ciugulirea anumitor fructe sau nuci. În seara aceea, un ciorchine de struguri era semnalul pentru dragoste.

Somayeh s-a îmbrăcat cu cele mai frumoase haine: o bluză albă şic, nişte pantaloni negri strâmţi şi eleganţi care urmau să rămână ascunşi sub *chador* şi *roo-farshee* din piele de şarpe, cu toc, ce aveau să fie expuşi. Un afiş cu imamul Ali era prins în pioneze deasupra biroului, pe perete, în camera ei. Ochii verzi şi visători ai imamului, subliniaţi cu kohol negru, priveau în zare. Capul îi era înfăşurat cu o eşarfă verde, iar în jurul lui soarele radia ca un halou. Dintr-o tăietură de pe frunte picurau senzual nişte stropi mari de sânge care se scurgeau pe obrajii supţi spre maxilarul atrăgător, încadrat de bucle ciocolatii. Sub el, de o parte şi de alta a laptopului, erau două suporturi de lumânări din sticlă albastră pe care le cumpărase de la magazinul Ikea din centrul comercial Jaam-e Jam din zona selectă a bulevardului Vali Asr. Era magazinul preferat al lui Somayeh, plin de oameni eleganţi şi bogaţi. Ea doar asta îşi permisese, suporturile de lumânări. Pe biroul ei erau teancuri de cărţi, printre care *Harry Potter şi piatra filosofală*, *Nopţi de singurătate*, un roman de dragoste în stil Mills & Boon al prolificei autoare Fahimeh Rahimi, şi Coranul.

Când au sosit Amir-Ali şi familia lui, Somayeh s-a repezit în bucătărie. Prima ei sarcină era să servească ceaiul. Dacă o fată putea să servească o tavă cu ceai fără să verse o picătură, avea să fie o mireasă bună. Nu toate familiile luau în serios acest obicei, dar se amuzau cu ritualul. Mohammad-Reza se strâmba la Somayeh în timp ce ea intra în cameră.

— Măgarule, nu mă mai face să râd, că-l vărs pe tine intenţionat!

— *Bah-bah*, ce ceai delicios! a zâmbit Zahra încurajator.

Somayeh s-a aplecat să-l servească pe Amir-Ali şi a îndrăznit să-l privească în ochi. El se uita drept la ea în timp ce îşi lua paharul. Lui Somayeh au început să-i tremure mâinile. S-a dus înapoi în bucătărie ca să-şi tragă sufletul.

Fatemeh a trecut bolul cu fructe din mână în mână. Ochii Zahrei erau aţintiţi asupra castraveţilor. Amir-Ali a ales o piersică.

— Poate că voi doi ar trebui să discutaţi lucrurile astea singuri, a spus Fatemeh, simţind tensiunea.

Zahra a fost de acord. Somayeh şi Amir-Ali s-au aşezat pe podeaua camerei lui

Mohammad-Reza, la un metru unul de celălalt. O distanţă cuviincioasă. Privirea lui era animalică. Somayeh şi-a dres vocea.

— Am nişte întrebări pentru tine.

— Întreabă-mă orice vrei, dar eşti atât de frumoasă, încât să nu te aştepţi să mă concentrez.

Somayeh a chicotit cu nervozitate. Pregătise o listă cu exact 11 întrebări şi trebuia să-şi păstreze concentrarea. Viitorul ei avea să fie determinat de răspunsurile lui. Şi-a strâns mai bine *chador*-ul. De fiecare dată când vorbea, acesta aluneca.

— Te înfurii vreodată?

Străfulgerarea unei mâini palide.

— Niciodată. Prietenii mei spun că sunt unul dintre cei mai calmi tipi pe care îi cunosc.

Prietenii lui îl mustrau adesea pentru temperamentul lui exploziv.

— Cum o să întreţii familia noastră?

— Am muncit din greu toată viaţa. După cum ştii, lucrez la firma lui *baba* şi sper ca într-o zi să preiau eu conducerea.

Părinţii lui Amir-Ali se plângeau mereu că habar nu are ce-i aia muncă.

— Te rogi?

El a văzut o văpaie de bluză albă, dar nu a reuşit să-i distingă sânii. În clipa asta cu siguranţă se ruga – se ruga ca sânii ei să nu fie nişte bubiţe. Chiar şi nişte prune ar fi fost bune.

— Când aud *azan*-ul, chemarea la rugăciune, nu contează unde sunt, trebuie să mă rog. E un fel de reacţie automată. Chiar dacă citesc ziarul.

Amir-Ali nu citea niciodată ziarul. Şi, după ani de învăţat cu de-a sila, tot nu-şi amintea toate cuvintele arabe ale rugăciunilor.

Somayeh a zâmbit. Braţul ei a coborât uşor. O întrezărire a gâtului ei – lung. O frântură de claviculă – subţire, dispărând spre ceafa fină.

— O să mă laşi să fac o facultate?

— Cu aşa ochi, o să te las să faci orice vrei tu.

Somayeh a râs. Un râs perfect. Nici prea tare, nici prea direct. Râsul unei fete spunea multe. Mama lui Amir-Ali îl avertizase în privinţa femeilor care râdeau prea cu poftă; voracitatea râsului unei femei era direct proporţională cu moravurile ei. Cu cât râde mai tare, cu atât are moravuri mai uşoare.

Întrebările lui Somayeh erau pragmatice şi formale, dar vocea ei era blândă, iar ochii senzuali. Amir-Ali s-a descurcat de minune cu acest interogatoriu, alegându-şi cuvintele cu tact până la capăt, copleşind-o cu minciuni şi jumătăţi de adevăr. Somayeh avansa hotărâtă, rostind vorbe măsurate cu atenţie. Se analizau unul pe celălalt, interpretând fiecare mişcare, fiecare gest.

De obicei lui Amir-Ali îi era mai uşor să le citească pe fetele din lumea lui. Ştia ce se aşteaptă de la ele. Nu mai trebuia decât să-ţi dai seama ce vine din inimă şi ce e de faţadă. Nu exista niciodată nici o garanţie, dar experienţa îi spunea că Somayeh e sinceră. De asemenea, îşi dădea seama că e deja îndrăgostită până peste cap de el. De obicei fetele din Teheran se prefăceau că nu sunt interesate şi asta făcea parte din strategie, dar faptul că Somayeh nu făcea astfel de jocuri arăta o inocenţă şi o naivitate fermecătoare.

Somayeh era prea tânără ca să fi învăţat arta de a discerne adevărul. Pentru ea, Amir-Ali era cel mai charismatic bărbat pe care îl cunoscuse vreodată.

După o oră, s-au întors într-o sufragerie tăcută şi încărcată de aşteptări. Fatemeh a trecut bolul cu fructe din mână în mână, urmărindu-şi fata ca un vultur. Somayeh a privit-o pe mama ei în timp ce lua un ciorchine de struguri şi îşi băga în gură o boabă. Fatemeh a sărit în picioare şi i-a şoptit lui Haj Agha să aducă patiseriile dulci *shireeni*, semnul înţeles de toată lumea: nuntă.

Maşinăria greoaie a căsătoriei s-a pus în funcţiune. La ceremonia *bale-boroon*, unde se anunţă oficial logodnele, Amir-Ali i-a dăruit lui Somayeh şase brăţări de aur, un imens buchet de flori şi un *chador* de mătase. Cei patru părinţi au ajuns la un acord pentru zestrea lui Somayeh, *mehrieh*, o înţelegere prenupţială islamică garantând că femeia va avea din ce trăi în caz de divorţ. Somayeh auzea cum Fatemeh şi Haj Agha se tocmesc pentru valoarea ei.

— E o fată frumoasă, educată şi Amir-Ali o s-o ia în floarea vârstei! O să aibă parte de cei mai frumoşi ani ai vieţii ei!

— Ştiu că e nepreţuită, Fatemeh *joon*, dar nici noi nu avem fabrică de bani.

De regulă negocierea era treaba bărbaţilor, dar, ca de obicei, cele două surori preluaseră frâiele. Zahra a cedat curând, iar *mehrieh*-ul a fost stabilit la 192 de monede de aur, câte 16 pentru fiecare dintre cei 12 imami şiiţi. Era o sumă mică pentru Teheran, dar mare pentru Meydan şi în conformitate cu tradiţia de aici, care considera vulgar un *mehrieh* foarte mare. În mod neobişnuit pentru o mamă iraniană, Zahra ştia că fiul ei era cel avantajat. S-au stabilit şi ceilalţi termeni ai căsătoriei: Amir-Ali a promis să-i permită lui Somayeh să meargă la facultate şi Mohammad avea să ofere cuplului vechiul lor apartament din Meydan, dat fiind că Somayeh, care era foarte tânără, trebuia să rămână aproape de familia şi prietenii ei în primii câţiva ani de căsnicie.

Cele două familii se grăbeau spre petrecerea de nuntă, *aroosi*, în timp ce căsătoria absorbea, în drumul ei, munţi de bani, mâncare şi rude. Între reuniuni şi analize de sânge (o cerinţă pentru toţi iranienii, nu doar pentru veri) şi gătitul şi curăţenia suplimentare, Fatemeh îşi amintea de propria *aroosi*, o petrecere tristă şi restrânsă. Ea nu voise să se căsătorească cu Haj Agha. Ar fi putut să se opună, dar se temea să nu îşi

dezamăgească părinţii, care erau încântaţi de această potrivire. El era dintr-o familie bună care avea propria casă. Erau alte vremuri: femeia accepta soarta aleasă pentru ea de alţii. Fusese uşurată când îl văzuse pentru prima oară. El fusese dezamgăit, iar ea văzuse asta în ochii lui. Şi el fusese presat să se însoare cu Fatemeh, deoarece tatăl ei era cunoscut drept om respectabil. Ea nu avusese aşteptări prea mari de la căsătorie, doar stabilitate financiară şi, dacă avea noroc, tovărăşie. În schimb, se alesese cu un bărbat care rareori o băga în seamă. În ciuda vârstei fragede a lui Somayeh, Fatemeh se consola cu gândul că măcar ea se căsătorea din dragoste şi că mullahul Ahmad văzuse în versetele din Coran potenţialul acestei căsătorii.

Nunta lui Somayeh a fost exact aşa cum visase ea. A purtat o rochie albă cu mărgele, fără bretele, sub o capă albă cu glugă, şi i-a plătit aproape un milion de tumani unui machior care o transformase în una dintre acele fete cu aspect *occidental* din afişele guvernamentale care avertizau în privinţa *hijab*-ului inadecvat. După ce s-a terminat ceremonia, bărbaţii şi femeile au petrecut separat, fiecare grup dansând până târziu. În fotografiile ei de nuntă Somayeh arăta ca o extraterestră: ochii făcuţi albaştri în Photoshop, tenul retuşat digital şi alt nas, îngust şi subţire – stilul preferat de oamenii din Teheran. Somayeh era încântată.

Căsnicia lui Somayeh a început în ziua de după terminarea şcolii, la câteva săptămâni după petrecerea de nuntă. Amir-Ali şi-a încălcat promisiunea aproape imediat. A implorat-o pe Somayeh să renunţe la planul ei de a urma studii universitare. Într-un acces de dragoste, Somayeh a acceptat. A interpretat dorinţa lui ca ea să stea acasă drept pasiune, un semn că nu suporta să stea departe de ea şi să vadă că viaţa ei evoluează în altă direcţie. Amir-Ali îşi alesese o soţie tradiţională din motive întemeiate. Dacă Somayeh ar fi urmat să-şi petreacă următorii câţiva ani de căsnicie cu nasul în cărţi, ar fi putut la fel de bine să se însoare cu o fată bogată. La început Fatemeh şi Haj Agha au fost furioşi, dar Somayeh i-a asigurat că era decizia ei. Părea atât de fericită, încât totul a trecut rapid.

Primul an de căsnicie a fost încântător. Amir-Ali era tandru în pat. Ea a acceptat sexul, considerându-l un act spiritual şi o datorie religioasă de a-şi satisface bărbatul. Doar una dintre prietenele ei se mai căsătorise. Cele mai multe femei din cartierul ei aşteptau până pe la 20 şi ceva de ani, iar apoi se mutau acasă la familia soţului deoarece nu-şi permiteau chiriile exorbitante. Somayeh nu trebuia să-i suporte pe socrii ei, iar noul apartament era mare şi modern. Avea un televizor cu diagonală de 116 centimetri, bucătărie open-space şi canapele de piele neagră. Prietenele îi invidiau nou-dobândita independenţă. Câteva dintre fete începuseră cursurile la universitate (mai ales deoarece asta le sporea şansele de căsătorie) şi fuseseră dezamăgite de cât de puţin le schimbase asta viaţa.

De cele mai multe ori, Somayeh gătea masa de seară pentru Amir-Ali după ce se trezea şi apoi îşi petrecea timpul cu mama şi cu prietenele ei. Se ţineau la curent cu ultimele noutăţi, centrate pe bârfele despre relaţii şi moravurile decadente. Câine-Raţă fusese concediată din funcţia directoare pentru că era lesbiană, divorţata Batool Khanoum le oferea acum servicii băieţilor virgini şi Tahereh Azimi a fost declarată curvă în toată regula, care lucra într-un bordel din centrul oraşului.

Pentru Amir-Ali căsnicia nu era foarte diferită de viaţa cu părinţii săi. Cineva îi făcea mâncare, îi spăla hainele şi făcea curat în casă. Deşi avea avantajul suplimentar al sexului regulat şi al adoraţiei lui Somayeh.

Apoi inevitabilul s-a produs. Amir-Ali s-a plictisit. A acţionat imediat, petrecându-şi mai mult timp cu prietenii. Beau *aragh sagee*, o băutură numită „transpiraţie de câine", termenul argotic pentru vodcă de casă din stafide, şi fumau *sheesheh* cu Reza, care renunţase la judo şi se dedica acum exclusiv pipei sale. Amir-Ali a descoperit un nou cazinou condus de un gangster bătrân, aproape de capătul sudic al străzii Vali Asr.

Somayeh fusese şocată în primele câteva nopţi în care el venise târziu, duhnind a alcool. La început a fost prea supusă ca să se înfurie. A plâns în baie, cu apa curgând la duş, sperând că Amir-Ali nu o aude. Cu timpul, pe măsură ce comportamentul lui Amir-Ali s-a agravat, ea a mai prins curaj, dar el a rămas surd la rugăminţile şi plânsetele lui Somayeh. Numărul prietenilor lui de pe Facebook a sporit. Au apărut fete cu păr ondulat, blond-cenuşiu şi bluze decoltate fără mâneci. El se jura pe viaţa mamei lui că îi erau prietene mai vechi. A devenit secretos, ascunzându-şi telefonul mobil. Somayeh îl întreba neîncetat dacă există altă femeie. El făcea ceea ce făcea întotdeauna atunci când ea îndrăznea să-l ia la întrebări: ţipa la ea. Dintr-odată, perspectiva ei tradiţională nu mai era atât de atrăgătoare. Îşi pierduse romantismul. Acum era doar o pacoste.

— Nu-ţi aduc eu bani în casă? Ce mai vrei? Întoarce-te acasă la părinţii tăi dacă nu-ţi place aici.

Amir-Ali voia o femeie, nu o fetiţă care plângea din cauză că el se bucura de viaţă.

Destrămarea relaţiei lor a fost prelungită şi ascunsă vederii celorlalţi. A avut loc în cea mai mare parte între pereţii apartamentului lor, dar şi în capul lui Somayeh. S-au instalat îndoielile şi paranoia. Somayeh nu a spus absolut nimic nimănui. Îi era prea ruşine să se întoarcă acasă la părinţi. Prietenele ei o plasaseră pe cea mai înaltă treaptă a succesului, iar ea nu putea suporta umilinţa unei prăbuşiri.

Atunci când toamna a vlăguit verdele copacilor de pe Vali Asr, expunând bulevardul de dedesubt cerului alb de noiembrie, s-a născut copilul lor. Somayeh a sperat ca naşterea fetiţei lor, Mona, să-l schimbe pe Amir-Ali. Nu a fost aşa. În schimb, el a început să dispară. Prima oară, a plecat la muncă şi nu s-a mai întors tot weekendul. După 13 apeluri ratate şi 20 de mesaje frenetice, el îi răspunsese prin SMS:

Sunt bine, nu mă mai bate la cap. O dată i-a trimis SMS din aeroport ca să-i spună că pleacă în Dubai pentru o săptămână. Sau nu mai ştia nimic de el zile întregi, uneori chiar săptămâni.

Somayeh reuşise să ţină secretă prima dispariţie. La a doua, nemaiputând să suporte comportamentul lui, li s-a confesat părinţilor lui, Zahra şi Mohammad. Ei nu au fost surprinşi. Ştiau totul. Amir-Ali nu mai venea la muncă de şase luni. Mai făcuse asta de multe ori înainte; speraseră că Somayeh avea să-l mai domolească. Somayeh s-a simţit înşelată. Fusese minţită, la fel ca şi părinţii ei.

Zahra şi Mohammad i-au devenit complici, încercând să ascundă adevărul de Fatemeh şi Haj Agha. Erau complici la minciunile ei faţă de aceştia.

— N-o să ne mai rămână nici un fel de *aberoo* dacă el continuă aşa, suspinase Zahra.

Aberoo. Onoare; salvarea aparenţelor. Era o piatră de temelie a lumii lor, iar Amir-Ali le furase de prea multe ori Zahrei şi lui Mohammad această *aberoo*.

O vreme nu s-a schimbat nimic; Amir-Ali refuza să-i dea vreun răspuns lui Somayeh, iar ea învăţa să se adapteze la noua ei realitate, concentrându-şi atenţia asupra micuţei Mona. Curând el a început din nou să dispară de acasă; de data aceasta mai mult timp. De asemenea, a început să vină acasă cu o servietă maro de piele. Amir-Ali o ţinea ascunsă sub hainele lui, în fundul unui dulap din camera Monei. În unele nopţi, se ducea direct la dulap şi Somayeh auzea cum cifrele unei încuietori clinchetesc când se aliniază. El a început să o ascundă şi în alte locuri. Somayeh o găsea întotdeauna. A devenit la fel de obsedată de servietă ca şi Amir-Ali; era sigură că soluţia nefericirii ei se afla în ea.

Timp de trei luni mâinile ei mici au manevrat încuietorile, uneori ore întregi, încercând să descopere combinaţia. Până acum. Momentul miracolului. Rugăciunea ei *nazr* a fost împlinită într-o clipă şi servieta lui s-a deschis larg în faţa ei. Mâinile transpirate îi tremurau când a desfăcut compartimentele. Sub un morman de chitanţe şi extrase bancare se afla ceea ce căutase ea: adevărul. Era exprimat de zeci de scrisori aşternute cu un scris copilăresc, în cuvinte pe care ea nu le auzise niciodată din partea lui Amir-Ali: *Te ador*, *Eşti viaţa mea*, *Când mă gândesc la păsărica ta, mă excit îngrozitor*. Adevărul era într-o cutie de prezervative Durex. Se uita la ea cu ochi negri, sâni rotunzi şi o claie de păr blond cu şuviţe, imprimate pe o fotografie. Înainte de a se instala durerea sfâşietoare, a existat un moment extatic de eliberare; era sentimentul senin că a avut dreptate, de dinaintea furiei. Apoi a început să plângă. Fierbinţeala era acum înnebunitoare. A început să scoată lucrurile din servietă şi să le arunce prin cameră. Tocmai când era pe punctul de a mai înşfăca un pumn, a văzut vreo cinci-şase DVD-uri zgâriate într-o husă cu Bambi. S-a repezit la laptop şi a băgat unul înăuntru. O femeie în genunchi era regulată pe la spate. După acel filmuleţ, un prim-

plan cu nişte organe genitale, iar camera lăsa să se vadă o femeie cu batic care făcea sex. Un alt filmuleţ arăta un bărbat negru cu două femei albe. Somayeh era îngreţoşată. Acum deja plângea şi se ruga în acelaşi timp. Nu mai văzuse până atunci pornografie.

Somayeh a fugit acasă la Fatemeh. Aceasta ştia de mult că fiica ei are o căsnicie turbulentă, dar Somayeh nu voia să recunoască. Ultimii câţiva ani îşi puseseră amprenta; stresul şi supărările o lăsaseră pe Somayeh palidă şi emaciată. I-a spus mamei sale totul, chiar şi de DVD-uri.

Viaţa în Meydan s-a schimbat în anii care au trecut după ce s-a căsătorit Somayeh. Iranul are un nou preşedinte, Hassan Rouhani, un cleric anglofon (relativ) moderat, cu un doctorat în drept constituţional la Glasgow Caledonian University. Rouhani foloseşte frecvent Tweeter şi vorbeşte despre egalitate şi reconcilierea cu Occidentul. Deşi mulţi iranieni au fost entuziasmaţi de alegerea lui, nu toată lumea din Meydan era mulţumită de acest rezultat.

— Rouhani *bee-dean*! a spus unul dintre vecinii *Hezbollahi* ai lui Haj Agha, folosind cuvântul care înseamnă „păgân”, e doar un agent al englezilor, ca şi Khatami. Clericii de soiul ăsta sunt murdari! Dacă îi speli, se ia tot.

Nu voiau să fie prieteni cu Marele Satan, *Amrika*. La câteva săptămâni după convorbirea telefonică istorică dintre Rouhani şi preşedintele Obama, în tot oraşul au apărut postere antiamericane (însă au fost înlăturate când între unele facţiuni guvernamentale s-a pornit altă luptă internă pentru putere). Unele afişe înfăţişau mâna unui iranian întinsă, pe cale să strângă mâna cu gheare a diavolului. Pe toate era scris, atât în persană, cât şi în engleză: CINSTE ÎN STIL AMERICANI [*sic*].

Rouhani moştenise dezastrul lăsat în urma lui de Ahmadinejad. Nemulţumirea îşi înfipsese colţii în Meydan. Sancţiunile împotriva Iranului blocaseră economia, făcând ca moneda naţională să se prăbuşească, reducând-o la o treime din valoarea ei în mai puţin de doi ani. În timpul lui Ahmadinejad subvenţiile la benzină fuseseră eliminate şi guvernul distribuise în locul lor ajutoare băneşti, dar acestea nu ţinuseră pasul cu inflaţia explozivă care oscila între 30 şi 40%. Slujbele erau şi mai puţine şi mai prost plătite. Economia în declin genera resentimente şi neîncredere.

Pentru prima oară, oamenii nu se mai fereau nici măcar să-l critice pe Conducătorul Suprem. Asta începuse după ce nişte protestatari fuseseră ucişi, bătuţi sau violaţi după alegerile contestate din 2009.

Existau şi alte schimbări, mai mici. Prietenele lui Somayeh erau acum dependente de telenovele turceşti cu intrigi savuroase precum *Iubire interzisă* şi *Haremul sultanului*, difuzate de GEM TV, o televiziune prin satelit din Dubai. La jumătatea serialului toate personajele au căpătat brusc voci noi pentru că actorii din Iran care

dublau în secret filmul fuseseră arestaţi. Şi toată lumea ştia despre o emisiune de succes care luase cu asalt ţara: *Academia de Muzică a lui Googoosh*, un X Factor iranian de pe Manoto TV, o televiziune în persană administrată de la Londra care cumpărase formatul unor emisiuni britanice de succes precum *Cireaşa de pe tort*, o altă emisiune preferată în Teheran. Şi astăzi Fatemeh şi prietenele ei mâncau mult mai puţin fistic acasă de când preţul lui aproape că se triplase.

Şi atitudinea lui Fatemeh faţă de divorţ se schimbase. Deşi locuitorii cartierului Meydan credeau că moralitatea lumii lor era mai puternică decât în restul societăţii, au aflat curând că se înşală. Divorţul lui Batool Khanoum părea să fi deschis stăvilarele. Deja patru cupluri tinere din zona lor se despărţiseră. În ultimii zece ani, divorţurile s-au triplat în Iran, una din cinci căsnicii luând sfârşit astfel; în Teheran cifra e şi mai mare.

De unde înainte îl considerase un act ruşinos, până şi Fatemeh se gândise la divorţ. Îşi căutase certificatul de naştere ca să-şi înlocuiască actul de identitate, pe care îl pierduse. De obicei actele erau ţinute într-o cutie de pantofi, sub pat, dar nu le-a găsit acolo. În timp ce împingea cutia la loc, a simţit că se ciocneşte de ceva. Şi-a strecurat piciorul şi a tras afară obiectul. Altă cutie de pantofi, una pe care nu o mai văzuse niciodată. Înăuntru erau nişte fotografii vechi şi un plic maro. Înăuntru, un teanc de paşapoarte. Fatemeh le-a răsfoit paginile. A oftat. Călătoria de iluminare spirituală a lui Haj Agha era întipărită pe paginile lor, cu vize colorate. Una dintre ele era un blazon roşu-aprins care apărea des. Era oare Irak sau Siria? Şi-a mijit ochii, încercând să descifreze scrisul albastru, ciudat de pe el. Şi-a apropiat paşaportul de ochi. Nu scria în arabă. Categoric, nu era arabă. Fără să-şi dea seama, inima începuse să-i bată mai repede. S-a repezit să-şi ia ochelarii de citit. Imaginea înceţoşată a devenit brusc foarte clară; un demon înaripat cu gheare de cocoş se uita ţintă la ea. Lângă el erau nişte cuvinte în engleză, pe care nu le putea citi. A dat paginile febril, iar de pe fiecare demonul stacojiu se repezea spre ea. O vecină care stătea la trei străzi distanţă ştia să citească în engleză, dar ea a simţit că ar fi mai bine să întrebe un necunoscut. S-a lăsat să alunece lângă hârtiile şi paşapoartele împrăştiate de lângă ea, gândindu-se ce să facă. Când a intrat în cameră, Somayeh a găsit-o pe mama ei pe podea, arăta ca un urs întins pe spate.

— Sunt bine, sunt bine, doar m-a apucat o ameţeală, nimic serios, a gâfâit Fatemeh.

Acum se ridica în picioare ca să-şi ia *chador*-ul. A ieşit în grabă, luând-o drept spre bazar, spre un birou de traduceri, *daroltarjomeh*. A împins paşaportul lui Haj Agha în mâinile unui tânăr care stătea la un calculator.

— Fiule, citeşte ce scrie acolo. Şi vreau datele.

Tânărul a făcut o pauză.

— REGATUL THAILANDEI. Tipul vizei: *Turistică*.

A citit nişte date, convertindu-le din calendarul gregorian în cel persan. Se potriveau perfect cu pelerinajele lui Haj Agha. Dar acesta nu fusese la Karbala sau la Mecca. Nici la Damasc. Nici la Mashhad. Fusese în Thailanda. Unde o mai fi fost şi asta. Ea şi-a scormonit mintea ca să rememoreze lecţiile de istorie de la şcoală, bodogănindu-se că nu fusese niciodată atentă. Din câte îşi amintea, cruciada lui Hussein nu ajunsese până în Thailanda. Existau oare musulmani în Thailanda? Nu era sigură. Chiar dacă ar fi existat vreun templu şiit izolat în ţara aia ciudată, un lucru era clar: Haj Agha minţea. A vrut să-l plătească pe traducător, dar el n-a vrut să primească bani. Ea a ieşit grăbită în mulţimile care se învârtejeau prin bazar şi-a luat-o spre Vali Asr, pe străduţe dosnice. Era o urgenţă. Trebuia să vorbească cu mullahul Ahmad. Pentru probleme mai delicate, Fatemeh se ducea la el. Încă nu era sigură cu ce fel de înşelăciune se confrunta, dar în mod clar nu era un subiect pentru o interpretare de patru minute la telefon. L-a sunat pe mullahul Ahmad pe mobil şi i-a spus că e pe drum.

A mers cu autobuzul de-a lungul bulevardului Vali Asr. Era călătoria ei preferată în oraş, iar de obicei îi făcea plăcere să se uite cum se perindă magazinele şi restaurantele. Dar astăzi era prea absentă ca să mai observe ceva; se ruga în şoaptă în timp ce mintea ei examina sute de posibilităţi. A coborât chiar la capătul străzii Vali Asr, unde se deschide şi revarsă maşini, taxiuri, autobuze şi oameni în piaţa Tajrish. Mullahul Ahmad locuia într-un apartament mare de la etajul al doilea al unei clădiri neîngrijite de lângă piaţă. Casa lui era un altar al stilurilor şi culorilor discordante: imitaţii ale mobilelor franceze de la Versailles înghesuite lângă canapele de piele din anii ’70; rafturi moderne de la Ikea şi tapiserii de serie atârnate pe pereţii tot mai cenuşii. Existau şi obişnuitele tuşe iraniene: cristaluri, poleială, marmură şi candelabre de diferite mărimi şi intensităţi atârnate în fiecare cameră, inclusiv în mica bucătărie; covoare persane pretutindeni, puse pe pereţi şi întinse peste fotolii.

Soţia mullahului Ahmad a deschis uşa îmbrăcată într-un *chador* alb, înflorat, sub care purta nişte pantaloni de stofă albastru-închis şi un pulover tricotat larg, fără mâneci, peste o bluză.

— Mi-a spus că e o urgenţă, te bag imediat, i-a şoptit lui Fatemeh la ureche, conducând-o în sufragerie, pe lângă fiul adolescent al mullahului Ahmad, care purta blugi Levi’s şi scria mesaje pe iPhone.

Fatemeh nu era singura care trecea printr-o criză. O mondenă de vârstă mijlocie, cu un lifting şi eşarfă Hermès, se smiorcăia într-un şerveţel. O adolescentă din Shahrak-e Gharb, cu ochelari de soare Chanel pe cap, se uita fix, posomorâtă, prin perdelele de dantelă. O femeie zbârcită cu *chador* negru îşi frângea mâinile şi se ruga.

Când se însufleţea, mullahul Ahmad avea tendinţa să strige. În timp ce soţia lui le servea pe clientele care aşteptau cu ceai şi bomboane de ciocolată asortate Cadbury

Dairy Milk de pe o tavă de argint, vocea soţului ei tuna din birou.

— De ce nu eşti căsătorită? Asta e o catastrofă totală la 39 de ani! Părinţii tăi ţi-au pus un nume groaznic, ceea ce în mod evident ţi-a afectat întreaga viaţă. Va trebui să ţi-l schimbi imediat!

Era rândul lui Fatemeh. Mullahul Ahmad stătea într-un scaun pivotant de un negru strălucitor, înconjurat de rafturi pline de cărţi. În partea de sus a pereţilor din biroul lui erau cornişe în nuanţe pastelate. Deasupra lui erau o imagine decolorată cu Mecca în anii ’70 şi nişte fotografii alb-negru, puse în rame, cu strămoşii săi cu expresii posace, lângă un afiş imens cu ayatollahul Boroujerdi, cu turban negru – un cleric disident care credea în separarea religiei de politică şi care fusese întemniţat în 2006 pentru că vorbise împotriva puterii absolute a Conducătorului Suprem.

Mullahul Ahmad purta mantia lui gri, frumoasă, turbanul alb, *amameh*, şi papuci de piele. Trei inele islamice butucănoase – unul cu o cornalină ocru-ars mare, cea mai importantă piatră preţioasă din islam, pe care era inscripţionat un verset din Coran – îi împodobeau degetele lungi, feminine, dându-i un aer de star rock.

— Pe cinstea mea, Fatemeh Khanoum, te-ai îngrăşat foarte tare!

Mullahul a ţipat de-a dreptul când a observat cele zece kilograme în plus pe care Fatemeh le căra în jurul mijlocului.

— E adevărat, nu am avut grijă de mine, Haji, pentru că nu am fost prea fericită.

— Un orb care vede e mai bun decât un văzător care e orb, a spus mullahul Ahmad.

Mullahul Ahmad nu era uşor de înţeles, nu în ultimul rând din cauza puternicului său accent turcic azer şi a tendinţei de a intercala în discuţie şi versete coranice. Nici memoria lui pe termen scurt foarte proastă nu ajuta.

Fatemeh a început să-i povestească ce descoperise. Detaliile se revărsau într-un torent de date, locuri sacre şi suspine.

— Câte zile am, n-o să-i mai spun niciodată Haj Agha!

Fatemeh a scos din geantă dovezile. Mullahul Ahmad a răsfoit paşapoartele lui Haj Agha.

— Dar de ce merge în Thailanda? În Thailanda nu există nici un mormânt şiit al iubiţilor noştri imami, odihnească-i Dumnezeu, sau al vreuneia dintre rudele lor, nu-i aşa, Haji?

Mullahul Ahmad rămăsese fără cuvinte. Ceea ce nu se întâmpla prea des. El ştia ce fac bărbaţii când se duc în THAILANDA. Chiar cu o lună în urmă, un bărbat din congregaţia lui îşi mărturisise dependenţa de prostituate thailandeze. Mullahul Ahmad îi prescrisese un regim strict de rugăciuni în cadrul căruia trebuia şi să citească *Ayatul Kursi* – Sura Tronului din Coran, despre care se consideră că apără de rău – de cinci ori în zori şi de cinci ori la apus.

— Cum se poate să fii atât de nefericită în viaţă, căci acesta e într-adevăr un soţ groaznic!

Mullahul Ahmad se gândise că aceasta era o modalitate bună de a-i spune cu binişorul lui Fatemeh adevărul despre ceea ce fac bărbaţii în Thailanda. Judecase bine. Fatemeh a fost foarte încântată de răspuns. Nu în ultimul rând din cauză că era uşor de înţeles, dar, şi mai important, pentru că era ceea ce ea bănuise de foarte mult timp. Era nefericită în viaţă. O căsătorie lipsită de iubire, un apartament mic în care probabil că avea să şi moară, un fiu leneş şi un ginere inutil.

— Haji, nu ştiu, eu mă rog, dau de pomană la săraci, îmi îndeplinesc toate datoriile musulmane. Poate că e vina mea. Doctorul doamnei Kathkodai i-a spus că atitudinea ei mentală era responsabilă pentru viaţa ei şi că viitorul stă în mâinile ei.

— Ce erezie! O sabie în mâna unui sclav beţiv e mai puţin periculoasă decât ştiinţa în mâinile celor imorali!

Mullahul a început să recite un vers dintr-o poezie şi un citat din Coran. Fatemeh şi-a mijit ochii, concentrându-se să-i decripteze cuvintele.

— Haji, de ce s-a dus în ţara aceea?

— Fatemeh Khanoum, tu îţi îndeplineşti datoriile maritale faţă de soţ?

— Nu vrea niciodată. Crede-mă, mă lupt încontinuu cu dorinţa, pentru că el nu manifestă nici un interes.

Mullahul a scuturat din cap.

— N-o să te mint, Fatemeh. Există un singur motiv pentru care un bărbat ar face atât de multe călătorii în Thailanda. Se duc pentru *zanaa-yeh vijeh*.

Mullahul folosea eufemismul pentru „prostituată” adoptat recent de guvern: femei „speciale”.

— Nu înţeleg.

— Thailanda e o ţară de prostituate. Toate femeile de acolo sunt de vânzare. Am mai văzut asta. Trebuie să acţionezi imediat. Căci crima asta e foarte serioasă.

— Soţul meu se culcă cu curve.

Fatemeh şoptise cuvintele în timp ce lăsa capul în jos. Nu fusese nevoie decât de o conversaţie cu mullahul Ahmad pentru ca viaţa ei să-i dispară din faţa ochilor. De ce îngăduise Dumnezeu să i se întâmple aşa ceva? Puţine femei din cercul ei vorbeau despre infidelitate; era un subiect tabu, discutat doar ca bârfă despre alţii. Nimeni nu recunoscuse vreodată că i se întâmplase şi ei. Fatemeh se gândea că fusese proastă că se convinsese că Haj Agha îi fusese credincios. Că crezuse că e o persoană evlavioasă şi că spiritualitatea lui îl purtase în nenumărate pelerinaje. Şi, mai presus de orice, se simţea o proastă pentru că dăduse petreceri atât de generoase în cinstea lui, nu pentru că el le adusese un omagiu lui Dumnezeu şi profeţilor, ci pentru că făcuse turism sexual. Mullahul Ahmad nu se îndura s-o privească; durerea celorlalţi îl afecta, chiar

dacă nu o vedea prea des.

— Draga mea, aşa cum cei care sunt dependenţi de opiu nu se pot abţine, şi soţul tău e în aceeaşi situaţie. Are nevoie de ajutorul tău. Nu uita că Dumnezeu este iertător, a citat el din Coran. Nu pierde speranţa în mila lui Dumnezeu; El îţi va ierta toate păcatele... Căci Allah va schimba răul în bine. Allah e cel mai iertător şi mai milostiv.

Fatemeh nu se simţea iertătoare. Nu putea să nu se gândească la Batool Khanoum şi la divorţul ei. Chiar dacă *mehrieh*-ul ei nu mai valora nimic acum şi nu avea idee cum ar fi putut să supravieţuiască pe cont propriu.

— Haji, spune Coranul că trebuie să rămân cu acest om, ce vezi?

De obicei mullahul Ahmad refuza să prorocească pentru divorţ, dar, deoarece acesta era un caz de urgenţă şi Fatemeh era o clientă fidelă, a făcut o excepţie. A închis ochii şi a şoptit încet o rugăciune, în timp ce deschidea cu un gest smucit cartea. A citit un verset în arabă, apoi l-a interpretat pentru Fatemeh.

— Orice s-ar întâmpla, trebuie să rămâi cu el. Trebuie să-l înveţi adevărul.

Lui Fatemeh i s-a frânt inima. Au spus împreună rugăciunea *salavaat* de la final: *Fie ca Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Profetul Mahomed şi familia lui*. Ea s-a ridicat, gata să-şi înfrunte soţul.

Când a ajuns acasă, Haj Agha se uita la televizor. Fatemeh a aruncat paşaportul spre el.

— Nemernic futăcios şi jegos ce eşti!

Haj Agha a clipit. Nu o mai auzise în viaţa lui rostind astfel de cuvinte. A clipit iar, a deschis gura ca să spună ceva, dar nu s-a auzit nici un sunet, aşa că a închis-o. Fatemeh ţipa cum nu mai ţipase niciodată. Curând, Haj Agha şi-a regăsit şi el vocea. A trecut prin ciclul obişnuit al emoţiilor manifestate de cei vinovaţi. Furie, negare şi contraacuzaţii. Fatemeh a cerut divorţul. I-a spus că o să-i spună judecătorului că el fusese necredincios, că o să aducă drept dovezi pe mullahul Ahmad şi paşaportul. Şi putea să fie convins că tot cartierul avea să afle că el nu pusese în viaţa lui piciorul în Regatul Arab Saudit. Atunci Haj Agha a schimbat tactica. A început să suspine şi să ceară iertare. Pornografia era de vină. Nu era vina lui. Agha Mehdi îi dăduse un DVD şi el devenise dependent de la prima doză. Îşi respecta soţia atât de mult, încât nu ar fi putut să-i ceară să facă unele dintre lucrurile pe care le văzuse în filme, de asta o scutise de această umilinţă şi se dusese în Thailanda, unde toate femeile sunt curve.

După cinci săptămâni Fatemeh l-a iertat, mai ales din cauză că nu a avut încotro. Nu a spus nimănui nimic, dat fiind că reputaţia lor ar fi fost distrusă. Episodul a avut şi partea lui pozitivă. Haj Agha se agita acum în jurul ei ca un valet. Somayeh observase chiar că tatăl ei devenise foarte supus şi se întreba dacă era posibil ca, la bătrâneţe, bărbaţii să obosească şi să se transforme în soţi buni.

Atunci când Somayeh îi povestise mamei sale totul, Fatemeh a ştiut că nu va permite ca fiica ei să aibă aceeaşi soartă.

— Trebuie să divorţezi, au fost primele cuvinte care au ieşit din gura ei.

— Ce ruşine! Ce o să creadă toată lumea? Nu vom mai avea *aberoo* şi eu o să rămân singură, n-o să mă mai vrea nimeni.

— Dă-l încolo de *aberoo*! Mă doare în cot de ce crede lumea. Amir-Ali nu o să se schimbe niciodată, iar tu ai să regreţi. Eu şi Haj Agha o să te întreţinem, o să păşim toţi cu capul sus, tu nu ai greşit cu nimic.

Somayeh era uimită. Nu o mai auzise niciodată pe mama ei vorbind aşa. Şi mai şocant era că Haj Agha auzise fiecare cuvânt şi era de acord cu Fatemeh.

— Un divorţ e singura modalitate în care poţi fi fericită, a spus el zâmbind.

Chiar şi un *estekhareh* al mullahului Ahmad a confirmat că divorţul era cea mai bună alegere pentru Somayeh.

Somayeh a refuzat să se vadă cu Amir-Ali şi să vorbească cu el, doar l-a sunat ca să-i ceară divorţul. El a fost de acord aproape imediat, temându-se ca Somayeh să nu se ducă la poliţie sau să-i spună judecătorului despre ascunzătoarea lui cu filme porno sau că îi fusese necredincios, chiar dacă această ultimă acuzaţie ar fi fost dificil de probat, fiind nevoie de mărturia a patru bărbaţi (musulmani).

În momentul în care s-a aflat despre divorţul iminent al lui Somayeh, toţi cei din cartier, inclusiv un lung şir de rude, au trecut pe la ea, ca să se asigure că nici un detaliu lubric nu rămâne ascuns. Tactul şi sensibilitatea nu sunt cele mai preţuite trăsături în Meydan şi toată lumea i-a oferit sfaturi şi şi-a dat cu părerea. Femeile erau împărţite în două: cele care credeau că Somayeh trebuie să divorţeze de Amir-Ali şi cele care credeau că trebuie să rămână cu el. Dar exista un lucru cu care aproape toate erau de acord.

— Nimeni nu o să vrea o femeie divorţată cu un copil. Îţi compromiţi şansele de a mai avea altă căsătorie ca lumea, las-o pe Mona la Zahra şi Mohammad, a spus mătuşa Ameneh.

Somayeh nu voia să cedeze în această privinţă; avea să lupte ca să-şi păstreze copilul. Conform legii, Mona putea să rămână cu ea până când împlinea 7 ani sau până când Somayeh se recăsătorea, moment în care tatăl prelua toate drepturile de custodie. Dar Somayeh ştia că Mona îi stânjenea stilul de viaţă libertin al lui Amir-Ali şi că părinţii lui erau prea vinovaţi ca să ceară custodia.

Judecătorului i s-a făcut milă de Somayeh şi şedinţa s-a încheiat în mai puţin de jumătate de oră. Somayeh s-a dus direct la biroul notarial, *mahzar*, ca să semneze şi să înregistreze actele de divorţ. Funcţionarul de acolo încheiase zeci de căsătorii pe Skype, între iubiţi aflaţi la mare distanţă; iranienii evitau controalele stricte ale

vizelor, fără măcar să cheltuie bani pe bilete de avion pentru nunţi costisitoare, iar singura prezenţă a mirelui în încăpere era o voce de pe un laptop.

Când a ajuns acasă, Somayeh a căzut în genunchi şi s-a rugat: *Te rog, Doamne, nu mă face să simt dorinţa*. Se temea că avea să treacă mult timp până să se căsătorească iar şi nu voia să-l dezamăgească pe Dumnezeu.

Într-o zi senină de primăvară, Somayeh şi fratele ei, Mohammad-Reza, au pornit pe Vali Asr, pe sub frunzişul verde al sicomorilor. De când o născuse pe Mona, Somayeh avusese rareori ocazia de a vizita Vali Asr, aşa că mergea încet, încercând să prelungească această plimbare. S-au oprit în faţa unui magazin de mobilă opulent, aflat între o clădire de birouri şi o brutărie veche, cu saci de făină stivuiţi pe lângă pereţii murdari; s-au uitat înăuntru la un ghepard de porţelan şi la o urnă verzuie decorată cu aripi aurite de heruvimi. Au trecut pe lângă un grup de muncitori în construcţii afgani, cu haine roase, care stăteau cu picioarele încrucişate pe o cârpă ruptă întinsă pe o bordură, între copaci şi *joob*, şi mâncau pâine cu gem de morcovi. S-au uitat în magazinul de haine preferat al lui Somayeh şi, chiar lângă piaţa Vanak, au intrat într-un orfelinat. Veniseră să livreze carnea tocată proaspătă pe care o cărau în două pungi de plastic. Era de la un miel care fusese tăiat cu câteva ore înainte. Somayeh îşi împlinea rugăciunea *nazr*, rugăciunea pe care o făcuse ca s-o ajute să deschidă servieta lui Amir-Ali cu un an în urmă. Trebuia să le mulţumească lui Dumnezeu şi imamului Zaman pentru noua ei viaţă. O viaţă liberă de minciunile lui Amir-Ali. Le promisese lui Dumnezeu şi imamului Zaman că în fiecare an va sacrifica un miel pentru săraci. O promisiune pe care se jurase s-o respecte până la moarte.

Şi aşa a şi făcut.

Trei

Amir

Haft-e Tir, zona centrală a Teheranului, martie 2013

Cuvintele răzbăteau prin receptor: lente, sacadate şi deliberate.

— Sunt un vechi prieten al tatălui tău. Trebuie să ne întâlnim.

Tăcere. Era un număr necunoscut; nu era prefixul Teheranului. Vocea nu a aşteptat răspuns.

— Ne întâlnim mâine la ora 2 în faţa moscheii Al Javad din Haft-e Tir. Ştiu cum arăţi.

Sunase ca un ordin, chiar dacă vocea de om bătrân nu rostise nici o ameninţare. Amir era intrigat.

A sosit devreme, cum avea obiceiul, ieşind din gura în formă de piramidă a staţiei de metrou Piaţa Haft-e Tir. Aceasta devenise una dintre primele staţii ale ascensiunii spre bogăţia şi statutul din nord. Oamenii din clasa muncitoare care făceau ceva bani se mutau aici din sudul Teheranului, aşa că structura pieţei Haft-e Tir se mai înăsprise, devenind puţin mai religioasă, dar era la fel de diversă ca întotdeauna, cu cartierul ei armean.

Amir a pătruns în piaţa imensă, cu zece benzi, pe lângă taxiuri, standul cu suc de fructe şi tarabele cu baticuri, şi a trecut încet pe lângă şirul de magazine de haine tradiţionale de pe latura estică a pieţei Haft-e Tir. Vreo două dube pline cu agenţi de la poliţia religioasă, *Gasht-e Ershad*, mergeau încet pe banda întâi, pe lângă grupurile de femei care se îngrămădeau să cumpere cele mai noi ţinute islamice. Poliţiştii umblau ca nişte vulturi care se roteau prin piaţă, căutându-şi prada: tinere cu blugi mulaţi, balerini şi unghiile date cu ojă, care cumpărau haine viu colorate şi strâmte. Erau şi multe fete din zonă, cunoscute drept fetele *Beesto-Panjo-e Shahrivar*, numele prerevoluţionar al pieţei, adică data la care şahul Reza fusese silit să abdice, iar fiul lui, Mohammad Reza, devenise rege în locul lui. Fetele sunt iraniene obişnuite aproape

din toate punctele de vedere – nici sărace, nici bogate. Din familii din clasa mijlocie şi din clasa muncitoare. Studente, secretare, funcţionare, gospodine, iubite, amante. Se uită la posturile de televiziune prin satelit şi au cont de Facebook. Dar felul în care arată nu are nimic obişnuit. Sunt suficient de machiate ca să-l şocheze şi pe un travestit. De obicei, sprâncenele sunt făcute cu creionul sau tatuate în unghiuri aprige de 90 de grade, în stilul lui Mr. Spock. Părul are nuanţe de blond şi e prins periculos de sus, ca la aristocratele din Franţa secolului al XVIII-lea. Se sprijină pe o reţea de schele, ascunsă sub baticul răsucit care le înfăşoară delicat capul, o bandă îngustă menită să lase la vedere cât mai mult păr cu şuviţe vopsite. Nasurile sunt rareori naturale. Tocurile pantofilor au rareori mai puţin de zece centimetri. E o înfăţişare care s-a răspândit în tot Teheranul, dar fetele *Beesto-Panjo-e Shahrivar* sunt specialistele.

Câteva femei îşi dăduseră seama că poliţia *Gasht-e Ershad* dă târcoale şi au început să-şi facă unele altora semne pe furiş, alertând grupul în privinţa unui atac iminent, ridicând din sprâncene, dând din cap şi făcând din ochi spre camionete. Rareori se întâmplă să fie biciuite şi trimise la închisoare, dar pe cele prinse şi acuzate de vestimentaţie necorespunzătoare le aşteaptă umilirea, intimidarea şi un dosar pătat permanent; plus o amendă şi câteva lecţii de educaţie morală pentru victimă şi pentru părinţii ei.

Deşi *Gasht-e Ershad* reprezintă o mare ameninţare pentru femei, Amir se simţea întotdeauna agitat în apropierea autorităţilor şi prezenţa lor îl neliniştea. A grăbit pasul.

Moscheea Al Javad era o combinaţie de fortăreaţă şi navă spaţială, prima moschee modernistă din Iran, fidelă, în toată splendoarea ei de beton, stilului anilor ’60 care plagia catedralele catolice moderniste şi le exporta către unele congregaţii islamice nevinovate.

Amir s-a oprit lângă porţile de fier de la colţul aleii Bakhtiar, vizavi de Bella Shoes, o relicvă prerevoluţionară, cu firma ei din anii ’70. Aştepta. De pe cealaltă parte a pieţei Haft-e Tir, ayatollahul Mohammad Beheshti îl privea fix din pictura lui murală, sub faţa lui fiind zugrăvite cuvintele: AMERICA NU ARE DECÂT SĂ FIE FURIOASĂ PE NOI ŞI SĂ MOARĂ DE FURIE.

Trecuseră mai mult de zece ani de când Amir nu mai intrase într-o moschee, la înmormântarea unui prieten al tatălui său. Moscheile îl dezgustau; oricât de impresionantă era arhitectura lor, Amir nu le suporta. Pentru el, moscheile simbolizau deturnarea şi distrugerea revoluţiei. Aici erau păcăliţi cei creduli, aici mullahii îmbătaţi de putere trăncăneau predici şi manipulau frica de Dumnezeu. Aici, pe covoarele persane ţipătoare, în încăperile duhnind a picioare transpirate şi a apă de trandafiri ieftină, erau corupte minunatele versete din Coran. Bineînţeles, Amir vizitase ca turist Moscheea Albastră din Esfahan şi îşi îngăduise să se lase impresionat

de frumuseţea ei tulburătoare, căci ea făcea parte din istoria lui, dintr-o epocă diferită care nu ţinea de ceea ce el considera o nouă generaţie spălată pe creier. Risipitoarea obsesie a regimului de a conserva fiecare regulă şi fiecare fragment ale religiei sale însemna că moscheile se înmulţeau în Teheran. Şi, cu cât regimul construia mai multe, cu atât mai goale păreau ele a fi; foarte mulţi din tânăra generaţie nu mai călcau la moschee. Uneori guvernul dezbătea planuri de ademenire a credincioşilor, cum ar fi deschiderea unor centre culturale şi oferirea unor terenuri de sport şi chiar a unor cursuri de cusut la moschei.

Mulţi dintre cei din zonă nu se duseseră niciodată la moscheea Al Javad, preferând moscheile vechi şi familiare cu care erau obişnuiţi. Când s-a impus ca fortăreaţă a miliţiei Basij, forţa paramilitară voluntară printre ale cărei sarcini se numărau securitatea internă şi unele atribuţii de aplicare a legii, Al Javad i-a atras pe susţinătorii regimului.

În timp ce se uita la câţiva bărbaţi care intrau în Al Javad, Amir şi-a dat seama că nu spusese nimănui despre telefonul pe care îl primise. Nu fusese greu; încă de când rostise primele lui cuvinte se pricepuse să păstreze secrete. Simţi o nelinişte bruscă. Cât de naiv fusese, nu se gândise că putea fi o înscenare!

Fusese chemat recent la un „interviu”. Solicitarea – un ordin implicit – o primise prin telefon, fiind sunat de pe un număr ascuns. Amir se aşteptase, cumva, să fie sunat de *ei*. *Ettela’at*. Serviciile. Ofiţerii de la temutul Minister al Informaţiilor îi monitorizau şi îi interogau pe toţi, de la conferenţiari universitari la muzicieni; telefoanele erau ascultate, e-mailurile interceptate.

Amir participase la unele întâlniri cu nişte prieteni ai lui, activişti, şi ţinea un blog anonim unde îi satiriza pe politicieni şi făcea mişto de regim. Folosea servere proxy numite VPN – *Virtual Private Networks* – pentru a ocoli filtrul de internet al guvernului, ceea ce permitea calculatoarelor să funcţioneze ca şi cum ar fi fost în altă ţară. Unul dintre ele era un serviciu complementar oferit de guvernul Statelor Unite, ca parte a jocului de slăbire a marelui său duşman, ascuns confortabil sub numele tot mai familiar şi mai lipsit de semnificaţie al libertăţii şi democraţiei. Imediat ce guvernul iranian bloca site-urile proxy, apărea altul. Unii dintre prietenii lui refuzau să descarce VPN-uri, spunând că ele aparţin regimului, că este o manevră pentru a-i prinde în flagrant.

El avea grijă ce scrie, neîndrăznind niciodată să încalce limitele. Cuvintele erau alese pentru calităţile lor aluzive şi combinate astfel încât să creeze o masă neclară şi vagă de acuzaţii, suficient pentru a stârni satisfacţie în mintea cititorului, dar îndeajuns de puţin ca semnificaţie pentru a nu face să se ridice pumnul puternic al regimului.

Existau câteva certitudini care puteau să te doboare şi să te trimită direct la

închisoare: criticarea Conducătorului Suprem şi a Profetului şi orice punere la îndoială a lui Dumnezeu sau a islamului. Ateismul lui Amir era unul dintre cele mai preţioase secrete ale lui. Dar în jocul acesta nu existau reguli, dacă legile puteau fi ocolite şi manipulate pentru a obţine efectul necesar. Şi-a scormonit mintea, căutând orice text al lui pe care *ei* l-ar fi putut considera o ameninţare pentru securitatea naţională. Dar se întâmpla adesea ca reflecţiile unui nimeni precum Amir să-i însufleţească – era mai uşor să te iei de un nimeni, pentru că nimeni nu observa. Nu avea nici un rost să crezi că Republica Islamică avea treburi mai importante de făcut, pentru că atunci nu ţi-ai fi dat seama când vin după tine. Regimului îi plăceau foarte mult ţapii ispăşitori: prinderea lor constituie distracţia preferată a birocraţilor plictisiţi şi sadici. Poliţia informatică, numită FATA, unitatea forţelor de poliţie însărcinată cu combaterea criminalităţii cibernetice, se năpustise asupra unui blogger necunoscut pe nume Sartar Beheshti. Acesta crease un blog anonim pe care critica regimul pentru uciderea protestatarilor din 2009, în limbajul familiar al iranienilor tineri, vituperând împotriva nedreptăţii şi acuzându-l pe Conducătorul Suprem. Era dintr-o familie religioasă din clasa muncitoare, iar blogul lui avea doar câteva zeci de vizualizări, dar regimul l-a considerat demn de a fi torturat până la moarte.

În timp ce Amir era pe punctul de a face cale întoarsă, un Peugeot 405, negru, cu geamuri fumurii, a oprit lângă el. Acum era prea târziu să mai fugă. Geamul fumuriu a coborât, lăsând la vedere un bărbat grăsuţ cu costum elegant şi cămaşă albă, fără cravată.

— *Salaam*, Amir. Urcă.

Zâmbetul lui a dispărut în spatele geamului, care a urcat la loc.

În cele câteva secunde cât i-a luat ca să ajungă lângă el, pe bancheta din spate a maşinii, Amir a început să tremure.

— Nu te teme.

Vocea bărbatului era la fel de plăcută ca şi hainele lui; aproape mângâietoare.

— E o perioadă solicitantă pentru voi, copiii.

A dat din cap cu subînţeles, iar părul lui îngrijit, ca de bursuc, s-a clătinat încet. Şoferul a dat ocol pieţei Haft-e Tir şi a luat-o la stânga, pe autostrada Modares.

— Dă-mi voie să mă prezint. Numele meu este Ghassem Namazi.

Încă un zâmbet generos a apărut pe faţa bărbatului, în timp ce întindea o mână albicioasă. Erau mâinile unui membru avut al elitei: piele moale şi catifelată, cu unghii albe strălucitoare.

— Sunt foarte încântat să te cunosc, tinere.

Amir era şocat de manierele lui impecabile. Era atât de al naibii de politicos! Lacheii regimului pe care îi cunoscuse – tehnocraţii, ofiţerii serviciilor de informaţii, marionetele – erau cam toţi la fel: mojici şi grosolani, cu costume urâte şi un

comportament primitiv, pe potriva educaţiei lor islamice de mâna a doua. Acum maşina gonea, oamenii şi clădirile dispăreau în depărtare, în timp ce şoferul profita din plin de acalmia de după-amiază a traficului. Bătrânul a tăcut, trecându-şi mâna peste faţă.

Când a început să vorbească, a plecat capul.

— Am venit să-ţi cer iertare.

L-a privit ţintă în ochi pe Amir. Nu exista în privirea lui nici o urmă de sarcasm.

— Te cunosc de undeva? a spus Amir răguşit. Nu înţeleg...

— Tu nu mă cunoşti, dar eu te cunosc de mulţi ani. Te-am urmărit de la distanţă.

— Cine eşti? Ai spus că eşti prieten cu părinţii mei?

Ochii şoferului au fulgerat în oglinda retrovizoare. Bătrânul respira adânc; nările lui umflate scoteau valuri scurte de aer greu şi fierbinte.

Expiră.

Inspiră.

— Eu sunt judecătorul care i-a condamnat la moarte pe mama ta şi pe tatăl tău.

Inspiră.

— Iartă-mă.

Amir se trase în spate, cu gingiile întinse în timp ce gura lui se deschidea încet, ca a unui rottweiler gata să muşte. Aşteptase acest moment toată viaţa lui de adult. Ani la rând visase să ajungă faţă în faţă cu omul care ordonase executarea părinţilor lui. Avea să-i strivească faţa atât de rău, încât să-i ţâşnească sângele din cap. Avea să audă cum îi crapă oasele. Avea să-i zdrobească vintrele cu piciorul. Avea să se uite cum durerea şi groaza îi schimonosesc faţa. Nu avea să-i arate pic de milă.

— Iartă-mă, iartă-mă, scâncea bătrânul.

În timp ce plângea, lacrimile îi şiroiau pe faţă şi burta mare i se cutremura. Amir s-a strâmbat de dezgust în faţa bătrânului fragil, neajutorat şi penibil. Şi de dezgust faţă de el însuşi, faţă de pumnii lui neputincioşi care îi atârnau inerţi pe lângă corp. Nu exista nici o furie violentă. Doar o durere arzătoare.

— Lasă-mă să cobor din maşină! s-a auzit strigând.

Bătrânul şoptea ceva, cu buzele tremurând. Dar Amir nu voia să audă.

— LASĂ-MĂ SĂ COBOR DIN MAŞINĂ!

Avea faţa roşie şi simţea cum, din cauza forţei vocii lui, i se umflă ochii în cap. Acum vorbea şi şoferul, întorcându-se spre ei şi gesticulând.

— LASĂ-MĂ SĂ COBOR DIN MAŞINA ASTA NENOROCITĂ!

Ei nu îl ascultau. Amir nu putea să respire. A deschis portiera. Maşina a virat, izbită de forţa vântului. Bătrânul îl ţinea strâns, în timp ce unul dintre picioarele lui Amir se bălăbănea în afara maşinii.

— Opreşte maşina, Behnam, opreşte, lasă-l să plece!

Maşina a oprit pe acostamentul dur şi Amir a coborât, clătinându-se. Fără să se uite în urmă, s-a căţărat pe marginea verde şi abruptă a drumului, agăţându-se cu mâinile de pământ şi călcând în picioare petuniile şi panseluţele roşii. Maşina oprise lângă parcul Taleghani, o porţiune verde, mai înaltă dintre autostrăzile zgomotoase. Amir a fugit spre adâncurile acestuia, printre pini şi arborii de jacaranda, unde suspinele lui erau înăbuşite de zumzetul îndepărtat al maşinilor, unde dependenţii de droguri nu observau alt suflet pierdut, unde îndrăgostiţii adăpostiţi în tufişuri înţelegeau limba nevorbită a celor care se ascundeau.

Amir nu îşi îngăduise să plângă pentru părinţii lui de când era mic. În următoarele două ore, năucit de durere, şi-a îngăduit să-şi amintească. Pentru prima oară după foarte mult timp, i-a fost milă de el.

Shiraz, mai 1988

Shahla râde în timp ce dansează pe „Ma Baker" a formaţiei Boney M, cu rochia roşie fluturându-i în jurul picioarelor când Manuchehr, soţul ei, o învârte.

Ma Ma Ma Ma, Ma Baker – she never could cry
Ma Ma Ma Ma, Ma Baker – but she knew how to die

Shahla se abandonează dezinhibată dansului, ca şi cum nu ar privi-o nimeni. Şi se mişcă atât de minunat, atât de plină de bucurie, încât *întotdeauna* o privesc toţi. Chiar şi la 6 ani, Amir ştie că mama lui e fascinantă, iar de fiecare dată când ea dansează, el se simte foarte mândru.

Înaintea dansului e chestiunea disidenţei, iar seara a început aşa cum încep întotdeauna aceste reuniuni. Invitaţii sosesc separat, pe uşa din dos. Se procedează aşa de când Peyvand, alt tovarăş stângist, a fost arestat la o reuniune similară. Un vecin suspicios a observat că la casa de vizavi soseşte un grup de oameni şi a sunat la justiţiarii din zonă. Asta a fost acum cinci ani şi Peyvand e tot în închisoare. De atunci, situaţia s-a tot înrăutăţit. La aproape zece ani după revoluţie, teama şi suspiciunea sunt moneda cotidiană de schimb a vieţii.

Un linţoliu negru s-a lăsat peste ţară. Războiul cu Irakul e la apogeu; mor oameni. Revoluţia luptă împotriva duşmanilor din interior; mor oameni. Oamenilor li se usucă sufletul şi rămân inerţi şi speriaţi. Până şi peisajul s-a schimbat. Antichităţile sunt devastate, tablourile şi picturile murale sunt vandalizate, în timp ce rămăşiţele imperiului non-islamic sunt violate şi sfâşiate.

Oraşul Shiraz, din sud, arată şi el altfel: cândva de un verde strălucitor, cu vii unduitoare, pantele dealurilor sunt acum de un maro prăfos, pământul de sub ele

încă temându-se să nu fie ars de mâinile credincioşilor, care jură că nu vor mai permite niciodată ca alcoolul să ude acest pământ.

Asemenea celor mai mulţi din grup, Shahla şi Manuchehr nu sunt membri oficiali ai nici unui partid politic, dar îşi spun cu mândrie *chapi* – stângişti. În termeni simpli, ei se descriu drept „prosăraci şi antiimperialişti". Au avut, pe rând, simpatii faţă de partidul comunist iranian, Tudeh, şi Partidul Fedain Marxist. În ultimii nouă ani, după revoluţie, mii de oponenţi politici şi „contrarevoluţionari" au fost ucişi. Acum, doar cei curajoşi sau neghiobi mai continuă. Manuchehr şi Shahla nu se consideră nici curajoşi, nici neghiobi – ci mai degrabă neimportanţi în planul de ansamblu. Nu recunosc asta niciodată cu voce tare, căci a recunoaşte ar însemna a accepta că nu au nici un rol de jucat în propriul viitor, că sunt doar nişte activişti neputincioşi de salon – deşi îşi îngăduie să se consoleze cu insignifianţa lor atunci când se spune că aceasta îi protejează, deoarece cred că, atât timp cât sunt eclipsaţi de actori politici mai importanţi, sunt în siguranţă. Şi astfel continuă să lupte împotriva sistemului din principiu, încercând să îndrepte ceva ce, după părerea lor, a luat-o într-o direcţie complet greşită.

Petrecerile secrete ale grupului au loc cel puţin o dată pe lună, aproape întotdeauna acasă la Shahla şi Manuchehr, deoarece e cea mai mare din micul lor cartier din nordul Shirazului. E un grup neverosimil de disidenţi, un amestec donquijotesc născut de revoluţie şi război. Clasa intelectuală din Shiraz, formată mai ales din locuitori bogaţi şi educaţi ai oraşului şi câţiva universitari marxist-leninişti, este acum umăr la umăr cu o mână de gospodine neînfricate din clasa mijlocie, un grup de studenţi, nişte agricultori, doi evrei, un armean, câţiva comercianţi şi un musulman credincios. Întâlnirile sunt o ocazie de a fi subversiv şi de a trage şuturi sistemului atunci când nu e atent, de la adăpostul sufrageriei.

Şi iată-i pe Shahla şi Manuchehr, îngrămădiţi împreună cu un mic grup de prieteni în bucătărie. Asta s-a ales de viaţa lor: o frăţie a secretelor, a intrărilor din dos şi a bucătăriilor. Transmit mesaje şi îşi comunică ultimele arestări şi execuţii. Cineva desface un teanc strivit de pagini tipărite cu colţurile îndoite, scoase din chiloţi. E ultimul comunicat al unui lider *chapi*. Altcineva are fotocopia unei publicaţii politice ilegale.

În sfârşit, discută despre ceea ce îi preocupă pe toţi – singura chestiune pe care Shahla şi Manuchehr încearcă s-o evite. Ameninţările. De un an tot primesc bucăţi de hârtie anonime, strecurate pe sub uşă în toiul nopţii, mesaje mâzgălite cu un scris copilăresc, lăbărţat. La început misivele sunt vagi, dar ameninţătoare: ŞTIM CE FACEŢI.

Dar expeditorul prinde curaj. Apare o voce mai îndrăzneaţă: NECREDINCIOŞII MERITĂ SĂ MOARĂ.

Manuchehr şi Shahla refuză să pună capăt petrecerilor şi întâlnirilor secrete. În ultimul an câţiva prieteni au fost arestaţi şi băgaţi la închisoare, însă grupul îşi continuă activităţile. Ei le spun că nu au mai primit nici un bilet în ultimul timp. Dar mint. Adevărul e că ultimul mesaj i-a speriat: CINE O SĂ AIBĂ GRIJĂ DE AMIR DUPĂ CE VOI NU VEŢI MAI FI?

Mesajul a sosit acum o săptămână şi Manuchehr a încetat imediat să mai scrie. De când fusese dat afară din postul lui de profesor de istorie la universitate, lucrează ca jurnalist pentru publicaţii de stânga clandestine; de fapt, pentru orice publicaţii care îndrăznesc să-i publice textele.

Amir este alungat din cameră. E prea mic ca să înţeleagă conversaţiile complicate şi tot intră şi iese neobservat. I se spune că aceste întâlniri sunt ilicite şi că nu trebuie să spună despre ele nimănui, niciodată. Manuchehr şi Shahla îl pun la încercare; simularea lor exagerată de interogare, care imită un vecin băgăcios, îl face să râdă. La 6 ani, Amir e foarte versat în arta minciunii. Are o rezervă de minciuni gata pregătite pe vârful limbii lui încă în creştere, abia aşteptând ocazia de a se rostogoli din gura lui de copil spre urechile adulţilor: ziua de naştere a bunicii; o petrecere în cinstea unui pelerinaj; o întâlnire de familie. Minciunile sunt simple şi pure şi suficient de inocente pentru ca Amir să le repete fericit, cu deplină convingere.

Mâncarea joacă un rol important şi odată cu fiecare nouă agendă apare un nou fel de mâncare. Seara asta începe cu *dolmeh*, sarmale în frunză de viţă, şi continuă cu felurile principale: o tocană consistentă de raţă cu rodie şi nuci; miel şi orez cu şofran. Iar apoi băutura, whisky-ul de contrabandă şi vodca de casă care să mai încălzească spiritele atât de abătute de opresiune. Nevoia de a dansa şi de a bea e la fel de mare ca şi nevoia de disidenţă. Băutul duce întotdeauna la dans: cu ochii închişi, încercând să găseşti o lumină în întuneric.

În casele iranienilor copiii nu sunt niciodată alungaţi atunci când adulţii se joacă, iar Amir cutreieră printre petrecăreţii care îi dau de mâncare şi îl mângâie. Adoarme în braţele lui Manuchehr, învăluit de suntele protectoare ale muzicii, băutului şi discuţiilor. Shahla îl duce în braţe în patul lui şi îl sărută pe obraz în timp ce îl înveleşte cu pătura. Dar în seara asta Amir se plictiseşte cu adulţii şi ajunge în partea din faţă a casei. Se joacă pe hol cu maşinuţele lui, pe întuneric, pentru că aici luminile sunt stinse întotdeauna noaptea, ca să nu atragă atenţia. Aude ceva la uşă. Devine curios şi se apropie de ea. Acolo, pe jos, de un alb luminos în strălucirea lunii care se revarsă pe ferestrele verandei, e un bilet. Îl ia şi fuge în sufragerie. Toţi încremenesc atunci când îl văd pe micul Amir cu un bilet în mână.

— Mami, uite ce-am găsit. Era sub uşă.

Aleargă toţi, bâjbâind frenetic să închidă muzica, să strângă sticlele de alcool. Manuchehr s-a furişat deja până la uşă şi înapoi.

— Nu e nimeni acolo, am verificat, şopteşte el.

Cea mai bună prietenă a Shahlei îl duce pe Amir sus. Shahla ţine în mână biletul. Încă nu l-a deschis.

— *Ce scrie, ce scrie?*

Vocile lor sunt imperioase. Ea citeşte cu voce tare, pe un ton sobru, prozaic: VENIM DUPĂ VOI.

Strada Jomhouri, centrul Teheranului, martie 2013

Când Amir a ajuns acasă, era deja întuneric. Fără să aprindă luminile, s-a lăsat să cadă pe canapea, privind fix spre umbrele tremurătoare de pe perete.

— Unde-ai fost? Te-am sunat toată după-amiaza, am fost aşa de îngrijorată!

Vocea blândă a lui Bahar la telefon.

— Îmi pare rău, draga mea. A intervenit ceva. Îţi povestesc când ne vedem.

Ea nu a insistat să-i dea detalii. Era atentă ce spune la telefon, mai ales după întâlnirea lui cu *ettela'at*.

Amir s-a îndrăgostit de Bahar din clipa în care a văzut-o. Peste câteva zile făceau dragoste. În mai puţin de o lună ea era singurul străin care cunoştea secretul lui Amir. Singura persoană care cunoştea minciunile lui.

Bahar Azimi nu se machia, ceea ce o făcea şi mai remarcabilă. Era scundă şi avea forme frumoase şi un păr cârlionţat, negru şi strălucitor. O faţă caldă şi rotundă; ochi mari, căprui, gură mare, zâmbet larg şi râs generos. Citea cărţi; le devora, una după alta. Trăia pentru artă – teatru, filme şi muzică. Muncea mult. Banii şi clasa socială nu o impresionau. Putea să fie evazivă, dar îi era greu să mintă. Îi plăcea să petreacă şi să se îmbete cu prietenii ei, îi plăceau foarte mult Metallica, Radiohead, Zero 7 şi Zedbazi, o trupă iraniană underground care cânta despre droguri şi sex (şi care părăsise ţara). Prietenii ei erau relativ noi, studenţi pe care îi cunoscuse la Universitatea Islamică Azad, unde studiase arta. La început colegii ei bănuiseră că e o *shahrestaan*, o fată dintr-un orăşel de provincie, care lăsase totul în urmă pentru marele oraş; modestia şi comportamentul ei politicos nu păreau să-şi aibă locul la oraş. Dar curând şi-au dat seama că era prea mândră ca să fie genul de fată care se ruşinează de rădăcinile ei. Şi de obicei fetele *shahrestaan* alegeau o direcţie sau alta – fie se dezlănţuiau când dădeau de libertate, fie se furişau ca nişte şoricei prin acest peisaj imens şi înspăimântător, temându-se să nu calce în vreo capcană. Bahar Azimi nu era nici dezlănţuită, nici temătoare. Era neaşteptat de independentă, ceea ce îi făcea pe unii să se teamă de *ea*. Dar Facultatea de Arte atrăgea spirite libere şi beatnici, genul de oameni care o acceptau pe Bahar şi erau intrigaţi de individualismul ei. Pentru prima oară, Bahar se simţea în largul ei.

Bahar crescuse într-o lume diferită de cea în care trăia acum. Mai exact, la doar opt kilometri sud de extremitatea sudică a străzii Vali Asr, chiar în suburbiile oraşului. Shahr-e Rey era deja oraş pe vremea când Teheranul era doar o adunătură de sate. Unele părţi ale lui încă arată la fel ca acum câteva sute de ani. E o localitate săracă, de un conservatorism înverşunat, care a fost înghiţită de sudul Teheranului. Părinţii lui Bahar erau nişte *namaaz roozeh-ee* stricţi, genul de oameni care „se roagă şi postesc", musulmani practicanţi cu valori tradiţionale. Aproape toţi elevii de la şcoala lui Bahar proveneau din familii în care se purta *chador*; părinţii lui Bahar se aşteptau ca şi ea să-l poarte. Dar ea a refuzat. S-a luptat cu ei şi pentru cele mai mici libertăţi: să stea într-o cafenea, ceea ce ei considerau că nu se cuvine pentru o tânără; să nu poarte *hijab* în faţa rudelor ei de sex masculin; să discute în voie cu băieţii din zonă. Părinţii ei replicau cu şi mai multă forţă: periclita onoarea familiei; *ce-or să creadă vecinii?* Viaţa ei de acasă fusese nefericită. Mai erau vreo două fete de la şcoală care aveau aceleaşi opinii: nici una nu ştia sigur de unde provin această sfidare şi această independenţă; toate erau prea sărace ca să aibă televiziune prin satelit şi laptopuri. Pur şi simplu aşa se născuseră. Şi poate că Bahar ar fi fost obligată să se conformeze, dacă nu ar fi avut un profesor cu convingeri liberale care, recunoscând scânteia din sufletul ei, a încurajat-o, dându-i să citească nişte cărţi care îi dezvăluiau lumea de afară. *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez, *O mie nouă sute optzeci şi patru* de George Orwell. Bahar avea două visuri: să scape din Shahr-e Rey şi să se descurce singură financiar, ca să nu trebuiască să depindă de părinţi şi să fie obligată să trăiască după regulile lor. În Teheran, Bahar Azimi era o făptură rară şi stranie.

Amir o cunoscuse pe Bahar la un club al cinefililor. Era un eveniment săptămânal organizat de un prieten care avea un proiector şi o colecţie uimitoare de DVD-uri. Acestea îi erau furnizate lunar de un vânzător ambulant între două vârste, împătimit de filme. Venea îmbrăcat la costum, cu un sac de voiaj mare, negru, plin cu sute de filme. Cei mai mulţi oameni din Teheran voiau comedii, dar el avea de toate, de la filme noir din anii '40 până la filme de artă franceze. Avea întotdeauna la el două dintre filmele care se vindeau cel mai bine, cerute şi de bătrâni, şi de tineri: *Naşul* şi *Dai Jan Napelon – Unchiul meu Napoleon* –, un serial de televiziune iranian clasic adaptat după o carte, care fusese interzis după revoluţie. Premisa poveştii este un moşneag suspicios, iar replici din carte şi din serial au ajuns în limbajul de zi cu zi, una dintre preferate fiind „a merge la San Francisco" – eufemism pentru a face sex. Toate filmele vânzătorului ambulant costau 3.000 de tumani bucata – un dolar. Vindea şi ultimele filme lansate de Hollywood, uneori chiar înainte ca ele să ajungă în cinematografele din America şi Europa. Copiile veneau din China şi Malaysia şi erau perfecte, în afara celor în care un mesaj ÎN ATENŢIA DUMNEAVOASTRĂ apărea din când în când pe ecran.

Prima dată Bahar a observat la Amir ochii lui zâmbitori, deasupra unui nas mare şi puternic. Avea o faţă suavă şi delicată, pe care încerca s-o ascundă sub un barbişon. În seara aceea, Amir şi Bahar au descoperit că păreau să fie de acord în orice privinţă, având chiar acelaşi film preferat, *Viaţa dublă a Veronicăi*. Filmele iraniene li se păreau supraestimate şi pretenţioase, în afară de *Nader şi Simin, o despărţire* al lui Asghar Farhadi, un portret curajos şi realist al unei căsnicii care se destramă şi al conflictelor de clasă din Teheran; râdeau de criticii occidentali care se lăsau seduşi de simbolismul stângaci din filmele de artă iraniene.

La prima lor întâlnire s-au dus la Ta'atr-e Shahr, Teatrul Municipal din Teheran, pe Vali Asr, şi au văzut *Oleanna* lui David Mamet. Pentru Amir acesta era un loc special; era una dintre cele câteva amintiri clare cu tatăl lui şi prima lui amintire cu Teheranul. El avea 5 ani şi se plimbaseră pe Vali Asr, Amir fiind uluit de imensitatea acestuia. Era cea mai frumoasă stradă pe care o văzuse Amir vreodată, cu copaci ca nişte soldaţi gigantici în poziţie de drepţi. Acum spinările copacilor erau încovoiate de vârstă, dar Amir încă se simţea mic sub crengile lor. După piesa de teatru, au mers cu maşina lui Amir la cafeneaua fiului unui polonez, unul dintre cei peste 100.000 de polonezi înfometaţi eliberaţi din captivitate de sovietici care primiseră adăpost în Iran în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Râseseră când maşina lui albă, un Pride, cea mai ieftină şi mai bine vândută din ţară, nu voise să pornească. Au băut cappuccino, au mâncat prăjituri şi au discutat ore în şir. Au început, şovăielnic, să-şi împărtăşească adevăruri simple despre viaţa lor. S-au ţinut de mână şi s-au privit în ochi, neputând să facă mai mult în public. După aceea s-au dus cu maşina pe o stradă întunecoasă şi s-au sărutat ore în şir.

De atunci puţine se schimbaseră între ei, chiar dacă viaţa nu fusese uşoară. După facultate, Amir se chinuise să-şi găsească o slujbă. Când situaţia se agrava, lucra ca şofer de taxi, strecurându-se la nesfârşit prin traficul blocat fără să se aleagă decât cu mucozităţi negre, dureri în plămâni şi câţiva dolari pe zi. În cele din urmă a găsit o slujbă ca asistent al unui fotograf. Salariul abia îi ajungea să se descurce. Bahar lucra ca graficiană şi, ocazional, mai traducea din engleză. Se mutase direct din căminul universităţii în apartamentul ei, ceea ce era neobişnuit pentru o fată de 20 şi ceva de ani, mai ales pentru o fată din Shahr-e Rey. Părinţii ei fuseseră distruşi, pentru că femeile care locuiesc singure au o *reputaţie*. Puţini proprietari erau dispuşi să-i închirieze o locuinţă unei tinere necăsătorite. Multe anunţuri din ziare specificau: *Nu închiriez femeilor singure*. Ea detesta să se ducă să vadă apartamente, ca nu cumva proprietarul să fie bărbat şi să-şi încerce norocul, ceea ce se întâmpla adesea. Unii se gândeau că o fi prostituată. Acum plătea 700.000 de tumani, vreo 200 şi ceva de dolari pe lună, pentru un apartament cu două camere din apropierea locuinţei lui Amir, în centrul oraşului, chiar la intersecţia dintre strada Jomhouri şi Vali Asr. În timp,

părinţii lui Bahar au ajuns să accepte faptul că fiica lor avea altfel de idei despre viaţa ei; o vizitau, umplându-i frigiderul cu nesfârşite provizii. Amir încercase s-o convingă să locuiască împreună, dar ar fi fost prea riscant şi un secret prea greu de ascuns de părinţii ei; discutaseră despre căsătorie, dar Bahar spusese că încă nu e pregătită.

Amir nu a aprins luminile până nu a venit Bahar. Voia să amâne realitatea cât mai mult posibil. Încă îşi simţea gura uscată. În minte îi apărea întruna faţa bătrânului. Simţea nevoia să-i spună totul lui Bahar, singura persoană cu care putea vorbi.

Ea stătea în cadrul uşii, surâzând. Zâmbetul ei avea o viaţă proprie, ca şi cum era pe cale să i se desprindă de faţă, iar buzele i se întindeau până la urechi.

— Am primit-o, am primit-o! a ţipat ea de bucurie.

— Ce ai primit?

— Bursa!

Gâtul lui Amir s-a contractat.

— Nici măcar nu zâmbeşti.

— Îmi pare rău. E extraordinar.

În ultimul an posibilitatea unei burse la o universitate americană plutea deasupra lor ca un nor.

— Numai că... ce înseamnă asta pentru noi?

— Că o să vii cu mine, prostuţule.

Bahar i-a prins faţa în palme.

— Ţi-am spus, nu sunt pregătit.

Ea şi-a lăsat braţele să cadă pe lângă corp.

— Cum adică nu eşti pregătit? Nu înţeleg. Spui că nu suporţi să stai aici, dar ţi-e prea frică să pleci.

— Bahar, ce o să fac eu acolo? Cum naiba o să obţin viza?

— Ne putem căsători.

Vocea lui Bahar se făcea tot mai mică.

— Tu trăieşti pe altă planetă. E imposibil să faci rost de viză în ziua de azi. Şi vreau să ne căsătorim pentru că vrem amândoi asta, nu pentru o viză.

Bahar a izbucnit în plâns.

— Dar nu vreau să te pierd. Nu mă duc.

— Nu!

El aproape strigase. Acum Bahar suspina. El a îmbrăţişat-o strâns.

— Asta e şansa ta. Ce şanse avem noi aici? O să vin şi eu. Promit. Numai că am nevoie de timp, o să fac economii şi o să obţin viza.

A sosit băiatul care livra pizza. Nici nu s-au atins de ea. Bahar a rupt tăcerea.

— Ziceai că vrei să-mi spui ceva... nu au sunat iar, nu?

Amir nu a spus nimic. Bahar era deja supărată. Veştile lui ar fi făcut-o să se simtă vinovată. Oricum, ce rost mai avea? Ea urma să plece.

— Nu. Nu s-a întâmplat nimic. M-am dus să mă plimb în munţi. Mi-am uitat telefonul. Simţeam nevoia să plec undeva.

Era prima oară când o minţea pe Bahar.

Shiraz, iunie 1988, la o lună după petrecere

Când vin ei, Amir se joacă în camera lui cu nişte piese de Lego. Aude bubuiturile în uşă şi şoaptele părinţilor lui. Iese în fugă din camera lui şi se opreşte în capul scărilor, ciulindu-şi urechile. Aude nişte voci de bărbaţi.

— Nu aveţi de ce să-i luaţi şi pe ei, *vă implor*, luaţi-mă doar pe mine, spune tatăl lui, hotărât şi nestăpânit.

Apoi tăcere, în afară de suspinele slabe ale mamei lui. Când plânsetul încetează, ea urcă la etaj.

— Dragul meu, îmbracă-te, trebuie să mergem undeva.

— Nu vreau să merg.

Amir e speriat. Shahla îl mângâie drăgăstos pe păr şi îi dă jos pijamaua.

— Unde e tati?

— Vine cu noi, mergem toţi, împreună. Dragul meu, nu trebuie să-ţi fie frică niciodată când eşti cu mami şi cu tati. Eşti mereu în siguranţă. Nu o să lăsăm să ţi se întâmple nimic rău, bine?

Amir dă din cap. Bărbaţii cu arme îi escortează afară, în noaptea răcoroasă. Pe stradă curentul electric s-a întrerupt şi Amir nu a văzut niciodată strada lui atât de întunecată. Nimeni nu vorbeşte în timp ce urcă în spatele camionetei, Amir în braţele tatălui său. Vecinii privesc de după perdele. Prieteni sau duşmani, cine poate şti?

Sunt duşi direct la închisoarea Shiraz.

Teheran, martie 2013

Trecuse o săptămână de când Amir se întâlnise cu bătrânul; o săptămână de când Bahar îi spusese că pleacă. Căzuse în depresie, luptându-se cu ea în somn. I-a visat pe părinţii lui: că e din nou în închisoare, în braţele Shahlei. Că e pe umerii tatălui său, care merge pe Vali Asr, pe sub copaci. A visat că şi bătrânul era acolo, implorându-l pe Manuchehr să-l ierte. Dar Manuchehr nu putea să vorbească, pentru că acum gâtul lui era rupt, frânt de laţul din jurul lui, în timp ce picioarele i se legănau deasupra pământului.

Închisoarea Shiraz, iunie 1988

Zilele sunt fierbinţi şi nopţile reci. Mirosul acru de transpiraţie şi respiraţie neplăcută. Strigăte şi ţipete îndepărtate. Amir e prea mic ca să ştie că acesta e sunetul torturii.

Au trecut două săptămâni de când au fost aduşi aici. Gardianul le spune că or să fie duşi la închisoarea Evin din Teheran. Shahla pare şocată. La Evin sunt transferate cazurile politice grave. Deţinuţii de aici, din Shiraz, discută despre asta destul de des. În închisoare, zvonurile se acumulează ca nicăieri altundeva unde a mai fost ea; ca nişte scarabei ce rostogolesc nişte cocoloaşe de balegă din ce în ce mai mari, fiecare deţinut contribuie cu noi speculaţii care le alimentează săptămâni la rând. *Or să-i omoare pe toţi deţinuţii din Evin*, spune un monarhist care a auzit asta de la soţul verişoarei mamei lui, care lucrează cu un bărbat al cărui fiu e la biroul prim-ministrului. Declaraţia e tratată în acelaşi fel ca toate celelalte zvonuri, cu un amestec de groază şi neîncredere. Dar toţi ştiu sigur un lucru: doar cazurile grave sunt transferate la Evin.

Shahla nu înţelege cum s-a ajuns la asta. E cu atât mai supărător cu cât la început fuseseră toţi în aceeaşi tabără, Manuchehr şi Shahla îmbrăţişând iniţial cu pasiune revoluţia. Crezuseră că nimeni nu poate fi mai rău decât şahul şi sub regimul şahului descoperiseră pentru prima oară clandestinitatea politică şi îşi găsiseră consolarea în subterfugii. Şahul se apucase să-i elimine pe comunişti şi pe stângişti, tot mai disperat să le facă pe plac americanilor şi temându-se sincer de ameninţările Uniunii Sovietice la adresa Afganistanului. Între 1971 şi 1977, peste 130 de luptători de gherilă şi membri ai unor grupuri politice armate au fost executaţi sau torturaţi până la moarte. Unii spun că în timpul domniei lui au fost ucişi peste 3.000 de adversari politici. În clipa în care şahul a fost detronat, stângiştii şi comuniştii au ieşit la lumină, încrezători.

Cu nezdruncinatul lor simţ al dreptăţii, Shahla şi Manuchehr se simţiseră plini de speranţă şi fermecaţi de discursul antiimperialist şi egalitar al lui Khomeini. Acest bărbat frumos şi priceput la vorbă, a cărui caracteristică definitorie era modestia. După ostentaţia şahului şi a soţiei lui, acest nou stil a avut mare succes. Cuvintele lui simple, predicate calm de sub sprâncenele încruntate, au impresionat naţiunea. Sloganurile lui, mâzgălite pe zidurile Teheranului, se întinseseră, ca iedera, pe zidurile din toată ţara:

> ISLAMUL ÎI REPREZINTĂ PE LOCUITORII MAHALALELOR, NU PE CEI AI PALATELOR!
> OPRIMAŢI DIN TOATĂ LUMEA, UNIŢI-VĂ!

Unul câte unul, protestatarii s-au alăturat, din pragmatism, din credinţă sau din interes, cauzei populare islamice a lui Khomeini, care se îndrepta spre victorie. Dar memoria oamenilor e scurtă. Relaţia problematică a Iranului cu stânga debutase de fapt în 1960, când clericul şiit irakian şi mentorul lui Khomeini, ayatollahul Hakim, emisese o *fatwa* care interzicea tuturor şiiţilor să se înscrie în Partidul Comunist. Cu toate acestea, comuniştii şi stângiştii credeau că au o şansă. După cum s-a dovedit, avea să treacă mai puţin de un an până să fie reprimaţi din nou. Disidenţii islamici şi şahul împărtăşeau teama de comunism.

Shahla şi Manuchehr s-au aruncat în vâltoarea revoluţiei. Shahla s-a alăturat campaniei de alfabetizare a lui Khomeini, un principiu de bază al zelului revoluţionar (ale cărui fundamente fuseseră instituite de şah). S-a dus în provincie înarmată cu cărţi, creioane şi cele 32 de litere ale alfabetului persan. Unele sate erau straniu de tăcute. Băieţii analfabeţi de la sate erau excelentă carne de tun şi mii dintre ei au fost trimişi pe front, ca să lupte în războiul împotriva Irakului. Răbdarea şi bunătatea Shahlei nu erau suficiente. După patru ani a fost concediată, înghiţită de valul de suspiciune care mătura la întâmplare ţara. Şi Manuchehr i-a căzut victimă, mai întâi în timpul revoluţiei culturale, când universităţile au fost închise timp de doi ani şi ţara epurată de orice influenţe occidentale neislamice, iar apoi din nou când şi-a pierdut slujba, fiind acuzat că e comunist. Şi astfel viaţa lor şi-a continuat mersul.

Strada Jambouri, Teheran, aprilie 2013

În mijlocul unui somn de după-amiază, pe telefonul lui Amir a apărut „număr privat”. S-a gândit că or fi *ei*, *ettela’at*, cei de deasupra tuturor. Dar era bătrânul.

— Trebuie să ne întâlnim. Vreau să-ţi explic.

Amir a închis. Telefonul a sunat iar. Şi iar.

— Lasă-mă odată în pace, a spus el apatic.

În următoarele câteva zile bătrânul a sunat de multe ori, de pe multe numere diferite. A sunat chiar şi pe fix. Ghassem a sunat de atâtea ori, încât Amir nici nu a mai răspuns la telefon. Dar apelurile au continuat. Aşa că Amir şi-a schimbat numărul de mobil.

Îşi dorise întotdeauna să afle fiecare detaliu despre moartea părinţilor lui. Încercase de mai multe ori să facă cercetări, dar de fiecare dată pierduse urma sau fusese avertizat s-o lase baltă. Era deja stigmatizat, de ce să mai atragă atenţia asupra acestui lucru? Şi dintr-odată iată, explicaţia era aici, în faţa lui, numai să vrea s-o asculte. Însă nu era pregătit să se confrunte cu adevărul din spatele morţii părinţilor lui. Amir era şi speriat. Nu doar de adevăr, ci şi de bătrân. Se cutremura când se gândea cum reuşise să dea de el.

În mai puţin de o săptămână, Ghassem suna la noul număr al lui Amir. Bahar observase apelurile misterioase. Credea că sunt de la *ettela'at* şi, vrând să-l protejeze pe Amir, a început să rămână aproape în fiecare noapte la el. Se uitau împreună la filme, ţinându-se în braţe şi fumând iarbă. Pentru Amir, era dureros să aibă lângă el trupul ei cald, ştiind că în curând avea să-l piardă. Făceau dragoste cu aceeaşi intensitate ca la început – cu acea dorinţă flămândă pe care timpul şi familiaritatea o erodează fără milă.

Într-o noapte când Bahar era acasă la ea, interfonul lui Amir a început să bâzâie. Era târziu, trecut de 11. El s-a uitat pe fereastra din faţă. Era bătrânul, adus de spate şi scăldat în lumina portocalie a străzii. Avea ceva în mâini. Bătrânul a sunat iar. S-a uitat în sus, spre fereastra lui Amir, şi acesta nu a mai apucat să se ascundă.

— Lasă-mă să intru. Nu stau mult.

Îşi întindea gâtul subţire, iar vocea lui slabă se lupta cu gravitaţia şi cu geamul ferestrei.

Amir a deschis brusc fereastra.

— Tu nu înţelegi ce ţi se spune? Ai făcut deja suficient rău!

Nu-şi dădea seama, dar striga.

— Nu te-a satisfăcut faptul că ţi-ai spus poezia? Pleacă odată.

— Nu m-ai lăsat... să-ţi explic... să încerc...

Vocea tremurată abia se auzea de cea a lui Amir.

— Ce naiba se întâmplă acolo?! a strigat un vecin. E bătrân, ai puţin respect! Şi nu mai ţipa!

Amir a coborât scările în fugă, cu pumnii încleştaţi. A deschis violent uşa de la intrare. Bătrânul nici nu a tresărit. Trist, obosit şi palid din cauza vinovăţiei şi a vârstei. Furia lui Amir s-a potolit din nou, lăsând în urmă resentimente arzătoare faţă de bătrânul acesta care îi refuza ura.

Ghassem ţinea în mână o cutie de cadouri. Lângă el, pe jos, un imens bidon de ulei şi un sac cu orez.

— Ţi-am adus un ceas de aur şi nişte lucruri de primă necesitate de care poate ai nevoie, ştiu că locuieşti singur.

— Nu sunt o victimă a vreunui cutremur, fir-ar a dracu'! a rostit printre dinţi Amir, încercând să nu vorbească tare.

Bătrânul a scos din buzunarul de la piept un carnet de cecuri.

— Nu vreau decât să te ajut. Te-ai chinuit destul în viaţă din cauza a ceea ce am făcut eu. Uite 20 de milioane de tumani, măcar atât.

— Nu o să primesc niciodată banii tăi mânjiţi de sânge, câte zile oi trăi. Crezi că poţi să mă cumperi cu un cec şi un bidon de ulei? Atâta costă ca să scapi de vinovăţie? Atâta valorează părinţii mei?

— Îmi pare rău, nu asta am vrut să sugerez, vreau doar să fac ceea ce trebuie.

— Poţi să-i învii pe părinţii mei? Dacă poţi să-i învii, atunci o să mă mai gândesc dacă te iert.

I-a trântit uşa în nas bătrânului.

În apartament, a stins luminile şi s-a dus încet la fereastră. Bătrânul îşi lăsase darurile la uşă şi acum mergea pe alee, spre strada principală, nesigur pe picioarele lui.

Săptămâna aceea Ghassem nu l-a mai contactat pe Amir, iar viaţa a revenit la normal. Bahar se pregătea de călătorie. Amir s-a afundat iar în muncă. Şi-a actualizat blogul, cu mai multă energie.

Închisoarea Evin, Teheran, august 1988

Shahla şi Amir nu îl văd încă pe Manuchehr, nici măcar atunci când sunt transferaţi toţi trei la Evin. La câteva zile după ce ajung, şocul iniţial se disipează, scoţând la lumină furia Shahlei. Dar ea e sigură că vor fi eliberaţi în scurt timp. Cazul lor nu e grav. Nu sunt membri oficiali ai nici unui partid, ceea ce le reaminteşte anchetatorilor de câte ori are ocazia.

— Dacă informaţiile voastre sunt atât de bune, atunci sigur ştiţi asta!

Lui Amir îi e dor de tatăl lui şi nu îi place această lume nouă plină de femei înghesuite laolaltă, în care căldura intensifică mirosul de transpiraţie, săpun ieftin şi sâni plini de lapte. Şi-a făcut o prietenă, Maryam, dar ea e mai mare şi nu vrea întotdeauna să se joace. El face o criză de isterie. Manuchehr îi promisese un camion de jucărie. Bate din piciorul lui mic şi strigă din ce în ce mai tare. Femeile îl privesc în tăcere. Maryam îl priveşte de pe prici împreună cu mama ei, amândouă uitându-se la el cu ochi trişti. Mama lui se roagă de o gardiană prin mica vizetă din uşă.

— I-e dor de tatăl lui, asta e tot – vă rog, lăsaţi-l să-şi vadă tatăl, băieţeii nu pot să stea fără tăticul lor.

Auzind cuvântul *tătic*, Amir începe să urle, aruncându-se teatral pe podea, dându-se în spectacol. Atunci toţi ridică privirea, când aud clinchetul cheilor care coboară, apoi uşa se deschide.

— Doar. O. Dată, spune femeia cu uniformă verde şi faţa fără zâmbet ascunsă de chipiu. Amir se şterge la ochi, ruşinat că a făcut aşa o scenă. Shahla îl îmbrăţişează şi îi şopteşte ceva la ureche înainte de a-l conduce până în pragul uşii. Iar apoi Amir este de cealaltă parte, unde faţa îi e uscată brusc de un curent de aer rece. E condus pe nişte coridoare nesfârşite cu faianţă albă, scânteietoare, pe sub neoane galbene, pâlpâitoare. Aude scârţâitul tălpilor de cauciuc pe podea, peste zumzetul aerului condiţionat. Apoi alt clinchetit de chei, alte bătăi în uşi. E condus într-o încăpere plină

de bărbaţi, cineva strigă numele tatălui său şi îl împinge în spate, unde e cuprins în braţele fierbinţi şi familiare ale acestuia. Chicotesc amândoi, iar Amir îşi cuibăreşte faţa în gâtul tatălui său, trăgând în piept mirosul lui. Tatăl şi fiul se joacă parcă ore în şir.

— Imediat ce ieşim de aici, primul lucru pe care îl fac e să-ţi cumpăr camionul ăla.

Strada Jomhouri, Teheran, aprilie 2013

Amir şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii evitând subversiunea şi ţinându-se la distanţă de orice avea chiar şi o vagă legătură cu politica. Dar mutarea la Teheran, ca să facă facultatea, a schimbat asta. A fost atras în freamătul mişcării studenţeşti clandestine. Nu era deloc organizată şi consta, în mare parte, într-o mână de disidenţi care rosteau în camerele lor discursuri înflăcărate în faţa unui public fascinat, format din cel mult cinci oameni.

Înaintea alegerilor prezidenţiale din 2009, se alăturase prietenilor lui de la universitate, în locul unde obişnuiau să se strângă, Café Prague, la vest de Vali Asr. Cafeneaua era aproape de campus şi un popular loc de întâlnire al studenţilor, activiştilor, artiştilor, intelectualilor şi hipsterilor. Aici se întâlneau cupluri, prietenii stăteau la bârfă, poeţii îşi citeau creaţiile şi toţi ceilalţi discutau politică la nesfârşite ceaiuri, cafele şi sendvişuri cu brânză. Discuţiile erau adesea aprinse. A vota sau a nu vota, aceasta era întotdeauna întrebarea. Adepţii boicotului nu reuşeau să-i convingă pe votanţi că voturile lor oferă regimului legitimitate. Votanţii spuneau că schimbarea era posibilă; de ei depindea. Discutau despre anii de reformă irosiţi în timpul fostului preşedinte, Mohammad Khatami, care fusese în funcţie din 1997 până în 2005 şi era pentru foarte mulţi un erou. Amir şi prietenii lui susţineau zgomotos că fuseseră cu toţii orbiţi de reformele mărunte ale lui Khatami: baticurile s-au dat mai pe spate şi s-au mai făcut câteva filme, dar toţi păreau să uite că acest om era un laş. Reaminteau oricui era dispus să asculte că Mohammad Khatami îi condamnase pe cei care protestaseră împotriva guvernului în 1999, denunţându-i şi acuzându-i că erau conduşi de „elemente malefice”; şi nu a spus nimic când studenţii şi disidenţii au fost arestaţi. Plus că Mohammad Khatami era stângaci şi ranchiunos până în măduva oaselor: atunci când avocata Shirin Ebadi, activistă pentru drepturile omului, a câştigat Premiul Nobel pentru Pace, el a atacat-o, spunând că ăsta nu este un premiu prea important. În ce priveşte reformele, spunea Amir, toată lumea din Iran ştia unde se află adevărata putere, şi anume în mâinile unui singur om, ayatollahul Ali Khamenei, Conducătorul Suprem. Apoi discuţia se îndrepta spre Mir Hussein Mousavi, omul căruia Khatami îi pregătea calea, marea şi noua speranţă a reformiştilor. Amir îl detesta şi, în mod surprinzător, nu vorbea despre acest subiect. *E*

singura noastră speranţă! – strigau prietenii lui, iar faţa lui devenea imposibil de citit, cu o expresie pe care şi-o perfecţionase de-a lungul anilor – o privire goală, care nu trăda nimic.

Lui Amir şi prietenilor lui li s-a oferit în sfârşit şansa de a-şi face publică politica atunci când, după contestatrea rezultatelor, au izbucnit proteste. Atmosfera de pe străzi era euforică. În mijlocul unui ocean de speranţă şi bucurie, Amir se simţea copleşit de o bucurie pe care nu o mai simţise de dinainte să moară părinţii lui. A început să filmeze totul cu telefonul mobil, asemenea multor altora. În înregistrările din primele câteva zile se vedeau oameni de toate soiurile, clasele şi vârstele umăr la umăr. Se vedeau mii de oameni care strigau, cerând repetarea alegerilor; nici unul nu credea că Ahmadinejad câştigase iar. Făceau semnul păcii şi zâmbeau în faţa camerelor; erau şi familii întregi şi unele îşi aduseseră şi copiii ca să se alăture mulţimilor. Uneori părea mai degrabă o sărbătoare decât un protest. Se vedea însufleţirea oamenilor; copiii râdeau, alergau şi se prindeau în braţe, expresii umane obişnuite ale exuberanţei pe care nu le vezi prea des pe străzile Teheranului. Oamenii s-au năpustit pe Vali Asr; un fluviu de trupuri pe sub copaci. Amir era extaziat că face parte din conştiinţa colectivă. Dar, pe măsură ce treceau zilele, expresiile de pe feţele oamenilor începeau să se schimbe. Se infiltra teama. La fel şi forţele speciale de intervenţie şi miliţia Basij. Amir a început să poarte o bandană legată pe faţă şi ochelari negri, ca să-şi ascundă identitatea; protestele în masă au lăsat locul arestărilor în masă. Aceşti tineri iranieni obişnuiţi speriau regimul.

Amir se întâlnise cu prietenii lui la intersecţia dintre Vali Asr şi strada Beheshti. Mulţimea era imensă. O tânără o adusese pe mama ei în cărucior cu rotile; erau muncitori, copii de bani gata, studenţi, gospodine. Şi toţi strigau:

— REFERENDUM! REFERENDUM!

Amir şi-a ridicat camera micuţă, surprinzând nişte fete care trimiteau bezele. Apoi strigătele s-au îndreptat spre salvatorul lor, omul pe care îl voiau la putere, Mir Hussein Mousavi.

— MOUSAVI – MOUSAVI!

Mulţimea urla.

Nimeni nu ştia de unde veneau împuşcăturile şi, la început, nimeni nu a fost sigur că erau împuşcături. Dintr-odată, toată lumea fugea şi ţipa. Alte împuşcături. Amir a luat-o la fugă. Era cât pe ce să se împiedice; la picioarele lui era un tânăr; din ureche şi din cap îi şiroia sângele. Prietenii lui încercau să-l ridice şi să-l ducă de acolo.

Acela a fost momentul în care Amir a simţit nevoia de a cinsti curajul părinţilor lui prin propriul curaj. Primul pas era să scrie pe un blog şi să participe la întâlnirile activiştilor.

Grupul era format din jurnalişti, bloggeri, avocaţi din domeniul drepturilor

omului, regizori şi membri ai mişcării pentru drepturile femeilor. În seara asta se înţeleseseră să se întâlnească acasă la Amir, care era cel mai puţin cunoscut. Unii dintre ei erau convinşi că au microfoane în locuinţe. În maşinile lor toţi vorbeau în şoaptă şi doar dacă urla muzica. Până nu demult, obişnuiau să se întâlnească în cafenele, unde adesea li se alăturau şi proprietarii. Dar proprietarilor de cafenele li se ordonase să instaleze camere, ale căror înregistrări să fie puse la dispoziţia poliţiei – sau a oricărei alte autorităţi care le solicita. Café Prague, vechiul lor loc de întâlnire, refuzase să instaleze camere şi atunci fusese închisă.

Mai erau câteva luni până la alegerile prezidenţiale din 2013 şi măsurile drastice aşteptate fuseseră adoptate. În ultimele câteva luni, mai mult de zece jurnalişti fuseseră băgaţi în închisoarea Evin, acuzaţi că au „contacte străine” cu prieteni şi colegi plecaţi la Londra ca să lucreze la BBC Persian.

Când prietenii lui au început să sosească, Amir a desfăcut o canistră de plastic pentru benzină plină cu *aragh sagee*, vodca ilegală pe care o cumpărase de la dealerul lui de alcool de pe piaţa neagră, Edvin, un armean cu coadă de cal şi braţe musculoase după atâţia ani în care cărase cutii cu sticle. Edvin avea o afacere înfloritoare. Vindea oricui, de la funcţionari publici până la copii de bani gata, iar în nordul Teheranului vânzările la vin explodaseră; în mare parte era vorba despre obişnuita poşircă François Dulac, dar o dată pe an vindea şi o parte din deliciosul vin de casă al unchiului său. Pentru ei nu era riscant să facă vin, deoarece, fiind armeni, sunt creştini, astfel că au voie să producă alcool pentru consumul lor personal.

Amir a turnat de băut şi au început cu toţii să-şi scoată bateriile din telefoanele mobile, deoarece auziseră că li se pot asculta conversaţiile şi dacă telefoanele sunt închise. Fereshteh, o jurnalistă, a citit un SMS pe care îl primise de la Ershad, Ministerul Culturii şi al Orientării Islamice: LE REAMINTIM TUTUROR JURNALIŞTILOR CĂ PRINTRE NOI SE AFLĂ SPIONI, IAR CEI CARE VOR FRATERNIZA CU BRITANICII VOR FI CONSIDERAŢI ŞI EI SPIONI.

— În ultimul timp trimit mesaje cu frenezie, a spus Bita. Redactorul-şef primeşte în fiecare zi câte un telefon, fie de la servicii, fie de la Minister.

Bita lucra ca reporter la un ziar reformist care, de-a lungul anilor, fusese închis de nenumărate ori. Recent, ziarele primiseră faxuri şi apeluri telefonice aproape în fiecare noapte, cu instrucţiuni despre ce trebuia cenzurat. Bita spunea că serviciile verificau tot conţinutul ziarului înainte de publicare.

— Nourizad a scris încă o scrisoare, a spus Behzad. Iar o luăm de la capăt. Când o să renunţe oare? Nici măcar nu le mai pasă de scrisorile lui.

Behzad era ziua inginer constructor, noaptea blogger şi cel mai bun prieten al lui Amir.

Mohammad Nourizad, un regizor consacrat şi fost jurnalist al oficiosului foarte

conservator al regimului, ziarul *Kayhan* (al cărui director e numit de Khamenei, Conducătorul Suprem), fusese cândva lacheul preferat al Conducătorului Suprem, iar slugărnicia lui mieroasă îi făcuse pe unii disidenţi să sugereze amuzaţi că face parte din haremul secret al Conducătorului. Dar protestele au schimbat totul; acesta i-a trimis lui Khamenei o scrisoare revoltător de curajoasă şi de violentă, în care îndrăznea să-l critice şi să-l îndemne să ceară iertare poporului. 70 de zile de detenţie în regim de izolare nu reuşiseră să-i închidă gura. Nici interogatoriile, nici agresiunile. După 170 de zile de închisoare, a ieşit luptând, în singurul mod pe care îl cunoştea: trimiţând scrisori. Indiferent câte presiuni exercita asupra lui guvernul, el riposta. Scrisorile nu se opreau niciodată, în ciuda ameninţărilor cu moartea. Aşa că regimul începuse să-l ignore. Era o tactică bună, chiar dacă nu era intenţionată, pentru că în scurt timp oamenii îşi pierduseră interesul faţă de scrisorile lui frustrate de lipsa lor de reacţie. Nu era decât încă o scrisoare care nu avea să schimbe nimic.

— Şi Khazali a intrat iar în greva foamei, a spus Mana.

Mana era avocată în domeniul drepturilor omului, care văzuse cum mai mulţi dintre colegii ei fuseseră băgaţi la închisoare în ultimii doi ani.

Mehdi Khazali era unul dintre cei mai înflăcăraţi critici ai guvernului. Un oftalmolog blând care participa la cluburi de creaţie şi la seri de poezie, era şi specialist în islam şi blogger zelos. Cel mai controversat era faptul că, întâmplător, era şi fiul unuia dintre clericii cei mai de dreapta, mai puternici şi mai credincioşi ai regimului. Ayatollahul Khazali se bucura de cinstea de a fi membru al Consiliului Experţilor, un grup de clerici însărcinaţi cu supravegherea Conducătorului Suprem, având autoritatea de a-l demite. Ayatollahul şi-a denunţat public fiul, care a fost absorbit de vârtejul bătăilor şi detenţiei. În acest timp, fiul mai mic al ayatollahului difuzase un videoclip pop. Aşa e viaţa în Teheran.

Mana a informat grupul despre altă rundă de arestări ale adepţilor sectei baha'i, minoritate religioasă din Iran pe care statul o consideră eretică. Deşi guvernul declarase că baha'i nu este discriminată, adepţii săi sunt excluşi din cea mai mare parte a vieţii publice, neputând, printre altele, să meargă la facultate, să aibă slujbe la stat sau să se implice în politică.

Prietenii au băut, au discutat şi au făcut schimb de informaţii până târziu. A venit şi Bahar la un moment dat. Nu era interesată de politică, dar îi plăcea foarte mult ideea de opoziţie şi voia mereu să audă veştile grupului. Observase că acum întâlnirile erau altfel. Mai serioase şi mai reţinute, diferite de cele pe care le avuseseră ei la universitate, unde şedinţele se terminau cu petreceri tumultuoase, cu dans pe muzică tehno şi pastile de ecstasy.

Închisoarea Evin, Teheran, august 1988

Amir îşi strecoară năsucul prin crăpătura de sub uşă, lipindu-şi strâns obrazul de gresia murdară. Maryam e lângă el şi face la fel, frunţile lor se ating în timp ce se zvârcolesc ca să ajungă în poziţia corectă. Un val de aer rece ca gheaţa îi înfioară pielea lui Amir. Extaz! Închide ochii şi scoate limba, încercând să ajungă la curentul de aer condiţionat care suflă pe culoarul de afară. Sunt în toiul unei veri toride şi celula supraaglomerată se încinge ca un cuptor. Aerul cald şi cleios din încăpere îi lipeşte lui Amir hainele de piele, umplându-l de stropi mari şi rotunzi de sudoare, ce fac ca aerul rece care îi mângâie faţa să-i dea o senzaţie cu atât mai delicioasă. Asta îi place cel mai mult să facă aici. El şi Maryam stau întinşi în tăcere, cu degetele şi faţa băgate pe sub uşă, gâfâind încet, până când îi vede vreuna dintre femei.

— Dacă or să deschidă uşa, n-or să vă vadă şi or să vă lovească! Or să calce peste voi, o să vă rupeţi gâtul şi n-o să mai puteţi să mergeţi niciodată! strigă ele de obicei, cu alarmarea exagerată pe care o exprimă mamele iraniene.

Dar Shahla nu exagerează niciodată nimic. Amir a observat că aici ea nu e chiar atât de strictă. E mai blândă, mai iertătoare. Atunci când el şi Maryam sunt certaţi, el aleargă în braţele întinse ale Shahlei şi ea zâmbeşte.

— Iubirea mea, băiatul meu frumos. Ai simţit aerul rece? Te-ai mai răcorit acum, îngeraşule?

Amir încă visează la acele momente în care se înghesuia pe sub uşă, furând aşchii de răcoare din curentul de afară. În momente de panică şi stres, închide ochii şi se întoarce acolo, minunându-se de ironia faptului că ceea ce îl linişteşte e o amintire din Evin.

Strada Jomhouri, Teheran, aprilie 2013

Când a sunat bătrânul, Amir tocmai se întorsese de la lucru. Era a doua zi după întâlnire.

— Ar trebui să fii mai atent. Să inviţi aşa un avocat care e urmărit zi şi noapte, plus o grămadă de jurnalişti şi un blogger cunoscut... Nu e foarte inteligent. Unii or să înceapă să se întrebe ce pui la cale. Ştii că e o perioadă sensibilă, cu alegerile care se apropie. Dacă ţii cont de dosarul părinţilor tăi, nu arată prea bine. Pentru că apoi nici măcar eu nu o să te mai pot ajuta.

Vocea părea mai puternică decât înainte, mai autoritară. Amir nu mai ştia ce să-i spună bătrânului.

— Mai eşti la telefon?

— Cine eşti? De unde ştii toate astea?

Era prima oară când Amir nu ţipase.

— Sunt un bătrân care vrea să dea o explicaţie.

Amir a închis. Dar bătrânul reuşise în sfârşit să-i atragă atenţia băiatului, după cum bănuia.

Mâinile lui Ghassem Namazi erau pătate de sângele multor oameni, care trebuia spălat. Instalarea vinovăţiei coincisese cu decrepitudinea lui. Din înfăţişarea exterioară a lui Ghassem nu prea îţi dădeai seama că este un om în carne şi oase. Pielea lui avea o nuanţă cenuşie, ochii priveau fix. Gura strânsă abia se mişca atunci când vorbea cu vocea lui înceată şi monotonă, şlefuită atent, astfel încât să ascundă orice manifestare a emoţiilor. Această inflexibilitate era de aşteptat din partea unui om ca Ghassem, a unui om care lucrase mulţi ani ca judecător al Tribunalului Revoluţionar al Republicii Islamice Iran. Ghassem şi colegii lui erau nişte mirmidoni ai sistemului; regimul proslăvea detaşarea emoţională.

Dar undeva, pe parcurs, se produsese o mutaţie. Mulţi dintre judecători se schimbaseră, aşa cum se schimbase şi Ghassem. La început crezuseră în misiunea lor, de a împărţi dreptatea lui Dumnezeu. Îşi serveau ţara şi îi apărau pe săraci. Dar deja nu mai era vorba despre principiile Revoluţiei Islamice. Acum era vorba despre bani şi putere.

Ghassem se străduise mult să-şi cultive imaginea de om rafinat, deoarece provenea dintr-o familie de ţărani. De generaţii întregi arau pământul pe câmpiile fertile din Varamin, la sud de Teheran. Şahul îi ignorase pe aceşti ţărani şi asta fusese una dintre cele mai mari greşeli ale lui. Sătenii nu se plângeau că iarna erau înghiţiţi de întuneric, nici când preţioasa lor rezervă de apă seca, în toropeala lunilor de vară. Cam aşa trăiau de secole. În timp ce lumea din jurul lor se schimba, credinţa lor în Dumnezeu rămânea nestrămutată, aşa că, atunci când s-a pornit o revoltă în numele lui Dumnezeu şi al săracilor, ei i s-au alăturat supuşi. Generaţii de monarhi îi ţinuseră în viaţă, dar fără să le ofere decât o existenţă de pe o zi pe alta. Acum întrezăreau noi posibilităţi.

Ghassem era mezinul, iar când a apărut şi el, mama lui născuse deja toată mâna de lucru de care avea nevoie soţul ei la fermă. Tatăl lui Ghassem voia mai mult decât o viaţă de subzistenţă pentru el. S-a luat decizia de a-l trimite la un seminar teologic din Teheran. A studiat sub tutela unui bine-cunoscut cleric provocator care a fost impresionat de acest băiat isteţ de la ţară care văzuse cât de mult se munceşte la sat şi îşi dăduse seama că Dumnezeu şi Coranul erau singurele lui şanse de a urca în ierarhie. Clericul s-a asigurat că, la momentul când a avut loc revoluţia, Ghassem era pregătit.

La scurt timp după revoluţie, regimul şi-a dat seama că are un număr de dosare tot mai mare, dar judecătorii lui nu cunoşteau deloc legea islamică. Majoritatea judecătorilor din tribunale rămăseseră de pe vremea şahului; doar îşi scoseseră

cravatele, îşi lăsaseră barbă şi îl repudiaseră pe rege, aşa cum şerpii îşi leapădă pielea, scoţând la lumină solzi noi. Nu au stat degeaba: între revoluţia din 1979 şi iunie 1981, tribunalele revoluţionare au executat aproape 500 de opozanţi ai regimului. În 1983, în sistemul judiciar au fost incluşi şi clerici care să aplice *mojazat*, pedeapsa după legea coranică. Ghassem a fost unul dintre ei.

Ascensiunea lui a fost rapidă. În 1988 a fost repartizat la un tribunal special de la Evin, înfiinţat pentru epurarea duşmanilor lui Dumnezeu, *mohareb*, şi a apostaţilor, *mortad*. Ayatollahul Khomeini dăduse un ordin secret ca toţi prizonierii care continuau să se opună regimului islamic să fie executaţi. Procesele erau sumare, uneori constând într-o singură întrebare menită să determine nevinovăţia acuzatului – de exemplu: „Te rogi?" sau „Eşti musulman?" şi „Crezi în rai şi în iad?". Unele dintre întrebări îi nedumereau pe deţinuţii panicaţi, care ştiau că răspunsul pe care îl dau înseamnă viaţă sau moarte. Când erau întrebaţi: „În copilărie, tatăl tău se ruga, ţinea post şi citea Sfântul Coran?", minţeau, răspunzând afirmativ, neştiind că, dacă ar fi răspuns sincer, prin „nu", nu ar mai fi fost consideraţi responsabili pentru vederile lor neislamice şi ar fi scăpat de execuţie, care avea loc imediat.

Era o muncă uşoară. În câteva luni din vara anului 1988, peste 3.000 – poate peste 5.000, căci nimeni nu ştie sigur – de iranieni au fost fie spânzuraţi, fie împuşcaţi de plutonul de execuţie. Ghassem a fost recompensat cu generozitate pentru măcel, primind o locuinţă în capătul străzii Vali Asr, în Tajrish.

Ghassem a fost martorul acestei noi jurisprudenţe islamice în primul său an ca judecător. Cu câţiva ani înainte de a începe să semneze nenumărate condamnări la moarte, s-a alăturat unei mulţimi de sute de oameni dintr-o curte a închisorii Evin. În mijlocul lor, un bărbat şi două femei erau pe jumătate îngropaţi în pământ. Un alt cleric îi găsise vinovaţi de adulter şi de comportament imoral. Li se oficiaseră riturile funerare, trupurile lor fiind spălate, pregătite pentru înmormântare şi înfăşurate în linţolii albe. Cadavrele vii au fost aşezate în picioare în nişte şanţuri, bărbatul până la brâu şi femeile până la sâni. Legea spune că, dacă acuzatul reuşeşte să iasă din groapă, trebuie lăsat să plece (dacă şi-a recunoscut crima) – lucru imposibil pentru femei, care nu îşi pot folosi braţele ca să se împingă afară. Această discriminare e justificată în numele decenţei, deoarece victimele, fiind pregătite pentru înmormântare, sunt goale pe dedesubt, astfel încât, dacă pietrele sfâşie pânza, s-ar putea vedea sânii, ceea ce ar constitui un păcat pentru *toţi*.

Ghassem nu a simţit nimic atunci când a aruncat prima piatră. Nu a simţit nimic când a ţâşnit sângele prima dată, îmbibând pânza albă de muselină, întinzându-şi tentaculele roşii peste ea, ca sute de pârâiaşe. Asta era dreptatea. Legea mai prevede că spectatorilor vinovaţi de aceeaşi crimă li se interzice să arunce cu pietre. Toţi voiau să fie văzuţi aruncând cu pietre. Cum ar fi putut să nu li se alăture şi el?

Închisoarea Evin, Teheran, septembrie 1988

În închisoare zilele sunt la fel; Shahla, Manuchehr şi Amir sunt suspendaţi în timp. Astăzi e o zi ca oricare alta. Amir se joacă cu Maryam în timp ce mamele dorm. Mijesc zorii. Se aude clinchetul cheilor, indicând că vine o gardiană. Fie e adus un nou prizonier, fie un deţinut e dus iar la interogatoriu. Asta face parte din rutină. Gardiana intră în celulă.

— Shahla Azadi. Vino cu mine.

Gardiana se uită fix la perete în timp ce Shahla îl îmbrăţişează pe Amir şi îi spune că o să se întoarcă imediat. Şi, din cauză că asta se întâmplă adesea, Amir abia dacă bagă de seamă. Continuă să se joace cu Maryam.

După o jumătate de oră sau după mai multe ore – e imposibil să-şi amintească – toată lumea din celulă izbucneşte în plâns.

— O, Doamne! O, Doamne!

Mama lui Maryam aproape strigă aceste cuvinte. Urmează un suspin adânc şi aspru. Femeile se strâng unele în jurul altora. Amir şi Maryam sunt smulşi din lumea lor imaginară de urletele oamenilor. Maryam fuge la mama ei şi Amir se uită după Shahla. Dar Shahla nu e acolo. Amir se simte mai singur decât s-a simţit vreodată în scurta lui viaţă. Maryam fuge înapoi la el. El sare în sus, o mică făptură din colţul unei celule.

— Nu ştii de ce plâng?

— Nu, ce s-a întâmplat? Unde e mami?

— A murit. Acum au omorât-o. Au spânzurat-o cu o frânghie.

Şi aşa află Amir despre execuţia mamei lui.

Îşi aminteşte că a plâns. Îşi aminteşte că a fost ţinut în braţe de nişte adulţi. Nimeni nu ştie ce să-i spună unui băiat de 6 ani a cărui mamă tocmai a fost executată.

După o oră, Amir e scos din închisoare. Un gardian deschide porţile şi stă cu el, cu acest copil cu picioare subţiri care ies din pantalonii scurţi. Amir nu ştie că gardianul, un tânăr de 18 ani care îşi îndeplineşte stagiul militar, a asistat la execuţii şi pe faţa lui acum şiroiesc lacrimi. Gardianul nu este în stare să-l privească pe Amir, puişorul tremurător care îl ţine de mână.

Amir îi vede pe bunicul şi pe unchiul lui alergând spre el, cu feţe palide. Bunicul lui tremură.

— Unde e tati?

Amir îşi aminteşte că doar atât a spus când i-a văzut. Au fost ultimele cuvinte pe care le-a rostit Amir timp de doi ani. Unchiul lui, Fariborz, nu se mai poate stăpâni şi începe să plângă, strângându-l în braţe pe Amir. Acesta nu a mai văzut un bărbat în toată firea plângând. Din asta el înţelege: şi tatăl lui a fost omorât.

Strada Karim Khan-e Zand, Teheran, aprilie 2013

Amir trebuia să-şi avertizeze prietenii în legătură cu ceea ce îi spusese bătrânul. I-a trimis un mesaj codat lui Behzad. *Mă uit la fotbal, e un meci extraordinar*. Asta însemna: *Ne întâlnim la librărie*.

Librăria era pe strada Karim Khan-e Zand, într-un şir de librării în care Amir şi Bahar petreceau ore întregi. În ultimii câţiva ani unele fuseseră închise sau percheziţionate, una avea vitrinele sparte. Proprietarul organizase în librărie seri literare şi de poezie, care atrăseseră artişti, scriitori şi activişti pentru drepturile omului. *Edareyeh amaaken*, serviciile de securitate însărcinate cu spaţiile publice, emiseseră avertismente. Când proprietarul librăriei s-a plâns, un reprezentant al justiţiei a venit cu un camion şi a confiscat toate cărţile de pe rafturi.

În vitrină era un afiş alb-negru cu Woody Allen, lângă un teanc de cărţi despre filmele lui. Cărţile care se vindeau cel mai bine erau aproape întotdeauna cele pentru dezvoltare personală. Această librărie se mândrea cu colecţia ei mai elitistă, iar cel mai mare succes al anului îi aparţinea, în mod surprinzător, lui Florence Scovel Shinn, o americancă născută în secolul al XIX-lea care scria despre spiritualitatea metafizică. *Cele 7 deprinderi ale persoanelor eficace. Lecţii importante pentru schimbarea pesonală* ocupa locul al doilea, la mică distanţă. Ca în cazul celor mai multe librării din oraş, la secţiunea ficţiune nimeni nu îi putea întrece pe Haruki Murakami şi Kazuo Ishiguro.

Behzad părea înnebunit când a apărut. Au luat-o spre Vali Asr. Behzad i-a spus lui Amir că Mana fusese arestat. Şi că *ei* luaseră legătura cu el. *Ei* ştiau despre întâlnirile lor. *Ei* îl numiseră pe Amir un „blogger cunoscut”. Amir nu a cerut prea multe detalii, deoarece vorbeau în limbajul prudent al disidenţilor.

— Aruncă tot. Închide-ţi contul de pe Facebook. Şi trebuie să scăpăm amândoi de blogurile astea nenorocite şi inutile. Ei pot să citească tot ce e pe hard diskul tău, aşa că scapă de laptop.

Au mers până la capătul străzii, ieşind în piaţa Vali Asr, unde marele bulevard se repede prin ea într-o erupţie de zgomot, gaze de eşapament, maşini şi oameni. Behzad a oprit unul dintre maxi-taxiurile care circulă pe Vali Asr, luând şi lăsând pasageri pe drum. Amir a luat un autobuz spre sud, coborând în faţa unei săli de biliard de la intersecţia cu strada Jomhouri.

Cum a intrat în apartament, a sunat telefonul. Amir ştia că este bătrânul.

— Laţul se strânge în jurul prietenilor tăi. Cred că ar trebui să mă laşi să intru.

— Să nu-mi spui că eşti afară.

— Ba da.

Bătrânul era un maestru al manipulării. Până la urmă obţinea ceea ce voia.

A durat ceva până când bătrânul a reuşit să urce scările. Amir a răspuns la salutul

lui, *Salaam*, şi l-a condus spre canapea. Îl tulbura faptul că îl trata pe bătrân ca şi cum ar fi fost doar atât, un bătrân, şi nu ucigaşul care semnase condamnarea la moarte a părinţilor lui.

Bătrânul s-a aşezat şi a oftat adânc, cercetând cu privirea apartamentul minuscul. Nu a spus nimic. A rămas aşa, cu capul plecat.

— Vreau nişte explicaţii. De unde ştii totul? Sunt în pericol?

Bătrânul a ridicat în sfârşit privirea. Avea ochii umezi.

— Eu pot afla unele lucruri. Ştii că nu pot să-ţi spun cum. Te sfătuiesc să-ţi întrerupi blogul şi întâlnirile, pentru că eu nu am nici o putere, dacă eşti arestat, nu pot să fac nimic. Şi spre asta te îndrepţi.

— Nu vreau ajutorul tău. Vreau doar să dispari din viaţa mea.

— Te implor să mă laşi să-ţi explic.

Amir nu a spus nimic.

— Noi credeam că e bine ce facem. Credeam că părinţii tăi sunt duşmani ai lui Dumnezeu. Şi noi supravieţuiam, şi noi eram atacaţi. Eu am făcut ce mi s-a spus. Am luat-o pe un drum greşit pentru că mă minţeam pe mine însumi, minţeam lumea întreagă şi mai presus de orice îl minţeam pe Dumnezeu. El mă va judeca, ştiu asta. Vreau să îndrept lucrurile şi am nevoie de iertarea ta.

— Acum, că eşti bătrân şi moartea nu e foarte departe, ţi-e frică de Dumnezeu şi de ziua judecăţii, de asta vrei iertarea mea. Habar nu ai câtă suferinţă ai provocat. Mie încă mi-e ruşine, îţi vine să crezi? Durerea nu va dispărea niciodată. Trebuie să trăieşti şi tu cu durerea ta, aşa cum eu trebuie să trăiesc cu a mea.

— De ani de zile mă chinuie vinovăţia şi regretele, crede-mă. Sufăr.

— Lasă-mă să-ţi spun *eu ţie* ce înseamnă regret – ştii de ce îmi pare cel mai rău în viaţa mea? Că nu am îmbrăţişat-o pe mama mea mai mult ultima dată când am văzut-o. Ce zici de regretul *ăsta*?

Bătrânul a căzut în genunchi. Amir nu suporta să se uite la el şi nu suporta ca bătrânul să vadă lacrimile care acum îi curgeau şiroaie pe faţă.

— Te implor să mă ierţi, te implor să mă ierţi.

Bătrânul a repetat aceste cuvinte iar şi iar, ca pe o mantra. Suferinţa lui nu îl făcea pe Amir să se simtă mai bine. Bătrânul îngenunchiat se chinuia să nu se prăbuşească. Epuizat, Amir s-a dus şi l-a ajutat să se ridice în picioare.

— Nu te urăsc; am trecut peste asta. Dar nu o să te pot ierta niciodată.

Strada Pasteur, Teheran, 1989

E prima excursie a lui Amir după execuţii. Baba Bozorg – bunicul – chinuie un BMW portocaliu ca vai de el prin deşert; nu slăbeşte deloc pumnul încleştat pe volan.

Indiferent cât de departe par să meargă, nisipul, bolovanii şi munţii rămân în rama geamurilor, ca un tablou. Baba Bozorg mai spune câte ceva din când în când, conştient că nepotul lui e în continuare mut din cauza pierderii suferite. Amir ascultă, dar pur şi simplu nu poate să răspundă, dorindu-şi să se retragă în lumea lui, în care Shahla şi Manuchehr încă trăiesc.

Baba Bozorg e neobişnuit de optimist. Acum e singurul care mai vorbeşte despre Shahla şi Manuchehr. Acasă nu pomeneşte nimeni niciodată de Shahla şi Manuchehr, decât atunci când bunica îi spune lui Amir că părinţii lui or să se întoarcă în curând. Asta îi înfurie pe toţi, în afară de Amir. Ei i se spune să tacă. Acest episod devine doar atât – un episod. Asta înseamnă supravieţuire. Execuţiile au stigmatizat familia, i-au marcat ca pe nişte posibili trădători, aşa că trebuie să se distanţeze de acest episod ca să se protejeze.

Când ajung în oraş, Baba Bozorg urcă vuind pe Vali Asr, luptându-se cu traficul până când cotesc pe o stradă laterală şi parchează maşina. Amir îl ajută pe Baba Bozorg să monteze cortul pe care l-au adus cu ei. Îl înalţă cât mai aproape de biroul prim-ministrului fără să li se spună să dispară de acolo. Gărzile nu ştiu cum să reacţioneze în faţa acestei imagini distonante: un domn într-un costum impecabil şi nepotul său mut.

— Tinere, nu plecăm nicăieri! tună Baba Bozorg de fiecare dată când se apropie gărzile. Am venit aici ca să ne întâlnim cu prim-ministrul şi nu plecăm până nu vorbim cu el. Chiar dacă va dura 1.000 de zile.

Odată cortul ridicat, Baba Bozorg se apropie cu paşi mari de gărzi.

— Dacă ne-aţi putea spune unde e cel mai apropiat hamam, tare bine ne-ar mai prinde o baie.

— Da, domnule, răspund ei respectuos, statura înaltă şi autoritatea naturală a lui Baba Bozorg obligându-i să cedeze.

Amir se simte mândru că e cu Baba Bozorg atunci când vede cum reacţionează gărzile în faţa lui. Baba Bozorg e eroul lui. Dar Baba Bozorg simte în vocea gărzilor mila că un om atât de demn a ajuns să doarmă în cort.

Dimineaţă, unul dintre ei le aduce ceai; s-a răspândit vestea despre vizitatorii nomazi care dorm în stradă şi care caută băi calde şi dreptate. Baba Bozorg a adus două scaune pliante, pe care stau şi joacă table cât aşteaptă. În cea mai mare parte a timpului, ochii lui Baba Bozorg se uită fix la strada din faţă. Fiul lui a încercat să-l convingă să-şi lase măcar o bărbuţă islamică, semn că susţine regimul (imitarea Profetului bărbos e aproape o cerinţă). Baba Bozorg a refuzat. În orice caz, purtarea lui elegantă nu se prea potriveşte cu înfăţişarea de fundamentalist. Bineînţeles, nu poartă cravată, ca acasă. Vânzarea cravatelor a fost interzisă imediat după revoluţie, iar, deşi nu e ilegal să porţi aşa ceva, sunt considerate un simbol al imperialismului occidental.

Nu fusese nici o înmormântare. Nici un mormânt. Nici un trup. Shahla şi Manuchehr dispăruseră în cotloanele ascunse ale regimului. Acesta refuza să dea vreo informaţie, în afară de detaliile brutale ale execuţiei. Baba Bozorg încercase din răsputeri să găsească trupul fiicei lui. Trimisese sute de scrisori, dăduse sute de telefoane. Mersese pe la toate birourile guvernamentale, călătorind cu avionul şi uneori cu maşina, mai mult de zece ore, din Shiraz până în Teheran, aşteptând zile întregi în anticamere pline de oameni, întâlnind doar secretare incompetente. Când pomeneşte numele Shahlei, uşile se închid, apelurile telefonice şi scrisorile rămân fără răspuns. Dar el insistă; furia lui nu face decât să se intensifice. Cu cât se roagă mai mult, cu atât lor pare să le facă mai mare plăcere să-l refuze. În cele din urmă, s-a săturat să-şi piardă timpul cu lacheii, secretarele, hârţogarii şi funcţionarii mărunţi cu costume prost croite şi aspect neîngrijit. A venit să stea de vorbă cu cel care era la putere atunci când fiica lui a fost executată. Se duce la vârf.

Timp de trei nopţi dorm acolo, trezindu-se în zori. În timpul zilei stau de veghe, iar seara se plimbă pe străzi, mergând întotdeauna pe Vali Asr, unde mănâncă un *chelo kabab* la restaurantul Nayeb. În a patra zi îl zăresc. E într-un Mercedes alb, din care se văd o coamă de păr des şi negru, o barbă mare şi nişte ochelari cu ramă pătrată. Baba Bozorg sare în picioare şi Amir aleargă în urma lui.

— Înălţimea Voastră, am aşteptat răbdător timp de trei zile ca să vă vorbim. Dacă aţi fi atât de amabil încât să ne acordaţi o clipă din timpul dumneavoastră, v-am fi foarte recunoscători.

Politicos şi ferm. Bărbatul se întoarce şi e pe cale să plece, când ochii lui se opresc asupra lui Amir.

— Vrem doar să ştim unde e îngropată fiica mea. Unde e îngropată mama lui.

Baba Bozorg face semn cu capul spre Amir.

— Acest băieţel trebuie să ştie unde sunt scumpii lui părinţi. Vă rugăm, vă implorăm, cât se poate de umil, cu respect, din adâncul inimii noastre. Suntem disperaţi. Vă rugăm, nu ne pedepsiţi mai mult decât am fost deja pedepsiţi.

Vocea lui mândră începe să tremure.

— Ea se numeşte Shahla Azadi, iar soţul ei e Manuchehr Nikbakht. Au fost spânzuraţi în septembrie 1988 în închisoarea Evin. Am fost pe la toate birourile din ţară. Am scris toate scrisorile pe care le pot scrie. Nu vreau decât să-mi iau rămas-bun de la fetiţa mea.

Fără să piardă o clipă, bărbatul clipeşte în spatele ochelarilor lui cu lentile groase şi îl bate pe umăr pe Baba Bozorg. Îl bate pe umăr indiferent şi dispreţuitor.

— Nu. Nu o să-ţi spun. Pentru că ei au greşit. Fiica dumitale a greşit.

Bărbatul îl priveşte pe Amir în ochi. O privire indiferentă şi dispreţuitoare. Iar apoi se întoarce.

Acel bărbat e prim-ministrul, Mir Hussein Mousavi, sub a cărui conducere au avut loc execuţiile. Amir simte pe obraji lacrimi sărate. Baba Bozorg se prăbuşeşte la pământ. Gărzile se prefac că nu observă. Republica Islamică nu are milă. Baba Bozorg nu va mai scrie niciodată alte scrisori, nu va mai da telefoane şi nu va mai umbla niciodată pe la alte birouri.

Prim-ministrul nu ştie încă, dar e pe cale să-şi piardă scaunul, deoarece o nouă constituţie îi elimină rolul. Mousavi va dispărea din politică şi va reapărea abia peste 20 de ani, ca simbol şi erou al mişcării reformiste. Va fi un far al democraţiei şi libertăţii şi numele lui va fi scandat de mii de oameni, dintre care unii pregătiţi să moară pentru el. În cele din urmă va fi deţinut şi el şi plasat în arest la domiciliu, pentru că a fost împotriva zdrobirii protestatarilor. Măcelul din timpul lui va fi uitat şi iertat. Mousavi va spune că el nu ştia de aceste omoruri.

Uciderile în masă şi-au atins scopul: au băgat frica în sufletul a mii de oameni. Gata cu întâlnirile din bucătărie, gata cu petrecerile. Întors acasă, Baba Bozorg se teme prea tare ca să-l trimită pe Amir la un psiholog pentru copii, ca nu cumva acesta să fie informator. Amir se mută la unchiul lui şi soţia acestuia şi adoptă o nouă identitate; unchiul, *amoo*, acum e tată, *baba*. Se naşte o soră mai mică. Amir îşi regăseşte vocea şi se duce la o şcoală nouă, unde îşi face şi un prieten foarte bun, Afshin. Cei doi băieţi sunt nedespărţiţi. Nu durează mult până când Amir i se confesează: *Mi-au ucis părinţii. I-au spânzurat în închisoare.* Amir nu-l va mai vedea niciodată pe Afshin; acesta nu mai vine la şcoală, iar părinţii lui depun o plângere la directoare. Directoarea îl cheamă pe Amir în biroul ei.

— Ar trebui să-ţi fie ruşine, să ne pui aşa în pericol pe toţi!

Directoarea e apoplectică.

— Dacă mai vorbeşti vreodată despre părinţii tăi, nu vei mai fi primit aici şi o să rămâi un băieţel trist şi singur.

Amir nu va mai vorbi niciodată despre părinţii lui. Cel puţin nu până s-o cunoască pe Bahar.

Mult după moartea lui Baba Bozorg, regimul se înduplecă şi dezvăluie unde zace trupul fiicei lui. Shahla şi Manuchehr sunt împreună, aruncaţi într-un şanţ care le-a devenit mormânt, înghesuiţi alături de mii de alţi oameni, deasupra, dedesubt şi lângă ei. Nu există nici o bornă, nici o piatră, nici un semn că aici zac oasele lor. E ca şi cum n-ar fi existat. Dar se dovedeşte că deşertul în care sunt îngropaţi Shahla şi Manuchehr are un nume – *Lanatabad*, Ţinutul Condamnaţilor.

Strada Jomhouri, Teheran, noiembrie 2013

În timp ce Bahar dispărea prin punctul de control al aeroportului, Amir îşi dorea să-i fi

spus despre Ghassem. Nimeni nu ştia de bătrân; dacă pleca şi Bahar, povestea lui Amir redevenea un secret ruşinos.

La început, Amir a vorbit cu Bahar o dată la câteva zile, dar, pe măsură ce viaţa ei se schimba, au început să se înstrăineze şi convorbirile lor telefonice s-au rărit. La câteva luni după plecarea ei, el economisese suficienţi bani ca să meargă în Turcia, să solicite o viză pentru Statele Unite. Nu a primit-o. Şi-a promis să-i spună lui Bahar despre bătrân data următoare când avea s-o vadă.

Amir se simţea izolat, aşa cum nu se mai simţise de la moartea părinţilor lui. După avertismentul bătrânului, membrii grupului nu au mai luat legătura unii cu alţii. Au urmat alte arestări. Bita a fost condamnat la cinci ani de închisoare, sub acuzaţia de apartenenţă la Comisia reporterilor pentru drepturile omului, acţiuni împotriva securităţii naţionale şi dezinformare în legătură cu sistemul. *Filternet*-ul, cum îi spunea toată lumea, a fost încetinit foarte mult. Au urmat iar alegeri prezidenţiale; votanţii şi adepţii boicotului au avut aceleaşi dispute ca în urmă cu patru ani.

Un nou ciclu al vieţii a început în iunie 2013, când a fost ales Rouhani. Oamenii jubilau la ideea unui preşedinte care susţinea relaţiile cu Occidentul. Amir şi prietenii lui au devenit la fel de curajoşi şi de plini de speranţă ca şi în timpul lui Khatami. Atmosfera părea mai liberă ca înainte, oamenii obişnuiţi de pe stradă păreau mai puţin deprimaţi. Până şi cei care renunţaseră la activism pe vremea lui Ahmadinejad au revenit. Acum înclinau către schimbări minore; nici unul dintre ei nu voia o revoluţie în stilul Primăverii Arabe, chiar şi numai gândul acesta îi îngrozea; se temeau să nu o ia şi Iranul pe urmele Libiei, Siriei şi Egiptului – erau prea speriaţi după protestele din 2009. De asemenea, încă erau prea afectaţi şi epuizaţi de experienţa părinţilor lor ca să creadă că o revoluţie ar putea avea succes. *Yavaash yavaash*, încet-încet, aşa spuneau.

Bătrânul apăruse la apartament la puţin timp după plecarea lui Bahar. Amir era prea distrus ca să se mai certe cu el şi l-a lăsat să intre fără să opună rezistenţă. Bătrânul s-a aşezat pe canapea şi a început să plângă; Amir nu ştia ce să facă, aşa că i-a oferit un pahar cu ceai negru. Bătrânul a încercat să vorbească, dar Amir i-a spus să tacă.

Vizitele bătrânului au devenit una dintre constantele vieţii lui Amir. Erau întotdeauna la fel: stăteau tăcuţi, faţă în faţă, bând ceai. Amir şi bătrânul care îi ucisese pe părinţii lui. Şi de fiecare dată, chiar înainte să se ridice şi să plece, bătrânul punea aceeaşi întrebare:

— Mă ierţi?

Şi de fiecare dată Amir dădea acelaşi răspuns:

— Nu.

Patru

Bijan

Pe lângă strada Makhsous şi Gomrok, sudul Teheranului

Şeful poliţiei insistase să se întâlnească în parc. Lui Bijan îi trecuse prin minte că putea fi o capcană; era o alegere cel puţin ciudată. Şeful poliţiei ştia foarte bine că fără întăriri nu era în siguranţă. Bijan îi spusese că era posibil ca nici măcar *el* să nu îl poată proteja. Şi pe Bijan îl aştepta o zi plină, nu avea timp pentru alte scene; dar şeful poliţiei fusese inflexibil.

Parcul de lângă locuinţa lui Bijan din sudul oraşului era locul în care îşi pierdeau timpul toţi gangsterii mărunţi, escrocii, traficanţii de droguri, huliganii şi hoţii din zonă. Chiar şi acum, când începuse să miroasă a iarnă, tot aici se strângeau, ca să-şi caute de lucru, să fure, să se drogheze şi să socializeze. Abia când primele cruste fine de gheaţă acopereau iarba uscată se retrăgeau în ceainăriile şi locurile ascunse din apropiere, în care se fuma opiu. Parcul era genul de loc pe care Bijan îl evita. Nu pentru că se temea, nici vorbă. Îi cunoştea pe toţi netrebnicii din cartierul ăsta, la urma urmei era teritoriul *lui*. Dar nu se mai înhăita cu ei, cu beţivii şi drogaţii ăştia nepăsători şi leneşi care intrau periodic la puşcărie şi care aveau cam tot atâta minte ca un copil de 3 ani. Singurul lucru pe care îl aveau într-adevăr cu toţii erau o înclinaţie neobosită către violenţă şi o sticlire sălbatică în ochi, calităţile esenţiale necesare pentru ceea ce făceau. Îi aminteau lui Bijan, în mod stânjenitor, de unde plecase şi cine fusese cândva.

Şeful poliţiei îl aştepta la colţul străzii, sub cerul alb mânjit de un galben palid de soarele jos şi apos de decembrie. Zâmbea atât de larg, încât ziceai că or să-i crape buzele. Era zâmbetul îngâmfat al celor puternici şi, văzându-l, Bijan a simţit nevoia instinctivă să-l pocnească. Şeful poliţiei a început să meargă ţanţoş prin parc, cu pieptul înainte şi ridicând mult picioarele, de parcă era la defilare. Bijan a trebuit să-şi înăbuşe râsul. *Or să-l mănânce de viu*, s-a gândit. Dar ei au început să ia poziţie de

drepţi. Vânzătorul de heroină din zonă şi-a dus palma la frunte, salutând:

— Să trăiţi!

Până şi drogaţii de pe bancă s-au ridicat şi şi-au înclinat capetele spre şeful poliţiei, ducându-şi respectuoşi mâna la inimă. Ieşeau încet din umbra copacilor, se desprindeau de iarba pe care le plăcea să se strângă în cerc şi veneau toţi să-l salute. Şeful poliţiei s-a uitat la Bijan, cu un rânjet şi mai larg.

— Pari surprins!

Şeful poliţiei se pricepea să facă pe naivul.

— Ce dracu' le-ai făcut nenorociţilor ăstora?

Şeful poliţiei chicotea ca un şcolar.

— Am avut grijă de ei. De când nu te mai ascultă pe tine, m-am gândit să le dau o lecţie.

Jafurile din zonă scăpaseră de sub control. Şeful poliţiei nu putea măslui la nesfârşit cifrele oficiale fără să trezească suspiciuni. Toată lumea ştia că băieţii din parc sunt responsabili şi că pe vremuri fuseseră sub controlul lui Bijan. Dar Bijan insistase că asta nu mai era treaba lui. Acum era implicat în operaţiuni mai sofisticate, iar şeful poliţiei îl respecta pentru asta.

— Bănuiesc că va trebui să te plătesc pentru acest serviciu.

Pe Bijan îl umfla râsul – nu mai văzuse niciodată aşa ceva.

— Munca nu e gratis! Acum, ce zici să tragem un joint la ceainărie cât discutăm afaceri, hm?

Bijan a aflat toată povestea mai târziu; l-a tras de limbă pe un băiat de 16 ani care se apucase de vândut *sheesheh*, metamfetamină, în parc. Şeful poliţiei hotărâse să le dea acestor băieţi o lecţie. Strânsese zece poliţişti şi membri ai miliţiei Basij din zonă. Băieţi buni, în care avea încredere. Luaseră parcul cu asalt, repezindu-se la vreo zece dintre ei. La început băieţii nu se speriaseră; când cei care stăteau de şase văzuseră că vin poliţiştii, doar îşi ascunseseră drogurile şi armele, cum făceau mereu. Chiar le rânjiseră în faţă.

— Bună, fetelor, cu ce vă putem servi astăzi?, spusese un pierde-vară, imitând o cocotă masculină afectată.

Atunci li s-au şters zâmbetele. Oamenii şefului poliţiei i-au strâns şi i-au mânat la marginea parcului, i-au aliniat la umbra sălciilor şi le-au lipit armele de cap. Şeful poliţiei s-a uitat la unul dintre oamenii lui, care a scos o sticlă; membrii găştii au fost ţinuţi la pământ în timp ce li se băga în anus recipientul rece şi murdar. Toţi, până la ultimul, au fost violaţi. Unii au tăcut; unii au ţipat de durere. Toţi au rămas umiliţi şi plini de sânge.

Ceainăria era o încăpere lungă, îngustă şi murdară, cu nişte becuri goale atârnând

din plafon. Un şir de măsuţe erau lipite de pereţii cu faianţă cenuşie şi lângă un samovar argintiu erau aliniate pe podea narghilele de sticlă, albastre şi verzi. Sub blatul de sticlă al tejghelei de la intrare erau băgate nişte bancnote vechi de pe vremea lui Pahlavi; aici stătea proprietarul, un bărbat masiv cu o mustaţă comic de mare şi un tatuaj reprezentând o mână care învârtea între degetele gigantice nişte mărgele de rugăciune din jad, *tasbih*. Pe perete era un afiş cu imamul Ali cu un leu la picioare; pe uşă era atârnat un anunţ: *Interzis accesul dependenţilor de droguri şi al persoanelor sub* 18 *ani*.

Clienţii vechi au ridicat braţele şi au dat din cap în timp ce Bijan şi Şeful se aşezau la locul lor obişnuit, în spate. Discutau despre cineva care fusese înjunghiat în urmă cu câţiva ani în ceainărie.

— Deci băieţii dumitale l-au găsit pe Behrouz noaptea trecută? a strigat un mecanic tânăr către şeful poliţiei.

— Nimic nu vă scapă, mahalagioaicelor.

— Mi-a spus kurdul.

— Nu ştiu cum reuşeşte kurdul să afle, presupun că şi tu ştii, nu? l-a întrebat şeful poliţiei pe Bijan.

— Cu puţin ajutor din partea băieţilor tăi.

Au râs amândoi. Bijan a început să amestece în ceaiul negru, tare care îi fusese trântit în faţă. Vestea despre Behrouz era cea mai bună pe care o aflase Bijan în ultimul timp.

Behrouz, un escroc din zonă, îl omorâse pe Hooman, cu care se lupta pentru o afacere cu heroină. Hooman era unul dintre cei mai buni prieteni din copilărie ai lui Bijan şi managerul spălătoriei lui de maşini. Clienţii obişnuiţi îl închiseseră pe Behrouz în ceainărie până la sosirea poliţiei. Behrouz a fost condamnat la moarte. Fraţii lui Hooman au primit despăgubirea pentru crimă, *diyeh*, care e calculată la valoarea curentă pe piaţă a 100 de cămile, 200 de vaci sau 1.000 de oi: 114 milioane de tumani (aproximativ 30.000 de dolari americani), deşi, dacă Hooman ar fi fost ucis în lunile sfinte, viaţa lui ar fi valorat cu 30% mai mult. Când Behrouz a cerut iertare, cum avea dreptul conform legii, fraţii lui Hooman au fost de acord şi au spus tribunalului că îl iartă pe Behrouz, ca să scape de execuţie şi de ani grei de închisoare. Dar nu îl iertaseră. Voiau, pur şi simplu, să aibă satisfacţia de a-l ucide chiar ei. Trebuiau să aştepte doar câţiva ani. La doar trei ore după ce Behrouz a fost eliberat din închisoare, fraţii Hooman l-au ţintuit de un zid şi i-au tăiat gâtul. Au fumat o ţigară, uitându-se cum se scurge sângele din el.

— Şefule, e adevărat că ei l-au prins pe Astollah? întreba un ştirb de lângă uşă.

Astollah era un mare traficant de băutură care locuia în apropiere. Ca de obicei, *ei* însemna *ettela'at*, serviciile de informaţii. Circulau o grămadă de poveşti cu dealeri şi

contrabandişti prinşi de serviciile de securitate şi obligaţi să devină informatori, să-i spioneze pe ai lor şi să-i toarne pe clienţi.

— Trebuie să le spun băieţilor mei să-şi ţină gura, aici se bârfeşte mai mult ca la un coafor.

Astollah tranzacţiona mii de litri de alcool pe an. Nu există nici un colţ din acest oraş unde să nu se cumpere şi să nu se vândă alcool. Vodca şi whisky-ul au cel mai mare succes. Cea mai mare parte a alcoolului provine din Erbil, în Irak, unde o sticlă de Smirnoff costă şase dolari americani; Astollah putea s-o vândă în Teheran cu 30. Mai fusese prins, dar de fiecare dată plătise ca să scape de biciuire şi de închisoare.

— Ce mai ai să ne spui, şefule? a întrebat un musculos de 60 de ani, care mai cutreiera şi acum ţara în pantaloni negri şi vestă, cu o bandă de piele legată în jurul capului, ridicând greutăţi neverosimile şi trăgând maşini cu dinţii. Şeful poliţiei a ridicat braţele, mimând exasperarea, dar de fapt era încântat de atenţia care i se dădea şi îi plăcea să fie cel care anunţă ultimele ştiri şi scandaluri.

— Deunăzi am prins un mullah, ştii, ăluia căruia îi apare mutra pe toate afişele de pe Vali Asr.

— Lasă-mă să ghicesc, băieţei? a întrebat mecanicul.

— Fetiţe, a spus Şeful. Pe una a lăsat-o gravidă, a spus şeful poliţiei. Pun pariu pe un milion de tumani că n-o să păţească nimic. E a treia oară când e arestat. Nemernicul ăla are ceva prieteni sus-puşi, credeţi-mă.

Îngrijitorul unei moschei descoperise că un cleric aflat în vizită îi viola cele două fiice în camera în care locuia familia lui; cea de 14 ani rămăsese gravidă. Poliţiştii îl compătimiseră, dar îi spuseseră că nu au ce să facă. Clericul era de neatins. Îngrijitorul s-a dus să vorbească cu redactorii-şefi ai unor reviste şi ziare, implorându-i să scrie despre cazul lui. Toţi se temeau. Apoi clericul a fost prins cu altă copilă. Şi cu încă una. În cele din urmă, poliţia a acceptat să-l aresteze; dar tot nu prea aveau speranţe că va fi pus sub acuzare.

— Cine a fost responsabil de treaba aia cu moscheea?

Acum şeful poliţiei voia informaţii.

— De ce, şefule, are probleme?

— Dimpotrivă – vreau să-l felicit.

În ultimii ani congregaţia moscheii din cartier se tot diminuase, până ce nu mai rămăseseră decât o mână de credincioşi. Bijan nu suporta să meargă la moschee şi era chinuitor să intre în sala de adunare de lângă ea, *husseinieh*, folosită şi pentru ceremonii religioase, ceea ce făcea măcar de câteva ori pe săptămână ca să cumpere cel mai bun (şi mai ieftin) *khoresht-e ghormeh sabzi* din tot Teheranul, o tocană consistentă, verde-închis, cu ierburi, limete uscate, fasole roşie şi carne de miel. Încercând să atragă interesul, moscheea începuse să transmită *azan*-ul din zori

folosind un amplificator dat la maximum, printr-o boxă fabricată în China şi fixată pe peretele minaretului, ale cărei piese ieftine din plastic huruiau îngrozitor. Zgomotul era asurzitor şi zeci de oameni făcuseră plângere. Şi asta ar fi fost cât de cât tolerabil dacă vocea muezinului nu ar fi sunat ca o mâţă jupuită de vie. Deşi avea o voce atât de îngrozitoare, emitea acele ţipete false cu mai multă încredere în sine decât Pavarotti. Până şi şeful poliţiei se plânsese. Moscheea a refuzat să dea volumul mai încet, aşa că localnicii, dintre care unii nu călcaseră niciodată într-o moschee, au început să se plângă personal. Vinovatul era un mullah răzbunător căruia îi făcea mare plăcere să stârnească agitaţie şi să smulgă această comunitate leneşă din amorţeală.

— Nu poţi să dai mai încet mesajul lui Dumnezeu, a fost răspunsul lui rigid.

Nimic nu îl putea face să se răzgândească, nici măcar o cutie legată cu fundă, plină cu patiseriile lui preferate, *goosh-e-fil*, aurii, lipicioase şi prăjite în ulei, oferite de o gospodină exasperată.

Cu o dimineaţă înainte, un tânăr cu patru copii şi o ţintă impecabilă l-a împuşcat pe vorbitor de la fereastra sufrageriei lui cu o puşcă cu aer comprimat.

— Mullahul ăla laş n-o să mai dea muzica tare, îi spusese el soţiei în timp ce punea puşca la loc, în ascunzătoarea ei din spatele chiuvetei.

Deocamdată, mullahul nu mai îndrăznise.

Între Bijan şi şeful poliţiei exista o familiaritate relaxată; amândoi crescuseră în zonă, un ghetou urban din sudul Teheranului, la vest de Vali Asr, nu departe de piaţa Monirieh. De zeci de ani zona avusese reputaţia de cartier dur, plin de infractori, dar treptat se mai curăţase, cel puţin la suprafaţă. Nu existau semne evidente de sărăcie, ca la vreo trei kilometri mai încolo, pe strada Shoosh; aici drogaţii rămâneau ascunşi prin parcuri; familiile mai sărace aveau încă reţele puternice în jurul lor şi, astfel, nu erau pierdute pentru oraş. S-au construit blocuri. În ele s-au mutat noi locatari, preţurile au crescut. Dar pe străzi domneau acelaşi gen de oameni; doar că nu mai erau chiar aşa de vizibili. Din când în când, zona îşi dădea arama pe faţă. Ultima oară a fost o luptă între găşti pentru teritoriu; un grup rival de dincolo de autostradă se năpustise pe o străduţă, cu măciuci, spărgând geamurile tuturor maşinilor. S-a chemat poliţia, dar poliţiştii au venit abia după ce violenţele luaseră sfârşit; nu se băgau niciodată în conflictele pentru teritoriu.

În încâlceala de străduţe unde locuiau Bijan şi şeful poliţiei, o casă din două era implicată într-un delict, într-un fel sau altul. Droguri, arme, marfă de contrabandă, DVD-uri copiate. Pur şi simplu asta era situaţia, aşa fusese dintotdeauna. Era ca şi cum ar fi fost un trib diferit de toţi ceilalţi. Comunitatea nu era nici religioasă, nici deosebit de educată, iar cei mai mulţi dintre ei nu suportau regimul. Aveau pragmatismul în sânge; înţelegeau puterea banilor din acest oraş şi că, prin intermediul lor, puteau

pătrunde în clasele de mijloc. Unii dintre cei care făceau bani se mutau în zona de nord, în apartamente elegante din Shahrak-e Gharb şi Sa'adat Abad. Dar nu toţi voiau să urce pe Vali Asr. Pe aceste străzi exista o libertate care în nordul Teheranului lipsea. Aici oamenii conduceau şi erau solidari. Era altfel decât viaţa din blocurile-turn din zonele mai salubre, unde toţi stăteau ascunşi în case sau blocaţi în maşini.

După războiul cu Irakul, mii de iranieni călătoriseră în Japonia şi acolo avuseseră ocazia să se cunoască mai bine Bijan şi şeful poliţiei, pe când aveau vreo 20 şi ceva de ani. Amândoi se întorseseră de pe front într-o ţară fără slujbe, distrusă de război. Japonia eliminase restricţiile de acordare a vizelor pentru iranieni la începutul anilor '70, după criza mondială a petrolului. Economia Japoniei fusese aproape în întregime dependentă de petrolul importat şi a fost lovită puternic; trebuia să se dea bine pe lângă naţiunile din Orientul Mijlociu şi să se distanţeze de politica externă americană. La sfârşitul anilor '80, economia Japoniei ajunsese la apogeu şi iranienii erau nerăbdători şi dispuşi să ofere mână de lucru ieftină. Făceau muncile pe care japonezii nu erau dispuşi să le facă, numite slujbele „3K", pentru că erau *kitanai* (murdare), *kitusi* (dificile) şi *kurushii* (dureroase). Atunci când vizele au devenit obligatorii pentru cetăţenii iranieni, ei au rămas pur şi simplu acolo şi poliţia a închis ochii. La un moment dat, 500 de iranieni plecau în Japonia în fiecare săptămână şi mii de iranieni rămâneau şi după ce le expira viza. Cei mai mulţi lucrau pe şantiere, întorcându-se acasă cu bani, relaţii şi poveşti deşucheate. Dar în scurt timp unii, precum şeful poliţiei, s-au implicat în escrocherii mai lucrative, mai distractive şi mai puţin „3K". Acesta a făcut bani falsificând cartele telefonice. Când s-a ivit posibilitatea unor activităţi mai sordide, au plecat sute de băieţi din cartier; lumea interlopă japoneză era plină de escroci şi peşti iranieni care dădeau buzna pe piaţă. Bijan a fost recrutat de yakuza, mafia japoneză. Aici i-a cunoscut pe mulţi dintre cei pe care avea să-i angajeze mai târziu, tipi duri plini de steroizi şi luptători masivi, cu ceafa groasă – bărbaţi obişnuiţi cu stilul dur şi violent al străzilor din sudul Teheranului. Yakuza îi recruta imediat pe aceşti golani din sudul Teheranului, folosindu-i drept artilerie grea; lui Bijan şi băieţilor le plăcea să spună că poliţia japoneză se temea de iranieni mai mult decât de yakuza. Atât Bijan, cât şi şeful poliţiei au fost deportaţi din Japonia în cadrul unei acţiuni de eliminare a imigranţilor ilegali. Unchiul Şefului lucra în poliţie şi a avut grijă ca nepotul lui să primească o slujbă şi din dosarul lui să dispară orice urmă a escapadei sale în Japonia; oamenii ştiau cu ce s-au ocupat şmecherii de soiul Şefului în Ţara Soarelui Răsare.

Bijan a împins un teanc de verzişori pe masă, mita lunară a şefului poliţiei. Apa tulbure din narghilea a bolborosit. A tras fumul în piept.

— În curând o să fie o razie în Chadar Dongeh, a spus şeful poliţiei. Încă nu am

detalii.

— La naiba! Cât timp crezi că am?

— Cel puţin o săptămână.

Bijan a mai scos un teanc de bancnote din buzunarul gecii.

— Mulţam.

Bijan trecuse la droguri şi instalase un laborator de produs metamfetamină într-un depozit părăsit din Chadar Dongeh, un oraş industrial mic şi murdar, chiar la sud de Teheran. În timp ce economia ţării era slăbită din cauza unor sancţiuni mai stricte, comerţul cu droguri ilegale înflorea. Sancţiunile nu erau ceva nou pentru Iran; ele începuseră atunci când SUA îngheţaseră activele Iranului, în timpul crizei ostaticilor, în urmă cu peste 30 de ani. Curând li s-au alăturat şi europenii, pedepsind Iranul pentru programul lui de îmbogăţire nucleară (despre care a susţinut mereu că are scopul paşnic de a genera energie). Exporturile de petrol au scăzut la o treime, iar atunci când sancţiunile au declanşat inflaţia, asta i-a afectat, în mod previzibil, pe săraci şi pe cei vulnerabili. Într-un an, preţul anumitor alimente a crescut de peste două ori; alimente de bază precum brânza feta de Tabrizi, fructele şi carnea au devenit inaccesibile pentru foarte mulţi oameni. Dar preţul drogurilor rămăsese cam la fel. Imperiul iranian al metamfetaminei se extindea într-un ritm uluitor. Metamfetamina era uşor de făcut şi ieftină; substanţa chimică necesară pentru producerea ei era legală şi, cum Republica Islamică era unul dintre cei mai mari importatori din lume, existau cantităţi mari din această substanţă peste tot. Şeful unităţii antidrog tocmai declarase că Iranul este al cincilea consumator de metamfetamină din lume. Afacerea lui Bijan creştea văzând cu ochii.

În Iran, *sheesheh*-ul devenise cel mai popular drog după opiu, iar după el, la mică distanţă, heroina, nu în ultimul rând din cauză că *sheesheh*-ul e ieftin – un gram costă aproximativ cinci dolari americani. Distribuitorii lui Bijan din Teheran le vindeau *sheesheh* oamenilor din toate categoriile, inclusiv fetelor cu bani care îl foloseau ca să nu se îngraşe şi antrenorilor care îl cumpărau pentru sportivii lor. Un campion la lupte fusese eliminat pe viaţă după ce ieşise pozitiv la testul pentru metamfetamină.

Bijan îi trimitea acum pe unii dintre oamenii lui să vândă în Malaysia şi în Thailanda. Preţul mediu al pastilelor de metamfetamină în Malaysia era de cel puţin cinci ori mai mare ca în Iran, iar laboratoarele şi distribuitorii iranieni se lansau în afaceri în toată Asia – mişcare la care se gândea şi Bijan.

Când a început să câştige bine, Bijan şi-a dat seama că are nevoie de o afacere legală, care să-i servească drept paravan. A deschis o spălătorie auto care a ajuns la o cifră de afaceri surprinzătoare. Dacă vreunul dintre prietenii lui ajungea în dificultate, Bijan îl trimitea să lucreze la spălătorie. Era acoperirea perfectă. Bijan ştia că trebuie să fie prudent. Guvernul lupta energic împotriva problemei metamfetaminei. În anul

anterior, guvernatorul Teheranului anunţase că în oraş fuseseră descoperite 145 de laboratoare de metamfetamină; în primele trei luni ale acestui an, cifra era deja de 77. Autorităţile declarau, de asemenea, că arestau 30 de traficanţi şi dependenţi de droguri în fiecare oră.

Acum, când şeful poliţiei îi dăduse acest pont, Bijan avea să închidă totul pentru câteva săptămâni şi s-o ia de la capăt în altă parte. Trebuia să se întâlnească cu kurdul din Gomrok, dar mai întâi avea să treacă pe la Kambiz, cel mai bun prieten al lui.

Ora de vârf de dimineaţă întinase aerul cu smog; acesta plutea jos, ascunzând oraşul care se trezea în spatele lui Bijan şi care se întindea în faţa lui. Gradul de poluare era atât de mare în această dimineaţă, încât şcolile fuseseră închise.

Bijan a luat-o pe o stradă plină de gunoaie, pe lângă un drogat cu haină roşie care răscolea într-o pubelă ce dădea pe dinafară. Kambiz stătea pe scaun în biroul lui cu geam la stradă, plin de mobilă veche, saci cu orez şi imitaţie de argintărie. Stătea sprijinit de spătarul scaunului, în spatele biroului plin de hârtii, cu picioarele pe el, uitându-se la un televizor mic montat pe peretele din faţa lui; era *Jumong*, un serial sud-coreean despre unul dintre regatele străvechi ale Coreei care făcuse senzaţie în întreaga ţară.

— Leneş afurisit ce eşti, când te apuci să şi munceşti ceva?

Kambiz a sărit în picioare, râzând.

— Cel puţin eu n-am ajuns un nenorocit de grăsan, a spus el, ciupindu-l pe Bijan de burtă.

Cei doi buni prieteni erau foarte diferiţi: Kambiz era musculos, avea părul lins, dat pe spate şi se îmbrăca întotdeauna la costum. Bijan avea o burtă mare, era chel şi purta întotdeauna tricou, blugi şi tenişi.

După Japonia, Kambiz lucrase pentru kurd, după care s-a apucat de trafic de persoane, aranjând transportarea iranienilor în întreaga lume. Munca i se părea deprimantă şi, colac peste pupăză, marja profitului se diminua. Apoi s-a implicat în jocul răpirilor pentru răscumpărare, vizând oameni de afaceri bogaţi. Nimeni nu ştia exact câţi oameni erau răpiţi, întrucât cel mai adesea familia era prea speriată ca să sune la poliţie şi dispusă să dea munţi de bani în schimbul eliberării rapide a celui drag (alt avantaj). Un grup făcuse un milion de dolari americani de pe urma unui singur om de afaceri.

Bijan nu fusese niciodată tentat de afacerea asta cu răpiri şi nu se abţinea să-i ţină lui Kambiz predici despre imoralitatea de a-i lipsi pe oameni de libertate. Când Kambiz riposta, amintindu-i că armele şi drogurile pe care le vindea Bijan îi lipseau pe oameni de viaţa lor, acesta începea să ţipe la el, apărându-şi afacerea, cu o furie ipocrită. Kambiz râdea isteric; îi plăcea să-l enerveze pe Bijan.

— Eşti un nemernic bun la suflet, dar fără pic de creier! îi spunea el.

— Ai rezolvat problema? a întrebat Bijan.

— Nu, şi situaţia e cam albastră, a clătinat Kambiz din cap.

În ultimele câteva săptămâni, grupul lui Kambiz ţinuse ostatic un negustor de covoare între două vârste, legat de un calorifer din subsolul unei clădiri care îi aparţinea unchiului lui Kambiz. Familia vânzătorului de covoare nu voia să plătească; în schimb, se tot tocmea la preţ. Kambiz se temea că e o stratagemă a poliţiei, care aştepta să profite de ocazie.

Bijan i-a dat lui Kambiz vesea despre raidul iminent din Chahar Dongeh, deoarece nepotul lui Kambiz începuse să lucreze în laboratorul de metamfetamină.

— O să-i spun să se dea la fund. Zi-i kurdului că-l pup.

Cei doi bărbaţi s-au îmbrăţişat şi Bijan a ieşit din nou în stradă. A cumpărat un ziar de la chioşc, ca să vadă nivelul de poluare, ce era raportat zilnic. În ziua aceea nu se dădea nici o cifră. Cu o seară în urmă, Consiliul Suprem pentru Securitate Naţională trimisese fiecărui ziar din Teheran un fax prin care le interzicea să publice nivelurile de poluare în următoarele două luni, *Azar*, decembrie, şi *Dey*, ianuarie, în care noxele din aer erau cele mai concentrate, deoarece perdeaua de nori din timpul iernii nu permitea poluării să se ridice. Jurnaliştii fuseseră avertizaţi: *Siah-namaaee nakoneed*. Nu mânjiţi Republica Islamică.

Poluarea din Teheran pare să se agraveze pe an ce trece. Nu numai că sunt prea multe maşini, ci valea înclinată, cu munţi de ambele părţi, e o capcană perfectă pentru gazele de eşapament şi fum. Deoarece ţara are o capacitate limitată de a-şi rafina petrolul şi s-au impus sancţiuni asupra importurilor de benzină, maşinile din Teheran folosesc combustibil de slabă calitate, prost rafinat.

Bijan a înaintat prin aerul murdar. A trecut pe lângul un zid cu grafitti: FUCK, mâzgălit în engleză, iar alături, în persană, ÎN AMINTIREA JAPONIEI. Doi adolescenţi cu hanorac şi păr lung şi negru, tuns în stil „emo”, stăteau în cadrul unei uşi, vânzând punguţe cu *sheesheh*. El a intrat în Gomrok, unde îşi începuse cariera de infractor. Pe vremea şahului, aici fuseseră bordelurile din cartierul roşu Shahr-e No, lângă unul dintre cele mai exclusiviste cabarete din oraş, Shoukoufeh-ye-No. Zona roise de capi ai lumii interlope, peşti, hoţi de buzunare şi cheflii. Asemenea multor bărbaţi de-o seamă cu el, tatălui lui Bijan îi plăcea să-şi aducă aminte cum îşi pierduse virginitatea cu o prostituată din Shahr-e No. După revoluţie, bordelurile fuseseră demolate şi incendiate, iar unele prostituate executate. Dar Gomrok îşi păstrase un avantaj; un flux subteran de activităţi ilegale continua să străbată strada, chiar dacă oficial acestea intraseră în legalitate. Reprezentanţele de motociclete înlocuiesc acum multe dintre magazinele ce erau cândva pe Gomrok, dar unele au supravieţuit, un lung şir de magazine care vând mai ales echipamente militare. Sunt pline de măşti de gaze, ghete, mănuşi, uniforme militare ruseşti şi rucsacuri cu etichete pe care scrie MADE

IN KNOXVILLE, USA. Unele vând tenişi şi pantofi second-hand, furaţi din faţa moscheilor în timp ce proprietarii lor sunt ocupaţi să se roage.

În faţa magazinului kurdului erau sprijinite vreo zece lopeţi; fuseseră folosite ultima oară pentru a săpa tranşee în războiul cu Irakul. Printre căşti de protecţie albe şi negre, cizme de cauciuc galbene şi un teanc de conuri de trafic, stătea kurdul, pe un taburet cu trei picioare. Era un bărbat scund şi mărunţel, cu o barbă albă, mătăsoasă şi pielea palidă şi încreţită; avea o geacă cu glugă kaki şi pe cap o bonetă. În mijlocul magazinului ardea o sobă cu gaz, iar în spate cotcodăcea o găină. În magazin mirosea a ţigară şi a chebap de miel, două dintre mirosurile preferate ale lui Bijan.

— Bună, frumosule, ce mai faci?

Bijan l-a pupat pe kurd pe obraji. Kurdul l-a îmbrăţişat şi i-a dat un pahar cu ceai negru, tare.

După ce Bijan fusese expulzat din Japonia, Kambiz îl trimisese la kurd. Acesta avea o reţea de nepoţi şi veri care aducea arme ilegal din Irak, dar, deoarece kurzii erau tot mai implicaţi în lupta împotriva guvernului turc, alături de Partidul Muncitorilor din Kurdistan, cunoscut drept PKK, kurdul a început să angajeze noi contrabandişti. Era o muncă periculoasă – pedeapsa pentru contrabandă cu arme de foc ilegale e moartea –, dar se câştiga excelent. Familia lui Bijan îl cunoştea pe kurd de o viaţă. Toată lumea avea încredere în kurd, iar despre Bijan se ştia că e de asemenea de încredere. Acesta a început să facă vizite lunare în Baneh, un oraş din Kurdistanul iranian, nu departe de graniţa cu Irakul. Uneori traversa munţii călare pe cai sau pe măgari, alteori era ascuns în spatele unor camioane. Se întorcea la Teheran cu tot felul de arme şi le îngropa în grădina mamei lui, unde kurdul îi trimitea cumpărători. Cei mai mulţi erau traficanţi de droguri şi gangsteri, dar uneori veneau şi poliţişti corupţi şi membri ai miliţiei Basij care o luaseră razna.

— Am auzit ce s-a întâmplat noaptea trecută cu Behrouz, a spus Bijan.

— Dar pariez că n-ai auzit de tânărul Farshad, a chicotit kurdul.

Întotdeauna el afla veştile înaintea tuturor.

— Nu-mi spune că l-au prins deja.

— Ba da. Poliţiştii i-au găsit cadavrul acum câteva ore. Îi tăiaseră scula şi i-o băgaseră în gură.

Bijan s-a strâmbat.

— A fost arestat până acum vreunul dintre băieţii Radan?

— Nu şi nici n-o să fie. Toată lumea ştie că Behrouz o merita.

Radanii erau o gaşcă de zece fraţi care urmaseră toţi tradiţia familiei de a vinde opiu, care acum costă între 3.600.000 şi 5.000.000 de tumani kilogramul, în funcţie de calitate (cam între 1.200 şi 1.600 de dolari americani). Pe lângă că aveau legături strânse cu mai mulţi poliţişti cu funcţii înalte, fraţii Radan aveau şi conexiuni cu

bătrâni influenţi ai triburilor din Sistan şi Belucistan, provincia din estul sălbatic, la graniţa cu Afganistanul şi cu Pakistanul. De două ori pe an Radanii traversau deşertul, încărcau un camion cu cărămizi imense de opiu şi le aduceau în oraş. Începuseră să-i vândă unui traficant mărunt pe nume Farshad, care crescuse în cartier. Bijan îşi amintea că juca fotbal cu el când era mic. Farshad era un portar bun, dar un dealer neglijent, lăsând o grămadă de probe în urma lui. Dar lăcomia a fost cea care i-a adus pieirea. Nu îi mituise pe funcţionarii sub a căror supraveghere se afla. Mai grav era că nu fusese arestat pe teritoriul lui, ci în suburbiile Tehran Pars din estul oraşului. Farshad avea la el doar o cantitate mică de droguri, aşa că poliţiştii fuseseră de acord să cadă la o învoială cu el dacă le dădea nişte nume importante; imediat Farshad i-a turnat pe fraţii Radan. Pe baza informaţiilor oferite de Farshad, doi dintre fraţii Radan fuseseră condamnaţi la moarte. Farshad alesese să uite regula lor. Atunci când aveau de-a face cu poliţia, băieţii respectau o singură regulă: Regula Nu. În Iran, gestul care înseamnă „nu” e o înclinare în spate a capului. În cazul Regulei Nu, trebuia să-ţi imaginezi că vârful unei săbii îţi atinge bărbia în timp ce eşti interogat. Dacă spui da, capul ţi se înfige în sabie.

— Şeful poliţiei mi-a spus că or să facă razie în Chahar Dongeh. Spune că avem o săptămână. Nu ştie mai mult de atât, dar băieţii trebuie să se dea la fund. Am fost să-l văd pe Kambiz, îţi transmite salutări.

— Îmi place de băiatul ăla. O să le trimit vorbă celorlalţi.

Nici kurdul, nici Bijan nu îşi foloseau niciodată mobilele sau e-mailurile când era vorba despre treburi serioase.

— O să trec pe acolo azi. Să mă asigur că n-a mai rămas nimic.

— S-ar putea să supravegheze locul deja. Îmi fac griji pentru tine.

— Nu-ţi face griji, *amoo*, ştii cât sunt de prudent. N-au decât să supravegheze. N-o să fie nimic de văzut şi toată lumea e mulţumită.

Tatăl lui Bijan murise când el avea 13 ani; kurdul l-a tratat ca pe fiul lui. Acum, când Bijan câştiga bine, avea grijă ca bătrânului şi familiei lui să nu le lipsească nimic.

— Dacă poliţia se agită, ar trebui să ascundem următorul transport, trebuie să vină la noapte, a spus kurdul.

— Ce ai luat?

— O duzină de Colturi.

Kurdul transporta stocuri militare şi echipament industrial de 30 de ani; dar banii ca lumea îi câştiga din vânzările de arme ilegale. Putea să vândă un Colt cu un preţ între 1.500.000 şi 2.000.000 de tumani. Un ucigaş plătit împreună cu un Colt costa 10.000.000 de tumani, dar kurdul nu se implicase niciodată în această parte a afacerii. Dacă îl întreba vreun client, ridica din umeri. Dar, ca toţi ceilalţi implicaţi în această afacere, ştia cine se ocupă cu asta; câţiva îşi petreceau timpul la ceainărie.

— Nici o problemă, *amoo*, spune-le să le ducă acasă la *maman*.

Mobilul lui Bijan a început să sune. Era Asal.

— Femeile încă te ţin de boaşe, i-a făcut kurdul cu ochiul.

— Exact aşa cum îmi place!

Kurdul a încercat să-i îndese nişte bancnote în mână, dar Bijan a refuzat şi l-a sărutat pe cap.

Bijan întârziase, iar Asal nu avea să fie prea încântată. Nu mai avea timp să se ducă acasă şi să ia maşina, aşa că a ieşit în stradă ca să oprească un taxi. Poluarea se accentua pe măsură ce treceau orele. Mirosul acru de benzină veche şi gaze de eşapament îi ardea plămânii. Organele tuturor se luptau să digere particulele otrăvitoare ce se lipeau de oraş; se rugau să vină o adiere care să scoată ceaţa aceea periculoasă din vale.

Bijan se vedea cu Asal de un an şi ceva, de când venise să-şi cureţe maşina la spălătoria lui. Asal avea o talie de viespe şi nişte sâni imenşi şi se dădea cu ruj stacojiu. El o invitase în oraş chiar atunci, în singurul mod pe care îl cunoştea:

— Ascultă, frumoaso, eu nu mă pricep la abureli, dar îmi place la nebunie cum arăţi. Aş vrea să ies cu tine. Toată lumea din cartier mă cunoaşte, o să fii în siguranţă. Dă-mi o şansă.

A mai făcut câteva glumiţe şi apoi i-a zâmbit – un zâmbet uriaş şi cald, cu ochii aprinşi de dorinţă. Asal a fost flatată şi dezarmată de francheţea lui. La cină, la Azari Café, un restaurant tradiţional din grădina cu umbrare a unei clădiri vechi de la extremitatea sudică a străzii Vali Asr, unde pereţii de cărămidă erau plini de poze alb-negru cu campioni la lupte, el i-a mângâiat coapsa pe sub masă în timp ce nişte muzicanţi cântau muzică persană clasică. După masă, s-au întins pe un divan cu perne, au fumat narghilea şi s-au uitat unul la altul.

— Scumpo, o să trec direct la subiect. Eu sunt un tip senzual. Mi-ar plăcea foarte mult să faci parte din viaţa mea. Nu-mi trebuie decât să ai grijă de mine de câteva ori pe săptămână şi, în schimb, o să am grijă de tine atât timp cât o să mă vrei.

Asal a acceptat pe loc. Rămăsese văduvă la 20 şi ceva de ani, când soţul ei murise într-un accident de maşină, lăsând-o cu un băiat mic şi fără nici un ban. Familia ei era săracă. Cu slujba ei de secretară a unui dentist nu putea să-şi plătească facturile. Nu prea avea şanse să se recăsătorească. Au făcut sex în noaptea aceea şi Bijan şi-a dat seama că făcuse o alegere bună. Ea era disperată să-i facă pe plac; fusese cea mai grozavă partidă de sex din viaţa lui. La puţin timp după aceea, i-a mutat pe ea şi pe fiul ei într-un mic apartament pe care îl cumpărase, chiar lângă strada Imam Khomeini. În scurt timp Asal s-a îndrăgostit de Bijan. Cheltuia mare parte din banii pe care i-i dădea el pe lenjerie şi pe alimente scumpe pe care să le gătească pentru el. După ce a suportat şase luni aluzii la căsătorie, Bijan i-a spus în sfârşit adevărul: era căsătorit şi

avea trei copii. Asal a fost distrusă. Dar nu suficient de furioasă ca să pună capăt relaţiei. În sfârşit, Bijan era sincer cu ea.

— Nu o s-o părăsesc niciodată pe soţia mea, dar voi avea grijă de tine cât trăiesc.

Bijan era la fel de priceput şi de viclean în a evita să fie prins de soţie pe cât era în evitarea poliţiei. Avea două mobile, unul pentru soţie, altul pentru Asal. S-a asigurat că Asal nu va afla niciodată adresa lui de acasă şi nu îi permitea să aibă de-a face cu prietenii lui. Soţia lui Bijan era iubita lui din copilărie. Se căsătoriseră din dragoste, dar sexul cu ea fusese întotdeauna plicticos. Cu cât îmbătrânea, cu atât se îngrăşa soţia lui Bijan şi cu atât mai puţin atrăgătoare i se părea. El nu îi fusese niciodată credincios. Pur şi simplu asta era situaţia. Dar o adora. O respecta suficient de mult încât să-şi ascundă cu grijă aventurile. De trei ori pe săptămână se întâlnea cu Asal, după-amiaza. Lui Bijan îi plăceau foarte mult filmele şi uneori o ducea la cinematograful multiplex Mellat. Bijan se mândrea cu faptul că putea să aprecieze subtilităţile şi viziunea artistică ale cinematografiei iraniene. Se uita la toate filmele lui Abbas Kiarostami, chiar dacă prefera comediile, cum ar fi *Marmoulak, Şopârla* lui Kamal Tabrizi, despre un deţinut care evadează din închisoare şi se deghizează în mullah. Dar cel mai mult îi plăceau filmele hollywoodiene. Văzuse *Titanic* de vreo zece ori. Odată chiar aflase că la el în zonă se organizează probe şi obţinuse un rol mic, cu replici, ca gangster mărunt. Îi dusese pe toţi băieţii să vadă filmul la cinematograf; aceştia îl tachinaseră mulţi ani după aceea, poreclindu-l Domnul Hollywood.

De obicei, Bijan şi Asal se duceau direct în dormitor atunci când venea el; după aceea mâncau şi se uitau la televizor la un episod din *Miss Marple*. Dar astăzi Asal a deschis uşa cu ochii umflaţi şi roşii şi cu machiajul întins.

Chiar înainte de a se întâlni cu Bijan, Asal făcuse sex cu un dentist căsătorit de la cabinetul la care lucra. Ea îl detesta, dar el o forţase, ameninţând-o că o concediază dacă nu se culcă cu el. Asal şi aşa abia se descurca cu banii, iar slujbele pentru femeile ca ea erau rare. El a profitat de ea un an, între consultaţii. Plecase de la cabinet chiar înainte ca Asal să-l cunoască pe Bijan, dar în seara precedentă o sunase ca să-i spună că se întoarce la vechea lui slujbă şi că abia aşteaptă s-o vadă.

Bijan turba de furie. Asal încerca să-l calmeze. Ştia cu ce se ocupă Bijan şi cu ce fel de oameni umblă; nu voia să-l bage în necaz şi nici să fie ucis dentistul. Bijan a scos de la ea toate informaţiile de care avea nevoie, cum făcea întotdeauna, şi l-a sunat pe Kambiz. Acesta a spus că îi pune imediat pe doi dintre băieţii lui să se ocupe de caz.

Dar mai era de rezolvat şi treaba cu Chadar Dongeh. Bijan s-a simţit uşurat când a ieşit cu maşina din Teheran, departe de aerul nociv din cauza căruia îl usturau ochii şi îl înţepa gâtul. A pus în playerul maşinii un DVD cu muzică persană ca să asculte pe drum şi a început să urle versurile unei melodii rap antiregim care bubuia în boxe. O

formaţie numită Păcătoşii Anonimi folosise o mostră de incantaţie obsedantă din unul dintre cele mai celebre cântece războinice iraniene, o odă închinată unui brav luptător voluntar în războiul dintre Iran şi Irak, Mohammad Jahan-Ara. Acesta condusese apărarea şi recucerirea oraşului Khorramshahr din sud-vest, într-o bătălie celebră. Jahan-Ara respinsese armata lui Saddam Hussein cu o adunătură de băieţi şi bărbaţi neinstruiţi şi fusese unul dintre ultimii soldaţi care părăsiseră oraşul înainte ca acesta să cadă în mâinile irakienilor. Dar Jahan-Ara nu a mai apucat eliberarea oraşului, iar cântecul îi era dedicat, deplângându-i moartea, în stilul ritmic al bătăilor în piept *sinezani* din timpul sărbătorii Ashura: *Mammad, ce bine era dacă apucai şi tu să vezi oraşul ăsta liber!* Acum Păcătoşii Anonimi îi spuneau lui Mammad cât de mândru ar fi fost dacă ar fi trăit: *Nu există prostituţie, droguri, libertate a presei, mâncare şi slujbe, bani proveniţi din petrol pentru toată lumea, oamenii sunt atât de fericiţi, încât nu se plâng niciodată...* şi lista continua, sarcastic, pentru ca Mammad să înţeleagă că e mai bine că a murit.

Pe măsură ce Bijan înainta spre sud, clădirile oraşului erau treptat înghiţite de câmpia presărată cu gunoaie: mii de pungi de plastic fluturau pe pământ cât vedeai cu ochii. Parcă oraşul şi-ar fi vomitat măruntaiele şi ele ar fi aterizat aici; pe lângă el treceau fabrici de maşini, rezervoare de benzină, rezervoare de apă, terenuri necultivate mărginite de garduri cu sârmă ghimpată şi containere. Într-un petic de pădure de lângă autostradă, o familie întinsese un *sofreh*, o pătură pentru picnic, şi mânca *abgoosht,* un fel de mâncare consistentă ţărănească, făcută din carne, fasole şi cartofi; nimic nu putea sta în calea unui iranian care voia să iasă la picnic, nici măcar şase benzi cu trafic asurzitor.

Au urmat câţiva kilometri de respiro, unde natura se înstăpânea din nou, unde se întindeau lanuri de grâu, nuci şi brazi; livezi de meri, cireşi şi peri şi covoare de mentă, coriandru şi busuioc; până când mizeria vieţii urbane s-a ridicat iar din pământ, în timp ce Bijan intra în Chahar Dongeh. Era înconjurat de clădiri părăginite, drumuri pline de gropi şi movile de pământ pietros. În centrul oraşului se iţea un panou publicitar imens cu un mesaj din partea guvernului: DACĂ ÎL SUSŢII PE CONDUCĂTORUL SUPREM, ŢARA NU VA AVEA DE SUFERIT.

A luat-o pe un drum singuratic şi murdar pe care câţiva bătrâni în zdrenţe cărau gunoi cu roabe şi cu nişte cărucioare imense, care urma să fie sortat şi vândut. Unii îşi etalau cu grijă mărunţişurile pe jos. A trecut un grup de muncitori afgani cu bandane în jurul capului. Bijan a coborât din maşină ca să cumpere nişte rodii de la un bărbat îmbrăcat cu geacă de pilot din anii ’70 care le vindea direct din remorca autocamionetei lui. Pe lângă ei au trecut clătinându-se şase canapele uzate, legate deasupra unor dubiţe. De fiecare dată când venea în Chadar Dongeh, Bijan încerca să cumpere câte ceva; aici totul era mai ieftin, inclusiv drogurile şi femeile. Băcăniile

continuau să vândă opiu de parcă ar fi fost lapte.

În timp ce deschidea portiera ca să urce în maşină, i-a văzut pe cei doi membri ai miliţiei Basij care se îndreptau spre el. A trântit portiera atât de tare, că maşina s-a legănat. Trecuse ceva timp de când nu mai făcuse pe durul; îi fusese dor de asta. Nu ura pe nimeni aşa de tare ca pe membrii miliţiei Basij din oraşele mici. S-a uitat fix la ei.

— Tricoul acela e ilegal! a ţipat unul dintre ei.

Bijan purta tricoul lui preferat, alb, pe care era inscripţionat, şi pe faţă, şi pe spate, „USA". Visul lui Bijan era să ajungă să trăiască în America.

— Asta e apostazie! a ţipat celălalt.

O să fie amuzant, s-a gândit Bijan.

— Trebuie să-ţi arzi tricoul imediat, în faţa noastră!

— Ascultaţi-mă cu atenţie, poponari analfabeţi ce sunteţi.

Bijan a făcut un pas spre băieţi.

— Dacă vreţi să-mi ardeţi tricoul, mai întâi vă sugerez să vă duceţi la magazinul de la capătul străzii şi să ardeţi toate pachetele de ţigări Winston fabricate în SUA pe care le găsiţi acolo. Apoi, după ce-aţi terminat, vă sugerez să vă duceţi la barajul de la Karaj, care ne asigură tuturor electricitatea. Ştiţi ce? O să descoperiţi că a fost făcut de Morisson, din SUA, aşa că va trebui să-i daţi foc şi lui. După aia, v-aş sugera să faceţi o vizită la aeroport, unde puteţi da foc la Boeinguri şi la avioanele F-4, F-5 şi F-14. Ştiţi de ce? Da, exact, sunt din SUA. După ce le-aţi dat foc la toate, atunci puteţi să veniţi şi să-mi turnaţi benzină în cap şi să-mi ardeţi tricoul PE MINE!

Băieţii au început să dea din colţ în colţ. Ştiau să recunoască un golan adevărat.

— Eşti nebun, e complet nebun.

— Da, sunt complet nebun. Dacă vă mai văd, o să vă smulg dracului testiculele.

Bijan a izbucnit în râs când au făcut stânga-mprejur.

A mai mers cu maşina zece minute pe străzile alea nenorocite. L-a văzut pe primul lui om care stătea de şase şi care l-a salutat din cap. Vedea în faţă depozitul, în colţul unui teren părăsit cât două terenuri de fotbal. Erau feriţi aici şi produceau metamfetamină de înaltă puritate şi de bună calitate. Folosea doar o mână de oameni pe care îi cunoştea şi îi plătea bine. Era mândru de operaţiunea lui. În timp ce parca maşina, alt paznic s-a apropiat de el.

— Domnule, totul a fost dus deja de aici. Ni s-a spus azi după-amiază.

Depozitul era imaculat. Kurdul era mereu cu un pas înainte. Bijan i-a dat nişte bani pazniculuiş şi a urcat în maşină zâmbind.

Luminile galbene ale Teheranului licăreau în depărtare. A pus un CD cu muzica lui underground preferată, a dat volumul tare şi a cântat şi el împreună cu Hichkas:

Ăsta e Teheranul
Un oraş care te ispiteşte până îţi seacă sufletul
Şi te face să înţelegi că asta trebuia să fii de la început
Doar ţărână

În timp ce intra în oraş, l-a sunat Kambiz şi i-a spus să se ducă pe o alee de lângă strada Pirouzi, în estul oraşului. Când a ajuns Bijan, băieţii lui Kambiz aşteptau pe o motocicletă. Unul dintre ei era un fost soldat care lucra noaptea şi pentru o organizaţie infracţională ce vindea droguri sub o autostradă suspendată din nordul Teheranului. Stătea de pază în timp ce traficanţii vindeau droguri pe un refugiu. Era un loc aglomerat, unde se uneau două autostrăzi, aşa că exista un flux constant de clienţi; 2 noaptea era ora de vârf.

Când l-au văzut pe Bijan, băieţii lui Kambiz s-au apropiat de o căsuţă cu două niveluri şi au bătut la uşa din faţă. A deschis dentistul. L-au târât în stradă şi l-au luat la bătaie. I-au rupt ambele mâini şi i-au scos patru dinţi. Bijan se uita din maşină, în timp ce toată tensiunea lui nervoasă se risipea. În drum spre casă, a sunat-o pe soţia lui şi i-a spus să se oprească din gătit şi să-i lase pe copii cu mama lui; în seara asta o scotea la cină la Café Azeri, pe Vali Asr.

Cinci

Leyla

Strada Imam Khomeini, sudul Teheranului, strada Motahari (Takht-e Tavous), zona centrală, şi Sa’adat Abad, nordul Teheranului

Leyla stătea în genunchi. Se ţinea cu mâinile de marginea canapelei maro de pluş. Şi-a dat părul pe spate şi şi-a arcuit fundul rotund în sus. Taymour a coborât uşor iPhone-ul, înteţindu-şi mişcările. Păhăruţele de ceai de pe măsuţă zornăiau în timp ce canapeaua se izbea de ea. La un semnal, Leyla a început să geamă tare. Taymour a înşfăcat-o de păr, trăgându-i capul pe spate. Apoi totul s-a terminat. Câteva secunde de tăcere, pe care contorul de energie electrică de pe perete a risipit-o cu un ţăcănit. Taymour i-a aruncat un prosop şi Leyla s-a şters şi s-a îmbrăcat. Şi aşa a început cariera ei de actriţă porno.

De fapt, era o prostituată care se lăsa înregistrată în timp ce făcea sex, dar se credea actriţă porno. Asta deoarece faptul că apărea în înregistrări porno i-a schimbat viaţa Leylei. Nu se mai simţea prostituată; era actriţă, îşi spunea ea. Şi, mai important, câştiga de trei ori mai mult decât dacă făcea sex pe bani. Filmul neclar pe care îl făcuse cu Taymour era un succes underground. Ceea ce însemna că ajunsese cu un pas mai aproape de împlinirea visurilor ei – de a se lăsa de prostituţie şi a-şi întemeia un cămin fericit cu un soţ bogat.

Leyla crescuse într-o familie mic-burgheză dintr-un cartier al clasei mijlocii din nord-vestul Teheranului. Copilăria ei fusese la fel ca a altor mii de copii. Mama ei era secretară. Tatăl ei era administrator la o bancă şi lucra şi ca şofer ca să mai suplimenteze veniturile familiei. Dacă aveau bani, îşi petreceau vacanţele la o cabană ieftină din Babolsar, o staţiune de pe coasta Mării Caspice. La sfârşit de săptămână, vinerea, mergeau la picnic în Park-e Mellat, pe Vali Asr.

Leyla era încă micuţă când părinţii ei au început să se dispreţuiască. Mama Leylei îşi dăduse seama că n-o să fie niciodată mare lucru de capul soţului ei şi că viaţa lor

avea să însemne întotdeauna jonglarea cu datoriile ca să rămână pe linia de plutire. Tatăl Leylei îşi dăduse seama că viaţa lui sexuală nu avea să-şi mai revină niciodată la normal după naşterea ei. Şi-a mai dat seama şi că exista o relaţie directă între trecerea timpului şi cicăleală; pe măsură ce îmbătrânea, nevasta lui îl cicălea şi îl umilea tot mai mult. Puţinele momente fericite lăsau locul certurilor şi amărăciunii. Şi-au găsit amândoi amanţi. Sora mai mare a Leylei a scăpat căsătorindu-se cu un doctor şi mutându-se din oraş, în suburbiile bogate şi dichisite ale Lavasanului. Părinţii doctorului încercaseră să-l convingă pe fiul lor să nu se însoare cu cineva sub nivelul lui, cu fiica unui şofer, dar el rămăsese ferm pe poziţie. Spre uşurarea tuturor, părinţii Leylei au divorţat în cele din urmă, când ea avea 16 ani. S-au recăsătorit amândoi în scurt timp, tatăl ei cu o tânără geloasă care îi interzicea să ţină legătura cu familia lui.

Între timp Leyla se îndrăgostise de un rebel nesăbuit. Babak, cu un an mai mare ca ea, era visul oricărei adolescente. Avea o trupă de rap şi operaţie estetică la nas şi purta ochelari de soare Versace chiar şi pe întuneric. Odată fusese DJ la o petrecere underground dintr-o parcare şi încă se bucura de celebritatea pe care i-o adusese acel episod. Leyla şi Babak se cunoscuseră în zona de restaurante şi fast-fooduri din mallul Jaam-e Jam, în partea de nord a străzii Vali Asr, unde găşti de adolescenţi şi adolescente flirtau, schimbau numere de telefon şi beau milkshake-uri după ore. Cuplarea lor era inevitabilă; Leyla era cea mai drăguţă fată din anul ei. Arăta de parcă ar fi fost muiată în caramel: păr cu şuviţe ca mierea, sprâncene de culoarea caramelelor şi un bronz auriu. Vara, ea îşi petrecea cea mai mare parte a timpului făcând plajă la ştrandul din cartierul ei, ungându-şi trupul din abundenţă cu ulei pentru copii în care presăra granule de cafea, ceai şi ardei iute (o reţetă secretă care asigura bronzare maximă). Imediat ce lunile de toamnă începeau să-i dilueze bronzul de pe piele, se ungea din abundenţă cu loţiune autobronzantă.

Prima oară au făcut sex în maşina tatălui lui Babak. A doua oară în camera ei, când mama sa se dusese să vadă supermarketul Carrefour Hyperstar, care se deschisese în vestul oraşului. S-au îndrăgostit aşa cum se îndrăgostesc adolescenţii, cu o intensitate teatrală sub care se ascundea o totală lipsă de substanţă. Aveau în comun suficiente lucruri care contau pentru adolescenţii din cercul lor: gustul pentru petreceri, o vanitate de nestăpânit şi o nevoie necontrolată de a epata. Îşi cumpărau haine de la Sisley şi Diesel, de pe bulevardul Africa (căruia îi spuneau toţi pe numele lui de dinainte de revoluţie, strada Iordanului), de la Debenhams, pe Vali Asr, sau din mallurile scumpe din Shahrak-e Gharb. Fetele cheltuiau o avere pe farduri, băieţii pe maşini, ca să-şi facă Peugeoturile mai rapide. Se întâlneau pe autostrada Niayesh la 4 dimineaţa, când străzile erau pustii, ca să se ia la întrecere; din când în când avea loc câte un accident fatal, dar ei se întorceau după câteva săptămâni. Toţi cheltuiau bani pe operaţii estetice; o operaţie la nas era *de rigueur*.

La un an după ce s-au cunoscut, Leyla şi Babak s-au căsătorit. Nici unul dintre ei nu voise să se căsătorească atât de devreme, dar era singurul mod în care puteau să locuiască împreună şi să se comporte ca un cuplu normal fără să fie judecaţi sau arestaţi. Pentru Leyla era şi o modalitate de a-şi construi o nouă viaţă departe de căminul nefericit în care crescuse. Părinţii ei nu fuseseră niciodată interesaţi de copiii lor, iar, deşi mama ei a încercat s-o convingă să nu se căsătorească de tânără, Leyla era încăpăţânată şi îndrăgostită. Părinţii lui Babak îl răsfăţaseră întotdeauna şi îi spuseseră că poate să aibă orice vrea; acum chiar şi o soţie.

Tatăl lui Babak câştiga suficienţi bani dintr-o afacere de livrare de pizza la domiciliu ca să poată avea grijă de familia lui. Plătea chiria lui Babak şi a Leylei pentru un mic apartament din Vanak, în nordul Teheranului. Babak voia să se facă vedetă pop, dar nu avea nici relaţii, nici talent. Când alocaţia de la tatăl lui a dispărut, Babak a împrumutat bani ca să-şi deschidă o afacere cu parbrize. S-a ales praful de asta, ca de orice afacere de care se apuca. Se pricepea mai bine să petreacă decât să facă bani, aşa că în weekend dansau şi fumau *sheesheh*. Acum Leyla lucra deja ca secretară şi plătea datoriile lui Babak. În viaţa lor s-au strecurat rapid resentimentele. Au început să se certe. O dată Babak a pocnit-o pe Leyla atât de tare, încât i-a învineţit un ochi. Ea s-a dus la poliţie. Au trimis-o acasă; aveau suficientă treabă şi fără o casnică plângăreaţă care îşi spală rufele murdare în secţia de poliţie.

În mai puţin de un an s-a sfârşit totul. Când a venit Leyla acasă, l-a găsit pe Babak făcând sex cu verişoara lui, în patul lor. Ar fi putut să mai îndure câte un pumn peste cap şi nişte înjurături din când în când. Dar fusese prietenă cu verişoara lui Babak şi trădarea era prea greu de suportat.

Babak a refuzat s-o lase pe Leyla să divorţeze. Contractul ei prenupţial, *mehrieh*, fusese stabilit la 1.500 de monede de aur, o manifestare ostentativă a bogăţiei mai degrabă decât un indicator real al sumei pe care familia lui Babak era dispusă s-o plătească. Babak i-a spus clar că, dacă Leyla vrea să divorţeze, trebuie să renunţe la *mehrieh*. Fiecare l-a ameninţat pe celălalt că îl dă în judecată şi şi-au aruncat acuzaţii care puteau să-i bage pe amândoi la puşcărie, până când Leyla nu a mai suportat. A plecat cu mâna goală. Nu mai vorbea cu mama ei. Chiria aproape se triplase într-un singur an. Leyla nu-şi permitea să stea în nordul Teheranului sau în suburbiile din nord, unde crescuse. Cea mai bună prietenă a ei, Parisa, i-a sugerat să caute mai la sud; acolo îşi închiriase şi ea prima locuinţă atunci când căsătoria ei luase sfârşit. Leyla şi-a vândut bijuteriile şi a folosit banii ca avans pentru o mică garsonieră din apropierea străzii Imam Khomeini, care o costa 600.000 de tumani pe lună. Imediat după ce s-a mutat, a aflat ce se bârfea. Că este o curvă şi că fură bărbaţii altora. În mai puţin de o lună, doi bărbaţi căsătoriţi îi propuseseră deja să facă sex. Cuvintele acelea o stigmatizaseră ca o pată de neşters.

În Teheran văicăreala e un mod de viaţă. Iar locuitorii Teheranului se pricep de minune să se plângă. Bogaţii se plâng că politicile occidentale le afectează afacerile, săracii se plâng că se scumpeşte mâncarea, dependenţii se plâng de puritatea foarte fluctuantă a drogurilor, care le poate curma viaţa dintr-o doză. Şi toată lumea se plânge de trafic, de poluare, de locurile de parcare, de cei care se bagă în faţă, de inflaţie şi de politică. În fiecare an există mai multe motive ca să se plângă, ca să fie nefericiţi. Conversaţiile sunt asaltate de lamentaţii – o reamintire permanentă a tot ce e putred.

A doua zi după ce s-a plâns de sancţiuni, şeful Leylei i-a tăiat mai mult de o treime din salariu. Peste noapte salariul ei a ajuns de la 800.000 de tumani pe lună la doar 500.000. Brusc, nu îşi mai permitea să locuiască în apartamentul ei cât o cutie de chibrituri. Leyla a fost obligată s-o sune pe mama ei, care i-a spus să-l sune pe taică-său. Tatăl Leylei s-a simţit vinovat că îşi neglijase copiii şi i-a dat jumătate din banii pe care îi avea în cont, dar asta însemna doar un milion de tumani, abia cât să se descurce vreo două luni. Leyla putea să se mute şi mai la sud, unde chiriile erau mai mici, dar ideea de a locui lângă Shoosh, drumul de la capătul străzii Vali Asr, o înfricoşa. Acolo oamenii erau prea diferiţi. Dacă vecinii ei din Imam Khomeini îi puneau la îndoială moravurile doar pentru că era divorţată şi singură şi purta haine elegante, nici nu voia să se gândească ce ar fi păţit în Shoosh. A sunat-o pe Parisa, una dintre puţinele cunoscute ale ei care locuiau singure, şi a întrebat-o dacă poate să stea la ea până se hotărăşte ce să facă.

Parisa era o *palang*, o panteră, porecla dată femeilor care se îmbrăcau asemenea ei. Un nume potrivit, pentru că aceste *palang* arătau ca şi cum ar fi fost în stare să se arunce oricând asupra ta şi să te sfâşie cu ghearele lor vopsite cu acrilic. Erau cu o treaptă mai sus decât fetele *Beesto-Panj-e Shahrivar*, mai irascibile şi cu o sexualitate mai făţişă. Arătau ca nişte vedete porno din anii ’90: păr blond, piele întinsă cu Botox, bronz de culoarea biscuiţilor şi nişte buze imense, fie injectate cu colagen, fie conturate cu creionul. Vara purtau pantofi de plexiglas, ca stripteuzele, şi iarna cizme până la coapse, întotdeauna vizibile sub paltonaşele lor scurte, cu cordon, care fluturau deschise. Şi lor le plăceau operaţiile estetice, ca şi altor locuitori ai Teheranului, dar preferau implanturile şi liposucţia, pe lângă necesara operaţie la nas. Cu zece ani în urmă le găseai pe aceste *palang* doar în nordul Teheranului, dar acum erau pretutindeni, păpuşi gonflabile care umblau cu paşi nesiguri prin oraş, colindând după pradă şi printre săraci, şi printre bogaţi. Le vedeai cum îşi chinuie tocurile cui de 15 centimetri chiar şi pe străzile din sudul Teheranului.

Parisa crescuse în Tehran Pars, o suburbie a clasei muncitoare din estul oraşului, şi avansase până la un mic apartament din Sa’adat Abad, un cartier al clasei mijlocii din

nord-vest, înconjurat de autostrăzi, la vest de Vali Asr. Din cauza Universităţii Allameh Tabatabai, cei din zonă erau obişnuiţi cu studenţii şi închiriau *khuneh mojaradi*, locuinţe pentru persoane necăsătorite. Era o zonă în creştere, plină de oameni care urcau în ierarhia socială, dintre care mulţi proveneau din suburbiile locuite de clasa muncitoare. Creşterea recentă a numărului de *dolati*, persoane care lucrau la stat, şi de oameni de afaceri care reuşiseră prin forţe proprii, îmbogăţiţi după perioada de succes din domeniul construcţiilor, mărise chiriile; pe străzile din Sa'adat Abad apăruseră chiar şi câteva Porsche-uri, lăudăroşii mai săraci închiriind din Dubai câte un Dodge cu care veneau să se plimbe prin Teheran. Vecinii susţineau diverse ideologii şi politici, dar aveau aceleaşi ambiţii.

Parisa îşi petrecea zilele tatuând sprâncene şi administrând epilări inghinale în stil „Hollywood" sau „brazilian" într-un salon de înfrumuseţare ce, pentru o vreme, a oferit *sheesheh* ca supliment pentru slăbit. Câştiga mai mult decât Leyla, dar tot nu îi ajungea ca să-şi acopere chiria şi cheltuielile. Îi spusese Leylei că o mai ajută părinţii, dar asta era o minciună. Părinţii ei nu aveau de unde să-i dea bani. După o săptămână de conversaţii nocturne în care fetele s-au pus la curent una pe alta în privinţa bărbaţilor şi au povestit despre copilăria lor nefericită, Parisa i-a dezvăluit secretul. Mai făcea dansuri erotice în particular ca să-şi poată plăti facturile şi să-şi achite operaţiile estetice, cele mai recente fiind implanturi la pomeţi şi bărbie. I-a oferit Leylei o slujbă, să danseze la o petrecere din weekendul acela. Aveau să câştige câte 50.000 de tumani fiecare, asta fără bacşişuri.

— O, Doamne. Trebuie să mă dezbrac?

— Dacă-ţi arăţi puţin sânii o să primeşti un bacşiş mai mare, iar dacă faci să arate ca în filme şi porţi lenjerie sexy, or să ne plătească cel puţin dublu. Sunt tipi în regulă, o să fim în siguranţă. E ca şi cum ai merge la o petrecere.

Petrecerea era pentru un grup de *bazaari* între două vârste, la costum, care sărbătoreau o zi de naştere. Dădeau pe gât shoturi de vodcă şi beau whisky Ballantine's sec la barul din bucătărie. Nu erau ei prea fermecători, dar aveau simţul umorului. Erau obsceni şi amuzanţi, tachinându-le pe fete şi aruncând aluzii şi bancuri cu sex şi mullahi:

— După ce un mullah încheie o predică lungă despre meritele *hijab*-ului, o femeie se apropie de el şi-i spune: „Eu sunt atât de evlavioasă, că port batic şi în casă la mine – cum o să fiu răsplătită?". Iar mullahul răspunde: „Dumnezeu îţi va da cheile paradisului". O a doua femeie se apropie de el şi îi spune: „Aş vrea să ştii eu că port *chador* în casă la mine". Mullahul îi zice: „Şi tu vei primi cheile paradisului". O a treia femeie iese în faţă şi spune: „Eu nu-mi bat capul cu aşa ceva acasă la mine". Mullahul îi spune: „Poftim cheile de la casa *mea*!".

După ce toată lumea s-a îmbătat, s-au mutat în sufragerie. Pe lângă pereţi erau

puse scaune şi fuseseră instalate nişte lumini de discotecă. Fetele au început să danseze pe cântece pop iraniene, presărate cu hituri europene şi Beyoncé. Bărbaţii au chiuit când fetele şi-au scos bluzele. Restul a vent de la sine. Parisa avea dreptate, părea o petrecere ca oricare alta, numai că accelerată. Parisa a dispărut într-o cameră cu unul dintre bărbaţi – alt secret pe care nu i-l spusese Leylei. Fetele au plecat chiar înainte să se crape de ziuă, Leyla strângând în mână un plic plin cu bani.

A doua zi după-amiază, în timp ce beau cafea, mahmure, Parisa şi Leyla au disecat detaliile nopţii, râzând de glumele grosolane ale bărbaţilor. În cele din urmă Leyla a întrebat ce voia să afle încă de când plecaseră de la petrecere.

— Cum ai reuşit să te bagi în afacerea asta?

— Nu ghiceşti?

— Sper că nu pe *stradă*.

— Ba da. E singurul mod de a-ţi face o clientelă. Nu durează mult.

Leyla a amestecat în tăcere zahărul în latte-ul ei, privind vârtejul maroniu-lăptos. A ridicat privirea spre Parisa.

— Unde?

— Strada Takht-e Tavous. O să fie bine, îţi promit. O să cunoşti acolo nişte fete de treabă.

Pe Leyla nu a surprins-o locul. Şi nu a fost foarte surprinsă nici să afle că Parisa îşi plătea chiria făcând trotuarul.

În Teheran e imposibil să eviţi sexul. Toată lumea ştie că străzile sunt pline de prostituate. Fac parte din peisaj, se integrează în imaginea de ansamblu. În tot oraşul se transmit prin Bluetooth poze pornografice, necunoscuţii le trimit imagini obscene unor necunoscuţi care stau vizavi de ei în metrou sau la cafenea sau care trec pe stradă. Pe internet, chat room-urile şi site-urile de socializare sunt pline de lipeli şi de arhive de sex partajate. Prin satelit se recepţionează canale porno XXX , deblocate de tehnicieni de pe piaţa neagră în schimbul unui preţ bun. Regimul se avântă curajos la luptă împotriva sexului. E obsedat de modul în care oamenii fac sex şi cu cine fac sex. Legiuitorii şi specialiştii dedică ore întregi discuţiilor despre sex, filosofând despre sex, blamând sexul şi stabilind pedepse pentru el. Mullahii emit nenumărate *fatwa* despre asta; unele au ajuns de pomină. Una dintre preferatele naţiunii uimea prin specificitatea ei. Emisă la puţin timp după revoluţie, era un scenariu ipotetic invocat la televizor de un cleric, ayatollahul Gilani: *Dacă eşti tânăr şi dormi în camera ta, iar mătuşa ta doarme în camera de dedesubt şi se produce un cutremur şi podeaua se prăbuşeşte, ceea ce te face să cazi exact peste ea, şi dacă sunteţi amândoi dezbrăcaţi şi se întâmplă să ai erecţie şi să cazi peste ea în aşa fel încât s-o penetrezi fără să vrei, copilul rezultat dintr-un astfel de contact este legitim sau bastard?*

Prostituţia este atât de omniprezentă pe străzi – vârsta medie la care fetele se

apucă de asta fiind de doar 16 ani –, încât autorităţile îşi frâng mâinile, neştiind ce să facă. Ministerul de Interne a sugerat ca femeile să fie adunate şi duse într-o tabără specială în care să poată fi „reformate”.

Leyla a luat un autobuz până dincolo de mijlocul bulevardului Vali Asr. De aici, spre est, porneşte o reţea de străzi principale care în cele din urmă dau spre centrul Teheranului şi spre sud, la bazar. Aici începe cu adevărat să bată inima oraşului. Cei care locuiesc aici de mai mult timp îşi amintesc cum, în urmă cu 60 de ani, înainte ca masele să-şi înceapă ascensiunea pe scara socială către nordul oraşului, acesta era nordul rafinat – periferic şi subpopulat. Acum oraşul se revarsă pe străzile şi aleile din zonă. Takht-e Tavous, strada Tronul Păunului, fusese redenumită strada Motahari după revoluţie, în amintirea clericului Morteza Motahari, discipol al lui Khomeini asasinat în 1979 de un membru al grupului islamic fundamentalist Forqan. Strada se agaţă încă de vechea ei identitate şi mulţi îi spun pe numele ei vechi.

De data asta, Leyla era recunoscătoare că e aglomerat, chiar dacă soarele verii pârjolea metalul şi încingea autobuzul ca pe un cuptor. Mirosul trupurilor nespălate se combina cu duhoarea sufocantă a gazelor de eşapament şi a cauciucurilor arse care intra pe geamurile deschise. Însă Leyla îşi dorea ca această călătorie să nu se mai termine. Nu actul în sine o îngrozea, ci tot ce presupunea el. Unde să stea; ce să spună; cum să nu sară în ochi, dar să atragă suficient atenţia ca să facă şi bani. Cel mai tare se temea să nu fie prinsă. Umilinţa ar fi fost mult mai rea decât orice pedeapsă fizică.

Când a intrat pe Vali Asr, a fost cât pe ce să se întoarcă în staţia de autobuz. Dar, când s-a uitat vizavi, spre Takht-e Tavous, le-a văzut: fete înşirate de-a lungul străzii, acolo unde îi spusese Parisa. Leyla a traversat intersecţia dintre Vali Asr şi Takht-e Tavous, pe lângă Banca Melli, şi s-a oprit lângă un panou publicitar imens. Mesajul de luna aceasta nu era din partea vreunui magazin de haine, ci din partea guvernului. Era o încercare de a combate nesfârşitele nemulţumiri şi lamentări ale oamenilor. Sub o imagine cu o casă albă era imprimat, cu litere mari şi albe, un sfat prietenesc: SĂ NU MAI PETRECEM ATÂT TIMP DISCUTÂND ÎN CASELE NOASTRE PROBLEMELE SOCIETĂŢII.

Să fi fost vreo zece fete. Erau atrăgătoare şi purtau câte un *manteau* la modă, unele păreau studente, cu blugi suflecaţi şi tenişi, altele, fardate sclipitor, păreau că tocmai vor să meargă într-un club. După experienţa ei cu dansul erotic, Leyla întrezărise o rază de speranţă pentru prima oară de când plecase din casa părinţilor ei; acest nou optimism îi mai atenua nervozitatea. Parisa îi spusese că nu va trebui să lucreze mult timp pe stradă; după câteva luni, fetele mai drăguţe îşi câştigau suficienţi clienţi constanţi ca să poată lucra de acasă, ceea ce i se întâmplase şi Parisei.

Leyla îşi făcuse griji să nu o vadă cineva cunoscut, dar şi-a dat seama că Parisa avea

dreptate – pur şi simplu arătau ca mii de alte fete care stăteau pe străzile oraşului încercând să oprească un taxi. În multe moduri, nu se deosebeau cu nimic de ele. Erau o mână de studente care îşi plăteau aşa facultatea, trei femei ale căror slujbe ca simple muncitoare nu erau suficiente pentru plata chiriei şi mâncarea copiilor, câteva fete care fugiseră de violenţă şi de cămine destrămate şi două care voiau să-şi cumpere iPhone şi haine de firmă. Leyla a fost uimită că unele dintre fete arătau atât de respectabil. Una dintre ele avea chiar o geantă Louis Vuitton contrafăcută.

Când ajungeau în dreptul femeilor, unele maşini încetineau; şoferii de taxi încercau să-şi dea seama dacă erau fete care voiau un taxi şi clienţii încercau să-şi dea seama dacă erau fete care aşteptau clienţi. Fetele făceau la fel, încercând să-şi dea seama dacă maşinile erau taxiuri sau clienţi. Acum, când ţara era afundată într-o criză economică, existau la fel de multe taxiuri la negru ca şi cele cu acte în regulă – bărbaţi disperaţi şi chiar şi femei care îşi pierduseră slujba şi care îşi suplimentau veniturile meschine mergând cu maşina prin oraş şi încercând să ducă pe cineva în schimbul câtorva sute de tumani. Toată lumea arăta la fel. Era imposibil să-ţi dai seama care e client şi care e prostituată. Tranzacţiile se încheiau rapid; o privire ca să-ţi dai seama dacă marfa merită banii; câteva cuvinte schimbate prin geamul deschis. Preţul crescuse şi el, odată cu inflaţia, şi fetele cereau mai mult decât cu şase luni în urmă. Pe străzile de aici era altfel decât în sudul Teheranului, unde dependentele de droguri continuau să ceară doar câteva sute de tumani pentru sex, lumea lor fiind dictată de producţia de opiu din Afganistan, o lume în mare parte neatinsă de realităţile sancţiunilor şi ale economiei interne.

Un bărbat de 30 şi ceva de ani, cu un Nissan Murano 4 × 4 alb, a fost primul client al Leylei. Au făcut sex în apartamentul lui din clădirea Saman din Vanak. După aceea şi-a notat numărul ei şi i-a spus că nu mai văzuse niciodată o prostituată atât de drăguţă. Ea nu s-a simţit mânjită sau înjosită. Doar înspăimântată de Dumnezeu – sentiment care avea să-i otrăvească aproape toate aceste întâlniri.

Leyla a învăţat repede regulile străzii: mergi pe instinct. Nu urca într-o maşină cu mai mult de doi bărbaţi. Şi, i se spusese, dacă eşti violată, ghinion. Fetele mai vorbeau uneori între ele despre iubiţi şi muzică şi făceau schimb de avertismente fie referitoare la clienţi, fie la poliţie. Poliţiştii le cunoşteau pe cele mai multe fete din tura lor. Unii dintre ofiţeri le cunoşteau la fel de intim precum clienţii. În 2008, şeful poliţiei din Teheran, Reza Zarei, fusese prins într-un bordel, se pare cu şase femei goale. Zarei fusese însărcinat cu un program de combatere a comportamentului indecent.

O felaţie era de obicei suficientă pentru a-ţi cumpăra libertatea. Dacă poliţiştii erau dornici de aventură, veneau să facă arestări, uneori cerând sex propriu-zis, dar fetele din Takht-e Tavous refuzau aproape întotdeauna.

— Mai bine mă las omorâtă cu pietre decât să mi-o trag cu tine, probabil că

nevastă-ta e oarbă şi oloagă! strigase una dintre ele în timp ce era încătuşată şi târâtă la secţia de poliţie.

A fost băgată la închisoare pentru trei luni şi a primit 92 de lovituri de bici. Poliţiştii le considerau combative pe aceste fete din zona selectă a oraşului. Erau certăreţe, spre deosebire de dependentele de heroină şi de *sheesheh* speriate din sudul Teheranului, care acceptau biciuirea şi violul cu acea resemnare întâlnită în rândul celor agresaţi şi săraci. În sudul Teheranului, sexul cu un poliţist se întâmpla de obicei pe loc, pe străduţe şi pe sub podurile autostrăzilor. Şantajul implica echipe de doi; când era rândul unuia, celălalt stătea de pază. Pe Takht-e Tavous, fetele se mişcau mai repede şi vorbeau mai repede, inteligenţa lor nefiind afectată de malnutriţie şi droguri ieftine. Spre deosebire de prostituatele din sudul oraşului, fetele astea aveau o idee despre faţa mereu schimbătoare a legii şi, mai important, despre flexibilitatea ei. Era aproape imposibil ca poliţiştii să dovedească faptul că ele se ocupau cu altceva decât cu negocierea unui tarif pentru o cursă cu taxiul. Dar tot le arestau şi le ameninţau cu pedeapsa legală pentru sex în afara căsătoriei, ce era până la 100 de lovituri de bici şi, în cazul adulterului, execuţia. Poliţiştii în uniforme verzi împărţeau cu generozitate ruşinea, chemându-i pe părinţi la secţie pentru şedinţe de umilire.

Fetele erau înarmate cu propriile mijloace de apărare. Atunci când mita nu funcţiona, unele scoteau din genţi documente *sigheh* împăturite. *Sigheh* e o căsătorie temporară aprobată atât de Dumnezeu, cât şi de stat, între un bărbat (care poate fi deja căsătorit) şi o femeie (care nu poate fi căsătorită) şi care poate să dureze doar câteva minute sau 99 de ani. Asta ţine de neîntrecutul pragmatism al şiismului, care face ca până şi o partidă scurtă de sex să poată obţine aprobarea islamică şi să fie sfinţită în ochii Domnului. Un mullah corupt din Haft-e Tir vindea documente ecleziastice false; emitea contracte *sigheh* pentru 600.000 de tumani bucata (cam 200 de dolari americani), cu ştampilă oficială cu tot. Documentele *sigheh* erau valabile şase luni şi puteau fi reînnoite la preţul redus de 50 de dolari. Conform legii, în cele mai multe cazuri un *sigheh* nu trebuia să facă obiectul unei înregistrări oficiale, dar fetele nu voiau să-şi asume nici un risc. O dată la câţiva ani se isca o dezbatere furtunoasă despre *sigheh*. Împotriva lui exista acuzaţia evidentă că reprezenta apogeul ipocriziei clericilor. Şi grupurile care luptau pentru drepturile femeilor se plângeau, pentru că, ca în atâtea alte situaţii, beneficiile erau mai mari pentru bărbaţi, care, spre deosebire de femei, puteau fi deja căsătoriţi; puteau să aibă oricâte soţii temporare doreau şi să pună capăt oricând *sigheh*-ului. Fostul preşedinte şi influentul politician Akbar Hachemi Rafsanjani o promovase cândva printre primii, în timpul unei predici, dar cu condiţia ca asta să nu îi încurajeze pe iranieni să fie „promiscui precum occidentalii”. Mii de oameni au venit la parlament ca să protesteze. Un alt cleric propusese chiar autorizarea bordelurilor, cu un mullah care să oficieze riturile

căsătoriei temporare, astfel încât oamenii din Teheran care călcau pe de lături să-şi poată manifesta poftele într-un mod adecvat din punct de vedere religios. Planul nu a mai fost demarat niciodată.

Leyla lucra în Takht-e Tavous de mai puţin de o lună când au început atacurile. Prima oară, au venit din spate, năpustindu-se pe contrasens pe strada cu sens unic. Erau patru adolescenţi cărora abia le mijea mustaţa şi care îşi ambalau motocicletele, scoşi din minţi de virginitatea lor şi obsedaţi de iubirea faţă de Profet. Toată lumea ştia că trebuie să te fereşti de voluntarii islamici Basij. Aceştia duceau fetele direct la secţie, nu înainte să le bată. Uneori chiar şi unii dintre *ei* puteau fi cumpăraţi; de obicei în schimbul unui sex agresiv şi furios, în urma căruia fetele rămâneau învineţite şi deprimate. Dar aceşti membri ai miliţiei Basij descoperiseră că poliţia le ignora pe curvele din Takht-e Tavous şi erau scandalizaţi, hotărâţi să împartă ei înşişi dreptatea. Le-au adunat pe fete într-o turmă speriată. Când s-au apropiat, una dintre fete le-a oferit o felaţie, primind în schimb o avalanşă de palme usturătoare peste faţă. Un băiat slab şi palid a scos un baston din buzunarul interior al unei jachete militare ruseşti care era prea mică pentru el. Le-au ordonat fetelor să urce într-o dubiţă şi Leyla a simţit tălpile grele ale bocancilor lor lovind-o în spate în timp ce urca. Leyla şi fetele au fost închise într-o celulă de la poliţie împreună cu un grup de petrecăreţi din nordul Teheranului care fuseseră prinşi cu alcool şi o femeie de 32 de ani care fusese văzută în timp ce se săruta cu un bărbat. S-a dovedit că bărbatul era soţul ei, dar nu voiau să-i dea drumul până când nu veneau părinţii ei cu certificatul de căsătorie. Între timp şi soţul ei fusese aruncat într-o celulă. Au fost ţinuţi cu toţii peste noapte. Mama Leylei a refuzat să vină şi să fie umilită; credea că e acuzaţia obişnuită de *hijab* necorespunzător. Leylei i s-a ordonat să apară în faţa tribunalului.

Leylei îi era frică. Nu mai fusese niciodată în faţa unui judecător. Tribunalele se aflau într-o clădire ca o lespede cenuşie de beton care ar fi putut să fie orice clădire municipală din orice ţară în curs de dezvoltare din lume. În birourile înşirate de-a lungul coridoarelor lungi, secretare plictisite şi birocraţi plimbau hârtii şi jucau Solitaire pe calculatoare vechi, ignorând haosul din jurul lor. Mulţimile de oameni intrau şi ieşeau din birourile lor, ţinând în mână *parvandeh*-ul, dosarul – doar câteva foi A4 mâzgălite cu nişte însemnări, date şi nume ilizibile. Se repezeau de la un birou la altul. Aşteptau pe scaune de plastic. Stăteau ghemuiţi pe podea şi se sprijineau de pereţi. De cele mai multe ori se băgau în faţă.

Era dimineaţa devreme, ora de vârf a nemulţumiţilor şi a acuzaţilor. Pe scările aglomerate răsuna în sus şi în jos larma obişnuită a suspinelor, înjurăturilor şi implorărilor. Prostituate, adulterini, escroci şi dependenţi de droguri înjurau pe oricine stătea să-i asculte; vorbeau mai urât decât orice auzise Leyla pe stradă.

Pe peretele din biroul judecătorului era o hartă a Teheranului, lângă fotografia înrămată obligatorie a Conducătorului Suprem, cu barbă albă şi ochelari; fundalul negru oferea imaginii un aspect emblematic. Pe biroul judecătorului era înrămat cuvântul *Allah*, cu litere aurii, tridimensionale. Judecătorul era scund şi aranjat. În ciuda vârstei şi înălţimii sale, avea un aer bonom. Nici nu a catadicsit să ridice privirea atunci când Leyla a fost escortată spre scaunul din faţa lui. Pentru judecător, toate fetele arătau la fel. Ruşinos. Era imposibil să-ţi dai seama cine este cu adevărat păcătoasă şi cine nu şi de fapt nici nu-i păsa. Aşa că le punea sub acuzare pe toate, ca nu cumva să rateze din greşeală vreo vinovată, ceea ce ar fi fost mai rău decât să condamne o fată nevinovată. Judecătorul nu mai avea nici un chef să facă dreptate. Nu avea rost nici măcar să deschidă dosarul Leylei. A rostit sentinţa oftând: 92 de lovituri de bici.

— Aţi fost vreodată biciuit, domnule, pentru ceva ce n-aţi făcut?

Judecătorul a ridicat pentru prima oară privirea. De obicei fetele ţipau la el şi făceau scene. Nu era obişnuit să i se pună la îndoială autoritatea într-un mod atât de personal. A studiat-o pe Leyla. O frumuseţe bronzată, cu părul vopsit blond. Şi a urmărit-o în timp ce era scoasă afară.

Un birou cu o masă maro din placaj şi perdele de dantelă funcţiona şi pe post de cameră de biciuire. Leylei i s-a spus să se aşeze în genunchi şi să se sprijine de perete.

Instrucţiunile pentru biciuire fuseseră stabilite de ayatollahul Mahmoud Hachemi Shahroudi, politician şi fost şef al sistemului judiciar. Ayatollahul Bayat Zanjani emisese şi el o *fatwa* despre biciuire. Împreună, cei doi reuşiseră să acopere toate aspectele pedepsei. Contactul sexual fără penetrare impunea o biciuire mai energică decât consumul de alcool. Proxenetismul şi sperjurul scăpau mai uşor, la propriu, severitatea loviturilor trebuind să fie mai mică decât în cazul consumului de băutură şi al mângâierilor intense. Nu trebuie să fie lovite faţa, capul şi organele genitale. Bărbaţii trebuie să stea în picioare, femeile să stea jos. Biciuirea trebuie executată cu un bici de piele de un metru lungime şi nu mai lat de un centimetru şi jumătate. Mâinile şi picioarele trebuie legate doar dacă încurcă şi provoacă biciuirea accidentală a organelor genitale, a capului şi a feţei. Biciuirea trebuie executată la o temperatură moderată – nici prea cald, nici prea frig. Loviturile trebuie distribuite uniform.

Biciuitorului i se ordonase s-o biciuiască pe Leyla cu Coranul la subsuoară, astfel încât să nu poată să ridice braţul deasupra capului şi să lovească cu toată forţa. Dar acesta avea o aversiune specială faţă de femeile uşoare, năpasta şi ruina Republicii Islamice. Auzise suficient de des la radio clerici care acuzau femeile imorale de deteriorarea societăţii, de răspândirea adulterului şi chiar de cutremure şi de situaţia economiei. Aceste femei aveau nevoie de o bătaie bună, iar lui, asemenea multor altor funcţionari, îi plăcea să încalce regulile. Concepuse un dispozitiv care să rezolve

astfel de situaţii: o eşarfă. Lega un exemplar mic al Coranului de o eşarfă pe care şi-o lega peste umăr, îndeplinindu-şi astfel obligaţia legală şi, în acelaşi timp, lăsându-şi braţul liber să lovească cu toată forţa. Bărbatul pipernicit şi vânos nu părea să aibă prea multă forţă în braţele slăbănoage, dar avea. În timp ce lovea cu biciul de piele spatele Leylei, ea vedea cu colţul ochiului cum Coranul se mişcă în jurul subsuorii lui, cu paginile deschise, fluturând.

Leyla crezuse că cele două straturi de haine pe care le avea pe ea aveau s-o protejeze, dar cureaua biciului îi despica pielea ca o lamă de ras. După aceea nu a mai putut să stea culcată pe spate timp de o săptămână. Vârcile roşii se transformară în vânătăi negre, cu sânge închegat, care îi acopereau tot spatele. Asta nu era bine pentru afacerea ei.

Nu a trecut mult până când Leyla a revenit în aceeaşi clădire, în aceeaşi încăpere, în faţa aceluiaşi judecător. De data asta refuzase să facă sex cu un poliţist. Când poliţistul o arestase, ea îl ameninţase că o să depună plângere la judecător. Poliţistul râsese dispreţuitor, punându-şi ostentativ ochelarii de soare. La momentul acesta era deja imposibil să-ţi dai seama la ce se gândeşte Leyla. Învăţase să-şi reprime râsul, jignirea sau teama, care nu ar fi făcut decât s-o expună la agresiune. Expresia încremenită şi frumuseţea Leylei o şi protejau, dar în aceeaşi măsură erau şi în defavoarea ei. Poliţiştii interpretau faţa ei inexpresivă drept aroganţă care trebuie anihilată. Ca să manifeste compasiune, trebuiau să simtă milă. Iar dacă frumuseţea ei nu îi înmuia, o vedeau ca pe ceva care trebuie folosit.

Leyla nu se mai temea ca înainte. Una dintre prostituatele pe care le cunoştea plătise pe cineva care să încaseze loviturile de bici. Leyla făcuse deja un târg cu o dependentă de droguri pe care o găsise pierzând vremea în faţa tribunalului şi care cerea 2.000 de tumani de lovitură; drogata făcea banii jumi-juma cu biciuitorul de serviciu.

— Recidivistă, a spus judecătorul. 92 de lovituri de bici şi o lună de închisoare.

— Să vă spun adevăratul motiv pentru care sunt aici. Am refuzat să fac sex cu un poliţist. El vrea să mă şantajeze, iar eu nu vreau să fac asta. Cum se potriveşte asta cu legile voastre?

Judecătorul i-a făcut semn secretarei, care le-a şoptit unor oameni ce stăteau pe scaunele din spatele încăperii să plece. Secretara a închis uşa în urma lor.

— Ştii că poţi fi pedepsită pentru ceea ce mi-ai spus.

Tonul judecătorului era mai relaxat, acum, când publicul lui dispăruse.

— Pentru că vă spun adevărul? Da, ştiu, e ciudat, nu-i aşa?

Leyla a ridicat din umeri. Judecătorul nu a spus nimic o vreme. O privea. Leyla s-a lăsat pe spătarul scaunului.

— N-am putut sta pe spate o săptămână după ce am fost biciuită.

Şi-a îngustat ochii şi şi-a lăsat capul într-o parte. Judecătorul a ridicat o sprânceană.

— Apreciez faptul că eşti sinceră cu mine, a spus el. Cred că ştii că te pot ajuta.

— Presupun că nu vreţi să spuneţi că îl veţi aduce pe poliţist în faţa justiţiei, a zâmbit Leyla.

Capul judecătorului a zvâcnit în sus, semnul iranian pentru „nu”.

— O să-ţi distrug dosarul şi nici n-o să mai existi.

Aşa a început relaţia Leylei cu judecătorul.

Leyla nu lucra atunci când Takht-e Tavous a fost atacată iar. De data asta erau poliţiştii, stânjeniţi de faptul că razia miliţiei Basij scosese la iveală indiferenţa lor. Erau hotărâţi să se dea în spectacol, să demonstreze că îşi fac datoria. Câteva fete au fost băgate la închisoare. S-a dovedit că una dintre ele avea doar 14 ani şi fusese obligată să facă trotuarul de părinţii ei dependenţi de droguri. Cazul ei a fost preluat de un avocat din domeniul drepturilor omului care a reuşit s-o pună sub oblăduirea unei organizaţii caritabile ce ajuta „fetele fugite de acasă”. Era un ciclu nesfârşit, un joc de-a şoarecele şi pisica între autorităţi şi prostituate. Laţul se strângea în jurul fetelor; începea o rundă de arestări şi condamnări; lucrurile se linişteau. Apoi ele apăreau iar, răspândindu-se prin oraş ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Cele mai multe fete nu se mai întorceau pe Takht-e Tavous după razia poliţiei. Fugeau patru străzi mai la nord, la un mall de pe strada Gandhi. Fetele se diversificau şi poliţia se străduia să ţină pasul.

Poliţia care se ocupa de criminalitatea cibernetică, creată în 2011 pentru combaterea infracţiunilor de pe internet şi pentru protejarea „identităţii naţionale şi religioase”, a început să înţeleagă ceea ce mulţi ştiau de ani de zile: Facebookul e plin de prostituate iraniene. Există sute, poate mii de fete care lucrează prin intermediul site-urilor de socializare. Sunt destul de uşor de găsit; utilizatorul nu trebuie decât să aleagă la întâmplare un nume de fată iranian şi să adauge „curvă” după el. Maryam *jendeh*, Azadeh *jendeh*, Roxanna *jendeh*... sunt toate acolo. Imagini cu marfa scoasă la vânzare, alături de lista de servicii oferite la secţiunea „Despre”: sex în trei, sex anal şi sex *lez* pentru femei. Există instrucţiuni pas cu pas pentru modalitatea de cumpărare, ce de regulă presupun consumarea unei cartele prepay înainte de stabilirea unei întâlniri.

Unele dintre fetele din grupul Leylei erau pe Facebook, dar se temeau după ce poliţia însărcinată cu combaterea infracţiunilor informatice anunţase măsuri drastice împotriva paginilor de internet şi Facebook care promovau pornografia şi prostituţia. Fetele auziseră că nişte agenţi sub acoperire se dădeau drept clienţi, iar clienţii fuseseră speriaţi de zvonurile că unele profiluri erau capcane create de guvern. După

vestea despre ultima razie, Leyla renunţase să mai lucreze în Takht-e Tavous, ca şi celelalte fete, şi se mutase la mall. Era o clădire urâtă de marmură şi piatră, cu galerii mărginite de magazine. Fetele beau fresh de pepene la subsol, lângă standurile cu mâncare unde îşi petreceau vremea adolescenţii. Dacă depistau bărbaţi ieşiţi la agăţat, de obicei nu era nevoie decât de o privire. Uneori îşi alegeau genţi de piele şi haine scumpe, în timp ce clienţii le urmau târşâindu-şi picioarele, părând mai degrabă iubiţi intimidaţi decât clienţi.

Un bărbat între două vârste cu burtă şi ochelari a deschis uşa; un miros greu de tămâie a emanat afară. La început Leyla a crezut că e un asistent, pentru că semăna mai mult cu un funcţionar decât cu un vrăjitor. Îşi făcuse programare la un vraci preferat de doamnele care frecventau salonul de cosmetică al Parisei. Vraciul era cunoscut pentru vrăjile lui puternice şi pentru că alunga deochiul; lucra acasă, într-un apartament dintr-un bloc murdar din centrul bulevardului Vali Asr. Leyla nu era o musulmană practicantă, dar credea în Dumnezeu, în Profet şi în imami. De asta se temea de pedeapsa divină pentru ceea ce făcea.

Bărbatul a condus-o pe Leyla într-o sufragerie împodobită cu resturi multicolore de stofă atârnate la ferestre, decoraţiuni sub formă de talismane împotriva deochiului pe pereţi şi o mână de argint imensă a Fatimei lângă televizor, iar pe fiecare centimetru pătrat rămas liber ardeau beţişoare parfumate. Dincolo de o bucătărie murdară, Leyla vedea o antenă de satelit montată pe un balcon înnegrit de poluare. Vrăjitorul stătea la o măsuţă indiană, sculptată manual. La dreapta lui erau o lumânare aprinsă şi un Coran, la stânga un mojar şi un pisălog şi zeci de borcane pline cu pulberi şi ierburi colorate.

— Am auzit că faci vrăji pentru protecţie. Am nevoie de protecţie, pentru că sunt o păcătoasă.

— Toţi suntem păcătoşi. Trebuie să-mi spui exact de ce vrei să fii apărată.

— De Dumnezeu. Mă tem de judecata de apoi.

— Dumnezeu te va ierta. Ai nevoie de protecţie faţă de oamenii din jurul tău care îţi doresc răul. Mulţi oameni îţi doresc răul, îmi dau seama de asta.

A aprins lumânarea şi a început să macine ingredientele unei poţiuni în timp ce rostea o rugăciune. A amestecat şi nişte apă şi i-a spus Leylei să bea. Avea gust de turmeric şi de praf. I-a cerut 100.000 de tumani.

— Îţi pot garanta protecţie doar pentru şase luni, a spus el în timp ce o conducea la plecare.

Leyla s-a înscris şi la cursuri de *erfan*, spiritualitate, într-o clădire de birouri pe o stradă mai la nord de vraci. Profesorul era un cărturar sufist arătos, cu barbă lungă şi o *kurta* albă. Specialitatea lui era gnosticismul. Majoritatea cursanţilor erau din zona

selectă a oraşului şi Leyla se simţea cam nelalocul ei, chiar dacă profesorul nu o trata altfel. Abordau chestiuni metafizice şi citeau poezie. Dar Leyla nu găsea nici un răspuns la întrebările ei şi nu se simţea deloc mai aproape de iertarea lui Dumnezeu.

Se dusese vorba despre frumuseţea ei şi era căutată. Era ceva rar ca o fată atât de drăguţă ca Leyla să lucreze în public prea mult. Îşi făcuse o clientelă fidelă, suficient ca să nu mai lucreze niciodată pe stradă sau la mall. În scurta perioadă petrecută în Takht-e Tavous, Leyla câştigase salariul pe un an al unei secretare, precum şi o nouă garderobă. Plecase din apartamentul Parisei şi îşi închiriase singură o locuinţă la câteva străzi mai încolo, în Sa'adat Abad.

Unul dintre primii ei clienţi constanţi, după judecător, a fost proprietarul bogat al unei bijuterii de lux de pe Vali Asr. Fusese trimis la Leyla de un prieten care o agăţase în Takht-e Tavous. Nu îi venea să creadă ce noroc dăduse peste el. A ţinut-o pe Leyla doar pentru el cât de mult a putut, fără să cedeze impulsului de a se lăuda cu ea sau de a o împărţi cu alţii. Se întâlneau în fiecare marţi la ora 3, pentru jumătate de oră, într-un birou gol pe care îl avea el pe strada Fatemi. După una dintre aceste şedinţe i-a spus Leylei că are un nou client pentru ea, un bărbat foarte special care solicita discreţie absolută.

Leyla a trecut pe lângă un lung şir de maşini Mercedes-Benz şi pe lângă doi bodyguarzi înarmaţi, apoi a intrat în holul spectaculos şi boltit al unui bloc-turn din Kamranieh. Era o proprietate de cea mai bună calitate din nordul Teheranului, iar la 15.000 de dolari americani metrul pătrat, cărămizile şi mortarul acelea erau menite pentru oameni de afaceri, politicieni şi clasele superioare avute. Cele din urmă preferau să nu locuiască aici din cauză că se înmulţiseră lacheii regimului şi industriaşii, ale căror soţii îmbrăcate cu *chador* şi obicei de a-şi lăsa pantofii în faţa uşilor groase de lemn trăsneau a *nouveau riche*. Clădirea era un studiu asupra acelui tip de vulgaritate pe care doar bogaţii şi-o permit: un exces de marmură şi auriu strălucitor, imitaţii de picturi murale renascentiste şi coloane încununate cu ornamente greceşti înflorate. Printre locatari se numărau un diplomat străin, odrasla răsfăţată a unui politician celebru şi doi membri ai parlamentului. Dar bodyguarzii nu erau pentru ei. Aceştia asigurau protecţie non-stop unui cleric bine-cunoscut care se întâmpla să fie şi cel mai nou client al Leylei.

Leylei nu i se dăduse un nume, doar primise instrucţiuni să-i spună portarului cu livrea că locatarul de la etajul 23 o aşteaptă. Portarul era un nordic bătrân, micuţ şi cu piele albă, un *Rashti*, pe care cel puţin jumătate dintre locatarii blocului îl plăteau bine ca să-şi ţină gura.

— *Salaam Khanoum*, chiar eşti aşa de frumoasă cum mi s-a spus, i-a zis clericul când a deschis uşa, înclinând capul respectuos către Leyla.

Totul la el era elegant; chiar şi acum, îmbrăcat cu izmenele albe *gabaa* care se

poartă pe sub robe, părea rafinat (îmbrăcat cu straiele lui religioase părea aproape şic). Era înalt, avea un trup zvelt şi purta ochelari scumpi. Barba lui era perfect aranjată.

Clericul a luat paltonaşul şi baticul Leylei şi a condus-o printr-o cameră de primire imensă, plină de mobilă rococo imitaţie şi scaune de lemn întunecat la culoare, cu sculpturi complicate, acoperite cu brocart auriu. S-au aşezat pe marginea patului dintr-un dormitor cu perdelele trase.

— Draga mea, îţi spui rugăciunile?

— Nu, domnule, familia mea nu e religioasă.

— Eşti credincioasă?

— Îi iubesc pe Dumnezeu şi pe Profet, *Dumnezeu să-l odihnească*, din toată inima. Cred că imamii sunt extraordinari. Sunt o persoană foarte spirituală, domnule.

— Bine, foarte bine. Dar, având în vedere ocupaţia ta, trebuie să fii şi mai atentă să rămâi nepătată în ochii lui Dumnezeu.

Leyla a dat din cap. Nu era prima oară când un client îi ţinea morală, dar, în loc să se înfurie, asculta cu atenţie.

— Ai fost căsătorită temporar vreodată – ai făcut un *sigheh*?

— Nu, domnule.

Îi era prea ruşine să-i spună clericului că purta întotdeauna în geantă documentul fals de *sigheh* pe care îl cumpărase de la mullahul escroc.

— Fata mea, atât timp cât relaţiile dintre un bărbat şi o femeie sunt sfinţite în ochii lui Dumnezeu, nu sunt imorale. Trebuie neapărat să înveţi rugăciunea *sigheh*. Dumnezeu e iertător. Nu e prea târziu ca să te mântuieşti.

Clericul a citit cu voce tare cuvintele în arabă, apoi le-a tradus în persană ca să le înţeleagă şi ea: *Mă căsătoresc cu tine pentru un interval anume de timp şi pentru un* mehrieh *anume*.

Leyla şi clericul au repetat împreună cuvintele în arabă, iar apoi ea le-a mai rostit o dată singură.

— Acum nu păcătuim.

Clericul a bătut-o pe Leyla uşurel pe picior şi a zâmbit. Şi-a scos ochelarii şi inelele şi a stins lumina, după care s-a dezbrăcat pe întuneric. S-au afundat în salteaua cu spumă cu memorie. După aceea, pentru prima oară, Leyla nu s-a mai temut de pedeapsa lui Dumnezeu.

Clericul i-a devenit client regulat şi se întâlneau în fiecare săptămână. Era politicos şi atent. Îi cumpăra cadouri, aproape întotdeauna lenjerie ieftină şi urâtă – chiloţi roşu-aprins decupaţi în faţă, chiloţei aspri de dantelă, ciorapi cu jartea şi cămăşi de noapte transparente. Leyla i le dădea Parisei, care le vindea la salonul de înfrumuseţare. După sex, beau ceai pe balcon, cu tot oraşul întins în faţa lor, mii de

blocuri-turn de beton pierzându-se în smog, spre vest vârful înalt şi ascuţit al Turnului Borj-e Milad, cea mai înaltă clădire a Teheranului, care de la distanţă semăna cu o navă extraterestră în vârful unei ţepuşe gigantice. În zilele în care poluarea era mai puţin densă, se vedea până la munţii care adăposteau oraşul la sud.

După ce a ajuns să aibă încredere în Leyla, clericul i se confesa în legătură cu necazurile lui: copii nerecunoscători şi o soţie înverşunată care refuza să facă sex. Îi recita Leylei versetele lui preferate din Coran, despre paradisul şi grădinile minunate care îi aşteaptă pe cei virtuoşi:

Râuri de lapte
Cu gust
Neschimbător, râuri
De vin întru desfătarea
Celor care-l beau,
Râuri de miere
Curată.

Leyla le învăţa pe de rost, ceea ce îi făcea plăcere clericului; era mult mai sârguincioasă decât oricare dintre adolescentele coşuroase pe care le învăţa el. Ea a ajuns să ţină la acest înţelept, ca un duhovnic. El îi trezise simţurile spirituale într-un mod în care cursurile ei de *erfan* nu reuşiseră şi o învăţase cum să facă să nu-l supere pe Dumnezeu prin ocupaţia ei. Nu aveau discuţii nesfârşite despre morală, nici întrebări filosofice lipsite de răspunsuri reale, ci cuvinte eterice despre virtute şi divinitate, direct din gura Profetului. Iar Leyla nu a mai făcut niciodată sex fără să rostească în şoaptă rugăciunea *sigheh*.

Prima oară când a auzit-o judecătorul spunând-o, a râs în hohote.

— A, mă bucur foarte mult că ai spus *sigheh*-ul, draga mea, deoarece eram îngrijorat că ce facem noi nu e bine. Acum pot fi liniştit!

— Dar, dacă şi clericii spun că aşa e în regulă în ochii lui Dumnezeu, cum poţi contesta asta?

— Chiar aşa, cine suntem noi să contestăm dreptatea clericilor?

După mai bine de 30 de ani de când era în slujba Republicii Islamice, judecătorul dezvoltase un ciudat simţ al umorului, şi o deziluzie faţă de ce se alesese de revoluţie. Văzuse cum sistemul îi aruncă la gunoi pe mulţi oameni în care el se încredea şi pe care îi iubea, cu care luptase cot la cot pe străzile Teheranului şi apoi în tribunalele acestuia. Oameni buni, unii dintre ei chiar arhitecţii Republicii Islamice, erau acum fie întemniţaţi, fie în arest la domiciliu pentru că îndrăzniseră să critice regimul şi pe

Conducătorul Suprem. Judecătorul luase încă de la început o decizie: regimul era ca un copil pe care el îl concepuse şi era aproape imposibil să întorci spatele la ceva ce era sânge din sângele tău. Ştia şi că, dacă devenea adversar al statului, aceasta ar fi însemnat distrugerea lui.

Conform înţelegerii lor, la început judecătorul nu a plătit-o pe Leyla. Lui îi plăcea la fel ca şi celor mai mulţi dintre clienţii ei: pe la spate. Apoi, Leyla a devenit concubina judecătorului; el nu mai făcuse sex niciodată cu o femeie atât de superbă. Îi plătea chiria şi o punea să-l aştepte la orice oră. De fiecare dată când putea să inventeze un pretext faţă de soţia lui, venea repede la apartamentul ei. Îi cumpăra cadouri, inclusiv un covor scump pe care l-a ales chiar ea de la Covoare Solomon, de pe Vali Asr. Se temea că se îndrăgosteşte de ea.

Leyla începea să se simtă împlinită. Avea o listă de clienţi respectabili şi banii curgeau. Nu mai supravieţuia doar; acum trăia. Se gândea că peste câţiva ani va putea să-şi deschidă şi ea un salon de înfrumuseţare, o afacere profitabilă într-un oraş în care, oricât de gravă ar fi fost recesiunea economică, femeile găseau întotdeauna bani pentru înfrumuseţare.

Curând şi-a revizuit calculele, socotind că îi mai trebuia doar un an. Când a văzut-o prima oară, Taymour a vrut să se înregistreze în timp ce făceau sex. Leyla a refuzat. Avea o politică strictă: permitea să i se facă fotografii în care să nu îi apară faţa, pentru un preţ suplimentar, dar nu se lăsa filmată niciodată. Taymour nu s-a lăsat. Era un programator de 30 de ani care locuia într-un mic apartament împreună cu părinţii, în estul oraşului, şi era dependent de porno. Taymour era disperat să facă şi el astfel de filme; voia să arate bine şi Leyla era cea mai drăguţă fată pe care o cunoscuse vreodată. I-a oferit atât de mulţi bani, încât în cele din urmă Leyla a acceptat, cu condiţia să nu i se vadă faţa şi să fie şi ea de acord cu rezultatul final.

Lui Taymour îi plăceau filmele porno făcute de amatori. Îl excitau. Cu cât mai sordide şi mai reale, cu atât mai bine. În ultimii ani internetul absorbise cea mai mare parte a banilor de pe piaţa pornografiei vândute pe sub mână din Teheran. Dar încărcarea şi descărcarea unor filmuleţe cărora li se putea lua urma erau riscante. Taymour prefera DVD-urile. Oricum, în timpul alegerilor sau al protestelor autorităţile încetineau chinuitor de mult viteza conexiunilor la internet pentru a descuraja complet utilizarea lui. În aceste perioade, se revenea la vremurile bune de altădată, când pornografia subterană se vindea şi se cumpăra pe stradă. Taymour aflase că lângă piaţa Toopkhaneh existau câteva chioşcuri şi magazine de calculatoare care vindeau filme porno. În piaţă erau şi vânzători ambulanţi care şopteau din colţul gurii către potenţialii clienţi *super*, cuvântul persan pentru film porno. Depinde cum îţi era norocul; cei care luau ţeapă, cumpărând DVD-uri goale, erau la fel de mulţi ca

cei care puneau mâna pe filmele neclare. După încercări repetate, Taymour găsise un dealer de încredere. Era un veteran, un bărbat afabil între două vârste cu o claie de păr negru ca pana corbului şi blugi închişi la culoare, mocasini şi un pulover şic.

— Ascultă, amice, ai grijă ce faci, asta e ca şi cum te-ar prinde cu un camion de heroină. Condamnare la moarte, îi spusese el lui Taymour în timp ce trăgea cu sete din ţigară şi mima cu mâna stângă un laţ de spânzurătoare. Chestiile făcute aici sunt greu de găsit. Am tone de porno străin, dar chestiile de aici or să te coste mai mult.

De fiecare dată când internetul era încetinit, distribuitorul era asaltat de cereri pentru filme porno iraniene. Nu străine blonde, ci iraniene frumoase şi oacheşe. Unii voiau să le vadă cu batic şi *chador*, alţii voiau să vadă cum se distrează cele tinere şi frumoase. Taymour cumpăra tot ce avea distribuitorul; filmuleţe care fuseseră trimise la site-uri porno internaţionale şi încadrate la categoria „amatori", fete care fuseseră filmate fără ştiinţa lor, fete care strigau să nu le filmeze faţa. Dar erau şi fete care îşi arătau faţa şi zâmbeau în faţa camerei. Câteva chiar făceau cu mâna. Erau fete care îşi arătau sânii de pe bancheta din spate a unor taxiuri, în traficul aglomerat. Un cuplu făcea sex într-un parc. Altul pe bancheta din spate a maşinii. Aceştia erau tineri care îşi asumau un risc mortal.

Sexul e un act de revoltă în Teheran. O formă de protest. Mulţi din tânăra generaţie se simt cu adevărat liberi doar prin sex. Au controlul suprem măcar asupra trupurilor lor, dacă nu şi a celorlalte lucruri din viaţa lor, şi le transformă în arme ale revoltei. E o reacţie violentă împotriva anilor de reprimare sexuală; minţind şi ascunzându-şi în permanenţă dorinţele fireşti, ideea de comportament sexual normal şi valorile lui se pierd.

Taymour i-a arătat Leylei colecţia lui de filme porno. Ea se mai uitase cu unii clienţi la filme porno străine şi arăta mult mai bine decât bâjbâiala de pe ecranul din faţa ei. Era sigură că ea poate să facă mai bine. Au filmat în apartamentul Leylei, deoarece Taymour stătea cu părinţii. Leyla cerea dublu pentru vizitele acasă la ea; îi punea pe bărbaţi să aştepte afară până ce le trimitea un SMS, apoi ei intrau prin parcarea de la subsol, ca să nu îi vadă vecinii; ea îl plătea pe îngrijitorul afgan ca să stea de şase.

Înainte de a filma Leyla l-a pus pe Taymour să asculte rugăciunea ei *sigheh*. Taymour a fost încântat de rezultate: se vedeau clar fiecare adâncitură sclipitoare şi iritaţia pielii rase, până şi Leylei i s-a părut că arată bine. El şi-a intitulat filmul *Nopţi în Teheran* şi a făcut o grămadă de copii. Le-a dat prietenilor lui şi i-a vândut unul chiar şi vânzătorului lui de DVD-uri. După o săptămână, filmul porno al Leylei era pretutindeni. Bişniţarii din centrul Teheranului şi cei care stăteau în piaţa Vali Asr, în faţa cinematografului Ghods dădea copii pe CD nemarcate cu şase dolari bucata – de două ori mai mult decât pentru un serial clasic ca *Benny Hill* şi chiar mai mult decât pentru *Neveste disperate* şi *Naufragiaţii*. Se vindea cel mai bine şi la diverse magazine

de electronice din tot oraşul care făceau bani frumoşi vânzând şi mobile furate şi produse de pe piaţa neagră. Până şi la librăria cu aer condiţionat şi podea de marmură de la capătul nordic al străzii Vali Asr, renumită pentru superproducţiile de la Hollywood pe care le vindea pe sub tejghea, vânduse deja 50 de copii din *Nopţi în Teheran*. DVD-urile erau scoase din fundul unui sertar ascuns nu în încăperea din spate, ci sub o vitrină de sticlă unde erau expuse cu grijă câteva stilouri Mont Blanc de lux contrafăcute.

Prietenii lui Taymour voiau să facă şi ei filme cu sex. Leyla era pe val. Cerea 1.000 de dolari sau mai mult. Băieţilor le plăcea să se ia la întrecere. Ea filma pe balcoane de blocuri-turn, pe bancheta din spate a maşinilor, în parc şi în munţi. Curând, majoritatea cunoscătorilor pornografiei din oraş şi-au dat seama că fundul rotund, vocea catifelată de fetiţă şi buzele mari şi pline erau ale aceleiaşi fete care îşi desfăcea picioarele atât de abil în *Nopţi în Teheran* şi, deja, în *Casnica din Shiraz*. Însă doar o mână de oameni ştiau care e identitatea ei reală, deoarece camera nu urca niciodată mai sus de gura Leylei, care fie zâmbea, deschisă într-un geamăt prelung, fie, cel mai adesea, se întindea peste un penis erect.

Kayvan era unul dintre copiii de bani gata din Teheran, *bacheh pooldar*. Purta ceasuri Rolex pe care le cumpăra de pe Vali Asr. Locuia într-o vilă cu coloane romane la intrare şi o grădină prin care se plimbau păuni. Vara dădea petreceri la piscină. Iarna mergea la schi în Shemshak, la 45 de minute nord de Teheran, unde bea vodcă cu apă tonică vândută pe sub mână şi mânca mistreţ la o cafenea la modă. După sezonul de schi se retrăgea la Dubai, Mecca iranienilor în vacanţă. Acolo plătea prostituate rusoaice uluitor de frumoase.

Tatăl lui importa o marcă americană celebră de imprimante, cu autorizaţie din partea regimului. În ciuda sancţiunilor, majoritatea instituţiilor statului continuau să cumpere cele mai noi modele. Un acord încheiat cu un membru al Gărzilor Revoluţionare, cea mai puternică forţă din ţară, ce răspundea direct în faţa Conducătorului Suprem, făcea ca imprimantele să ajungă în ţară cu aceeaşi viteză ca înainte, printr-un port care primea şi transporturi de alcool şi droguri.

Cel mai bun prieten al lui Kayvan era Behfar, al cărui tată făcuse avere din industria alimentară. Sancţiunile internaţionale fuseseră excelente pentru afaceri; chiar dacă preţurile produselor agricole de bază explodaseră, cererea era mai mare ca oricând; întreaga familie se ruga pentru un impas etern. Tatăl lui Behfar era un comerciant prudent şi îşi făcuse aliaţi puternici în cadrul regimului, oferind cadouri extravagante şi bani pentru campanii electorale. De asemenea, construise o moschee spectaculoasă pe Vali Asr. Umbla un zvon conform căruia Conducătorul Suprem îi spusese că nu va mai trebui să plătească niciodată vreun ban ca impozit, având în

vedere serviciile pe care le adusese ţării.

Kayvan şi prietenii lui erau nişte puşti plictisiţi şi trândavi, plini de bani, toţi de vreo 20 şi ceva de ani. Conturile taţilor lor le completau aroganţa congenitală cu o încredere lipsită de inhibiţii. Banii le ofereau un anumit nivel de imunitate, deoarece învăţaseră că aceştia îi pot ajuta s-o scoată la capăt cu cele mai multe formalităţi birocratice şi situaţii dificile. Femeile erau la fel de abundente ca şi alocaţiile primite de la taţii lor. Când Kayvan mergea cu Porsche-ul lui sau cu Bugatti-ul lui Behfar prin hăţişul de străzi din Fereshteh, locul lui preferat, zece minute erau mai mult decât suficiente ca să agaţe o adolescentă chicotitoare. Cronometrase. Unele doar flirtau, altele făceau sex. Aproape toate, bănuia el, îşi căutau un soţ. Dar lui îi plăceau în mod special curvele. Fetele pe care le folosea el erau din zona selectă a oraşului, fete drăguţe care purtau doar lucruri cu marcă şi care costau enorm, 500 de dolari pe noapte sau mai mult. Se culcase cu absolut toate „escortele” de lux care lucrau pentru o agenţie cu o listă de clienţi impresionantă, condusă dintr-un mic birou din Gheytarieh. Nu toate fetele pe care le agăţa erau prostituate – de exemplu, cele pe care le cunoştea în cafenelele scumpe; dar exista o înţelegere tacită că aşteptau în schimb o vizită la magazinul Valentino Red din mallul Modern Elahiyeh ca să-şi desfacă picioarele. Erau atât de perfecte, ca nişte păpuşi Barbie, încât era un aranjament echitabil.

După ce a văzut unul dintre filmele Leylei, Kayvan a găsit-o cu ajutorul unor prieteni ai prietenilor lui. Voia şi el aşa ceva. A făcut primul lor film împreună cu iPad-ul lui, pentru colecţia lui personală. A hotărât că este cea mai bună curvă pe care o întâlnise vreodată. Spre deosebire de cele mai multe fete cu care umbla el, Leyla spunea lucrurilor pe nume, direct. Nu se juca cu cuvintele, nu folosea acea falsă timiditate cu voce de copil pe care o preferau atât de multe fete din Teheran. Kayvan a început să se afişeze cu ea peste tot – la petreceri din nordul Teheranului, la cabane luxoase de la munte. La un chef din staţiunea de schi Shemshak, Leyla a dansat în timp ce un ocean de globi oculari albi şi luminoşi săltau în jurul ei, luminile ultraviolete de discotecă reflectându-se în lentilele de contact colorate ale petrecăreţilor. Copiii de bani gata erau un grup pestriţ; era greu să-ţi dai seama cine era fiu de *bazaari*, cine era fiu de *dolati*, funcţionar guvernamental, şi cine provenea din familii care îşi moşteniseră bogăţia. Rafinamentul putea fi cumpărat cu preţul unei educaţii occidentale şi al unei cunoaşteri superficiale a artei.

Leyla nu-şi imaginase niciodată că avea să cunoască viaţa de la vârful societăţii din Teheran. Nevoia ei de a trăi mai bine, împreună cu frumuseţea ei, o propulsase spre nord, pe acea culme la care aspira orice prostituată din Teheran: escortă a cercului de playboy din cartierele selecte. A renunţat la clienţii ei regulaţi, precum clericul şi judecătorul. Iar Kayvan nu o mai plătea cu bani; în schimb, îi cumpăra orice voia ea. Îi

era uşor să pretindă că e prietena lui.

În cele din urmă *Nopţi în Teheran* a ajuns şi în birourile poliţiei care se ocupă de combaterea infracţiunilor informatice. Filmul fusese confiscat în timpul raziei făcute într-o locuinţă şi zăcuse câteva săptămâni ascuns sub un teanc de declaraţii scrise de pe biroul unui ofiţer de poliţie. DVD-ul era nemarcat şi poliţistul era pe punctul de a-l arunca la coşul de gunoi când s-a gândit că poate e exemplarul lui din *Hoţii de celebritate* pe care i-l împrumutase unui coleg. L-a băgat în laptop şi au apărut sânii tremurători ai Leylei. Poliţistului i s-a părut destul de rezervat în comparaţie cu filmele porno la care îi plăcea lui să se uite. I-a dat DVD-ul sergentului, care l-a trimis celor de la infracţiuni informatice.

Lupta împotriva pornografiei era pierdută. Clericii erau îngrijoraţi. Guvernul era îngrijorat. Se discutase despre pornografie chiar şi în parlament. Fusese introdus un nou proiect care aducea legea la zi, impunând pedepse mai aspre, inclusiv acuzaţia de răspândire a corupţiei pe pământ, infracţiune susceptibilă de pedeapsa cu moartea. Pe internet ajungeau înregistrări cu sex, iar poliţia care se ocupa cu combaterea infracţiunilor informatice trebuia să acţioneze. Atunci când un filmuleţ în care apărea o vedetă de telenovele, Zahra Amir Ebrahimi, s-a răspândit în întreaga ţară, pe piaţa neagră s-au vândut peste 100.000 de DVD-uri. Regimul s-a trezit prins într-o situaţie delicată; actriţa era adorată şi nu ar fi dat bine s-o sancţioneze prea aspru. De asemenea, devenise cunoscută graţie protagonistei evlavioase dintr-o telenovelă intitulată *Narges*; era chipul virtuţii şi purităţii la televiziunea de stat. Un filmuleţ cu o celebritate făcând sex nu era imaginea la care sperase Televiziunea Republicii Islamice Iran (IRIB). Ebrahimi a părăsit ţara şi nu s-a mai întors niciodată.

Nici măcar ameninţarea execuţiei nu prea reuşise să descurajeze preacurvia. Tribunalele condamnaseră doi oameni la moarte pentru că administraseră site-uri porno; unul dintre ei, un programator canadian de origine iraniană pe nume Saeed Malekpour, a reuşit să obţină comutarea pedepsei capitale în închisoare pe viaţă pentru „conceperea şi moderarea unor site-uri cu conţinut pentru adulţi”, ceea ce mergea mână în mână cu insultarea sanctităţii islamului.

Poliţiştii de la infracţiuni informatice se uitau ore întregi la filme porno. Aveau nevoie de o condamnare, dar vinovaţii erau aproape imposibil de găsit. Poliţiştii s-au uitat de mai multe ori la *Nopţi în Teheran*; părea tot un film porno de amatori, dar mai stilat.

O fată în costum mulat, cu părul blond tuns asimetric şi ras pe o parte, se învârtea în cerc împreună cu o frumuseţe amazoniană care purta o rochie de o palmă, despicată până la buric. În jurul lor un grup de tineri îşi aruncau unul altuia pastile de

ecstasy în gură în timp ce dansau în faţa unui DJ care punea melodii house din cabina lui. Doi actori celebri stăteau pe canapea, lângă un grup care mărunţea liniuţe de cocaină pe masa de sticlă. Casa îi aparţinea unei exilate repatriate, vestită pentru petrecerile ei extravagante. Era designer de interior şi casa ei era un omagiu adus stilului gotic: arcade ascuţite, pereţi negri şi roşii, draperii grele de catifea şi candelabre de doi metri din fier forjat.

Leyla era pe punctul de a-şi scoate paltonaşul când gazda a sărit pe Kayvan.

— Scoate-o pe această *jendeh* nenorocită din casa mea. De câte ori ţi-am spus să nu mai aduci fete din astea aici?

L-a târât pe Kayvan în bucătărie. Leyla a rămas singură, cu baticul pe umeri. Nu era impresionată de acest atac, dar era surprinsă că gazda îşi dăduse seama că este o *jendeh*. Leyla crezuse că se integrase deja bine în gaşca din nordul Teheranului, dar gazda avea ochiul format. Kayvan s-a întors.

— Îmi pare rău, scumpo, îţi chem un taxi să te ducă acasă.

Era prima oară când o abandona.

— Nu ai spus că în seara asta mergem la o petrecere – împreună?

— Da, dar ai auzit ce-a spus. Regulile casei, ce să-ţi spun. Te sun săptămâna viitoare.

— Nenorocitul dracului!

În noaptea aceea Leyla s-a hotărât să plece din Iran, să înceapă o viaţă nouă undeva unde nu o cunoştea nimeni.

Leyla crezuse întotdeauna că o căsătorie cu cineva de condiţie superioară era singura modalitate de a progresa, aşa cum făcuse sora ei. Filmele porno îi oferiseră o independenţă pe care nu crezuse niciodată că o va avea, dar nu era suficient. Voia un soţ; voia iubire şi o familie, ca toată lumea. Fusese amuzant să petreacă împreună cu Kayvan, dar se înşelase în privinţa lui şi era surprinsă de naivitatea ei. Era foarte evident: tuturor le făcea plăcere să i-o tragă şi chiar să fie văzuţi cu ea, dar nici un plod de bani gata, cu prieteni în înalta societate, nu s-ar fi căsătorit vreodată cu o curvă. Până şi tipii cel mai evident educaţi, care păreau atât de sofisticaţi şi, mă rog, occidentali, voiau să se însoare cu o virgină – sau cel puţin cu o fată din clasa superioară care să ştie cum să facă pe virtuoasa.

Parisa ajunsese la aceeaşi concluzie şi acum lucra ca prostituată în Dubai, unde iranienele erau printre cele mai scumpe de pe piaţă (chinezoaicele şi, după ele, africancele erau cele mai ieftine). Parisa câştiga acum aproape 1.000 de dolari americani pe noapte şi nu era nici pe jumătate la fel de uimitoare precum Leyla.

În ultimul timp Leyla îl asculta obsesiv pe dr. Farhang Holakouee, o vedetă din Los Angeles care avea o emisiune de radio matinală în care le oferea sfaturi ascultătorilor ce sunau; popularitatea lui ajunsese la apogeu cu câţiva ani în urmă, dar Leyla încă îl

asculta. Majoritatea celor care dădeau telefon erau iranieni care trăiau în Statele Unite. Nici un subiect nu era interzis şi el le aborda într-o manieră practică, împărţind sfaturi raţionale cu o nerăbdare severă. Gospodine şi profesionişti din toate zonele oraşului îi descărcau emisiunea şi îi cumpărau DVD-urile de pe piaţa neagră. Era împotriva regimului, secular şi modern şi înţelegea sufletul iranian tulburat. Vorbea despre cicluri comportamentale, despre preluarea controlului, despre cauză şi efect, despre responsabilitatea pentru acţiunile tale. Cineva a sunat ca să-l întrebe dacă era cu adevărat posibil să-ţi schimbi viaţa: *Bineînţeles că e posibil, mai întâi trebuie să te confrunţi cu realitatea şi apoi trebuie să ştii că viitorul tău e în mâinile tale*.

Leyla ştia ce să facă. Avea să strângă bani în Dubai şi apoi s-o ia de la capăt în SUA. Stătea trează toată noaptea, copleşită de această nevoie bruscă de a pleca din Teheran.

Au venit după ea la ora 6 dimineaţa, când ea încă avea mintea plină de planurile de a se duce după Parisa. S-a cutremurat de frică atunci când au băgat-o în maşina de poliţie. Ştia că de data asta e ceva mai serios.

Ofiţerii de la infracţiuni informatice chiuiseră de bucurie când au observat în colţul ecranului o cutie cu o serie înscrisă pe ea. Era contorul de energie electrică al Leylei. Nu durase decât vreo câteva ore ca s-o găsească.

A fost dusă direct la Evin. Nu tu secţie de poliţie, nu tu tribunal, nu tu avocat. Pe drum, sunase frenetic la numărul judecătorului. Nu răspundea nimeni. A reuşit să trimită două mesaje înainte să i se confişte telefonul, unul lui Kayvan şi unul judecătorului. *AM NEVOIE DE AJUTOR. M-A PRINS POLIŢIA*.

Nu a răspuns nici unul dintre ei. Kayvan se speriase şi ştersese din viaţa lui orice urmă a existenţei ei. Judecătorul murise.

Majoritatea colegelor ei de celulă erau fie prostituate, fie femei găsite vinovate de alte infracţiuni morale, cum ar fi adulterul. Prostituatele erau de pe stradă, iar la început Leylei i-a fost greu să se identifice cu ele. Se străduise din răsputeri să-şi şteargă din minte amintirea zilelor când făcea trotuarul în Takht-e Tavous. Multe fete se drogau şi adesea se luau la bătaie. Leyla le-a cucerit cu bârfe despre clienţii ei care erau vedete de cinema şi cu detalii despre petreceri luxoase. Se dădea drept vedetă porno aflată în drum spre Dubai – ceea ce toate ar fi putut să fie. Le consola chiar pe acele femei învăţându-le minunatele pasaje din Coran pe care le aflase de la cleric. Femeile i-au povestit şi ele cum tot intrau şi ieşeau din închisoare şi o asigurau că va fi eliberată în cel mult câteva luni.

Leylei i s-a spus că i se va repartiza un avocat şi că îşi putea suna familia. Mama ei a plâns la telefon şi a spus că nu este în stare s-o viziteze la închisoare, de ruşine. I-a spus Leylei s-o sune când îi dau drumul.

Dar ea nu a stat mult la închisoare.

În zorii unei frumoase zile de primăvară, Leyla a fost spânzurată.

Şase

Morteza

Imam Zadeh Hassan, sud-vestul Teheranului

Era sânge peste tot. Întins pe feţe şi prelingându-se pe gâturi. O peliculă lipicioasă de sânge sclipea vâscos şi roz pe piepturi; în unele locuri se închegase roşu-închis în smocuri de păr. După fiecare lovitură ţâşneau alţi stropi, ca o ceaţă rubinie.

Morteza stătea în fundul încăperii, strângând în mână un lanţ.

— Ya Hussein!

Intona numele imamului în timp ce îşi privea tovarăşii. 40 de oameni se loveau cu lanţuri pe spinările goale, în perfectă sincronizare cu un ritm tehno hipnotizant.

— Ya Hussein!

Erau într-o *husseinieh*, sala de lângă moschee, în suburbiile din sud-vest în care crescuse Morteza. Uşile erau încuiate şi perdelele trase. Încăperea fusese transformată într-o cutie întunecoasă, rece şi umedă, luminată de câteva becuri galbene, goale, de pe firele murdare şi încâlcite care atârnau din tavan. Duhnea a transpiraţie, sânge şi apă de trandafiri. Morteza îl vedea la dreapta lui pe Abdul, care se cresta pe cap cu un *ghameh*, un pumnal mare. Sângele se prelingea în valuri; avea ochii întredeschişi, într-un extaz provocat de durere.

— Ya Hussein!

O voce îi conducea pe toţi, acoperindu-le strigătele, plutind undeva între geamăt şi ton sublim de soprană. Morteza îl privea fix pe cel care incanta pe scena mică, cu capul dat pe spate, ca şi cum i-ar fi cântat lui însuşi Dumnezeu. În toţi aceşti ani, era prima oară când îl studia cu adevărat. Era un bărbos de vreo 30 şi ceva de ani, cu ochelari cu rame de oţel şi o eşarfă verde legată în jurul capului, în stilul lui Bruce Springsteen. Un efect special de reverberaţie al microfonului producea un ecou ecleziastic care şerpuia pe deasupra zvâcnetelor ritmice.

— Ya! *Ya... Ya... Ya... Ya...*

— Hussein! *Hussein... Hussein... Hussein...*

— Ya Hussein.

Morteza repeta cuvintele într-o şoaptă monotonă.

Era Ashura, sărbătoarea de zece zile din luna islamică sfântă Muharram care comemorează martiriul nepotului Profetului, imamul Hussein, ucis împreună cu alţi 72 de oameni în bătălia de la Karbala, în 680. Dar aceasta era o Ashura secretă, ascunsă vederii încă de când statul interzisese sângerarea în timpul ceremoniilor, considerând-o barbară şi fanatică. O minoritate habotnică ignora decretul, considerând că unele lucruri sunt doar între om şi Dumnezeul lui, nefiind treaba statului. Autoflagelarea violentă, în care sângele e un semn al iubirii pentru Hussein, făcea parte din cultura lor, o tradiţie pe care o practicaseră şi taţii taţilor taţilor lor. Aceste ritualuri au dispărut pur şi simplu în subteran, în *husseinieh*-uri şi camere dosnice păzite din întreaga ţară. Ilegalitatea conferea acestor întruniri o importanţă sporită, legându-i şi mai mult pe bărbaţi, ca pe nişte camarazi de arme. Morteza lua parte la acest ritual de mulţi ani, ascultând aceleaşi incantaţii în aceleaşi încăperi.

— *Hussein s-a dus la Karbala...*

Cântăreţul a izbucnit într-un plâns pe care microfonul îl regurgita şi îl arunca înapoi, făcând sunetul să dea ocol încăperii.

Peste o clipă era delirant de vesel, de parcă fusese înlocuit de altcineva.

— Haideţi, toată lumea, mai tare! Să mai facem un mic efort!

Cântăreţul părea acum un şef de tabără de vară care îşi încurajează echipa. O urmă a plânsului uitat încă reverbera în timp ce vorbea.

Bărbaţii au răspuns, sărind în timp ce îşi biciuiau spinările, răcnind cuvintele ca pe o incantaţie, până când au fost cuprinşi cu toţii de transă.

— Hussein! Hussein! Hussein! Hussein! Hussein!

Pentru prima oară în viaţa lui, Morteza nu li s-a alăturat. Stătea pur şi simplu acolo, privind spectacolul de parcă nu îl mai văzuse până atunci. Tovarăşii lui semănau ciudat de mult cu petrecăreţii din nordul Teheranului pe care ei îi urau, furaţi de ritmul de tobe, într-o ceaţă de adrenalină şi cortizon în loc de ecstasy şi alcool. Pentru prima oară, suspinele simulate ale cântăreţului i se păreau ridicole. Morteza şi-a dat seama că nici măcar lacrimile reale pe care le storcea în fiecare an nu erau de fapt pentru Dumnezeu sau pentru imamul Hussein, ci pentru el însuşi.

Morteza a lăsat lanţul să cadă şi s-a dus să-şi ia haina. Prietenii lui au încercat să-l oprească.

— Ce s-a întâmplat? Ce te-a apucat?

S-au pus în calea lui. Morteza nu a spus nimic, doar şi-a croit drum printre ei, a urcat scările şi a ieşit afară, în lumina după-amiezii târzii. Pe stradă se juca spectacolul mai liniştit al unei Ashura publice oficiale: şiruri de bărbaţi în cămăşi negre se loveau

încetişor cu nişte lanţuri tocite, cu ochii la femei, care erau mai interesate de calitatea autoflagelatorilor decât de autoflagelare. O versiune atenuată a celei autentice. Morteza şi-a croit drum prin mulţime şi, chiar înainte să treacă de paradă, s-a întors şi a mai aruncat o privire. A scuturat din cap şi s-a îndepărtat, ştiind ce trebuie să facă.

Morteza fusese o dezamăgire încă de la naştere. Când îl scosese din pântecele mamei lui, moaşa îi pălmuise faţa zbârcită, dar nu reuşise să smulgă de pe buzele lui mici şi roz decât un scâncet slab.

— Te-ai ales cu un molâu. Băiatul tău nu e pregătit pentru lumea asta, spusese ea în timp ce îl punea la sânul mamei.

Morteza bâjbâise după sfârc, însă, chiar şi după ce i-a fost băgat în gură, n-a avut puterea să sugă suficient lapte.

Bărbaţii din familia lui erau scunzi, laţi în umeri şi vânjoşi. Prunci îndesaţi şi graşi care deveneau băieţi solizi al căror trup robust rareori permiteau bolilor să-l invadeze. Trăsăturile frumoase şi delicate ale lui Morteza nu s-au îngroşat niciodată şi corpul lui n-a făcut decât să se subţieze şi să se lungească. Femeile din familia lui îi gângureau, încântate de frumuseţea lui – gene delicios de lungi şi o faţă perfectă, în formă de inimă. Morteza şi-a petrecut cea mai mare parte a copilăriei agăţat de *chador*-ul mamei lui.

Revoluţia a fost norocul familiei Kazemi. Familia fusese chinuită de blestemul ereditar al sărăciei, transmis din generaţie în generaţie. Imamul Khomeini le-a schimbat soarta. Fuseseră dintotdeauna profund religioşi – şi nu doar din cauză că erau *seyed*, titlul onorific folosit pentru desemnarea descendenţilor direcţi ai Profetului. Mergeau la moschee de câteva ori pe săptămână şi nu lipseau niciodată de la rugăciunile de vineri. Atunci când un nou-venit în cartier şi-a pus antenă de satelit pe acoperiş, mama lui Morteza, Khadijeh, s-a dus direct la şeful unităţii Basij de la moscheea din zonă şi l-a reclamat. Antena a fost distrusă câteva ore mai târziu de un poliţist şi doi tineri membri ai miliţiei Basij, care l-au avertizat pe proprietar că data viitoare aveau să-l distrugă şi pe el.

Locuinţa familiei era o casă mică de cărămidă, într-un şir de case de cărămidă identice din suburbiile urâte şi prăpădite, Imam Zadeh Hassan, din sud-vestul oraşului, unde singurele clădiri bine întreţinute erau moscheile şi unde maşinile erau fie Pride-uri albe, fie camionete ruginite şi lovite, a căror platformă era încărcată la fel de des cu rude ca şi cu produse agricole. Cinci oameni – Morteza, părinţii lui, Khadijeh şi Kazem, şi părinţii acestuia – locuiau şi dormeau în două camere, unul dintre dormitoare funcţionând şi ca sufragerie pe timpul zilei. Avea ferestre mici şi înalte, cu perdele murdare de dantelă ce rareori erau trase. Pereţii erau goi, cenuşii şi scorojiţi. Camera era mărginită de perne persane puse pe podea şi în colţ era un birou de placaj

închis la culoare. Era plin cu majoritatea bunurilor lor: un televizor, un calculator, o sticluţă de parfum, o oglindă amplificatoare, o pensetă, pastă de dinţi şi o cutie mare, albastră de cremă Nivea. Sub birou, erau cearşafuri şi pături rulate frumos. Pe hol fusese improvizată o bucătărie, unde Khadijeh gătea la un primus, lângă un frigider cu o uşă strâmbă, care noaptea huruia zgomotos.

Mulţi dintre unchii lui Morteza fuseseră la început *Hezbollahi* care în timpul revoluţiei formaseră mici batalioane şi luptaseră împotriva necredincioşilor, a stângiştilor şi a monarhiştilor. Oameni precum cei din familia Kazemi fuseseră recompensaţi cu slujbe şi respect. Aceasta le-a permis să fie iar mândri de controlul religios strict pe care îl exercitau asupra vieţii şi a femeilor lor. De asemenea, revoluţia a produs în mod neintenţionat şi mai multă egalitate între clase – pentru prima oară în istoria familiei Kazemi, unora dintre membrii ei de sex feminin li s-a permis să aibă mai multă educaţie decât şcoala primară, cu certitudinea că într-un sistem de educaţie islamic nu aveau să fie corupte. O serie de rude îndepărtate dintr-un sat din centrul Iranului, de unde provenea familia Kazemi, au început să vină în Teheran. Cu cât erau mai mulţi, cu atât creştea puterea familiei. Un unchi care excelase ca spion pentru revoluţionarii islamici, denunţându-şi din plin vecinii şi învinovăţindu-i pe disidenţi, a fost recompensat rapid cu un post într-un minister proaspăt înfiinţat. Nepotismul era alt avantaj, iar în scurt timp mai mulţi membri ai familiei Kazemi erau instalaţi în funcţii de asistenţi administrativi, oameni de serviciu şi chiar directori în administraţie. În ciuda puterii şi venitului astfel câştigate, familia Kazemi, spre deosebire de clanul lui Somayeh, nu era prietenă cu oamenii care nu îi împărtăşeau convingerile politice şi religioase – mai ales cu cei care accedeau la o clasă socială superioară şi moravuri mai uşoare. Se izolau de outsideri care etalau influenţe invazive, aceasta fiind o tactică crucială în supravieţuirea lor.

Şi războiul a prins bine familiei Kazemi. Morteza era foarte mic atunci când cei doi fraţi adolescenţi ai lui, Ali şi Hadi, au fost trimişi să lupte împotriva Irakului. Se înrolaseră în Basij ca voluntari. Spre sfârşitul războiului intern Khadijeh a plătit pe cineva din piaţa Toopkhaneh, din centrul oraşului, ca să falsifice certificatul de naştere al lui Ali. Dintr-un condei, Ali a crescut cu trei ani, transformat din adolescentul minor de 15 ani în bărbatul apt şi combativ de 18. Trimiterea fiului ei drept copil-soldat la război era modul în care Khadijeh îşi manifesta recunoştinţa şi iubirea faţă de Sfântul Khomeini şi Dumnezeu. Ali şi Hadi au fost recrutaţi imediat pentru linia întâi, unde au supravieţuit aproape un an, văzând cum în jurul lor le mor prietenii, unii în timpul vestitelor atacuri frontale în masă. Era o tactică sinucigaşă: atac prin focul de artilerie şi peste câmpurile minate pentru a le curăţa, încurajaţi de promisiunea gloriei martiriului şi a virginelor din paradis.

În cele din urmă Ali a fost lovit de o rachetă; în mod miraculos, a supravieţuit

suficient cât să-şi adune de pe jos măruntaiele pline de gunoaie, să şi le bage la loc în burtă şi să şoptească riturile funerare înainte să i se răcească sângele. După mai puţin de o săptămână a fost ucis şi Hadi; trupul lui nu a fost găsit niciodată. După moartea lor au apărut poveşti despre curajul celor doi fraţi, care cu timpul au devenit tot mai impresionante: ambii băieţi se năpustiseră neabătuţi, neînfricaţi spre inamic, ferindu-se de gloanţe şi de bombe, trăgându-şi camarazii la adăpost, ucigând zeci de duşmani doar cu un AK-47, cu *Allah Akbar* pe buze şi Khomeini în inimă. Erau eroi de război. Datorită lor, poziţia familiei Kazemi în noua ordine islamică a mai urcat imediat câteva trepte. În casă şi pe pereţii magazinelor din cartier erau expuse fotografii cu Ali şi Hadi.

Cei rămaşi în urmă au cules beneficiile martiriului. Tatăl lui Morteza a renunţat la slujba lui de om de serviciu la un birou, iar cu ajutorul unei fundaţii înfiinţate pentru familiile martirilor, şi-a deschis o firmă de taximetrie, ale căror autorizaţii se dădeau mai uşor pentru familiile martirilor şi pentru invalizii de război.

Mândria martiriului lor nu a atenuat durerea familiei după moartea lui Ali şi Hadi – şi nici trecerea timpului. Iar cu cât trecea mai mult timp, cu atât devenea mai evident că Morteza era opusul curajoşilor lui fraţi. În copilărie îi plăcea să se joace singur sau cu mătuşicile lui. Jocul lui preferat era să-l îmbrace în prinţ persan şi să-i vopsească unghiile în roşu; când a aflat tatăl lui, Kazem, l-a pălmuit peste faţă, chiar dacă el nu avea decât 5 ani.

Morteza înţelesese de mic dispreţul tatălui său pentru el, care curând s-a transformat în repulsie. Până să împlinească 10 ani, Kazem începuse deja să-l bată în mod regulat cu cureaua. Noaptea, Morteza îl auzea pe tatăl lui plângând şi strigând la Khadijeh:

— Am avut doi fii în viaţa asta şi, din cauza ta, acum nu mai am nici unul!

Mai presus de orice, Morteza îşi dorea să semene mai mult cu fraţii lui. Khadijeh vorbea tot timpul despre ei; spera ca, dacă îi stârneşte gelozia povestindu-i despre bravura lor, asta îl va împinge să se comporte şi el ca ei – nişte bătăuşi de cartier care nu se temeau de nimic. Morteza se chinuia să-i imite, jucând fotbal pe străduţa din faţa casei, aşa cum făcuseră şi ei. A perseverat, deşi era luat peste picior pentru teama lui iraţională de minge. După şcoală îşi petrecea timpul cu băieţii din cartier. A început să poarte hainele vechi ale lui Hadi şi Ali, mucegăite şi prea mari pentru el, dorindu-şi cu disperare ca esenţa lor să se transfere în el prin bumbacul zdrenţuit. Chiar dacă părinţii lui nu-şi dădeau seama, Morteza era cel mai hotărât şi mai tenace copil care se născuse vreodată în familia Kazemi.

În holul moscheii se strânsese un grup de băieţi; Morteza stătea singur lângă ei, cu pantofii de piele ascuţiţi strălucind de la uleiul vegetal cu care îi lustruise. Cămaşa lui

albă, nouă era atât de apretată, încât părea făcută din carton. Khadijeh era lângă intrare, strigând la el şi făcându-i semn cu mâinile, îndemnându-l să se bage în faţă, aşa cum făceau toţi ceilalţi băieţi. Dar Morteza era împins tot mai în spate.

Moscheea se afla în centrul comunităţii; era în aceeaşi măsură club social şi refugiu spiritual. Credincioşii soseau cu mult înainte să înceapă rugăciunile, ca să mai stea de vorbă cu prietenii şi să afle ultimele bârfe. În lunile sfinte şi de *noruz*, de Anul Nou, moscheea îi hrănea şi îi îmbrăca pe săraci. Împrumuta bani familiilor aflate în dificultate şi contribuia la cheltuielile de căsătorie. De asemenea, moscheea din cartierul lui Morteza era şi sediul miliţiei Basij.

Khadijeh încercase să-l convingă să nu se înscrie în Basij-e Mostazafin, miliţia voluntară „Mobilizarea celor Oprimaţi". Chiar dacă îşi dorea cel mai mult ca el să devină membru, nu credea că e în stare – acest băiat timid şi fragil de 12 ani, cu mers apatic, membre prelungi şi fără fund în pantaloni, care plângea la cea mai mică provocare. Morteza insistase. Statutul de membru al miliţiei Basij ar fi făcut din el un bărbat respectat, egal cu fraţii lui, eroii. În cele din urmă Khadijeh cedase, nu în ultimul rând din cauză că familia se lupta să supravieţuiască. Dacă Morteza devenea membru, asta însemna că avea să fie hrănit şi îngrijit cel puţin o dată pe săptămână.

Tatălui lui Morteza, Kazem, îi plăcuse întotdeauna să mai tragă câte un fum de opiu, dar după moartea fiilor lui a început să fumeze mai mult. Curând pensia lui, bijuteriile lui Khadijeh şi banii primiţi din fondul fundaţiei martirilor, *Bonyad-e Shahid*, erau folosite pentru a-i alimenta dependenţa. Când a ajuns la fundul sacului, şi-a vândut firma de taximetrie, care abia mai funcţiona. Îşi petrecea aproape toată ziua cu pipa în mână, aplecat deasupra unui coş pentru jar, *manghal*, răscolind cărbunii încinşi cu nişte cleşti de fier. Când nu fuma, ţipa, fie la Khadijeh, fie la Morteza.

După ce au fost înregistraţi, băieţii au fost conduşi într-o sală de clasă de lângă *husseinieh*. Îngrijitorul moscheii, Gholam, un bărbat adus de spate şi vânos cu pijamale crem-deschis, se repezea prin încăpere, cu mătura în mână, făcând ajustări de ultim moment. Nimeni nu îl văzuse vreodată pe Gholam stând locului. Între fiertul ceaiului, măturarea podelelor, curăţarea pantofilor, spălarea covoarelor, rugăciuni, dezinfectarea toaletelor, cumpărături şi udarea plantelor, se ploconea ostentativ în faţa celor pe care îi considera de rang mai înalt, adică toată lumea. Provenea dintr-o familie de îngrijitori analfabeţi; păzea şi îngrijea moscheea de la vârsta de 16 ani, înlocuindu-l pe bătrânul lui tată. Acum locuia într-o cămăruţă de lângă holul moscheii, împreună cu soţia şi cele două fetiţe ale lor.

Gholam le-a făcut băieţilor semn să tacă în timp ce se repezea afară. În încăpere a intrat Comandantul. Avea un mers cazon adecvat şi o privire nepăsătoare.

Comandantul purta uniforma non-uniformă a unui lider al miliţiei Basij: o pereche de pantaloni militari kaki cu buzunare mari şi o cămaşă largă. Nu se vedeau nici un fel de simboluri sau insigne care să indice gradul. În Basij toţi fraţii sunt egali. O barbă cenuşie îi ascundea buzele subţiri, de avar, iar în cap avea o claie de păr tuflită ca o grămadă de compost, la fel de înaltă pe cât de proeminentă îi era burta, o masă solidă de grăsime şi carne.

— *Salaam-on Alaykom!* Voi sunteţi armata viitorului nostru. Voi reprezentaţi Republica Islamică Iran. Suntem aici ca să-i slujim pe Dumnezeu şi pe Profetul nostru – odihnească-l Dumnezeu. Îl vom sluji pe Conducătorul Suprem împotriva necredincioşilor, a Occidentului şi sionismului. Moarte Israelului!

— Moarte Israelului!

Copiii, care erau toţi cam de vârsta lui Morteza, au repetat strigătul de luptă, însă doar câţiva dintre ei ştiau ce e aia sionism sau de ce Iranul considera că Occidentul îi e duşman.

Gemenii Ahmadi au ridicat pumnul. Erau fiii unui fost lider *Hezbollahi* fanatic care îşi învăţase copiii să dea foc steagului american şi să strige „Moarte Americii!" ca să-i distreze pe invitaţii la petreceri când aveau 4 ani. Haji Ahmadi fusese unul dintre primii care se înrolaseră în miliţia Basij în 1980, când Khomeini visa la o miliţie populară magnifică de 20 de milioane de oameni. La început erau doar simpli voluntari folosiţi ca forţă de securitate care să ajute Gărzile Revoluţionare; de asemenea, erau trimişi să lupte împotriva separatiştilor din Belucistan, a kurzilor sau a turkmenilor. Când a izbucnit războiul, au fost mânaţi pe linia frontului. Haji Ahmadi a supravieţuit cu şrapnele în picioare şi o nouă înflăcărare faţă de Republica Islamică pe care a canalizat-o spre sarcinile postbelice la care membrii Basij asemenea lui excelau: monitorizarea moravurilor, impunerea virtuţii şi zdrobirea protestelor. Haji Ahmadi era dezamăgit de ceea ce ajunsese Basij – mai mult un centru pentru tineri decât o forţă combatantă. El şi-ar fi dat viaţa pentru Conducătorul Suprem şi se aştepta ca fiii lui să facă la fel.

Comandantul s-a apropiat de băieţi, strigându-le să ia poziţie în faţa băncilor. Şi-a inspectat noii recruţi. Se învârtea în jurul fiecăruia atât de aproape, încât burta lui se freca de piepturile lor osoase. În timp ce Comandantul avansa de-a lungul rândului, o explozie de aer cald şi umed a răbufnit din nările lui spre faţa lui Morteza. S-a oprit la un copil care arăta cam dubios, simţind, poate, un spirit subversiv în libertate, nişte ochi negri care îi susţineau încrezători privirea. Ebrahim – pe scurt, Ebbie – era frumuşel, chiar şi în hainele lui murdare şi cu pantofii găuriţi. Avea un mers senzual şi o inteligenţă înnăscută, o isteţime ascuţită de viaţa pe stradă. Muncea de la vârsta de 8 ani ca hamal în bazar şi juca table în ceainării pe bani. Când nu juca pe bani şi nu chiulea de la şcoală, minţea ca să scape de belele. Tatăl lui îl bătea fără motiv; dacă nu

era cuminte, îl punea să doarmă afară, în stradă. Comandantul l-a privit insistent.

— Stai DREPT!

Ebbie şi-a pocnit călcâiele şi l-a salutat pe Comandant cu o expresie bombastică, strigând:

— Da, să trăiţi!

Comandantul era prea înfumurat ca să-şi dea seama că Ebbie îşi bate joc de el.

Comandantul a zăbovit şi la următorul băiat. Părinţii lui Mehran îl convinseseră să nu îşi încalţe tenişii cei noi, pentru că îi dădeau un aer occidental, *balaa-shahri*, de cartier select, care nu se prea potrivea cu Basij. Chiar şi fără tenişi, semnele existau: părul cu doi centimetri mai lung, croiala strâmtă a cămăşii cu pătrăţele şi sclipirea unui lanţ de aur pe jumătate ascuns sub vestă. Mama lui Mehran făcea curat în nişte case din nordul Teheranului de zece ani, expunându-şi copiii la un stil de viaţă la care ei nu puteau decât să viseze. Îl convinsese pe Mehran să se înscrie în Basij din acelaşi motiv pentru care se înscriseseră şi Ebbie şi cel puţin jumătate din grup: avantajele. Miliţia Basij organiza unele activităţi extraşcolare pe care puţine familii din cartier şi le permiteau. Băieţii aveau acces gratuit la ştrandul din zonă, dreptul de a folosi gratuit un teren de fotbal, excursii de o zi la obiective turistice din afara oraşului şi chiar posibilitatea de a merge într-o tabără de vară. Primeau, de asemenea, uneori şi mese gratuite, împrumuturi cu dobânzi reduse, tratament preferenţial din partea anumitor organizaţii guvernamentale şi – graţie unei cote de 40% dedicată special elevilor din Basij care nu ţinea cont de notele proaste – o şansă mult mai mare de a intra la universitate. În plus, timpul petrecut în cadrul miliţiei Basij era scăzut din serviciul militar obligatoriu. Pentru aceşti băieţi, Basij era o combinaţie de club de cercetaşi islamic şi francmasonerie. Dacă manifestau devoţiune şi sârguinţă, puteau spera chiar la un salariu regulat. Puţine familii sărace ratau şansa de a se înscrie în Basij.

Nimeni nu vorbea despre aceste motivaţii. Toată lumea cunoştea consumul de droguri, veniturile, datoriile, certurile şi problemele domestice ale celorlalţi. Însă orice perspective liberale care s-ar fi putut infiltra în lumea lor erau ascunse vederii cu ferocitate. Nimeni nu ştia că mama lui Mehran lucra ca menajeră şi servitoare în nordul Teheranului, unde servea alcool la petreceri, că fiii ei nu se rugau sau că familia lui Ebbie considera că religia este pierdere de timp.

Deşi multe familii tradiţionale religioase, *sonati*, acceptau faptul că unele chestiuni precum divorţul şi protestul împotriva statului erau realităţi noi ale vieţii într-un oraş modern, adevăratele familii *basiji* sau *Hezbollahi* se agăţau cu dinţii de valori pe care le considerau parte intrinsecă a religiei lor. Până şi mama lui Mehran îşi cunoştea limitele. În această comunitate încă se considera că divorţul este ruşinos pentru o familie. O femeie care se gândea să divorţeze nu făcea decât să-şi afişeze

destrăbălarea, indiferent cât de necredincios ar fi fost soţul ei. Mama lui Mehran mai rostea cuvântul tabu *talaagh*, divorţ, în şoaptă, chiar dacă jumătate dintre angajatorii ei erau divorţaţi.

Abdul era fiul unui şofer de autobuz al cărui tată fusese şeful unităţii Basij a şoferilor de autobuz. Adversarii miliţiei Basij considerau că această unitate, asemenea multor unităţi Basij profesionale contracarează sindicatele, încercând să le slăbească. Abdul învăţase să nu privească femeile în ochi şi să nu dea niciodată mâna cu o femeie, ca să se apere de pofte şi desfrânare. Ştia deja pe de rost cea mai mare parte din Coran. Pentru familia lui Abdul, înscrierea în Basij însemna loialitate şi *khedmat*, datoria de a sluji, o şansă de a jura credinţă statului şi de a face ceva pentru societate. Era o modalitate de a face bine. Majid, fiul unui mullah din zonă, era mai puţin înverşunat în viziunea lui asupra islamului, dar fusese crescut cu credinţa că valoarea unui om depinde de cât de conştiincios apără el pe Dumnezeu şi bunele moravuri. Basij era o platformă perfectă pentru îndeplinirea obligaţiilor lui religioase. Pentru băieţi precum fraţii Ahmadi, statutul de membru al miliţiei Basij însemna şi reputaţie şi putere. Basij atrăgea la fel de mulţi golani şi fanatici religioşi ca şi băieţi plictisiţi şi indolenţi din familii sărăcite. Cu bastonul în mână şi călare pe motocicletă, devotamentul acestor adolescenţi faţă de Republica Islamică făcea din ei nişte executanţi perfecţi. Ei erau cei care băgau frica în oameni.

Când Comandantul a fost satisfăcut de cât reuşise să-i intimideze pe băieţi, le-a dat o sarcină. Aveau să înveţe cinci pasaje din Coran pe care să le recite la o adunare săptămânală.

— Mă scuzaţi, domnule, când primim arme?

Fraţii Ahmadi vorbeau aproape întotdeauna împreună. Haji Ahmadi, care stătea în cadrul uşii cu braţele încrucişate, a râs mândru.

— Răbdare, dragii mei. Fiţi silitori, arătaţi-vă adevărata faţă şi puteţi ajunge sus – poate într-o zi o să fiţi comandanţi, ca mine.

Comandantul s-a îndepărtat maiestuos, lăsându-i singuri. Ebbie a rupt tăcerea, uitându-se la Morteza, care i se părea că ar aprecia ce zice.

— Am uitat să-l felicit pe Comandant.

— Pentru ce?

— Pentru că e evident în luna a noua şi azi-mâine o să nască!

Băieţii au izbucnit în hohote. Până şi seriosul Abdul şi-a înghiţit un zâmbet.

— Fii mai respectuos, au rostit printre dinţi gemenii Ahmadi.

— Liniştiţi-vă, o să vă dăm curând nişte arme şi poate că atunci n-o să vă mai purtaţi de parcă aţi avea un băţ în fund.

Gemenii s-au ridicat, mârâind.

— E unchiul vostru sau ce? De ce sunteţi atât de supăraţi?

— N-ai voie să vorbeşti aşa despre un comandant din Basij!

— Şi voi n-aveţi voie să vorbiţi cu mine dacă purtaţi nişte pantaloni atât de urâţi, bunica vi i-a făcut?

Zicând asta, Ebbie a ţâşnit afară din încăpere înainte ca fraţii Ahmadi să mai apuce să pună mâna pe el.

În drum spre casă, Morteza l-a văzut pe Ebbie jucând fotbal împreună cu nişte ştrengari de pe stradă, cu o minge dezumflată.

— Nu ţi-e frică de gemenii Ahmadi? Ar putea să te spună Comandantului şi o să ai probleme.

— Mie îmi plac problemele. Dar să fii atent, în curând gemenii Ahmadi o să-mi mănânce din palmă.

Morteza a zâmbit.

— Părinţii tăi te-au pus să te înscrii în Basij? a întrebat Ebbie.

Morteza a repetat cuvintele pe care le tot auzea de când s-a născut.

— Vreau să slujesc pe Dumnezeu şi ţara mea. E datoria noastră. Şi, dacă mergem la război, o să lupt, aşa cum au luptat şi fraţii mei.

— Păi, cum, să ajungi în mormânt pentru un război pe care nici măcar n-o să-l câştigăm? Oricum, îmi pare rău să-ţi spun, dar n-ai rezista nici cinci minute, n-ai fi în stare să duci în linia întâi nici măcar o doză de Cola, ca să nu mai vorbim de puşcă.

Morteza s-a repezit la Ebbie, lovindu-l cu pumnii în piept. Ebbie nici nu s-a clintit.

— Ei, omule, îmi pare rău. Merit toţi pumnii ăştia. Te tachinam doar. Eşti un tip mişto. Durii ăştia ca gemenii sunt nişte idioţi.

Ebbie a pescuit din buzunar o mână de stafide pline de scame, ca să-l împace. Morteza a mestecat câteva, apoi a spus:

— Dar tu de ce te-ai înscris?

— Maică-mea găteşte groaznic, a spus Ebbie pe un ton mucalit.

Morteza a început să râdă.

Săptămâna următoare băieţii au aşteptat în faţa biroului Comandantului. Morteza a fost primul chemat înăuntru. A început să recite cu vocea lui melodioasă.

— *Cei care se împotrivesc (poruncilor) lui Dumnezeu...*

— Nu aud ce spui. Vino aici, băiete.

Din spatele biroului, Comandantul i-a făcut semn lui Morteza.

El a luat-o de la capăt:

— *Cei care se împotrivesc (poruncilor) lui Dumnezeu şi trimisului Său vor fi răsturnaţi precum au fost şi cei dinaintea lor. Noi...*

Comandantul s-a ridicat şi s-a îndreptat spre Morteza, care s-a dat înapoi. Comandantul nu s-a oprit până când Morteza nu a ajuns la perete. Burta

Comandantului apăsa tare pieptul lui Morteza. Vocea lui Morteza s-a amplificat:

— *Am pogorât semne vădite. Tăgăduitorii (vor avea) o osândă umilitoare...*

Comandantul şi-a încleştat bucile în timp ce îşi împingea pelvisul în Morteza. Acesta a continuat să recite, cu ochii în pământ:

— *În ziua când Dumnezeu îi va scula (din nou) şi le va da ştire de ceea ce-au săvârşit, Dumnezeu le-a ţinut socoteala, însă ei au uitat. Dumnezeu este Martor asupra tuturor...*

Când Comandantul a început să gâfâie, Morteza a început să plângă. Se chinuia să rostească cuvintele. Comandantul s-a oprit, cu o expresie surprinsă pe faţă.

— Calea Domnului e întotdeauna dureroasă, dar de ce plângi? Legătura ta spirituală cu El te stânjeneşte?

— Nu, domnule.

— E păcat să plângi atunci când rosteşti cuvintele Domnului. Sper că ai un motiv întemeiat pentru care plângi.

— Îmi pare rău. Îmi pare foarte rău.

— O să te iert, însă doar pentru că ţi-ai făcut tema. Nu trebuie să te temi de trezirea spirituală ce are loc în noi atunci când devenim una cu Dumnezeu. Mă înţelegi? Sau trebuie să vorbesc cu părinţii tăi despre asta?

— Vă înţeleg. Vă rog, nu le spuneţi părinţilor mei.

Comandantul a dat din cap. Morteza a fost copleşit de uşurare şi recunoştinţă faţă de acesta pentru că îi arăta atâta îngăduinţă.

Ebbie a fost chemat următorul. Pe el Comandantul l-a ţinut cel mai mult. Ebbie a ieşit tăcut şi posomorât.

După câteva luni, Morteza era îndrăgostit până peste urechi. Se gândea că ar fi dispus să accepte o moarte groaznică dacă Ebbie l-ar lua în braţe. Nu era prima oară când Morteza se îndrăgostea de un băiat. Spre şocul părinţilor lui, când avea 7 ani, îi arătase de mai multe ori penisul lui erect vărului său Jaffar. Nu şi-au dat seama că, la acea vârstă fragedă, Morteza simţise primele spasme ale dorinţei sexuale faţă de un băiat.

Ebbie şi-a dat seama. Însă asta nu-l tulbura. Îi plăcea atenţia care i se dădea. Era obişnuit cu excentricii şi cu ciudaţii care ajungeau pe străzi. În mare parte, educaţia lui Ebbie avusese loc în compania muncitorilor, a comercianţilor de pe piaţa neagră, a copiilor de pe stradă şi a prostituatelor. Aceştia îi umpluseră mintea cu toate lucrurile posibile; pentru el nu conta dacă ceva era condamnat. Unchiul lui era un travestit care uneori cutreiera străzile rujat şi îmbrăcat în rochie; unii credeau că e nebun şi îl lăsau în pace, alţii îl scuipau. Ebbie l-a acceptat pe Morteza fără întrebări şi fără să-l judece. Din cauza asta, Morteza a ajuns să aibă încredere în el mai mult decât în oricine

altcineva. Ebbie era singurul care ştia că Morteza avea un hobby secret – culegea şi usca flori – sau că îi plăcea să atingă *chador*-uri de mătase din bazar.

Schimbările au avut loc rapid. Mult mai repede decât şi-ar fi imaginat Morteza. Pentru prima oară în viaţa lui, a început să se simtă acceptat. Acum unchii lui îl priveau aprobator. Brutarul din cartier, membru al unităţii Basij a brutarilor, îi servea pe el şi pe alţi *basiji* înaintea celorlalţi clienţi. Când a intrat la liceu, profesorii i-au făcut pe băieţii *basiji* monitori ai clasei. Când la şcoală a avut loc o recrutare pentru Basij, lui Morteza i s-a cerut ajutorul.

Simţea mândria şi puterea respectului, asta din cauză că făcea parte din ceva mare şi puternic. Comandantul spunea că sunt milioane de membri ai miliţiei Basij în întreaga ţară. În realitate, nimeni nu ştia de fapt câţi sunt, dar existau unităţi în şcoli, universităţi, moschei, fabrici, instituţii de stat şi firme private. Existau în oraşe şi sate şi chiar şi în triburi din toate colţurile ţării. Erau pretutindeni.

Vederile lui Morteza nu atât se schimbau, cât se formau pentru prima oară. Prelegerile aveau efect. Dascălii islamici tunau şi fulgerau despre pericolele căderii morale, stârnindu-i pe băieţi cu suficiente detalii lascive ca să le menţină interesul şi încredinţându-le suficientă responsabilitate ca să le menţină entuziasmul. Băieţii căscau ochii cu mândrie când li se spunea că erau păzitorii virtuţii cetăţenilor. Un mullah din cartier i-a scos din minţi cu poveşti aţâţătoare despre inegalitatea de clasă, care susţinea promiscuitatea importată din Occident ca ameninţare la adresa Republicii Islamice.

Măreţia şi romantismul războiului le erau insuflate prin prelegeri regulate ale unor eroi veterani care luptaseră în linia întâi împotriva Irakului. Băieţii erau cuprinşi de înflăcărare, apoi rămâneau cu dorinţa disperată să tragă cu arme futuriste, ca în filme, şi să simtă cea mai pură iubire pe care aveau s-o întâlnească vreodată, cea a camarazilor de război. Li se arătau filme cu taberele de instrucţie ale miliţiei Basij. Pe o coloană sonoră energizantă, bărbaţi cu tunici săreau pe terenul muntos, în timp ce în jurul lor explodau bombe şi ei trăgeau cu arme automate. După aceea, băieţilor li se reamintea că forţele Basij sunt invincibile. Dacă era să fie ucişi în timp ce luptau cu onoare, aveau să fie veneraţi pentru gloria indiscutabilă care îi aştepta după moarte. Cel mai mare serviciu pe care putea să-l facă un membru al miliţiei Basij era să-şi jertfească viaţa în război. Era o situaţie din care toată lumea avea de câştigat.

Uneori părea că Iranul se află deja în război. La moschee şi la ştiri auzeau că sioniştii controlează lumea; că Israelul poate să invadeze Iranul în orice clipă. Ziarele publicau titluri alarmiste: ISRAELUL ANUNŢĂ DATA LA CARE VA ATACA IRANUL.

Răspunsul Conducătorului Suprem le dădea întotdeauna speranţe băieţilor. În timpul unui discurs susţinut la Mashhad, el a spus:

— Dacă Israelul face o mişcare greşită, vom rade Tel Avivul de pe faţa pământului!

Basij îi oferea lui Morteza un scop şi un epicentru. Rugile către Dumnezeu şi ţară i-au întărit hotărârea de a lupta împotriva sentimentelor lui josnice faţă de propriul sex.

Pe măsură ce băieţii ajungeau la pubertate, o lungă serie de clerici au încercat să le domolească dorinţele sexuale prin prelegeri despre pericolele lor. Lecţiile nu reuşeau decât să stârnească furia băieţilor. Furie că nu puteau lupta împotriva acestui impuls. Furie faţă de cei care cedau. Furie faţă de femeile care reprezentau o ispită.

Furia lui Morteza se îndrepta mai ales împotriva sa, pentru că stârnea fără să vrea libidoul Comandantului. Morteza credea că acesta îşi dădea seama că el era făcut *greşit* şi se simţea responsabil pentru agresiunile săptămânale, când Comandantul se tot freca de el până când băiatul izbucnea în plâns. Probabil că asta li se întâmpla băieţilor ca el.

Comandantul a invitat un ayatollah cu turban negru ca să le ţină băieţilor lecţii de moralitate – *dars-e akhlaagh*. Turbanul negru de pe cap era atuul lui, care indica faptul că este descendent al Profetului. Printr-o autopromovare neobosită, clericul reuşise să îşi ridice statutul la cel de principală sursă a eticii şi a standardelor moderne; crescuse şi contul lui din bancă. Nu umbla decât cu Mercedesul lui alb. Pe Vali Asr, lângă Televiziunea Republicii Islamice Iran, se afla un panou publicitar imens cu faţa zâmbitoare a ayatollahului, oferindu-şi serviciile la tarife rezonabile. Comandantul se târguise la sânge cu el ca să obţină o reducere pentru o serie de lecţii pentru băieţi.

Sosirea unui cleric vedetă a fost unul dintre momentele importante ale acelui an pentru Morteza. Până şi îngrijitorul, Gholam, era extaziat de faptul că un cleric atât de slăvit şi de virtuos avea să le onoreze moscheea călcându-i pragul. Văzuse afişul şi auzise reclamele clericului de la radio; a făcut curăţenie trei zile şi i-a cerut soţiei sale să-şi cumpere un *chador* nou. Gholam întrebase dacă fiicele lui pot să stea în spatele uşii şi să asculte poveţele sfinte ale clericului. A fost mustrat şi pentru că se gândise că lucrul acesta ar putea fi acceptabil. Poate că fiicele lui încă arătau ca nişte fetiţe, dar erau periculos de aproape de vârsta sângerării, adică vârsta interzicerii accesului în moschee de fiecare dată când erau *basiji* acolo.

Prelegerile ayatollahului i-au întărit lui Morteza hotărârea de a lupta împotriva impulsurilor lui dedicându-se lui Dumnezeu, prin munca lui din cadrul miliţiei Basij. Dar abia a suportat să-l asculte pe ayatollah vorbind pe larg despre flagelul homosexualităţii. Lua pasaje din Coran, citând paragrafe despre Lot, care a fost pedepsit de Dumnezeu pentru sodomie. De regulă improviza, fierbând de repulsie în timp ce le spunea băieţilor că bărbaţii gay sunt mai prejos decât câinii şi porcii şi că ei

sunt de vină pentru SIDA. Cu fiecare nouă şedinţă, Morteza îşi dădea seama de anvergura gândurilor lui păcătoase. După a patra şedinţă, Morteza şi-a jurat să nu îl mai vadă niciodată pe Ebbie. Asta nu era greu, pentru că Ebbie nu mai venea. Morteza a ghicit de ce, dar cei doi băieţi nu discutaseră niciodată despre ceea ce le făcea Comandantul în biroul lui. Morteza auzise că Ebbie se apucase de fumat *sheesheh* în parcul din cartier împreună cu alţi săraci.

Un an mai târziu, Ebbie a dispărut.

— Lasă, că apare el, aşa face mereu, a spus tatăl lui.

Dar nu a mai apărut niciodată. Morteza a plâns când a auzit zvonurile: că trupul lui fusese găsit lângă Shoosh, unde ajungeau din când în când cadavrele chircite ale dependenţilor de droguri.

Comandantul s-a retras în acelaşi an în care a dispărut Ebbie. A fost numit un nou comandant al unităţii Basij. Comandantul Abbas Yazdi purta pe umeri o eşarfă *kuffieyh* alb cu negru în semn de solidaritate cu fraţii lui palestinieni. Şedinţele unităţii Basij au căpătat o nuanţă mai politică: comandantul Yazdi le băga în cap băieţilor poveşti revoluţionare şi le dădea liste de cărţi pe care să le citească. Morteza şi-a găsit un nou erou în Ali Shariati, un universitar educat la Sorbona care fusese închis în timpul şahului şi murise înainte de Revoluţia Islamică. Înainte de moarte Shariati stârnise în rândul maselor o nouă apreciere a credinţei islamice, combinând inteligent filosofia şi sociologia occidentale cu principiile islamului şiit pentru a crea o doctrină care avea ca fundamente lupta de clasă, revoluţia şi puritanismul islamic.

Unchiul *Hezbollahi* al lui Morteza recunoscuse numele comandantului Yazdi: era un faimos veteran de război şi unul dintre primii revoluţionari, care urcase în ierarhia IRGC, Corpul Gărzilor Revoluţionare Islamice, numit şi Sepah. Printre colegii săi, comandantul Yazdi avea o reputaţie de om corect şi incoruptibil. De asemenea, îi detesta pe clerici. La începutul Republicii Islamice, în anii ’80, Comandantul Yazdi fusese şeful bodyguarzilor unui cleric faimos. Clericul era un ultraconservator şi un promotor vehement al lapidării; credea în interpretarea literală a Coranului şi în respectarea riguroasă a legii islamice. Era, de asemenea, ameninţat cu asasinarea de către MEK. Când clericul s-a internat în spital, un informator raportase că MEK urma să atace. Comandantul Yazdi şi-a poziţionat oamenii în jurul clădirii şi patrula nervos prin secţii, cu mâna pe armă. MEK a încercat să ajungă la cleric în a treia zi. O asistentă îl luase la întrebări pe un bărbat deghizat în doctor. Şi-a dat seama imediat, din răspunsurile lui ezitante, că era un impostor. A strigat după ajutor şi el s-a repezit către scările din spate. Comandantul Yazdi a ajuns la scări suficient de rapid ca să-l zărească şi a tras un foc de armă. Cumva, asasinul a reuşit să scape. Când s-a apropiat de salonul clericului, comandantul Yazdi s-a panicat. Soldatul care îl păzea nu era

nicăieri, iar uşa era întredeschisă. Şi-a scos pistolul din toc, s-a apropiat încet şi s-a uitat înăuntru. Soldatul era întins deasupra clericului, care îl înlănţuia cu braţele, trăgându-l în jos. În cele din urmă clericul a slăbit strânsoarea şi soldatul s-a îndreptat spre uşă. După ce a ieşit, comandantul Yazdi l-a izbit de perete.

— Ce dracu' s-a întâmplat aici?

Soldatul s-a înroşit la faţă de stânjeneală.

— Domnule, trebuie să mă ajutaţi. Mereu face aşa. Spune că mă ţine aşa pentru dezvoltarea mea spirituală, ca să poată transfera asupra mea energia lui Dumnezeu prin trupul lui. Dar treaba asta nu mai dumnezeiască nu e. Nu ştiu ce să fac!

Comandantul Yazdi s-a înfuriat. A intrat şi i-a spus clericului ce credea el despre „spiritualitatea" lui. Clericul i-a spus să se relaxeze, căci pentru un om obişnuit, atât de îndepărtat de Dumnezeu, este greu să înţeleagă cum funcţionează religia. Comandantul Yazdi a ieşit, retrăgându-şi toţi oamenii de pe poziţii. La audierea disciplinară, în care părea că va fi înlăturat din organizaţie, şi-a formulat acuzaţiile împotriva clericului.

— Da, ştim, îi spusese anchetatorul. A fost prins şi în timp ce pipăia băieţei. Ascultă, noi te apreciem pentru că i-ai zis vreo câteva de la obraz. Asta arată că eşti un om integru. Dar ce putem noi să facem? Ştii ce relaţii are. E una dintre acele situaţii în care trebuie să închidem ochii.

Acuzaţiile împotriva comandantului Yazdi au dispărut, înlocuite cu o elogiere a comportamentului său exemplar. Dar el nu a putut să lase lucrurile aşa şi i-a transmis acuzaţiile unui general de brigadă. A avut noroc. Generalului nu-i plăcuseră niciodată clericii. De asemenea, se întâmpla să fie şi un confident de încredere al unuia dintre cei mai influenţi politicieni din ţară; dar, deşi a fost dat afară din parlament, clericul a revenit curând în viaţa publică. Dezgustat, comandantul Yazdi a renunţat la cariera lui în ascensiune. Insista să le predea tinerilor *basiji*, sperând să insufle noii generaţii valori adecvate.

În momentul când au început protestele împotriva alegerilor contestate din 2009, Morteza îşi petrecea majoritatea timpului împreună cu gemenii, pe care îi considera nişte modele de masculinitate. Mehran plecase deja. Demisionase atunci când unii dintre băieţii din grup începuseră să oprească maşini prin cartier şi să îi intimideze pe cei care puneau muzică prea tare.

— Nu vreau să fiu acel nemernic care îi hărţuieşte pe oameni, spusese el, uitându-se la Morteza.

La *husseinieh* băieţii se uitau la înregistrări video cu protestatari dezlănţuiţi. Televiziunea de stat relata încontinuu despre aceşti infractori care ameninţau securitatea statului. Băieţii au auzit despre un membru al miliţiei Basij pe nume

Saaneh Jaleh care fusese martirizat la datorie, împuşcat de un demonstrant. Televiziunea de stat difuzase o fotografie a lui Jaleh cu barbă, împreună cu colegii lui din Basij. În realitate, ceea ce Morteza şi colegii lui nu ştiau era că Jaleh fusese cel mai probabil ucis de un lunetist al guvernului; unii prieteni ai lui au declarat că el nici măcar nu era membru al miliţiei Basij şi că fotografia cu carnetul lui de membru fusese făcută în Photoshop de Fars, o agenţie de ştiri care avea legături cu Gărzile Revoluţionare. Spuneau că Jaleh era un kurd sunnit antiregim, student la Arte, şi că autorităţile se folosiseră de moartea lui pentru propaganda lor.

Însă băieţii voiau răzbunare pentru uciderea unuia dintre fraţii lor şi tânjeau să fie în centrul acţiunii. Dar erau consideraţi prea neexperimentaţi ca să fie trimişi în luptă. Membrii mai în vârstă ai miliţiei Basij îşi descriau veseli luptele de stradă, arătând filmuleţe făcute cu telefonul, cu care înregistraseră bătăi şi arestări în masă. În a doua săptămână de proteste Morteza şi băieţii au ieşit în oraş, pe motociclete donate de tatăl gemenilor, Haji Ahmadi. Forţele de securitate nu le permiseseră să meargă în zona unde aveau loc ciocniri, dar, apropiindu-se pe motocicletele lor, au fost încântaţi de expresiile încremenite de pe feţele oamenilor. Morteza nu simţea la fel. Era copleşit de tristeţe, care, la rândul ei, îl făcea să se simtă furios din cauză că este aşa de nefericit. Începuse să se ocărască cu voce tare:

— *Prost nenorocit ce eşti, ce-i cu tine?*

O dată îl auzise Khadijeh, dar nu spusese nimic. Se simţea uşurată că Morteza luptă împotriva slăbiciunii lui.

La o săptămână după începerea protestelor, Morteza a auzit cum Mehran şi familia lui strigă *Allah Akbar*, Dumnezeu e mare, în toiul nopţii, de pe acoperişul casei lor. Era strigătul disidenţei, aceeaşi incantaţie pe care protestatarii o scandaseră împotriva şahului. Morteza se temea pentru familia lui Mehran; ştia că unitatea lui patrulează pe străzi, pândind acel strigăt ca să năvălească în casele celor care îndrăzneau să-l scandeze de pe acoperişuri. Ceea ce nu ştia Morteza era că altă unitate Basij năvălise într-adevăr în casa lui Mehran, dar comandantul îşi trimisese băieţii de acolo şi lăsase familia lui Mehran în pace; el nu era de acord cu violenţa împotriva demonstranţilor. De asemenea, Morteza nu ştia că, în celălalt capăt al oraşului, nişte membri ai miliţiei Basij refuzaseră să-i bată pe protestatari şi dezertaseră.

După terminarea demonstraţiilor, pe străzi Basij era mai urâtă ca oricând. Marele ayatollah Montazeri, unul dintre clericii şiiţi cu cel mai înalt rang din lume şi unul dintre liderii Revoluţiei Islamice, condamnase public implicarea miliţiei Basij în acele violenţe. Montazeri fusese deja eliminat de la putere şi tras pe linie moartă, în arest la domiciliu, după ce se pronunţase împotriva uciderilor în masă din anii ’80 a deţinuţilor politici.

La un meci de fotbal, câteva sute de suporteri scandaseră în faţa unei mulţimi de

basiji: *Kos-e-nanat*, „Te bag în mă-ta”.

Protestele afectaseră loialitatea băieţilor faţă de Basij. Acum era mai mult decât un simplu hobby; era o chestiune de viaţă şi de moarte. Comandanţii Basij de rang înalt i-au instruit pe băieţi privind controlul mulţimii, folosirea armelor împotriva cetăţenilor şi executarea ordinelor de a trage.

Vârfurile copacilor de pe Vali Asr fuseseră înghiţite de noapte. De o parte şi de alta a străzii, sute de trunchiuri prăfuite dispăreau într-un cer negru care se lăsa spre drumul de dedesubt. Morteza, Abdul, Majid şi gemenii Ahmadi stăteau lângă intersecţia dintre Vali Asr şi Promenadă, la câteva sute de metri de Pop Stereo, care vindea sisteme de sunet de calitate superioară ce costau mii de dolari. Pe drum, Morteza şi băieţii trecuseră pe lângă o cabină telefonică de pe Vali Asr pe care cineva mâzgălise: MOARTE DICTATORULUI. Se opriseră ca să şteargă.

Vorbeau scurt şi repezit, cuvintele lor fiind accelerate de însufleţirea primei lor misiuni adevărate ca *basiji*. Fiecare primise câte un Colt şi nişte cătuşe. Grupul a început să descarce camioneta la câţiva metri în spatele unui afiş guvernamental: FIICA MEA, CU TINE VORBESC: ÎN OCHII LUI DUMNEZEU, PĂSTRÂND *HIJAB*-UL, APERI SÂNGELE VĂRSAT DE MINE.

Fără nici un motiv anume în afara plăcerii de a face asta, băieţii au comunicat prin staţia de emisie-recepţie cu echipa poziţionată la capătul nordic al străzii Vali Asr, imediat după piaţa Tajrish. Ambele echipe instituiau puncte de control şi fuseseră instruite să oprească pe oricine li se părea că ar avea comportamente imorale sau îndoielnice.

S-a dovedit că majoritatea acestora erau fete sau femei atrăgătoare. Gemenii Ahmadi au făcut semn unei maşini să tragă pe dreapta. Două fete drăguţe îşi îndreptau frenetic baticurile.

— Vi se pare că asta e o oră potrivită ca să fiţi pe stradă singure, îmbrăcate aşa? Unde mergeţi?

— Acasă, a scâncit una dintre fete.

Groaza de pe faţa fetelor a stârnit avântul şi aplombul băieţilor.

— Unde aţi fost? Coborâţi amândouă din maşină.

Abdul şi Morteza au început să percheziţioneze maşina.

— Aţi băut?

— Nu. Dumnezeu mi-e martor, n-am băut.

— Să vedem dacă mirosiţi.

Fetele, doar cu câţiva ani mai mari decât anchetatorii lor adolescenţi, ştiau că au încurcat-o. Era miezul nopţii, purtau *manteaus* strâmte de petrecere, aveau unghiile date cu ojă, tone de machiaj şi, pe lângă că luaseră metamfetamină, băuseră shoturi

toată noaptea. Erau în drum spre altă petrecere.

— Dacă nu suflaţi să văd dacă mirosiţi, vă arestez.

Majid a lăsat să se vadă sclipirea cătuşelor. Fata a închis ochii ca să nu fie nevoită să-i vadă pe gemenii care o priveau încruntat în timp ce deschidea gura. Ei se holbau uluiţi la buzele ei întredeschise. Gemenii Ahmadi nu se mai aflaseră niciodată atât de aproape de o femeie, în afară de mama lor.

— Nu sufli.

S-au apropiat de ea. Fata a deschis gura mai larg, încercând să-şi ţină respiraţia.

— Vreau să aud cum expiri aerul.

În cele din urmă fata a dat drumul respiraţiei calde, duhnind a vodcă. Un abur umed i-a învăluit pe gemeni. Unul dintre ei chiar deschisese puţin gura, ca şi cum ar fi încercat să-l guste. Fata a deschis ochii şi s-a pregătit. Dar gemenii nu simţiseră decât mirosul acru al respiraţiei urâte.

— Am găsit astea în maşină.

Abdul ţinea în mână câteva CD-uri cu Shakira, Lady Gaga şi nişte pop persan.

— Să le duc la secţie?

A început să rupă CD-urile în mâini. El încă nu reuşise să se apropie prea mult de fete şi voia să-i vină şi lui rândul.

— Vă rog, nu ne duceţi la poliţie. Părinţii mei nu au bani, nu ne-am permite un proces. În ziua de azi toată lumea are muzică, ştiţi asta.

— Lăsaţi-le să plece! a strigat Morteza de pe marginea drumului. Pierdem vremea cu ele.

S-a lăsat tăcerea. Morteza îşi dădea seama foarte bine că nu putea să simtă nici măcar o fărâmă din furia care fierbea în ceilalţi, care le spumega pe buze sub formă de torente de insulte. Când a văzut feţele speriate ale victimelor lui, s-a dat înapoi de teamă, îndepărtându-se grăbit şi prefăcându-se că-şi verifică mobilul.

Una dintre fete izbucnise într-un plâns de alcoolic.

— Lăsaţi-le să plece odată.

Morteza şi-a dat seama că părea că se roagă de ei. Gemenii s-au încruntat.

— Urcaţi în maşină, iar dacă vă mai vedem vreodată că vă comportaţi aşa, atunci chiar o să daţi de necaz, a zis Abdul, trântind portiera cu bocancul.

— Ştoarfele naibii, şi-ar desface picioarele şi pentru fraţii lor dacă le-ar plăti.

Gemenii s-au întors spre Morteza.

— Ce-i cu tine? Te porţi aşa de când cu protestele. Şi am auzit că l-ai văzut pe Mehran fumând iarbă şi n-ai făcut nimic. De partea cui eşti?

— Ne dezamăgeşti tot mai mult, frăţioare.

Acum era rândul lui Abdul.

— Cred că ar trebui să-i spunem, a zis unul dintre gemeni.

— Ce să-mi spuneţi?

— Umblă nişte zvonuri despre tine...

— Ce zvonuri?

Lui Morteza îi tremura vocea.

— Ne riscăm reputaţia dacă suntem văzuţi cu tine.

— Eu le-am spus că zvonurile nu sunt adevărate, a zis Majid. E imposibil.

— Nu ştiu despre ce vorbiţi. Vă rog, spuneţi-mi odată.

— Că nu eşti bărbat adevărat...

— Că eşti poponar.

Se holbau toţi la el. Lui Morteza i s-a făcut brusc frig şi se chinuia să nu îşi lase dinţii să clănţăne.

— Cine a spus asta? Nu-mi vine să cred că-mi spuneţi aşa ceva.

Vocea lui era slabă, ca un orăcăit. Cei patru băieţi îl priveau nemişcaţi.

— Mă credeţi, nu-i aşa? Îl iubesc pe Dumnezeu şi îmi iubesc ţara, ar fi imposibil ca cineva ca mine să fie *aşa*.

A încercat să-şi forţeze faţa să se strâmbe a dezgust, dar muşchii îi erau paralizaţi.

— Vreau să ştiu cine împrăştie zvonurile astea, pentru că trebuie să-i dau o lecţie.

Morteza începea să pară mai încrezător. Era o chestiune de supravieţuire.

— Voi staţi şi vorbiţi despre nişte zvonuri imorale, ca mătuşile voastre bârfitoare, când ar trebui să facem treabă.

Morteza şi-a înfipt mâinile în şolduri, cum văzuse că fac gemenii.

— Bănuiesc că bârfa e mai importantă decât treaba noastră, nu?

A făcut semn din cap spre o maşină care încetinise când se apropia de punctul lor de control. Morteza i-a făcut semn să oprească.

— Dă-te jos.

Era un tip de vreo 20 şi ceva de ani, cu păr blond, lung şi cârlionţat, prins în coadă. Purta un tricou mulat şi blugi strâmţi. Avea găuri de cercei în ambele urechi.

— Permisul de conducere.

Omul s-a căutat prin buzunare, agitat; când a scos în sfârşit permisul de conducere, Abdul a observat că avea unghiile date cu ojă neagră.

— Târfa asta are unghiile date cu ojă.

— Ei, omule, îmi place să cânt la chitară electrică... asta e tot... nu beau, nu chefuiesc, nu încalc niciodată legea...

— Vedeţi, pentru că bârfiţi, era cât pe ce să vă scape.

Morteza ignora victima neajutorată. S-a întors spre Abdul.

— Ţine-l.

Omul începuse să-i implore. Gemenii i-au prins braţele la spate, iar Abdul i-a împins capul în jos. Morteza a scos briceagul pe care îl ţinea la centură şi a început să

ciopârţească părul tânărului. Omul se zvârcolea şi ţipa, în timp ce la picioare îi cădeau şuviţe de păr. După ce a terminat, Morteza l-a lovit tare cu pumnul în spate, apoi a început să-l lovească cu piciorul în burtă şi cu cotul în faţă.

— Pederast nenorocit, ai noroc că nu te omorâm, poponar mizerabil ce eşti!

Morteza s-a uitat la ochii învineţiţi, buza crăpată şi tricoul pătat de sânge ale tânărului şi a hotărât să-i dea drumul. S-a întors spre băieţi.

— Să nu vă mai aud cu poveşti din astea mizerabile.

Morteza era la moschee şi se uita la televizor, la Conducătorul Suprem. Acesta îi avertiza pe cetăţeni să nu discute despre cel mai mare scandal de deturnare de fonduri din istoria ţării. Nişte bancheri se folosiseră de documente falsificate ca să fure peste două miliarde de dolari de la mai multe bănci de stat şi private. De câteva săptămâni nimeni nu mai vorbea decât despre asta.

Unitatea era la zi cu toate rugăciunile de vineri şi cu toate spusele Conducătorului Suprem, vigilenţi la orice ordine care impuneau luarea unor măsuri şi la orice şansă de a împărţi dreptate.

Când s-a întunecat, băieţii au urcat pe motociclete şi s-au dus direct în Farmanieh, un cartier bogat şi select unde încheiaseră o alianţă cu nişte *basiji* din zonă pe care îi cunoscuseră într-o tabără de instrucţie. Majid avea la brâu un nunceak pe care îl cumpărase din Gomrok. Când încercase să demonstreze o mişcare inspirată din kung-fu, unul dintre bastoane îl pocnise în falcă şi băieţii se tăvăliseră pe jos de râs.

Era joi seara, o seară de petrecere. În mai puţin de jumătate de oră au găsit ce căutau. Muzică ritmată şi un puhoi de petrecăreţi îmbrăcaţi ca *occidentalii*. Unităţii lui Morteza i se spusese să lase descinderile în locuinţe în seama poliţiei, dar la petreceri se făceau razii tot mai rar şi poliţia rareori le lua ponturile în seamă. Băieţii se plângeau că nu li se dă mână liberă.

S-au dus la secţie. Aveau noroc; ofiţerul responsabil se plictisea şi îi făcea plăcere să le arate acestor *basiji* cine-i şeful. Le-a spus băieţilor că pot să-i însoţească pe oamenii lui în acea descindere. Ofiţerul a adunat o mică echipă, inclusiv doi soldaţi în termen.

Poliţaiul a sunat la fiecare apartament şi s-a holbat la camera interfonului unui bloc simplu, îmbrăcat în piatră.

— Dacă nu deschideţi uşa, îi pun pe oamenii mei s-o spargă.

S-a auzit hârâitul unei voci panicate.

— Cobor imediat, domnule ofiţer.

— Are impresia că poate să tragă de timp. N-aş prea crede.

Morteza şi băieţii au rânjit. Îi aştepta o noapte interesantă.

În clipa în care uşa de la intrare s-a crăpat, ofiţerul a deschis-o larg şi a năvălit înăuntru, urmat de oamenii lui şi de băieţi.

— Vedeţi dacă nu cumva vecinii îi ascund pe unii dintre idioţii ăştia! a strigat ofiţerul. Al cui e apartamentul ăsta?

— Al meu, domnule.

Un bărbat de vreo 20 şi ceva de ani gâfâia în spatele lor, zâmbind.

— N-am putea să rezolvăm asta cumva, domnule ofiţer? În orice mod doreşti.

S-a apropiat de ofiţer şi şi-a bătut portofelul cu mâna.

— Crezi că poţi să mituieşti un om al legii?

— Da, domnule, aşa cred! a bolborosit el.

Prietenii din jurul lui au început să chicotească.

— Gura! a ţipat ofiţerul.

Chicotele se înteţeau.

— Vă ordon să încetaţi cu râsul chiar acum!

Auzind asta, grupul a izbucnit într-un cor de hohote. Morteza şi băieţii erau perplecşi.

— Trebuie să le daţi nemernicilor ăstora o lecţie! strigau gemenii Ahmadi.

Ofiţerul l-a pălmuit pe băiat. Acesta a început să râdă şi mai tare.

— Sunt drogaţi.

Ofiţerul a ridicat din umeri. Avea dreptate; descinseseră în mijlocul unei experienţe psihedelice. Ofiţerul le-a spus băieţilor să percheziţioneze apartamentul. Abdul a găsit în dormitor prezervative, care urmau să fie folosite ca probe. Morteza s-a dus în spatele locuinţei şi a început să cotrobăiască prin camere. A deschis uşa unei băi şi l-a văzut pe unul dintre tinerii soldaţi stând lângă veceu şi deşertând în el sticle de băutură. Când l-a văzut pe Morteza, soldatul a încremenit. Timp de câteva secunde, s-au holbat unul la celălalt în tăcere. Apoi soldatul a şoptit:

— Sunt doar nişte copii. Nu sunt răi, se distrează şi ei. Nici măcar nu sunt atât de bogaţi, cu toată băutura asta o încurcă rău de tot.

Morteza a închis uşa.

— Aici nimic! a strigat.

Nu se simţea deloc vinovat pentru că fusese îndurător. Simţise o legătură stranie cu tânărul soldat care făcea un gest aleator de mizericordie.

Echipa i-a scos pe puşti afară; erau nesiguri pe picioarele lor şi incapabili să-şi coordoneze mişcările în timp ce erau încătuşaţi unii de alţii, ceea ce i-a făcut să râdă iar. Până şi unul dintre poliţişti râsese.

— Hei, băieţi, ar trebui să facem un chef împreună cândva, i-a spus un drogat înalt şi slăbănog poliţistului.

— Ar trebui să-l pocneşti! a spus Abdul.

— Hei, ar trebui să ţi-o mai tragi şi tu, asta te-ar relaxa al naibii.

Petrecăreţii au izbucnit în râs şi, tocmai când fraţii Ahmadi erau pe punctul de a

sări pe drogatul cel deşirat, Abdul a scos calm un spray paralizant din buzunar şi la îndreptat spre ochii acestuia. Drogatul deşirat a căzut la pământ, chircindu-se şi urlând de durere. Prietenul de care fusese încătuşat a fost tras şi el jos. Poliţiştii mai tineri şi-au dat ochii peste cap. Îi detestau pe băieţii ăştia din Basij. Un alt ofiţer încerca să-i împace pe cei din grupul lui Morteza. Oricât de mult i-ar fi plăcut să-i intimideze pe copiii de bani gata, nu suporta violenţa şi, oricum, îi plăcea şi lui să mai bea din când în când un pahar şi să tragă un fum de opiu.

La secţie, ofiţerul de serviciu s-a apropiat de petrecăreţi, care fuseseră lăsaţi într-o sală de aşteptare.

— Băieţi, o să vi se facă un test pentru droguri şi alcool. Aţi pus-o. Eu vreau să vă ajut – uite, mâncaţi asta, absoarbe drogurile şi băutura, n-or să găsească nimic.

Ofiţerul le-a întins nişte foi de indigo. Unul dintre puşti a bătut palma cu el în timp ce înghiţea indigoul, strâmbându-se de amară ce era. Peste cinci minute a intrat şeful secţiei de poliţie, un bărbat solid, cu o mustaţă lungă şi răsucită la capete.

— Toţi ticăloşii beţi şi drogaţi cu gură albastră, în picioare.

De data asta poliţiştii râdeau de se prăpădeau.

Puştii şi-au petrecut următoarele patru zile într-o parcare subterană ce fusese transformată în celule de detenţie. Părinţii lor au aflat unde erau abia în ziua în care au fost eliberaţi. Tuturor li s-a ordonat să se prezinte în faţa tribunalului, iar părinţii au fost obligaţi să predea actele de proprietate ale caselor lor în loc de cauţiune.

În timp ce Morteza şi grupul lui plecau, în secţie a intrat un infirm în cărucior, urlând din toţi rărunchii. Se apleca în faţă cât de tare putea. Avea faţa congestionată de furie. Scuipa în timp ce striga.

— Da, soţia mea e prostituată!

Lovea aerul cu braţul stâng – singurul lui membru funcţional –, cu pumnul încleştat atât de tare din cauza furiei, încât albul articulaţiilor părea aproape luminos sub pielea întinsă.

— Îşi vinde trupul pe bani pentru că numai aşa poate să-mi plătească medicamentele. Aşa îşi tratează Republica Islamică veteranii de război!

Lângă el, soţia lui, cu cătuşe la mâini, plângea în tăcere, ştergându-se la ochi cu colţurile baticului.

— Şi acum, de parcă nu m-aţi fi emasculat suficient, acum vreţi s-o arestaţi. Credeţi că aşa vrem noi să trăim?

Trei poliţişti încercau să-l calmeze.

— Vă rugăm să vorbiţi mai încet, altfel o să aveţi probleme.

Soţia lui fusese prinsă în timp ce făcea sex cu un client într-o maşină. Soţul ei era în cărucior, la capătul străzii. O însoţea întotdeauna când ea ieşea să facă trotuarul, pentru că aşa risca mai puţin.

— S-o ia dracu’ de Republică Islamică Iran, să-i ia dracu’ pe toţi, uite ce ne-au făcut! Eu nu pot să fac dragoste cu soţia mea şi acum ea trebuie să şi-o tragă cu alţii ca să nu trăim ca animalele! Mai bine omorâţi-mă acum!

Gemenii Ahmadi strigau la ofiţerul de poliţie să-l pălmuiască pe invalid. Ţipetele lui blasfemiatoare se auzeau din stradă. Se strânseseră o mulţime de oameni. Şeful poliţiei auzise tot din biroul lui. A ieşit oftând şi clătinând din cap. De fiecare dată când credea că le auzise pe toate, mai apărea ceva care îl descumpănea.

— Dă-le drumul.

Poliţiştii erau prea tulburaţi ca să se conformeze imediat. Dar ştiau şi că n-ar fi bine să-l contrazică pe şef.

Gemenii Ahmadi au făcut un pas în faţă.

— E o curvă! Pângăreşte numele islamului, iar voi vreţi s-o lăsaţi să plece!

Majid şi Abdul ţipau şi ei că nu sunt de acord.

Şeful poliţiei s-a apropiat de ei, urlând atât de tare, încât toată secţia a amuţit.

— Dacă nu aveţi puţin respect, vă arăt eu vouă – faptul că sunteţi *basiji* nu înseamnă că trebuie să deveniţi orbi la umilinţă şi umanitate. Ieşiţi afară din secţia mea şi să nu mai călcaţi pe-aici.

În timp ce băieţii plecau, Morteza s-a întors şi l-a văzut pe veteranul de război demn, în căruciorul împins de soţia lui. Morteza a văzut-o mângâindu-l pe gât; din acel gest mărunt şi-a dat seama că şeful poliţiei avusese dreptate.

Puţin dincolo de mijlocul străzii Vali Asr, ascuns în spatele Teatrului din Teheran, se află parcul Daneshjoo, un petic de verdeaţă amenajat, plin de copaci şi tufişuri. La prima vedere seamănă cu orice alt parc, în care îndrăgostiţii vin să se ascundă de oraş şi de legile lui; sunt semne evidente ale comportamentului ilicit: genunchi care se ating, degete împletite, numere de telefon schimbate. Dar cei care se uită puţin mai atent vor vedea că se mai întâmplă ceva. Park-e Daneshjoo a fost adoptat de inadaptaţii şi de devianţii oraşului. Printre bănci şi fântânile arteziene umblă homosexuali, prostituate de toate felurile şi clienţi de toate vârstele. Un bărbat ras în cap, cu 500 de pastile de Viagra, două vibratoare şi diverse alte jucării sexuale ascunse sub haină numeşte Park-e Daneshjoo „Mica Pigalle” a Teheranului, făcând trimitere la cartierul roşu al Parisului – cu atât mai impresionantă dacă afli că el s-a născut după revoluţie şi nu a ieşit niciodată din Iran.

Morteza îi auzise pe băieţi vorbind despre Park-e Daneshjoo ca despre un bârlog al imoralităţii care trebuia distrus. Acum era pe Vali Asr şi se îndrepta spre el. După ani de reprimare a dorinţelor lui, nu mai putea rezista.

Un smog murdar, cafeniu apăsa oraşul, prins între stradă şi un cer albastru-închis. Urma un weekend prelungit şi Vali Asr era plină de oameni care făceau cumpărături.

Boxele urlau, anunţând ultimele chilipiruri şi reduceri de preţuri; din magazinele de haine răbufneau în stradă Céline Dion şi europop. În faţa unui magazin care vindea şepci galbene de baseball imprimate cu CENTRUL REGIONAL PENTRU CANCER INIMA SACRĂ, o păsăruică verde ciripea la trecători din colivia ei. Traficul era blocat; Vali Asr fusese transformată într-o parcare fără margini. Pe marginea drumului, un bărbat cu o geacă de piele ruptă vindea dintr-un sac de voiaj ponosit sticluţe cu apă de colonie contrafăcută. Morteza făcea slalom printre maşini, înghiţind aerul otrăvitor.

Morteza era uimit de frumuseţea teatrului; un cilindru gigantic, o combinaţie perfectă de arhitectură persană clasică şi arhitectură modernă din anii ’60; coloane de beton şi arcade geometrice, faianţă turcoaz şi verde cu modele complicate, uşi de lemn şi metal, mari şi ţintuite. Morteza a fost uimit de reacţia lui; probabil că trecuse pe lângă teatru de sute de ori cu autobuzul, dar era prima oară când se uita *cu adevărat* la el. Pe nişte bănci hexagonale de ciment stăteau bărbaţi şi femei care vorbeau, ascultau muzică la iPod-uri şi citeau ziare sau cărţi. Morteza şi-a croit drum prin mulţime spre spatele clădirii, coborând nişte trepte spre micul parc, dispus pe mai multe niveluri. S-a aşezat pe marginea unei bănci, uitându-se în jur. O fată cu cozoroc peste *chador*-ul negru şi adidaşi Nike Air îi şoptea ceva la ureche amantului ei, un om de afaceri căsătorit, din clasa mijlocie. Pe un petic de iarbă verde din faţa lui, un măturător stătea întins la soare, în uniforma de un portocaliu ţipător care îi făcuse pe locuitorii Teheranului să-i poreclească pe măturători *haveech*, morcovi. Îşi scosese un pantof, ca să-şi sprijine capul pe el.

La început, Morteza s-a întrebat dacă băieţii avuseseră informaţii greşite. Nu se întâmpla nimic. Apoi a început să observe: privirile, înclinările uşoare din cap, îngustarea aproape imperceptibilă a ochilor. După aproape 30 de minute în care şi-a adunat curajul, a îndrăznit să se uite în ochii unui bărbat şi asta a fost tot. L-a urmat pe bărbat până la o toaletă publică, unde făceau sex mai mulţi băieţi. Într-o cabină mică şi murdară, a ţipat de durere în timp ce era regulat. Bărbatul nu l-a privit în ochi după ce s-a terminat, a dispărut pur şi simplu.

Săptămâna următoare, Morteza s-a dus iar în Park-e Daneshjoo. La toaletă a încercat să-l sărute pe bărbatul care îl privise în ochi. Bărbatul i-a dat un pumn în faţă şi a plecat. Data următoare când a agăţat un bărbat, i-a cerut voie să-l sărute pe gură. De data asta bărbatul l-a făcut pervers înainte de a-l pălmui.

Femeia de la uşă purta un impermeabil bej şic, cu cordon în talie, şi batic Hermès contrafăcut şi nu era machiată deloc.

— *Salaam*, mă numesc Nassim Soltani şi aş vrea să vorbesc cu Morteza Kazemi.

Lângă ea se aflau soţul şi băieţelul ei; întotdeauna mergea mai bine aşa, oamenii erau mai puţin intimidaţi şi mai încrezători într-o femeie însoţită de familia ei. Nassim

şi soţul ei şi-au plecat capetele respectuos, salutându-şi publicul tot mai numeros; sora şi nepoata lui Khadijeh îşi puseseră la repezeală *chador*-urile şi alergaseră la uşă, unde se zgâiau la vizitatori.

— Credem că fiul dumitale, Morteza Kazemi, ar putea să ajute pe cineva care are necazuri; am auzit că Morteza e un tânăr onest care şi-a servit ţara şi pe Dumnezeu cu inima curată. Cred că sunteţi foarte mândre de el.

Nassim avea de-a face cu femei precum Khadijeh de peste zece ani. Ştia cum să le ia. Khadijeh a aprobat din cap în timp ce rudele ei şuşoteau între ele. Khadijeh l-a strigat pe Morteza fără să întoarcă privirea. Morteza ascultase conversaţia din hol. Când a apărut, a ieşit şi a închis uşa în urma lui. Familia lui avea să tragă cu urechea. A salutat-o din cap pe Nassim şi a pornit pe stradă; ea l-a urmat imediat. Singura ei şansă de a convinge oameni precum Morteza să vorbească era să-i scoată din mijlocul familiilor lor. După cinci minute Morteza s-a oprit la marginea unui parc.

— Am nevoie de ajutorul dumitale. Dumneata nu ai nici un fel de probleme; dar e o chestiune delicată.

I-a dat lui Morteza cartea ei de vizită şi i-a spus soţului să se ducă să cumpere nişte îngheţată.

— Îi reprezint pe cei care sunt victime ale sistemului nostru de justiţie. De obicei reprezint oameni de care alţii nu vor să audă. Eşti de acord să discutăm aici?

Morteza a privit în jur; nu se vedea nimeni. A dat din cap că da.

— Ştii că fostul comandant al unităţii dumitale Basij a fost omorât de curând – înjunghiat?

Morteza s-a întunecat la faţă. Gândul la comandant încă îl făcea să se înfioare; încercase să-şi şteargă din minte orice amintire a lui.

Morteza aflase vestea la moschee în urmă cu o lună. Comandantul fusese ucis de un nebun. Nu toată lumea credea această poveste. Mullahul moscheii spusese că această crimă fusese opera unui spion irakian sub acoperire care căuta să se răzbune pentru toţi duşmanii pe care comandantul îi omorâse cu atâta curaj în timpul războiului. Prietenii apropiaţi ai comandantului spuseseră că asasinarea lui fusese ordonată de şeful unei reţele de traficanţi de droguri, căruia îi datora foarte mulţi bani pentru opiu. Moscheea organizase o înmormântare opulentă pentru comandant. Participaseră sute de oameni. S-a împărţit mâncare săracilor. Morteza se simţise extrem de uşurat.

— Nu ştiu cum aş putea să ajut, a spus Morteza privind fix un petic de iarbă uscată. Eu i-am fost doar elev comandantului. Nu l-am mai văzut de ani de zile.

— Dar cred că îl cunoşti pe ucigaşul lui. Ebbie Haghighi.

Morteza a ridicat privirea, şocat.

— Dar Ebbie a dispărut acum mulţi ani, oamenii ziceau că a fost găsit mort.

— E viu şi nevătămat. A suferit mult din cauza comandantului. S-a apucat de droguri. Ştii ce îi făcea comandantul?

— Nu.

Morteza minţise instinctiv.

— Comandantul îl viola. În fiecare săptămână. Ebbie a recunoscut crima. Spune că nu are nici o remuşcare. Se bucură că l-a ucis pe comandant. Dar o să fie executat pentru asta. Ebbie nu a fost singura victimă. Dacă pot dovedi că li s-a întâmplat şi altora, am şanse mari să-l salvez.

Ebbie nu îl iertase niciodată pe comandant. Plecase din Teheran, vrând să fie cât mai departe de el, şi lucrase pe şantiere din întreaga ţară, până când nevoia de răzbunare a devenit atât de puternică, încât nu se mai putea gândi la nimic altceva. Se întorsese în oraş şi se dusese direct în Gomrok, unde şi-a cumpărat un cuţit de vânătoare zimţat. Comandantul locuia tot în cartier. Când a deschis uşa, Ebbie i-a înfipt cuţitul în piept şi în burtă. Comandantul a căzut pe spate, dar el a continuat să-l înjunghie, chiar şi atunci când soţia acestuia a venit în fugă, ţipând. După ce a terminat, şi-a şters cuţitul de blugi, l-a băgat calm în geacă şi s-a dus la cea mai apropiată secţie de poliţie, unde s-a predat. Poliţiştii au crezut că e nebun, dar era pur şi simplu un om împăcat, resemnat la gândul că în curând avea să atârne în ştreang – un sacrificiu mic pentru satisfacţia răzbunării. Când a fost întrebat ce motive avusese, nu spusese nimic. Abia după ce cazul lui i-a fost repartizat lui Nassim s-a aflat adevărul. Instinctul şi experienţa îi spuseseră lui Nassim că această crimă era ceva mai complicată. De asemenea, se ocupase de suficiente cazuri de abuz ca să-şi dea seama că sunt mai multe victime.

— Nu eşti prima persoană din acea unitate cu care am vorbit. Evident, nu pot să-ţi dau nici un nume, dar până acum mai sunt trei persoane care au fost de acord să depună mărturie. Comandantul a agresat foarte mulţi băieţi. Cu cât obţin mai multe mărturii, cu atât mai puternică e pledoaria noastră. Poate că de dumneata comandantul nu s-a atins, dar, dacă s-a atins, îţi garantez că familia dumitale nu va afla despre asta. Nimeni nu o să afle, în afară de mine şi un judecător. Nici una dintre celelalte victime nu va depune mărturie în aceeaşi zi; nu o să te vadă nimeni altcineva.

Morteza a fost de acord să se ducă la biroul lui Nassim de pe Vali Asr a doua zi după-amiază.

Nu mai auzise niciodată o femeie care să vorbească cu o onestitate atât de neprefăcută şi o francheţe atât de neşovăitoare. Nassim vorbea despre organe genitale şi înclinaţii sexuale ca şi cum ar fi discutat despre vreme. Mai cunoscuse o singură persoană atât de directă, Ebbie. Morteza s-a simţit imediat confortabil în prezenţa ei. I-a spus tot ce se întâmplase cu comandantul şi a fost de acord să depună mărturie.

Cazul s-a judecat cu uşile închise, aşa cum promisese Nassim. Ebbie a fost găsit vinovat de crimă, dar condamnarea lui la moarte a fost comutată. Avea să rămână în închisoarea Evin până la bătrâneţe.

În săptămâna apelului lui Ebbie, ziarele au primit de la Minister un ordin prin care cuvântul *viol* era interzis în toată mass-media. Câteva ziare au scris despre înjunghierea unui comandant Basij, dar nu li s-a permis să-i menţioneze numele. Precizau că atacatorul fusese cruţat de execuţie, deoarece existau probe potrivit cărora comandantul îi *maltratase* pe el şi pe alţi băieţi.

Abia după revelaţia sa de la ceremonia secretă Ashura, din acea încăpere plină de sânge şi sudoare, şi-a dat Morteza seama că toate lucrurile în care crezuse erau o minciună, că nu mai poate face parte din Basij, că nu crede în ceea ce simbolizează aceasta şi, mai mult decât atât, că nu îi plăceau oamenii pe care îi numea prieteni. Până în acel moment, Morteza se aşteptase să-şi dedice viaţa mişcării Basij.

Îşi petrecuse tot timpul liber la *husseinieh*, plecând de acolo din ce în ce mai târziu. După ce toată lumea pleca acasă, se documenta pe un laptop comun despre sexualitatea lui, având întotdeauna grijă să şteargă istoricul navigării. Spre surpriza lui, a citit că statul susţinea intervenţia medicală pentru cei ca el şi că exista chiar şi o *fatwa* care tolera asta.

Nu mai făcea sex cu necunoscuţi, dar tot avea gânduri vinovate. Fusese recunoscător că Basij îl ţinuse sub control, acţionând ca un stimul suplimentar pentru a lupta împotriva impulsurilor lui nefireşti. Crezuse că asta avea să fie salvarea lui. Dar acum, pentru prima oară, vedea lucrurile limpede. A rămâne în Basij ar fi însemnat de fapt distrugerea lui. Trebuia să plece şi să-şi schimbe viaţa cu totul.

După ce a plecat de la ceremonia secretă Ashura şi a reuşit să scape de gemeni şi de Abdul, a rătăcit o vreme pe străzi şi a sunat-o pe Nassim. Ea a fost amabilă, l-a liniştit şi i-a promis că o să-l ajute. El s-a întors acasă şi a anunţat-o pe Khadijeh că ieşise din Basij. Voia să-i spună mai multe, să-i spună că în toţi anii aceia se simţise înşelat, dar ea a reacţionat atât de rău, încât s-a gândit să mai aştepte.

Lumina zorilor abia începuse să păteze cerul nopţii când Morteza a auzit bătăi în uşă. La început Kazem şi Khadijeh au crezut că sunt nişte hoţi. Apoi au auzit strigătele.

— Poponar împuţit!

Erau gemenii Ahmadi. Kazem a început să-l lovească pe Morteza peste cap.

— Ruşine, ruşine, ruşine! Nu ai adus decât ruşine asupra familiei noastre! Ieşi afară ca să fii judecat!

Khadijeh a început să se lovească peste cap şi să se tânguie.

— Ştim de ce ai plecat de la Ashura! Avem dovezi că eşti poponar, am văzut ce mizerii citeai pe calculator!

Alte bătăi. Morteza s-a ghemuit în colţul camerei. Khadijeh a pândit printre perdele; a văzut că unii vecini se uită pe fereastră.

— De ce zic astfel de lucruri? s-a întors Khadijeh spre Morteza. Trebuie să pleci şi să nu te mai întorci niciodată. Tatăl tău sau o să te omoare, sau o să facă infarct. Iar eu nu o să mai pot niciodată să dau ochi cu vecinii. Te rog, pleacă.

L-a îmbrăţişat şi l-a condus la uşa din dos.

Shireen pleacă devreme de la slujba ei de secretară de pe strada Fatemi; are o ultimă programare la doctorul care a operat-o la nas. A meritat să plătească mai mult, pentru că e unul dintre cei mai buni chirurgi din Teheran. După ce iese din cabinet, se grăbeşte spre casă, cumpărând fistic din drum; în seara asta are un musafir special.

Shireen locuieşte într-un apartament minuscul şi se chinuie s-o scoată la capăt, dar e mai fericită ca oricând.

Găteşte mâncarea preferată a musafirului ei: orez cu şofran, migdale, fistic şi dracilă. Deasupra presară petale de trandafir. Se pregăteşte ore în şir şi îşi pune cea mai frumoasă ţinută, un costum crem, elegant, cu sandale decupate, de culoarea pielii. Colega ei de apartament îi coafează părul arămiu în stilul lui Farrah Fawcett.

Când soseşte Nassim, cu două cutii cu patiserii, femeile se îmbrăţişează şi Shireen o prezintă pe Nassim colegei ei de apartament, care a auzit foarte multe despre această avocată care spune lucrurilor pe nume.

Shireen a aranjat masa foarte frumos, cu o lumânare în mijloc. Femeile mănâncă şi discută ore în şir. Înainte să plece, Nassim îi spune lui Shireen cât de mândră e de ea.

— Vreau să-ţi dau ceva, spune Shireen.

Scoate dintr-o cutie din colţul camerei o legitimaţie plasticată şi i-o întinde lui Nassim.

— Eu n-o să mai am nevoie de ea.

Nassim râde şi o sărută. E o legitimaţie de membru al miliţiei Basij. Pe ea e imprimată o fotografie mică şi, lângă ea, numele adevărat al lui Shireen: MORTEZA KAZEMI.

Şapte

Ashgar

Strada Nasser Khosrow şi strada Shoosh, sudul Teheranului

— În cinstea voastră, nemernicilor!

Ashgar a ridicat paharul, toastând spre cei din încăpere.

— ...şi a tuturor nemernicilor pe care i-am pierdut pe drum!

A dat pe gât paharul cu *aragh sagee*, vodcă de casă, şi l-a trântit pe măsuţa de lemn, trăgând aer printre dinţi în timp ce lichidul îl ardea gâtul.

— Ya Hussein!

Clienţii obişnuiţi i-au răspuns cu acelaşi „Ya Hussein!”.

Seara aceasta era o tradiţie pe care Ashgar o respecta de peste 40 de ani: pentru a marca începutul lunii sfinte Ramadan, beau patru nopţi la rând. Erau ultimele ovaţii, un chiolhan sărbătoresc înainte de 30 de zile de post şi abstinenţă, 30 de zile într-un oraş plin de oameni flămânzi şi prost dispuşi, cu respiraţii urât mirositoare. A privit în jur, la toate feţele acelea noi. Cât de mult şi-ar fi dorit să fie şi băieţii aici! Nimeni nu mai înţelegea cum era pe vremuri.

După toasturi, toţi obişnuiţii casei s-au întors la jocurile lor, mai ales poker şi 21. Aproape toate locurile erau ocupate în seara asta. Ashgar era încântat. Până când a auzit-o venind. Acoperea larma şi vocile portarilor care o implorau, încercând s-o oprească. Ştia că nimic n-o poate opri. Pari a dat uşile de perete şi s-a năpustit înăuntru.

— Mi-ai promis! Mi-ai promis!

Bărbaţii au început să râdă. Erau obişnuiţi cu intrările dramatice ale lui Pari şi cu admonestarea în public a lui Ashgar. Nici unul dintre ei nu înţelegea cum reuşea să treacă de pază; spuneau în glumă că probabil paznicii fac pe ei de frică de fiecare dată când o văd cum urcă hotărât scările, cu *chador*-ul negru învolburat în urma ei. Ashgar a alergat la ea, roşu la faţă.

— Draga mea, nu e ceea ce crezi, beam şi noi ceva!

O înconjurase cu braţul şi o împingea spre uşă.

— Să nu îndrăzneşti să mă atingi! Văd cărţile de joc, văd banii. Eşti un mincinos. Ai fost un mincinos dintotdeauna.

Pari a început să suspine.

— Pari Khanoum, ne place doar să jucăm război, ăsta nu e un joc neislamic!

— Pari Khanoum, jur că singurul pariu pe care l-am pus a fost cu Ashgar – pe un milion de tumani că o să afli ce se întâmplă în seara asta!

Obişnuiţii casei au început să se întreacă în glume, ca de obicei. Nici unul dintre ei nu înţelegea de ce se supără aşa de tare Ashgar din cauza nebunei de nevastă-sa sau de ce e atât de îngăduitor cu ea.

— Repede, chemaţi un doctor, Ashgar tocmai a rămas fără boaşe!

Bărbaţii răguşiseră de atâta râs. Pari a ieşit ca o furtună. Ashgar a vrut să alerge după ea ca să-i ceară iertare, să-i promită că o să închidă tripoul peste câteva luni, după ce făceau suficienţi bani ca să-şi plătească datoriile. Dar nu s-a dus nicăieri. Era prea stânjenit ca să fugă după soţia lui, se temea să nu le dea bărbaţilor impresia că este ţinut sub papuc. La urma urmei, reputaţia lui îi atrăgea pe mulţi dintre tinerii care veneau aici, ca să-l vadă pe Ashgar Viteazul, cel care cândva era stăpân pe străzile din sudul Teheranului – un gangster bătrân în carne şi oase, o relicvă a istoriei oraşului. Prietenii îl mustrau tot timpul că nu îşi ţine nevasta sub control. Ei o considerau o scorpie băgăreaţă care trebuia pusă la punct. Nu ştiau că ea suportase decenii de promisiuni încălcate. Ashgar se supăra pe ea pentru că îl făcea să pară prost; detesta faptul că îl făcea întotdeauna să se simtă penibil. Dar nu putea să rămână supărat pe Pari prea mult; ea era totul pentru el, singura lui iubire adevărată. Şi o dezamăgise din nou. Ashgar a început iar să toarne de băut. Avea să discute cu ea dimineaţă.

După 40 de ani, Ashgar încă era surprins de forţa iubirii lui faţă de Pari. Ea avea acum aproape 70 de ani, dar, când se uita la ea, încă vedea frumuseţea nonşalantă cu ochi mari de care se îndrăgostise. Nici unul dintre prietenii lui nu putea să înţeleagă asta. Toţi îşi considerau soţiile neatrăgătoare şi plicticoase. Ashgar era singurul care îi rămăsese credincios femeii lui. Călcase strâmb la începutul relaţiei lor, înainte să se căsătorească, şi Pari aflase. Trimisese un mesager ca să-i spună că este un mincinos şi că nu vrea să-l mai vadă niciodată. A durat aproape şase luni ca s-o recucerească, cele mai îngrozitoare şase luni din viaţa lui. A dormit o săptămână pe pragul din faţa casei ei, implorând-o să-i mai dea o şansă. Nu avea să mai rişte niciodată asta.

Pari şi Ashgar se cunoscuseră într-un cabaret numit Moulin Rouge de pe strada Manuchehri. Ea era dansatoare şi echipa lui asigura paza. În faţa clubului erau parcate

Mustanguri, Chevroleturi şi Cadillacuri. Spre deosebire de cabaretele din Gomrok, unde majoritatea fetelor erau din Franţa şi din Germania, la Moulin Rouge toate dansatoarele şi cântăreţele erau iraniene. Garderoba lui Pari era o colecţie ameţitoare de bikini cu franjuri, body-uri cu mărgele şi ciorapi plasă; ea îşi ridica picioarele în timp ce o trupă de jazz cânta, iar Ashgar dădea pe gât vodcă. Ashgar îşi făcuse de cap cu majoritatea dansatoarelor, dar Pari era altfel. Avea o onestitate cum el nu mai văzuse. Ashgar le-a spus celorlalţi să nu se atingă de Pari, iar ei s-au conformat. Încă de pe vremea aceea era evident că Ashgar este un om de viitor – că o să devină *cineva*. Ashgar ştia foarte bine ce fac dansatoarele, dar asta nu era o problemă. Unul dintre fraţii lui se căsătorise cu o dansatoare; o dusese pur şi simplu la *tobeh*, botezul şiit, pentru ca un mullah s-o purifice de păcate. Asta s-a întâmplat şi cu Pari, atunci când Ashgar a cerut-o în căsătorie. Ashgar a dus-o la un sanctuar unde ea s-a căit pentru preacurvia ei şi le-a jurat credinţă lui Dumnezeu şi imamilor în timp ce clericul rostea rugăciuni în şoaptă şi o stropea cu apă în spatele urechilor. Era iar pură. Ashgar nu i-a reproşat niciodată trecutul ei. Toţi oamenii fac greşeli şi toţi merită o a doua şansă.

Pari avea 13 ani când părinţii ei i-au vândut-o unui bărbat de vreo 60 şi ceva de ani. S-au târguit pentru trupul ei slăbuţ şi nedezvoltat zece minute până să decidă câţi bani face. Pentru cumpărător a fost un chilipir pentru că s-a nimerit la ţanc. Sosise exact în momentul în care părinţii lui Pari erau în sevraj; tremurau din toate încheieturile din cauza nevoii de droguri şi nu prea erau în stare să vorbească coerent. Mama lui Pari a pus lucrurile fiicei ei într-o pungă de plastic – un *chador*, o pereche de pantaloni, două bluze şi nişte lenjerie. Pari plângea, dar ştia că nu trebuie să se roage de ei; era suficient de rău că era vândută, dar să fie lovită peste cap în acest moment ar fi fost şi mai umilitor. Mai ales în faţa bărbatului. Noul ei soţ, Agha Mammad. În timp ce i-o preda pe Pari lui Agha Mammad, mama ei a sărutat-o pe cap, a treia oară în viaţa ei când se întâmpla asta. Nici o lacrimă.

— Nu plânge, Pari *joon*, facem ce e mai bine pentru tine, orice fată are nevoie de un soţ.

Minciunile erau bolborosite, ca întotdeauna. Părinţii lui Pari se născuseră în Nazi Abad, un cartier sărac aflat ceva mai la sud decât locul în care crescuse Ashgar. Educaţia, asistenţa medicală şi slujbele permanente pur şi simplu le ocoliseră familiile generaţii de-a rândul. Bărbaţii erau de regulă muncitori care trudeau din greu de fiecare dată când aveau ocazia să lucreze şi mureau de tineri. Cei mai mulţi cedau la un moment dat în faţa dependenţei de droguri. La început a fost opiul, apoi, când în oraş a apărut un opiaceu mai ieftin, s-au repezit asupra lui. Părinţii lui Pari au recurs rapid la heroină, ca mulţi alţi vecini ai lor.

Pe măsură ce primul avânt din domeniul construcţiilor în Teheran se răspândea spre sud, Nazi Abad s-a transformat treptat dintr-un magnet al săracilor şi nevoiaşilor

într-o suburbie plină de magazine prospere şi speranţă pentru clasa muncitoare. Curând părinţii lui Pari nu şi-au mai permis să plătească chiriile în creştere, simţindu-se stânjeniţi de noua respectabilitate a cartierului. S-au mutat doi kilometri mai la nord, stabilindu-se într-o nouă bojdeucă – pe străduţele dosnice din Shoosh.

Pari a fost foarte frumoasă de când s-a născut. Când era mică, pometii ascuţiţi şi sprâncenele arcuite natural îi dădeau un aer de feminitate înainte de vreme. Frumuseţea ei îi inducea în eroare pe oameni, făcându-i să vadă o maturitate şi un farmec care nu existau; era greu să nu fii uimit de ochii ei verzi. Când a împlinit 12 ani, cererile în căsătorie au început să curgă, deşi se ştia că părinţii ei sunt dependenţi de heroină. Peţitorii ei erau, aproape toţi, bărbaţi mult mai în vârstă. Pari tremura de frică de fiecare dată când venea cineva, dar părinţii ei îi promiseseră că nu aveau s-o mărite decât după 16 ani.

Soţul lui Pari i-a furat virginitatea la fel de grijuliu ca un fierar care bate un cui. Pentru Pari nu a fost un şoc şi nici nu s-a opus. Fusese de faţă când veneau bărbaţi la mama ei şi văzuse cum tatăl său o încalecă noaptea.

Noua ei casă era aproape identică cu toate celelalte în care locuise: o singură încăpere goală, cu pereţi crăpaţi şi mânjiţi de noroi, pături rulate într-un colţ şi o sobă cu gaz. Încăperea aceasta mai avea câteva obiecte de lux: un televizor mic şi roşu pus pe o ladă de lemn, un covor persan ieftin pe podea şi un ceas maro de plastic sprijinit de perete.

A doua zi mullahul a venit să le legalizeze căsătoria şi s-o sfinţească în ochii lui Dumnezeu. Mullahul era un om bun; nu a fost ameţit de frumuseţea lui Pari, ci preocupat pentru tânăra din faţa lui. A scos-o pe Pari afară din cameră, asigurându-se că Agha Mammad nu vine după ei. Mullahul voia să afle dacă părinţii ei ştiau despre căsătoria asta şi dacă Agha Mammad o pângărise deja.

— Eşti fericită, fata mea?

Pari a minţit. De frică şi din obişnuinţă. Încă voia să-şi protejeze părinţii, deşi ştia că greşiseră. Nu şi-a dat seama că mullahul ar fi ajutat-o, căci ajutase şi alte fete din cartier, fără să le judece. Aşa că Pari s-a căsătorit cu Agha Mammad pe loc.

Agha Mammad era zidar, dar rareori lucra. Îşi petrecea majoritatea timpului fumând opiu. Uneori opiul făcea ca erecţiile lui să dureze ore întregi, iar Pari s-a obişnuit să stea întinsă în timp ce el îşi făcea treaba. Agha Mammad îi dădea opiu şi lui Pari şi a fost surprins de cât de mult putea să consume fără să i se facă rău. Părinţii ei îi dăduseră opiu încă de când era mică, mai întâi când îi ieşeau dinţii, pentru care îi frecau gingiile cu o tinctură, apoi ca s-o facă să tacă atunci când plângea.

Agha Mammad a avut grijă de Pari aşa cum părinţii ei nu o făcuseră niciodată. Când Pari plânsese tot drumul spre noua ei casă, el îi promisese că o să-şi viziteze părinţii curând. Nu şi-a călcat promisiunea. Când a dus-o să-i vadă, trei luni mai târziu,

aceştia dispăruseră.

Când Pari a împlinit 17 ani, Agha Mammad i-a vândut-o unei patroane de bordel din zonă. Nu voia să se despartă de ea, dar avea de achitat datorii mari. Patroana a convins-o pe Pari să nu se opună şi i-a spus că sexul ei era cheia către libertate. Pari nu s-a obişnuit niciodată cu asta, dar învăţase de la Agha Mammad cum să suporte. Şi-a câştigat popularitatea datorită frumuseţii ei şi curând a fost remarcată de un client care credea că ar trebui să ţintească mai sus. El a plătit-o pe patroana bordelului şi a dus-o pe Pari la cabaretul de lux al unui prieten. Au primit-o imediat şi au cazat-o împreună cu celelalte fete, care au învăţat-o ce să facă. Era acolo de doi ani atunci când l-a cunoscut pe Ashgar.

Ashgar era un *jahel*, care vine din cuvântul arab pentru „ignorant". *Jahel*-ii sunt golani-gangsteri care provin din clasa muncitoare din sudul Teheranului. Au încercat să-şi creeze o imagine de potlogari şi coţcari onorabili, simpatici şi manieraţi – ca o mafie politicoasă, cu mai puţină violenţă şi mai multă compasiune şi curtoazie. Aveau un cod etic strict, în centrul căruia stăteau cavalerismul şi generozitatea, caracteristici care nu sunt de regulă asociate cu şefii de bande. Cu un cuţit ascuns în pantaloni şi cu Dumnezeu în inimă, erau gata să apere onoarea femeilor lor, să-şi demonstreze loialitatea faţă de prieteni şi să-i apere pe cei slabi şi oprimaţi. Cei mai buni *jahel*-i erau un fel de haiduci, care furau de la bogaţi şi împărţeau prada săracilor. În anii '70, după ce cultura *jahel* a fost imortalizată în zeci de filme iraniene, aceştia au devenit figuri eroice, iar *jahel*-ii celebri din sudul Teheranului, precum Ashgar, au ajuns vedete.

Jahel-ii aveau o vestimentaţie specifică: pălărie neagră de fetru pusă pe o sprânceană, cămaşă albă, scrobită, sacou, pantaloni şi pantofi negri pe care îi încălţau călcând pe ştaif. Uneori îşi înfăşurau o eşarfă roşie în jurul palmei sau şi-o atârnau pe umăr. *Jahel*-ii aveau până şi un mod propriu de a dansa, ţinând ridicată în aer o batistă albă şi învârtindu-se în jurul ei. Ashgar şi fraţii lui perfecţionaseră mersul *jahel*, un mers crăcănat şi indiferent, deşi tatăl lor zicea că toţi arată de parcă s-au căcat pe ei. Aveau un limbaj propriu, un argou folosit pe un ton scăzut, lălăit şi sacadat, un fel de cockney rimat al Teheranului. Cu cât mai umile şi mai respectuoase erau spusele lor, cu atât mai bine.

— Sunt murdăria de pe pantofii tăi!

— Sunt servitorul tău!

— Sunt măgarul tău!

Toţi aveau porecle – singurul lor nume pe care trebuia să-l cunoşti. Erau Mustafa Trăsnitul, Muhdi Măcelarul, Javad Obraznicul. Şi Ashgar Viteazul. Poreclele îl făceau acum să zâmbească, dar pe atunci numele acestea puteau să bage frica în om. Reputaţia era totul, iar numele tău era reputaţia ta. *Jahel*-ilor le plăceau prostituatele şi alcoolul ieftine aproape la fel de mult ca şi religia lor, pe care o luau foarte în serios.

Ashgar avea tatuat pe spate chipul imamului Hussein. Pe umăr avea alt tatuaj, maxima zoroastriană CUVINTE BUNE, GÂNDURI BUNE, FAPTE BUNE.

De sărbătorile religioase dădeau de mâncare la sute de săraci, punând mână de la mână ca să plătească pentru asta şi îndeplinindu-şi cu generozitate datoria daniei rituale, *zakat*. Dacă cineva ajungea la închisoare, ceea ce se întâmpla adesea, *jahel*-ii îi întreţineau familia până la eliberare.

Dar, deşi mulţi *jahel*-i încercau să se încadreze în tiparul romantic al golanului inimos, adevărul, bineînţeles, era mai puţin ispititor. Cereau taxe de protecţie, aveau săli de jocuri de noroc şi reţele de prostituţie şi se luptau adesea pentru teritoriu şi femei.

Nimeni din cartierul lui Ashgar nu a fost surprins când el a ajuns la vârf. Ascensiunea lui fusese uluitor de rapidă. Ashgar era un lider înnăscut, charismatic şi generos şi se pricepea să mintă. Deşi se lăsase de şcoală la 13 ani, era cel mai isteţ copil din cartier şi cel mai neînfricat. La 8 ani, Ashgar era un copil precoce şi viclean, care ştia să se descurce şi îi păcălea pe poliţiştii din cartier şi pe băieţii mai mari, umblând mereu prin ceainării şi prin bazar. Avea capacitatea de a se situa la graniţa delicată dintre un golan obişnuit – *laat-o-loot*, cum li se spunea – şi un domn care tindea spre *javanmardi*, adică să se poarte mereu cu reţinere, cu graţie şi cu onoare. Era un echilibru greu de atins, deoarece pumnul şi strângerea de mână nu mergeau întotdeauna bine împreună, dar Ashgar reuşise să facă asta. Acesta era secretul unui *jahel* de succes. Toată lumea ştia că e sortit să devină celebru.

Ashgar se născuse într-o căsuţă de pe o alee murdară, în apropierea străzilor dosnice din Nasser Khosrow, chiar la nord de bazar. Era fiu de cârpaci, la mijlocul unui şir de 13 fraţi. În ciuda venitului extrem de mic al tatălui său şi a numeroaselor guri de hrănit, exista întotdeauna mâncare pe masă şi hainele lor erau curate. Ashgar spunea că pe vremea aceea era altfel; nimeni nu făcea foamea, oamenii se ajutau unii pe alţii. Îi plăcea să spună că pe vremea aceea munceai o zi ca să hrăneşti 12 persoane; astăzi trebuia să munceşti 12 zile ca să hrăneşti una, fiecare pentru el.

Încă de când băieţii au învăţat să meargă, parcă străzile de pe lângă Nasser Khosrow erau stăpânite de Ashgar şi de fraţii lui. Erau solizi şi loiali. Cel mai important, nu se temeau să folosească pumnul sau cuţitul. Onoarea era totul. Toţi începuseră prin a face comisioane pentru mafioţi şi învăţaseră meserie din mers. Înţelegeau că, pentru a fi cu adevărat o forţă care să aibă o şansă reală de a face bani, trebuie să rămână împreună; unde-s mulţi, puterea creşte. Funcţionase. Nimic nu era mai puternic decât legăturile de sânge şi, ei fiind nouă fraţi, vechea gardă a fost dată la o parte rapid.

Au instalat o tarabă cu sucuri de fructe în Nasser Khosrow. A avut succes imediat, vindeau suc cu bidonul. După ce au mai câştigat bani, au închiriat un magazin în care

la parter vindeau suc şi la etaj organizau jocuri de noroc. Se asigurau că clienţii primesc un *chelo kabab* gratis la prânz. Au câştigat şi mai mulţi bani. Ashgar îi împărţea, cumpărând loialitate şi susţinători în tot cartierul. Şi erau zeci de oameni a căror tăcere trebuia cumpărată. În cei 15 ani cât au avut acest tripou, el nu a fost închis niciodată. Poliţia îi lăsa în pace; Ashgar îi plătea pe absolut toţi poliţiştii din zonă. Era de ajutor şi faptul că unii îi erau rude îndepărtate, iar alţii vecini. Şi-au extins operaţiunile şi au început să asigure paza unor cluburi, cerând taxe de protecţie ca să-i ţină la distanţă pe mafioţi. Afacerile mergeau ca pe roate. Li s-a dus vestea. Ani la rând, şeful poliţiei a încercat mereu să organizeze o descindere, dar ei aflau întotdeauna. În cele din urmă a renunţat; Ashgar şi fraţii lui erau protejaţi de toată lumea, iar el nu voia să se trezească în mijlocul unui scandal.

Bătăile făceau parte din viaţă. Un *jahel* adevărat nu trebuia să fie un *chaghoo kesh*, un huligan cu cuţit, ci să urmeze regulile *javanmardi* în permanenţă; dar delimitările erau neclare. Bătăi cu pumnii, bătăi ale găştilor, bătăi cu cuţite, bătăi cu tacuri de biliard – Ashgar luase parte la atâtea bătăi, că le pierduse şirul. De obicei nu erau excesive, cineva era pus la pământ şi stătea la pat o săptămână, cu câţiva dinţi lipsă şi câteva coaste rupte. Sau avea o rană de cuţit care trebuia pansată. Bătăile nu erau menite să ucidă. Uneori se mai întâmpla şi asta; un cuţit era împins puţin cam prea mult. Erau singurele ocazii în care poliţia se implica.

Anturajul lui Ashgar creştea odată cu faima lui. Regizori, actori, artişti şi boemi celebri îl invitau la petrecerile şi vilele lor. Dar el n-ar fi ieşit din sudul Teheranului pentru nimeni, aşa că veneau ei în pelerinaj în sud, minunându-se de primitivismul acestei zone a oraşului. Beau, mergeau la curve, jucau jocuri de noroc, cântau şi dansau.

„E prieten cu toată lumea în afară de şah!”, asta spunea lumea despre Ashgar. Erau zilele de glorie când cei mai duri şi mai corecţi bărbaţi erau cei mai respectaţi. Ashgar avea 60 de oameni care lucrau pentru el şi era unul dintre cei mai adoraţi şi mai respectaţi *jahel*-i din Teheran. Cu Pari alături, era invincibil.

Apoi a venit revoluţia.

Ashgar şi ceilalţi *jahel*-i erau loiali religiei lor şi considerau că nu se cuvine să i te opui unui ayatollah care vorbeşte despre dreptate socială. Au ieşit pe stradă, protestând împotriva şahului. Nici unul dintre ei nu şi-ar fi imaginat că în noua ordine islamică nu avea să mai fie loc pentru ei. Interpretarea liberală a religiei pe care o adoptau *jahel*-ii nu era ceea ce îşi doreau islamiştii pentru cetăţenii lor. De fapt, versiunea de islam a *jahel*-ilor putea să-i arunce în închisoare sau mai rău.

Au venit după el o dată, la început. Ashgar a fost salvat de unul dintre fraţii lui, care l-a convins pe tânărul islamist cu puşcă G3 atârnată pe umăr că Ashgar Viteazul este un erou de film, şi nu o persoană reală. Tânărul revoluţionar de la uşă a ajuns să-i

creadă pe aceşti ticăloşi convingători şi a plecat, fără să se mai întoarcă niciodată. Pari şi Ashgar îi auziseră din camera lor de la etaj. Pari îi strânsese mâinile şi îl sărutase; nu îl mai văzuse plângând de când îl părăsise ea, cu atâţia ani în urmă.

O mână de *jahel*-i au fost executaţi pentru comportament imoral şi infracţiuni condamnabile. Noul regim le-a confiscat proprietăţile şi banii. Câteva dintre dansatoare au fost executate, inclusiv cea mai bună prietenă a lui Pari. Câteva au fugit. Una, care devenise cântăreaţă celebră, fusese atât de înspăimântată de noul regim, încât îl abordase pe Khomeini însuşi ca să-i ceară iertare pentru păcatele ei. Khomeini a botezat-o personal.

Venitul lui Ashgar s-a evaporat peste noapte. Cinci dintre fraţii lui au fost trimişi pe front şi trei nu s-au mai întors. Ashgar şi-a vândut proprietăţile care nu fuseseră confiscate şi a folosit banii ca să plătească facturile şi să aibă grijă de familiile fraţilor martirizaţi. Se simţea uşurat că el nu are copii de întreţinut. După câţiva ani de căsătorie, devenise clar că fie el, fie Pari erau infertili. Au făcut un pact să nu afle niciodată cine este de vină. Ashgar i-a spus lui Pari că el nu are nevoie în viaţă decât de ea, iar ei îi era de ajuns.

El nu mai era Regele Străzilor, dar se simţea la fel ca înainte, şeful cel mare care trăia după aceleaşi reguli. Numai că totul în jurul său se schimbase. La câţiva ani după revoluţie, Ashgar a luat prima doză de heroină.

Îi plăcuse opiul, ca tuturor celorlalţi – nu era mai nociv decât un pahar de băutură. Din când în când, Pari fuma cu el. Dar opiul şi vodca nu mai erau de ajuns pentru a calma anxietatea care pusese stăpânire pe el.

Se abţinuse dintotdeauna de la heroină. De prea multe ori văzuse cum ea îi omoară prietenii, *jahel*-i solizi şi vestiţi reduşi la nişte schelete ambulante. Auzise că, după ce recursese la acest drog, Hussein-e Zahra, un *jahel* renumit, locuia acum într-un bordei minuscul. L-a văzut o dată pe stradă cumpărând pâine şi aproape că îi dăduseră lacrimile zărindu-i faţa zbârcită şi trupul împuţinat – acest bărbat care înainte fusese atât de vânjos. Hussein-e Zahra murise din cauza unei supradoze câteva săptămâni mai târziu. După revoluţie, unii dintre băieţi începuseră chiar să vândă heroină, dar era riscant. În urmă cu câţiva ani, Shapour Ucigătorul de Tauri şi Morteza Patru Scule fuseseră prinşi cu peste un kilogram de heroină şi opiu şi acuzaţi de contrabandă şi banditism. Au fost executaţi amândoi.

Ashgar ştia, din cartier, că dependenţa era prezentă pretutindeni. Un oficial spusese că există zece milioane de dependenţi în ţară, între care două milioane de dependenţi cronici; toate statisticile arătau că Iranul are cea mai mare rată a dependenţei de droguri din lume.

Ani la rând, Ashgar nu se aventurase afară din cartier. În puţinele ocazii când făcuse asta, oamenii îl trataseră ca şi cum ar fi fost un bătrân ca oricare altul. Poate că

ar fi suportat asta dacă ar mai fi avut bani, dar nu mai avea nimic.

Pari şi Ashgar au fost obligaţi să se mute în Shoosh, cartierul din care Pari fugise. În ziua în care Ashgar i-a spus că nu mai au destui bani ca să locuiască pe strada Shariati, ea a plâns în tăcere ore în şir. El ştia ce înseamnă Shoosh pentru Pari, dar nu aveau încotro; erau plini de datorii. Un prieten avea acolo o cameră pe care o puteau folosi gratis.

Un drum lung şi trist, mărginit de service-uri auto, magazine de cauciucuri şi copii în zdrenţe, Shoosh nu s-a schimbat prea mult de peste 100 de ani. Pari şi-i amintea pe bătrânii care stăteau la colţul străzii şi discutau despre unele dintre fostele celebrităţi care locuiseră în Shoosh ca şi cum ar fi fost încă în viaţă: poveşti despre Zeynab Oarba – care avea ochii atât de mici, încât toată lumea zicea că trebuie să fie oarbă –, una dintre cele mai ieftine prostituate din împrejurimi. Zeynab Oarba era foarte pretenţioasă: nu făcea sex decât cu bătrâni cu mustăţi groase. Purta *sheleeteh*, fusta lungă şi roşie tradiţională, iar când clienţii erau rari, îşi ridica poalele, etalându-şi şi promovându-şi marfa.

— Ridic-o, ridic-o, eu nu sunt un *bazaari* zgârcit care să te tragă în piept după ce insistă să faceţi sex pe întuneric!

Cea mai bună prietenă a lui Zeynab era Mouness Păr-Lung, o prostituată renumită ca luptătoare de mare clasă: putea să bată zece tineri doar cu un băţ.

Shoosh încă e plin de prostituate, dar cele mai multe dintre ele sunt acum dependente de heroină. Cartierul a ajuns şi mai sărac şi mai nevoiaş decât în copilăria lui Pari. Străduţele lui întortocheate sunt pline de cerşetori şi de gunoaie. Locuitorii mai săraci se îngrămădesc în mahalale din cărămidă sfărâmicioasă şi în curţi pline de ace de seringă şi excremente umane. E un drum al proscrişilor: familii de afgani care locuiesc ilegal în case abandonate, prostituate de un dolar care fac trotuarul şi supravieţuiesc cu pâine şi droguri. Organizaţiile de caritate descind periodic în Shoosh, aducând prezervative, ace şi psihoterapeuţi. Dar Shooshul e la fel de încăpăţânat pe cât este de urât şi nu s-a lăsat înfrumuseţat, în ciuda eforturilor făcute de bunii samariteni care mai vin pe aici. Societatea civilă nu e bine-venită în Republica Islamică, aşa că unele organizaţii de caritate care au mers în Shoosh au fost ţinute în tensiune prin descinderi şi ameninţări cu închisoarea şi desfiinţarea. La puţin timp după ce o clinică pentru dependenţi de pe o stradă murdară care dădea în Shoosh a atacat problema, având cozi de dependenţi de heroină care îşi aşteptau răbdători paharul de plastic cu metadonă, cei doi doctori care se ocupau de ea au fost arestaţi şi băgaţi la închisoare, sub acuzaţii care includeau „comunicarea cu un stat inamic”, după ce se întorseseră de la o conferinţă din SUA.

În Shoosh s-a născut şi Vali Asr; e uimitor faptul că un bulevard atât de maiestuos are începuturi atât de umile. Principala gară a Teheranului, Rah Ahan, dă într-o piaţă

pe care Shoosh o traversează şi din care Vali Asr porneşte spre nord, gonind dinspre această groapă a sărăciei şi distrugerii cât vezi cu ochii. Shoosh, atât de aproape de inima vie a Teheranului, dar la marginea societăţii. Ar fi putut să se afle la celălalt capăt al străzii Vali Asr, dar pentru cei mai mulţi oameni din Teheran Shoosh nici măcar nu există.

Ashgar şi Pari s-au mutat într-un cartier cu străzi mărginite de case dărăpănate din care cădeau cărămizi şi praf în gropi adânci; cavităţi murdare aşteptând să fie umplute cu movilele înalte de moloz şi gunoaie îngrămădite la colţul străzii. Zona era alcătuită dintr-o reţea de străduţe care se întindeau ca nişte pârâie, unele extrem de înguste, pe care copii murdari şi cu părul încâlcit se jucau în faţa caselor lângă prostituate drogate întinse pe asfaltul crăpat.

Nu existau panouri sau afişe publicitare. În schimb, pe pereţi erau mâzgălite mesaje şi avertismente – nume de morţi şi chipurile lor imprimate. Pe peretele lateral al clădirii în care locuiau Ashgar şi Pari, cineva scrisese cu vopsea albastră: BLESTEMAŢI SĂ FIE MAICĂ-TA ŞI TAICĂ-TĂU DACĂ TE GÂNDEŞTI MĂCAR SĂ ARUNCI GUNOAIE AICI.

Sub acest mesaj, un morman puturos de gunoaie descompuse creştea pe zi ce trecea. Pe peretele unui vecin era un avertisment pentru oricine ar fi vrut să-şi parcheze motocicleta: CAUCIUCURI SPARTE.

Aerul din cartier puţea a droguri. Aproape toţi locuitorii fumau opiu. Jumătate erau dependenţi de heroină, metamfetamină sau cocaină. Lângă Ashgar şi Pari, într-o ruină neterminată, locuia ilegal o familie de 15 ţigani *kolee*, care trăiau la lumina lămpii cu gaz. Copiii desculţi vindeau păpădie primăvara pe stradă şi de-a lungul anului *faal-e Hafez*, foi de hârtie pe care erau scrise fragmente din poeziile profetice ale marelui poet Hafez. Pari cumpărase o dată una, din mărinimie. Ţiganii nu aveau acte de identitate şi se bucurau de prea puţine drepturi în Republica Islamică; nici unul dintre copiii lor nu călcase vreodată într-o şcoală. Împărţeau o curte traversată de sfori de rufe cu trei familii de afgani, cu toţii imigranţi ilegali. Guvernul deportase una dintre familii în satul din Afganistan din care veniseră, deşi copiii lor adolescenţi se născuseră în Iran şi nu fuseseră în Afganistan niciodată. Le luase două luni ca să ajungă înapoi în Iran, străbătând pe jos trecătorile din munţii pustii. Fetiţa lor murise pe drum.

Pari s-a angajat ca menajeră fără să-i spună lui Ashgar; ştia că el n-ar fi suportat această ruşine. Mergea în fiecare zi pe străduţele întortocheate, pe lângă curţile pline de ace, pe lângă zecile de service-uri auto şi cimitire de maşini vechi îngrămădite laolaltă, unde bărbaţi negri de vaselină alegeau dintre miile de cutii de viteze, frâne, portiere, cabluri, motoare, cauciucuri, capace de roţi şi panouri metalice care umpleau drumul. Pari lua un autobuz spre capătul nordic al străzii Vali Asr şi se uita

pe fereastră, amintindu-şi de vremurile de altădată. Nu exista bucăţică din Vali Asr pe care să nu o cunoască; ca dansatoare, aici îşi cheltuise banii, pe cel mai şic bulevard al oraşului. Unele dintre vechile restaurante şi cafenele încă existau: Nayeb, Pardis, Shatter Abbas, magazinele de *haleem* şi *aash*; Yekta, unde se găsea cea mai bună *café glacé* din oraş.

Cât Pari lucra, Ashgar fuma heroină, uneori împreună cu constructorul afgan de alături. Stăteau în tăcere, în timp ce copiii se jucau în jurul lor. Singurul lucru pe care afganul i-l spusese vreodată fusese:

— Un om care se îneacă nu e deranjat de ploaie.

Ashgar îl angajase pe nepotul lui să vândă sucuri de fructe în bazar, dar afacerea mergea prost. Economia era la pământ şi preţul alimentelor explodase. Pari încerca să găsească ascunzătoarea lui Ashgar, dar, după ce i-a aruncat o rezervă de droguri la veceu, el a hotărât să le ţină mereu ascunse în chiloţi. Ca s-o împace, Ashgar i-a promis că o să meargă la o întâlnire a Narcoticilor Anonimi; centrele lor apăruseră peste tot în oraş. Nu s-a ţinut de cuvânt. Abia după ce a descoperit că ea lucrează ca simplă menajeră, *kolfat*, Ashgar a implorat-o să-l ierte şi a promis că viaţa lor se va schimba.

— *De data asta vorbesc serios*, i-a spus el.

Singurul mod în care putea să-şi asigure viitorul era să se reapuce de ceea ce ştia să facă cel mai bine: avea să deschidă un tripou. Miza era diferită acum, deoarece pedeapsa pentru jocuri de noroc era de până la şase luni de închisoare şi 74 de lovituri de bici; cei care erau prinşi că organizează jocuri de noroc ilegale riscau o pedeapsă mai aspră.

Iranienilor le plac enorm jocurile de noroc. Familiile obişnuiesc să joace cărţi pe bani în tot oraşul; pe străduţele dosnice ale cartierelor mai sărace, grupuri de bărbaţi pariază pe jocuri de zaruri şi lupte de cocoşi. Câţiva ayatollahi au declarat că pariatul pe cai şi jocurile cu zaruri nu sunt împotriva legii Sharia. În Nowroozabad, în vestul Teheranului, există un hipodrom unde spectatorii fac în mod oficial „predicţii” şi chiar şi un panou electronic pe care apare intermitent mesajul: *Fă o predicţie, câştigă un premiu*. „Predicţiile” se pot face şi pe site-ul federaţiei.

Dar cei cu adevărat pasionaţi se duc la tripouri ilegale. În nordul oraşului, ele sunt, evident, mai elegante şi mai rafinate; cazinouri private înfiinţate în apartamente din blocuri-turn, unde vin clienţi cu costume elegante şi cravată, unde crupierii sunt fermecători şi agenţii de pază solizi şi unde se pierd averi întregi.

Ashgar a găsit chiar lângă Nasser Khosrow o clădire abandonată care ar fi fost perfectă pentru noua lui afacere. Nasser Khosrow nu era foarte diferită faţă de vremea când era el mai tânăr. Se vindeau mai multe produse farmaceutice pe trotuare, dar drumul încă vibra de zumzetul puternic a sute de motociclete care şerpuiau în sus şi-n jos pe stradă, ignorând semafoarele, stopurile şi indicatoarele de

sens unic; ca un flux interminabil de furnici, treceau în zigzag pe lângă pietoni, vânzători de fructe, comercianţi şi bătrâni care jucau table în faţa vitrinelor magazinelor.

El mergea pe stradă cu paşi mari, în geaca lui militară, cu inelul cu diamant (cu care jurase că va fi îngropat) pe degetul mic şi, la gât, un lanţ de aur cu pandantiv cu numele lui. Încă se ţinea bine la vârsta lui; heroina nu îl urâţise. Îi lipseau câţiva dinţi, pierduţi în timpul unor bătăi, dar încă avea un păr des şi grizonant. Strada fremăta. Ashgar se simţea în largul lui acolo, în centrul acţiunii, chiar dacă nu mai era el stăpân. Un tânăr tarabagiu arătos l-a ridicat în braţe pe un ştirb, spunându-le în glumă unor fete drăguţe:

— Uitaţi-vă la stirpea mea, doamnelor, am cea mai bună stirpe posibilă.

Printre magazinele de electronice şi farmacii mai existau câteva rămăşiţe ale Teheranului în care se născuse Ashgar, străfulgerări de eleganţă ale unor clădiri părăginite. Un bătrân cu căciulă de lână stătea pe un stâlp de beton, cu nenumărate foarfece de toate formele şi mărimile posibile etalate în faţa lui, pe o masă improvizată, sprijinită pe cutii de adeziv industrial; era în acelaşi loc în care se aşezase atunci când sosise prima oară în Teheran ca să facă avere, după ce plecase din oraşul lui natal, Hamadan, în urmă cu aproape 50 de ani.

— Gata, şefu'! i-a strigat el lui Ashgar, exact ca pe vremuri.

Ashgar i-a aruncat o bancnotă de 2.000 de tumani. Un bărbat care vindea şurubelniţe îşi lua prânzul; lângă el, o femeie între două vârste striga:

— Pizdele sunt făcute din aur!

Ashgar a zâmbit. Nimeni nu o băga vreodată în seamă pe femeie, dar ea striga asta dintotdeauna.

Ashgar a trecut pe lângă Palatul Shams-ol Emareh, unde se spunea că, în urmă cu 100 de ani, erau aduşi sclavi din Etiopia şi din Zanzibar; bărbaţii erau castraţi şi obligaţi să păzească haremul, iar femeile erau antrenate ca informatoare şi spioni. A trecut pe lângă aleile care duceau la bazarurile ce şerpuiau prin spatele străzilor şi coborau sub pământ; a trecut pe lângă uşi deschise prin care se vedeau boluri cu supă fierbinte; pe lângă tarabe cu dulciuri, cizme de cauciuc şi vitrine cu cuţite. Un bărbat cu turban în pătrăţele albe şi negre care căra cutii în spate s-a oprit în faţa unui magazin ce făcea reclamă la bilete la loto cu care puteai câştiga o excursie la Mecca. În timp ce cotea pe o străduţă, un tânăr a strigat la o femeie care trecea pe acolo:

— Hei, frumoaso, lasă-mă să sug nişte lapte dulce din ţâţele alea ale tale!

Pentru prima oară după mulţi ani, Ashgar simţea că trăieşte.

Cu banii împrumutaţi de la proprietarul unui magazin de electronice de pe Nasser Khosrow, care îl ţinea minte de pe vremuri, Ashgar şi-a deschis afacerea. A pus pe pereţi fotografiile alb-negru cu luptători, eroi morţi care înainte îl tratau ca pe un zeu.

A cumpărat nişte mese şi scaune vechi. Servea ceai şi *aragh*. După doar câteva luni, atrăsese o grămadă de clienţi regulaţi. Treptat, Ashgar a început să facă bani.

Pari s-a înfuriat când a descoperit ce făcea el. Suportase totul, inclusiv heroina, dar jocurile de noroc erau *haram*, păcat. Botezul o schimbase pe Pari. Ea îl luase în serios; se ruga în fiecare zi şi citea Coranul. Ashgar se simţea mişcat de evlavia ei şi era mândru de ea. La câteva săptămâni după revoluţie, ea a început să poarte *chador* şi nu a mai renunţat la el. Ashgar i-a plătit o excursie la Karbala. Acolo, Pari a avut un vis atât de viu, încât câteva zile după aceea a crezut că fusese real; stătea lângă mormântul imamului Hussein, când Dumnezeu îi vorbise. I-a spus că acceptase pocăinţa ei pentru păcatele trecute, dar, dacă Ashgar nu pune capăt comportamentului lui imoral, nu aveau să ajungă niciodată în paradis. Ea s-a întors din Karbala cu misiunea de a-l salva pe Ashgar de iad.

Pari s-a rugat de el şi l-a implorat să închidă tripoul. Ashgar era religios, dar crezuse întotdeauna că Dumnezeu înţelege că este important ca el să supravieţuiască. Când Pari a aflat unde îşi deschisese el afacerea (făcând presiuni asupra unuia dintre prietenii lui), a început să dea buzna în club săptămânal, ţipând la el de faţă cu clienţii; ei se obişnuiseră cu asta. Când el încerca să se înţeleagă cu ea, Pari îi spunea că nu vrea să rămână fără el în viaţa de apoi; nu îl avea decât pe el pe lumea asta şi tot ce voia în următoarea.

După ce Pari a ieşit în fugă din club, băieţii au început să facă şi mai multe glume despre Ashgar Sub-Papuc sau Ashgar Viteazul – dacă nu cumva soţia lui era prin apropiere, caz în care devenea Ashgar cel Laş. Ashgar a zâmbit şi a înghiţit, dar nu putea să nu se simtă vinovat că o dezamăgise încă o dată pe Pari. A încercat să sune acasă, pe fix, printre pahare de băutură şi toasturi, dar ea nu răspundea. Avea să stea de vorbă cu ea a doua zi dimineaţa, să-i promită că peste patru luni vor avea suficienţi bani ca să închidă tripoul şi să se mute din Shoosh. Şi de data asta vorbea serios.

Dat fiind că era sărbătoarea lor de dinaintea Ramadanului, Ashgar a băut mai mult ca de obicei. Când a ajuns acasă, împleticindu-se, era atât de beat, că abia mai mergea. S-a băgat sub pătură, încercând să nu facă zgomot, uşurat că Pari doarme adânc. A sărutat-o de noapte bună. Dar era prea beat ca să observe că trupul ei era ţeapăn şi rece. Pari murise din cauza unui infarct, după ce se urcase în pat.

Dimineaţă, în timp ce Ashgar se freca la ochi şi simţea cum mahmureala îi zvâcneşte în cap, s-a întors s-o ia în braţe pe Pari, cum făcea întotdeauna. Atunci şi-a dat seama. Nu s-a dat jos din pat mult timp, plângând lipit de gâtul ei.

Ashgar a organizat o înmormântare grandioasă pentru Pari, cheltuind aproape toţi banii pe care îi economisise; dacă Pari nu mai era, nu mai avea nevoie de atâţia bani.

După moartea ei, viaţa lui s-a schimbat cum nu se mai schimbase până atunci.

Ashgar şi-a făcut o misiune din a îndeplini toate promisiunile pe care i le făcuse lui Pari şi pe care le călcase. Nu atât ca să se simtă mai puţin vinovat, cât ca să se asigure că o să fie împreună în viaţa de apoi. Ashgar nu a mai jucat niciodată jocuri de noroc. Şi-a închis afacerea şi a rupt legăturile cu acea parte a vieţii lui. S-a lăsat de băut. A început chiar să se roage. Mai mult ca oricând, voia să-i demonstreze lui Pari că poate fi un om bun, un om onest; că poate fi aşa cum voise ea întotdeauna. Singurul lui viciu adevărat era doza zilnică de heroină care îi curgea prin vene, încălzindu-i sufletul. Şi asta era frumuseţea lui Pari; chiar şi atunci când Ashgar greşea, el ştia că ea avea să-l înţeleagă.

Opt

Farideh

Strada Fereshteh, nordul Teheranului

Indiferent cât de mult ar fi încercat, nu îi ieşea – să-şi rotească şoldurile în timp ce îşi unduia burta. Farideh arăta de parcă ar fi încercat cu disperare să ţină în echilibru un cerc de hula-hoop. Toate femeile râdeau de propria neîndemânare.

Dansul din buric la clubul de sănătate se dovedise a fi mai popular decât cursurile de yoga Bikram. Sala de dans avea o privelişte magnifică asupra munţilor, dar perdelele groase de dantelă fuseseră trase, pentru a le ascunde vederii pe doamnele care dansau. Proprietarul îşi lua toate precauţiile posibile pentru a respecta legea.

Atunci, în toiul învârtitului din şolduri, au intrat în sala de gimnastică patru poliţiste de la Moravuri îmbrăcate cu *chador*. Au intrat în sala de aşteptare şi i-au spus calm responsabilului de tură să închidă clubul. Apoi au urcat la etaj, la cursul de dans, şi una dintre ele a oprit muzica pop arabă. Nici una dintre ele nu a strigat. Au emis, pur şi simplu, o serie de ordine:

— *Opriţi-vă din dansat; toată lumea se îmbracă; toată lumea iese afară*.

Profesoara, o dansatoare blondă cu bustieră şi pantaloni scurţi mulaţi, era îngrozită.

— Nu înţeleg, cu ce am greşit?

Se ruga de una dintre *chadori*, care băga într-o geantă toate CD-urile ei cu muzică.

— Aceste cursuri de dans sunt obscene, provocatoare, imorale şi contrare islamului, a răspuns femeia *chadori* pe un ton monoton şi sacadat.

Cele mai multe femei îşi înşfăcaseră deja paltonaşele şi baticurile şi fugiseră afară, temându-se să nu fie arestate.

Farideh era furioasă; *astea* îi invadaseră momentul săptămânal de bucurie. Refuza să se lase grăbită.

— Cum îndrăzniţi? Ar trebui să vă fie ruşine! De când a devenit dansul ilegal în

mintea voastră murdară? Chiar dacă ar fi bărbaţi aici, nu cred că ar fi prea interesaţi de noi când pe străzi sunt atâtea tinere pe care *voi* nu le puteţi controla.

— Dar uite, nici un bărbat! *Mard neest!*

O franţuzoaică frumoasă, consultantă de afaceri, încerca să le facă pe *chadori* să fie mai rezonabile, într-o persană şovăitoare. Poliţistele *chadori* nu-i dădeau nici o atenţie străinei. Sesizaseră tonul trufaş al vocii lui Farideh; le irita faptul că Revoluţia Islamică nu reuşise să strunească complexele de superioritate ale acestor babe bogate. Farideh îl sesizase şi ea şi era uimită de comportamentul ei superior faţă de *regimey*. Nu se putea abţine să le privească de sus, furia provocată de ceea ce devenise ţara ei se manifesta ca ură de clasă.

— Tu...

O altă *chadori* arăta acum cu degetul spre Farideh.

— Ai grijă ce spui, altfel te arestez. Din nefericire, babele ca tine încă au libido şi ştim ce se întâmplă când *cele ca voi* nu sunt băgate în seamă. E evident că genul ăsta de dans promovează lesbianismul. E dezgustător cum vă purtaţi toate.

Probabil că Farideh părea şocată, pentru că, atunci când a ieşit afară, celelalte femei s-au strâns în jurul ei.

— Te-am auzit cum strigai la ele! Ce ţi-au spus?

— Se tem că o să ajungem lesbiene.

Câteva femei au râs de absurditatea ideii; Farideh a rămas tăcută. Era furioasă pe ea însăşi pentru că permisese ca ceva atât de neînsemnat s-o supere; nu era ca şi cum nu avea să mai danseze niciodată, însă cursul de dans era unul dintre puţinele lucruri pentru care abia aştepta să plece de acasă.

Lui Farideh îi era groază de contactele ei cu oraşul. În ciuda faptului că trecuseră atâţia ani, era imposibil ca, atunci când mergea cu maşina prin oraş, să nu i se facă dor de Teheranul pe care îl iubise, plin de fuste mini, discoteci şi săli de biliard; baruri cu sucuri de fructe şi baruri cu vodcă, cărucioare trase de măgari şi maşini noi; triumful culorilor şi al muzicii pe străzi; încântarea şi freamătul unei noi epoci; milkshake-uri, ţigări, vin şi cântece. Îşi amintea că unul dintre iubiţii ei se întorsese dintr-o călătorie la Londra şi declarase că englezii sunt atât de *rigizi*... Că Londra este atât de *înapoiată*... Îi spusese că poliţiştii de la vama britanică nu mai văzuseră niciodată pepene şi insistaseră să-l taie, ca nu cumva înăuntru să fie marfă de contrabandă. I-a spus că mâncarea era groaznică, nu găseai de cumpărat nici măcar usturoi! Şi fusese ameninţat cu arestarea pentru ţinută indecentă pentru că într-o zi caniculară îşi scosese bluza. Ce mai râseseră în timp ce făceau haz de Londra...

Avea foarte mulţi prieteni care erau acum fericiţi că trăiesc ca într-o bulă în nordul Teheranului, comportându-se ca şi cum restul oraşului nu ar fi existat. Farideh nu îşi permitea luxul acesta. De când murise soţul ei, Kaveh, Farideh dusese mai departe

lupta lui pentru a recupera o parte din pământul familiei care fusese confiscat după revoluţie. Kaveh provenise dintr-o familie veche şi bogată – foarte bogată –, dar o mare parte a averii era sub formă de proprietăţi imobiliare şi pământ, iar majoritatea fuseseră confiscate de stat.

De aproape 20 de ani, Farideh pierdea nesfârşite zile prin birouri, ministere şi tribunale, obligată să implore, să flateze şi să linguşească diverşi funcţionari şi judecători care îi vorbeau ca şi cum ar fi fost un nimeni. Uneori, prima întrebare pe care i-o puneau era:

— Dar unde e soţul tău?

Nici măcar după ce le spunea că el murise şi că acum ea se ocupa de asta, nu o luau în serios. Vedea cât de diferit erau trataţi bărbaţii. Procesul era chinuitor de lent; maşinăria Republicii Islamice era îngreunată de mită, corupţie, funcţionari cu o educaţie limitată, intrigi interne şi o stupiditate copleşitoare. Durase cinci ani ca să demonstreze că actele de proprietate asupra unei clădiri pe care o deţinuse tatăl ei fuseseră falsificate de un funcţionar civil care o revendicase ca fiind a lui. Iar apoi, după ce cheltuise peste 50.000 de dolari ca mită, durase încă doi ani ca să combată apelurile funcţionarului civil (bogat), unse eficient de mitele şi mai mari date de el judecătorilor. Timp de şase ani încercase să recupereze un teren din nordul oraşului, unde familia lui Kaveh avusese cândva o casă de vacanţă. După revoluţie, aceasta fusese declarată proprietate a statului. Farideh primise cinci verdicte separate de la cinci tribunale diferite, toate în favoarea ei. Însă verdictele continuau să fie contestate, ceea ce însemna alt proces, alt apel, alţi câţiva ani.

Farideh se întreba adesea dacă nu ar fi trebuit să plece după revoluţie. Viaţa ei abia începuse să prindă contur atunci când avusese loc revoluţia. Îşi luase diploma în istoria artei şi fusese acceptată pe un post de curator la o mică galerie. Kaveh fusese avansat pentru prima oară la Ministerul Petrolului, iar la sfârşit de săptămână mergeau împreună la petreceri decadente. Mulţi dintre prietenii lui Farideh fugeau, golindu-şi conturile enorme şi transferând banii în Elveţia; politicienii şi susţinătorii şahului jefuiseră trezoreria şi ministerele până la ultimul shekel, falimentând frenetic ţara într-un vârtej de lăcomie, frică şi violenţă, curăţând totul. Grupuri de aristocraţi şi monarhişti fugiseră cu avioane private, la clasa întâi, spre vilele lor din sudul Franţei şi apartamentele din Paris, Londra şi New York. Şi, bineînţeles, se îngrămădiseră spre cerul albastru al ostentativului Los Angeles, unde marmura pestriţă italiană, candelabrele de cristal şi mobila aurită le alinau amintirile despre ţară. Cu timpul, au monopolizat blocuri întregi din Brentwood şi Westwood, până când Los Angelesul a devenit *Teherangeles*.

Erau şi unii care refuzau să se lase intimidaţi şi să-şi părăsească glorioasa ţară, chiar şi cu riscul de a-şi pierde viaţa. Cei mai mulţi dintre ei au fost executaţi. Cum ar fi

generalul Rahimi, care a fost împuşcat de plutonul de execuţie pe acoperişul unei şcoli, cu câteva minute înainte de miezul nopţii, pe 14 februarie 1979. Generalul era comandantul militar şi şeful poliţiei din Teheran; de asemenea, fusese prieten de familie cu Farideh. Ea urmărise la televizor interogatoriul la care îl supuseseră islamiştii. Îl bătuseră şi îl torturaseră, însă el refuzase să-l denunţe pe şah. Se spunea că ultimele lui cuvinte fuseseră *Javid Shah*, „Trăiască şahul". Dar şahul fugise deja; singura luptă pe care o mai ducea acum era împotriva cancerului care avea să-l ucidă în curând. Pe Farideh încă o durea când se gândea la acele vremuri şi la prietenii pe care îi pierduse.

Ea preferase să rămână. Kaveh încercase s-o convingă să fugă, dar ea nu suporta gândul de a-i lăsa în ţară pe părinţii ei, care erau prea obişnuiţi cu modul lor de viaţă ca s-o ia de la capăt. Acesta era doar unul dintre motive. Ei nu fuseseră la fel de chibzuiţi ca prietenii lor; nu aveau conturi secrete în afara ţării. Nici o casă în străinătate. Nici paşaport străin. Farideh se temea că, dacă pleacă, or să le ia casa. Când noul stat a început să scoată la licitaţie mii dintre casele oamenilor, ea se gândise că luase decizia corectă. Aveau încă destul ca să trăiască bine, mai bine decât orice putea să-i aştepte în străinătate. Apoi a venit războiul. Un nou val de prieteni care plecau, de părinţi care îşi expediau fiii la şcoli cu internat din străinătate, în loc de linia întâi. Cei care au rămas, asemenea lui Farideh, s-au retras la ţară atunci când a început bombardarea Teheranului. În cele mai groaznice zile chefuiseră cel mai aprig, în ciuda pericolelor, bând, dansând şi iubind aşa cum nu o mai făcuseră niciodată. Acele momente dintre orori erau o perioadă de o magie perversă.

Farideh rămăsese, în parte, şi din loialitate şi devotament faţă de ţara ei blestemată, nenorocită şi minunată. Fanatic sau nu, acesta era poporul ei. Era patrioată şi discuţiile despre Cirus cel Mare puteau încă să-i smulgă lacrimi. Ca în cazul atâtor iranieni, nu era vorba doar despre romantismul unui rege măreţ şi binefăcător, ci şi despre faptul că, în timpul domniei lui, Persia stârnea invidia întregii lumi. Farideh avea să sufere alături de compatrioţii ei. Chiar dacă mulţi dintre ei păreau mai mulţumiţi acum, când şahul plecase. Amploarea nemulţumirii îi luase pe toţi prin surprindere. Farideh se simţea vinovată că nu observase asta. Era uşor să spui că ceilalţi sunt o grămadă de *dahati*, ţărani analfabeţi, dar în adâncul sufletului o deranja faptul că exista o prăpastie atât de mare între ea şi atâţia oameni din poporul ei şi simţea că nici nu o să se apropie unii de alţii cât timp mai avea ea de trăit.

În unele zile era sigură că luase decizia corectă. Îşi amintea de prietenii ei care suferiseră mult mai mult, precum domnul Karimi, un inginer chimist eminent care ajunsese taximetrist în Londra, şi soţii Ahmadian – el fusese un membru de rang înalt al guvernului în timpul şahului şi îşi petrecuse ultimii ani din viaţă într-o casă tip cu patru camere din Willesden, cu toată averea furată şi pământul confiscat. Ei erau cei

oneşti. Cei care nu prădaseră ţara, ci plecaseră cu mâinile goale, luând cu ei modul lor de viaţă naiv şi corect, ca să stea la cozi şi să se roage pentru foile de hârtie pe care scria că fuseseră acceptaţi, ca să devină refugiaţi şi imigranţi, exilaţi.

În seara de după descinderea de la sala de gimnastică, Farideh trebuia să meargă la o nuntă, dar nu mai avea nici un chef. În plus, nunţile acestea mari şi ostentative o plictiseau.

Fiul şefului unei multinaţionale care avea contract cu guvernul se căsătorea cu o englezoaică ce era manechin, iar petrecerea avea loc la câteva străzi mai încolo de casa lui Farideh. Tatăl mirelui trăsese sforile necesare şi unsese pe cine trebuia. Fuseseră mituiţi şi poliţiştii. Petrecerea avea să fie spectaculoasă. Angajaseră DJ de top, o trupă şi o echipă de filmare care să înregistreze evenimentul. Se zvonea că nunta avea să coste un milion de dolari. Sute de invitaţi cu haine scumpe au fost verificaţi de agenţii de pază, ordonându-li-se să-şi predea telefoanele mobile înainte de a intra în uriaşa casă luxoasă. Mulţi erau din nordul Teheranului, trântorii răsfăţaţi, amatorii de petreceri şi paraziţii. Mama mirelui era o *chadori* şi o parte a petrecerii avea să-i fie ascunsă cu grijă. Acesta era noul Teheran, în care tradiţia şi clasa sunt amestecate şi surclasate de bani. Unele familii din înalta societate s-au ţinut departe de astfel de evenimente, vrând să se distanţeze de afişarea aceasta de prost gust a averii.

A fost o operaţiune foarte amplă. La ora 9, totul se sfârşise. Petrecerea abia începuse când au descins forţele de securitate. Petrecăreţii îngroziţi s-au împrăştiat ca potârnichile, ascunzându-se care pe unde puteau. *Basiji* pe motociclete dădeau târcoale, căutând victime. Au umplut câteva camioane şi tatăl mirelui a fost dus cu cătuşe la mâini. Fiecare avea o teorie: cineva important îi purta pică; rivalul lui voia să-i sufle contractul şi acesta era modul de a-l obţine; el era doar un pion într-un joc politic.

Când a auzit de descinderea de la nuntă, Farideh nu a mai ieşit deloc din casă 12 zile. Picta, avea grijă de grădină şi invita prieteni la ea. Dar acasă era la fel de singură ca şi pe stradă. Şi era conştientă că trebuia să-şi înfrunte temerile, să iasă din casă şi să-şi vadă de viaţă. Şi-a întrerupt întemniţarea forţată când a acceptat să meargă împreună cu prietena ei Lilly la un curs de artă. Lilly descoperise o tânără artistă remarcabilă, Golnar, care oferea lecţii de desen după model.

Farideh şi celelalte femei beau ceai şi fumau când a sosit Golnar. Era singură, fără model. Evident, ceva nu era în regulă.

— Au descins la lecţia uneia dintre prietenele mele, nu ştiu cum au aflat. Dena era modelul.

Golnar a început să plângă.

— Au arestat pe toată lumea. I-au acuzat că fac porno, iar când nu au găsit nici o înregistrare, au spus că probabil fusese o orgie. Nu am vrut să spun la telefon ce s-a

întâmplat.

Golnar le-a explicat că asta se întâmplase la etajul 13 al unui bloc, o clădire solitară aflată departe de ochi iscoditori, cu o lumină minunată care intra prin ferestrele imense. Nu văzuseră nici un vecin care să-i spioneze cu binoclul. Nu conta că toată lumea, în afară de model, era îmbrăcată. Bineînţeles, desenele agravaseră situaţia. Promovau pornografia – o infracţiune pasibilă de execuţie.

— Unde e Dena acum? a întrebat Lilly.

— E la mama ei, dar încearcă s-o scoată din ţară.

— Cât o să coste?

— Cam 10.000 de dolari americani pe la graniţa cu Turcia. Părinţii ei i-au dat 4.000, tot ce aveau.

— Spune-i că e în regulă, plătesc eu restul, a spus Lilly.

— Te ajut şi eu, Lilly, a intervenit Farideh, îţi dau eu jumătate.

Farideh mai ajutase în trecut câţiva jurnalişti şi activişti, plătindu-le avocaţii. Asta o făcea să se simtă mai puţin inutilă. Existau destule femei cu situaţie bună cărora nu le păsa deloc, atât timp cât ele erau libere şi în siguranţă şi nimic nu le ameninţa minunata viaţă; şi mai erau unele prea speriate ca să se implice.

Farideh încercase totul ca să combată izolarea tot mai accentuată. Yoga o ajutase, exerciţiile de respiraţie o calmaseră şi o făcuseră să se simtă ceva mai bine, fie doar şi pentru câteva minute. Încercase şi centrul de meditaţie Vipassana de lângă Teheran, unde făcuse un legământ al tăcerii. Centrul era plin de dependenţi de droguri care recidivaseră şi nu aveau unde altundeva să meargă. După zece zile, Farideh ieşise de acolo mai înţelegătoare cu ea însăşi şi cu lumea, încântată de noi concepte precum *atenţie*, capacitatea de a îndepărta gândurile rele cu ajutorul voinţei. Dar nu a durat prea mult. Un sejur la un ashram din Goa o lăsase mai pustie ca oricând, deprimată că o ţară precum India progresase atât de mult, în timp ce a ei se întorsese în trecut. Deprimată că plecase în lume ca să caute ceea ce ar fi trebuit să găsească în ţara ei. După ce s-a înscris la cursurile Landmark Forum de dezvoltare personală, altă modă underground din Teheran, acesta s-a închis.

Îndrăznise chiar să încerce creştinismul, mai mult din curiozitate decât din nevoia de a-l găsi pe Dumnezeu. Un prieten convertit recent la creştinism o convinsese să-i ofere o şansă lui Iisus. Mergeau la o slujbă săptămânală noaptea, ocolind cvartalul de trei ori şi uitându-se peste umăr înainte de a intra pe o străduţă. Ca să intre, spuneau o parolă: *omeed*, speranţă. Treceau printr-o grădină mare şi intrau într-o cameră izolată fonic din spatele casei. Muzica era asurzitoare: cântat frenetic, bătut din palme nebuneşte şi urlete pe zăngănitul unui pian dezacordat şi pe răpăit de tamburină. Pe pereţi erau cruci şi adolescenţii săreau peste tot ca nişte canguri. Aproape toţi cei de acolo erau convertiţi şi îşi riscau viaţa pentru că se rugau la acelaşi Dumnezeu, dar

unui nou profet. Farideh fusese devastată: nu putea să spună exact de ce se simţea atât de tristă văzând fericirea şi iubirea netemătoare din jurul ei; nu mai văzuse oameni atât de fericiţi de foarte mult timp. Mai târziu aflase că biserica clandestină fusese înfiinţată de o asociaţie creştină afiliată la o universitate nord-americană, care îşi cheltuia fondurile pentru a face prozeliţi în ţările musulmane. S-a înfuriat, devenind brusc protectoare faţă de credinţa de care se simţea întemniţată.

Şi totuşi, Farideh nu se simţise niciodată atât de departe de religia ei. Credea în Dumnezeu. Îi plăceau enorm dramatismul şi umanitatea sacrificiului şiit, al luptei pentru convingerile tale. Nu îi ura pe toţi mullahii; de fapt, existau unii pe care îi adora, cu vorbele lor înţelepte şi purtarea lor modestă. Continuase să caute îndrumare spirituală la şedinţele de *estekhareh* cu un mullah care locuia în apropiere. Acesta avea inimă bună şi o nimerea de fiecare dată, ceea ce era mai mult decât o coincidenţă. Farideh fusese surprinsă de forţa superstiţiei ei.

În timpul unui prânz cu un lider al comunităţii zoroastriene, un seducător charismatic şi un intelectual cu un umor vulgar care le încânta pe femei oriunde ar fi mers, Farideh i-a mărturisit incursiunea ei evanghelică. El i-a spus că refuză în fiecare lună zeci de tineri care vor să se convertească la zoroastrism. Tinerii îl implorau, spunând că aceasta este adevărata lor credinţă, parte a perioadei de glorie a Iranului de dinainte ca arabii să îi invadeze, să le ardă cărţile şi să-i încredinţeze lui Allah.

— Dar de ce îi refuzi?

Farideh părea aproape îndurerată.

— Pe lângă faptul că nu vreau să moară nimeni din cauza mea, e cam aceeaşi chestie, nu-i aşa? Dar ei au ideea asta romantică despre zoroastrism. Ei cred că asta o să le rezolve toate problemele, dar nu e aşa.

Zoroastristul a fost asasinat într-un apartament din Paris un an mai târziu; fostul amant al soţiei lui îi tăiase gâtul. Unii spuneau că asasinul fusese un agent iranian sub acoperire. Autorităţile îl monitorizau de mulţi ani. Fusese chiar răpit din Londra, în timp ce se ducea să ţină o prelegere la School of Oriental and African Studies. Spusese că agenţii secreţi iranieni de la *ettela'at* îl plimbaseră cu maşina trei ore, ameninţându-l. Ar fi trebuit să-şi dea seama că el nu era genul de om care se lasă intimidat. Se întorsese în Teheran cu aceeaşi vitalitate, şi mai hotărât să ajute comunitatea zoroastriană.

La o lună după arestările de la cursul de desen, Farideh se simţea din nou incapabilă să iasă din casă. Unii dintre prietenii ei o considerau slabă pentru că le permitea *lor* să o învingă, că fusese doar un ghinion că nimerise într-un lanţ ciudat al măsurilor represive care aveau loc din când în când. Lilly a convins-o să meargă la petrecerea unei prietene.

Farideh cocheta cu mai multe grupuri sociale diferite. De regulă, cele câteva familii vechi şi bogate din clasa superioară rămâneau în cercul lor. Ele descindeau din dinastia turkmenă Qadjara, care a domnit în Persia de la sfârşitul secolului al XVIII-lea până în anii ’20 ai secolului XX. A fi Qadjara era un fapt care trebuia făcut cunoscut, deoarece ţinea de statut şi de prestigiu; nu conta că stăpânitorii Qadjara fuseseră nişte opresori afemeiaţi care se agăţau de putere şi distrugeau prosperitatea ţării, în timp ce supuşii lor mureau de foame. Sângele albastru era sânge albastru. Imediat sub ei erau proprietarii de pământ, clasă de care aparţinea şi Farideh. Aceştia se bucuraseră atunci când feudalismul le fusese favorabil, până la redistribuirea pământurilor, în anii ’60 ai secolului XX, dar nici măcar asta nu a părut să le afecteze prosperitatea. Erau familiile de negustori recunoscuţi care făcuseră comerţ dincolo de Caucaz şi pe drumurile mătăsii timp de generaţii, vânzându-le membrilor familiilor regale şi aristocraţilor şi cheltuind banii pe educaţie, până când, în sfârşit, aceştia i-au asimilat. Existau savanţi şi intelectuali, dar aceştia erau rari, Iranul fiind victima uneia dintre cele mai spectaculoase exoduri ale creierelor din lume. Banii nu erau un indicator strict al clasei; existau suficienţi aristocraţi scăpătaţi care s-o dovedească. În generaţia lui Farideh, industriaşii din noul val erau consideraţi primitivi, indiferent cât de mulţi bani câştigau. Erau prea *nouveau*. Artiştii, regizorii de film, actorii, vizitatorii străini şi diplomaţii se mişcau printre aceste cercuri, împreună cu boemi de avangardă şi nonconformişti (educaţi). Locuinţele lor erau concentrate, în mare, în câteva cartiere selecte din nordul Teheranului care tiveau colinele de la poalele munţilor: Niavaran, Farmanieh, Fereshteh; un fel de Chelsea, Knightsbridge şi Mayfair ale Teheranului. Câţiva membri mai progresişti ai generaţiei mai tinere se mutaseră în centru, ca să fie mai aproape de sufletul oraşului, în mijlocul gloatei, acolo unde Teheranul încă avea inimă şi energie.

Farideh locuia în Fereshteh, prima stradă la dreapta de după Promenadă, pe Vali Asr, ultima porţiune nordică a marelui bulevard. Pe strada Fereshteh, vizavi de strada Bosni Herzogovin, se află luxosul Sam Center, plin de magazine precum Chopard şi TAG Heuer.

Locuinţa lui Farideh era o vilă mare, cu curţi interioare şi exterioare, una dintre puţinele case vechi care mai rămăseseră în picioare în acea zonă, strivită din toate părţile de blocuri-turn hidoase. Casa era superbă; Farideh se pricepea la design şi stil, combinând inteligent vechiul cu noul. Erau urne turcoaz gigantice şi boluri de lut antice pe pardoselile de piatră, covoare persane nepreţuite şi faianţă antică. Pe pereţi erau tablouri ale celor mai recenţi artişti promiţători, iar în grădină o piscină înconjurată de nuci şi smochini. Farideh locuia acolo de când se căsătorise, în urmă cu peste 30 de ani. Acolo murise Kaveh, în patul lor, după ce cancerul îi adusese trei ani cruzi de durere. Farideh se căsătorise cu Kaveh din iubire şi pentru bunătatea lui.

Fusese cel mai bun prieten al ei, un tovarăş de viaţă adevărat şi loial.

Petrecerea din seara aceasta avea loc în casa unui producător de teatru din Niavaran, la nord-est de locuinţa ei. Petrecerile şi reuniunile îi ţineau pe toţi în viaţă. Făceau parte din mecanismul lor de apărare; erau ceea ce dădea veridicitate vieţii lor atent meşteşugite şi singura modalitate în care puteau să socializeze, să râdă şi să danseze, ca toţi ceilalţi. Dar comunitatea era mică, deşi casele erau mari.

Au fost serviţi cu antreuri şi vin în grădină, în ultimele raze scânteietoare ale soarelui din ziua aceea, bucurându-se de mirosul de rouă al aerului răcoros şi de senzaţia că un nou anotimp pândeşte după colţ. Câteva privighetori îşi testau ezitant vocile; Farideh simţea mirosul unei ţigări de marijuana care trecea de la unul la celălalt.

În seara asta era un grup eterogen. Erau câteva femei singure de 30 şi ceva de ani; una era arhitectă, alta poetă şi restul lucrau în publicitate. Un pictor internaţional discuta cu un respectat regizor de film. Un doctor de 40 şi ceva de ani era înconjurat de alt grup de femei singure. Deşi gastroenterolog de profesie, refăcea în secret himenuri în afara orelor de program, redând demnitate şi perspective de căsătorie cu un ac şi câţiva centimetri de aţă. Puţinii lui prieteni care îi ştiau secretul îl porecliseră Dr. Cusătură. Le reda virginitatea fiicelor de *bazaari* şi de industriaşi bogaţi, fetelor din familii religioase şi din familii *sonati* bogate sau sărace şi chiar fetelor obişnuite, din clasa muncitoare. Ca să-ţi refaci himenul, trebuia să plăteşti între 200.000 de tumani (aproximativ 60 de dolari americani) şi 7.000.000 (aproximativ 2.300 de dolari), în funcţie de cine era doctorul tău şi unde era plasat în oraş, dar Dr. Cusătură cerea tarife mai mici de la clientele mai sărace, deoarece avea un puternic simţ al dreptăţii; nu era corect ca aceste femei speriate să fie judecate doar pentru că se născuseră în clasa socială nepotrivită. Clasa lui socială avea alte reguli. Regulile occidentale. Doctorul ştia că există suficienţi copii de bani gata care voiau virgine, dar aceştia nu făceau parte niciodată din adevăratele clase superioare. El şi prietenii lui voiau opusul: femei cu experienţă care să nu se întindă doar pe spate şi să cedeze în speranţa de a se trezi cu o verighetă pe deget. Dr. Cusătură le făcea pe femei să se simtă bine spunându-le poveşti despre trusele de virginitate pe care le văzuse în bazar, care constau într-o capsulă cu lichid roşu care trebuia introdusă în vagin şi care se spărgea la presiune. Dr. Cusătură minţea; nu le văzuse în bazar, ci auzise de ele de la una dintre clientele lui care decisese că sângele fals era de un roşu-aprins neconvingător.

La cină, discuţia trecea de la scandal la artă, politică şi muncă; ritmul familiar al subiectelor se depăna cu regularitatea unui metronom. Un om de afaceri european îşi părăsise soţia şi cei patru copii pentru o femeie pe care o cunoşteau toţi, o femeie de 40 şi ceva de ani din clasa superioară, disperată şi nemulţumită, cu o serie de relaţii în urmă. Frecventele injecţii cu Botox nu reuşiseră să-i compenseze privirea trufaşă,

gura strâmbată permanent a dezgust pe care o moştenise de la mama ei şi o exersase încă din adolescenţă, în speranţa că, dacă faţa ei sugera că totul din jur este mai prejos de ea, asta avea să-i îmbunătăţească statutul. Le preda franceză copiilor de bani gata şi ai diplomaţilor şi chiar şi persana o vorbea cu un uşor accent *parisien* afectat. Se culcase cu o serie de bărbaţi căsătoriţi, vizându-i pe cei cu paşapoarte străine, căci asta se traducea prin distincţie. În cele din urmă dăduse lovitura.

Existau câteva feţe noi, exilaţi part-time care veneau din Milano şi New York ca să cumpere artă, să socializeze, să-şi vorbească limba maternă şi să se desfete cu mâncare bună. În ultimii ani fuseseră un torent de repatrieri, mai ales copii ai celor din diaspora care se întorceau cu accentele lor străine agreabile şi greşelile de limbă pentru care toată lumea îi îndrăgea. Veneau să se regăsească; să-şi găsească soţi şi soţii, să petreacă, să fie peştii cei mari dintr-un iaz foarte mic, ceea ce şi erau, căci toată lumea era disperată să intre în contact cu Occidentul, cu toată urbanitatea lui exotică, şic şi rafinată. Odată ce luau contact cu eşaloanele superioare ale societăţii, un nivel social pe care în ţările-gazdă nu îl aveau, mulţi dintre aceşti exilaţi aflaţi în vizită nu mai voiau să se întoarcă în Occident. Se izolau pur şi simplu de Republica Islamică reală. Aşa cum făcuseră şi Farideh şi prietenele ei.

— Care sunt ultimele veşti de la New York?

— Plictiseală! În momentul ăsta, New Yorkul înseamnă doar arte vizuale. Foarte plictisitor. Mă interesează atât de *puţin*! Pur şi simplu n-are haz.

Cea care răspunsese era o femeie frapantă care se îndeletnicea cu decoraţiunile interioare, ca majoritatea acestor femei, cheltuind banii prietenilor lor pe mobile exorbitante şi tablouri supraestimate. Apoi amatoarea de decoraţiuni interioare a continuat:

— Totul ajunge să fie la fel. Eu dau vina pe burghezi! De fapt, îi *detest* pe burghezi. Prefer *oricând* un englez de clasă muncitoare oricărui tip de clasă mijlocie.

— Dar un iranian de clasă muncitoare?

Farideh nu putuse să se abţină.

— Nu tipul romantic de gangster inimos, ci un teheranez adevărat din sud, cu soţie *chadori* şi tablou cu Conducătorul Suprem în casă?

Oare invidia, se întreba ea, era cea care o provoca să le persifleze, invidia faţă de cele cărora le plăcea să-şi afişeze palmaresul internaţional? Sau doar furia faţă de snobismul nonşalant şi faţă de faptul că săracii erau obiectificaţi, consideraţi nişte simple lucruri interesante?

— Absolut – dă-mi unul ca ăsta, mai bine decât interminabila clasă mijlocie!

Toată lumea a râs – în afară de Farideh.

— Poate faptul că *ei* ne consideră pe *noi* nişte târfe imorale are ceva incitant.

Toţi cei din cameră au râs, fără să remarce sarcasmul lui Farideh. Ea s-a forţat să

zâmbească la timp ca să nu fie descoperită. În ultimul timp îşi făcuse obiceiul de a sabota distracţia la aceste reuniuni. Nu înţelegea de ce era atât de protectoare faţă de o clasă pe care nu o înţelegea, pe care era capabilă s-o deteste, o întreagă pătură socială a societăţii pe care ea o putea dispreţui, considerând-o pierdută din cauza înapoierii ei.

Farideh a plecat devreme. A rămas blocată în traficul de joi seara de pe Vali Asr, un şir nesfârşit de maşini înghesuite laolaltă, care avansau ca melcul; torsul motoarelor, claxoanele, bubuitul muzicii. În faţa unui magazin de *aash* şi *haleem*, în care bucătarii în halate albe scoteau polonice de supă groasă de fasole şi tăieţei şi terci de grâu, se făcuse coadă. O femeie cu *chador* şi cizme cu vârfuri ascuţite şi cu tocuri înalte îşi mânca *aash*-ul pe un scaun albastru de plastic de pe trotuar. Deasupra tuturor, între stâlpii de iluminat, atârnau şiraguri de beculeţe decorative, iar sicomorii erau luminaţi de lămpi roşii, albastre şi verzi în formă de floare, montate în trotuar.

Acasă, Farideh şi-a turnat un whisky. Fiul ei Alidad ciugulea ceva prin bucătărie. Îşi petrecuse după-amiaza jucând polo şi acum se pregătea de petrecere.

— Ai auzit de Delara, mamă?

Delara era tânăra nepoată a uneia dintre prietenele ei. Luni întregi, toată lumea nu vorbise decât despre ea. Delara susţinea că fusese violată de trei odrasle de bani gata care îi puseseră ceva în băutură; Farideh o crezuse, dar mulţi considerau că pur şi simplu regreta o ieşire nocturnă dezlănţuită. Delara avea o anumită reputaţie. Îi plăcea să danseze pe mese în sutien, bând vodcă cu suc de cireşe; îi plăceau aventurile de o noapte, să tragă pe nas liniuţe de cocaină şi să arunce pastile în gura oricui.

— S-a sinucis.

Farideh s-a prins cu mâinile de gât. Alidad a alergat la ea, a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o pe frunte.

— În seara asta s-a sinucis. S-a aruncat pe fereastră din apartamentul ei. Şi ştii ce? Nemernicii ăia or să fie eliberaţi.

După ce Delara se dusese la spital şi apoi la secţia de poliţie, toţi cei trei băieţi fuseseră arestaţi. Dar unul dintre ei fugise deja în Dubai. Ceilalţi doi fuseseră trimişi la Evin. Taţii lor erau bogaţi şi aveau legături strânse cu regimul. Nimeni nu credea nici o clipă că o să fie găsiţi vinovaţi.

Alidad s-a oferit să rămână acasă şi să aibă grijă de Farideh, dar ea a insistat să se ducă la petrecere. A început să plângă imediat ce el a închis uşa în urma lui.

Alidad ieşise în stradă şi sărbătorise alegerea lui Rouhani în funcţia de preşedinte; îi spusese lui Farideh că totul avea să se schimbe, că totul avea să fie altfel; dar că era nevoie de timp. Ea mai auzise acest discurs – din punctul ei de vedere, schimbarea nu avea să vină suficient de repede ca să-i influenţeze viaţa în Teheran.

Farideh a fugit în camera ei şi a început să-şi facă bagajele. Nu era prea târziu ca să se bucure de normalitate, să-şi trăiască restul vieţii undeva unde să se simtă liberă şi

în siguranţă. Avea să plece la Londra. După revoluţie, buna ei prietenă Marjaneh încercase s-o convingă s-o ia de la capăt acolo. Acum avea şansa asta. Nu că ar fi putut să călătorească – avea nevoie de o viză mai întâi –, dar o valiză făcută, care să aştepte pregătită, ar mai fi alinat-o.

Copiii de bani gata erau prezenţi în masă pe strada Fereshteh; şiruri de maşini rapide sclipitoare care costau mai mult decât dublu din cauza taxei pe import – maşini BMW, Mercedes-Benz, Porsche, Ferrari, Lexus şi un Maserati – şerpuiau pe lângă trotuar, prin faţa cafenelelor şi restaurantelor, încât strada semăna cu o reprezentanţă auto de lux. Şi Alidad se plimba pe aici cu maşina când era mai mic. O dată, în apropiere de locul acesta, un *basiji* îi percheziţionase maşina şi găsise în portbagaj o ladă de bere Efes. Înainte ca Alidad să apuce să bâlbâie „Pot să vă explic...", acesta închisese portbagajul cu un pocnet puternic. „Hai, dispari. Şi pe viitor nu mai umbla cu porcării de-astea în maşină", doar atât îi spusese.

Alidad încetinea în dreptul grupurilor de fete superbe. Un Ferrari negru, condus de un băiat care nu putea avea mai mult de 20 de ani, a trecut în viteză, făcând zigzaguri periculoase printre maşini. Pe marginea drumului stătea un derviş cu o mantie verde-aprins pe umeri şi păr lung şi alb revărsându-se dintr-un turban de culoarea safirului. Cu mâna dreaptă legăna o cădelniţă de metal, din care se înălţau fuioare albe de fum de *esfand*, seminţele unei plante sălbatice: descântece de alungare a deochiului şi de îndepărtare a suferinţei. Mâna stângă a dervişului era întinsă rugător. Pe Fereshteh până şi cerşetorii erau sofisticaţi.

La momentul când a ajuns acasă la Ana, se făcuse ora 1 noaptea; petrecerea era în toi, din boxe urla Hot Chip şi toată lumea dansa. Ana era necăsătorită şi avea aproape 30 de ani. Locuia singură într-un apartament mic, ticsit cu mobilă retro şic, dar ponosită. Era printre puţinii iranieni care îşi păstraseră nasul imperfect cu care se născuseră, un nas arătos, puternic şi acvilin care devenise fala ei, un semn mândru al forţei şi individualităţii ei. În Occident nasul ei nu ar fi fost considerat mare, dar în Iran Ana suportase o viaţă întreagă rude şi prieteni de familie, ba chiar şi necunoscuţi amabili îngrijoraţi, care încercau s-o convingă să dea nasului ei o formă mai dezirabilă, mai favorabilă căsătoriei – mai exact, un nas îngust şi preadolescent, cât un bumb. Ea refuzase. Ana nu era genul care să se conformeze. Faptul că crescuse în Republica Islamică nu îi zădărnicise visul de a deveni dansatoare. Se pregătise într-un studio din oraş, unde mişcările pe care Republica Islamică le considera prea sexuale trebuiau eliminate. Nu puteau nici măcar să numească *dans* ceea ce făceau, ci *gestică*. Trupa ei ajunsese să facă turnee prin Europa şi să lucreze cu coregrafi celebri din Madrid, Berlin şi Paris. Acum făcea design de bijuterii.

În seara aceasta Ana era îmbrăcată ca un supermodel din anii '40, cu o coafură cu

buclă pe frunte şi buzele cu un contur mai mic decât cel natural şi date cu un ruj de un roşu ţipător. Lângă ea, o fată cu pantofi perforaţi, pantaloni în carouri pastel şi papion fuma o ţigară de marijuana cu o rockeriţă cu tâmplele rase şi salopetă neagră. Asta era gaşca la modă, genul de fete care purtau *manteaus* largi, cu aspect retro. Erau înconjurate de un cârd de adoratori gay. Ana dădea această petrecere în cinstea faptului că prietenul ei Jamshid îşi anunţase părinţii că e homosexual. În timpul protestelor din 2009, Jamshid fusese arestat pe stradă. Fusese dus la Evin, unde a fost ţinut trei săptămâni şi interogat în fiecare zi, legat la ochi. Anchetatorii îl obligaseră să le dea parolele de e-mail şi Facebook; la momentul acela Jamshid fusese îngrozit, crezuse că viaţa lui luase sfârşit. Inbox-urile lui erau pline de mesaje de la foşti prieteni şi fotografii explicite cu el pe care le trimisese amanţilor. Dar anchetatorii nu au spus nimic despre asta. În sfârşit, în ultima zi, unul dintre ei i-a şoptit la ureche:

— Ştim totul despre tine şi ştim şi cum îţi place să faci sex. Dar ne doare-n cot de asta. E problema ta. Vrem doar să ştim că nu ai acţionat împotriva regimului.

În dormitor, un grup de băieţi bârfeau şi beau dintr-o sticlă de Mr Chavez Blended Special Whisky – Extra Special, o băutură iraniană. Noul prieten de 18 ani al lui Jamshid tocmai fusese scutit de serviciul militar deoarece susţinuse că e transsexual, situaţie pe care regimul o considera boală.

— Înţelegi, ar fi putut să le spună pur şi simplu că e gay, ei cred că şi noi suntem bolnavi mental. Ce ar putea să facă? Nu e ilegal să *fii* gay, ci doar să faci sex cu alţi gay.

— Atunci e bine, înseamnă că jumătate de oraş ar fi arestat.

— Tot sudul Teheranului, asta e sigur.

— O, Doamne, trebuie să încerc şi eu un bărbat din sudul Teheranului, îmi plac la nebunie vânzătorii ăia de fructe solizi şi grosolani.

— Trebuie să te duci în sud, serios. Dacă clasa de mijloc e homosexuală, toţi băieţii din clasa muncitoare sunt G-A-Y. Gay, gay, gay.

— Fiţi atenţi, la fel e în toate ţările musulmane, cad toţi ca muştele. Avem atâta succes pentru că amărâţii ăia n-au nici o şansă să se apropie de o păsărică!

De cele mai multe ori, băieţii îşi găseau parteneri pe internet. Internetul e sufletul scenei gay din Teheran, mai ales un site de socializare gay numit Manjam. Toţi îşi asumă riscuri – de la sexul pe webcam la agăţatul băieţilor în Park-e Daneshjoo, plimbările cu maşina prin sudul Teheranului şi sexul în maşini, pe străduţe şi în băile publice. Legea despre sodomia homosexuală, care tocmai fusese amendată, reflecta atitudinea bizară a statului faţă de homosexualitate: dacă sexul e consensual şi bărbatul care joacă rolul activ nu e căsătorit şi e musulman, va primi 100 de lovituri de bici, în timp ce bărbatul care joacă rolul pasiv va fi ucis (dacă nu cumva e un necredincios care face sex cu un musulman, caz în care sunt ucişi amândoi). E mai bine să i-o tragi cuiva decât să ţi-o tragă cineva.

În bucătărie, un tip cu bascheţi recita pe ritmuri de rap poezii de Rumi pentru un grup de femei cărora le plăcea să spună în glumă că sunt membre ale grupului militant clandestin Lezbollah. Printre ele era şi una dintre cele mai faimoase lesbiene din Teheran, o femeie solidă şi masculină care avea un succes uimitor în seducerea femeilor heterosexuale căsătorite. Se căsătorise şi ea de puţin timp în San Francisco, cu o frumuseţe blondă care îşi părăsise pentru ea soţul – unul dintre cei mai doriţi bărbaţi din Teheran. Alte două femei se sărutau în hol, în mod evident, tot membre ale Lezbollah. Pedeapsa pentru lesbianism, *mosahegheh*, e de 100 de lovituri de bici, dar, dacă actele lesbiene se repetă de patru ori, se poate aplica pedeapsa cu moartea – chiar dacă nici una dintre aceste femei sau dintre prietenele lor nu a fost prinsă niciodată.

Alidad trecea de la un grup la altul, dând pe gât shot-uri de tequila şi îmbătându-se. Crescuse împreună cu grupul lui donquijotesc şi eclectic de prieteni; făceau parte din clasa superioară, însă erau de treabă, nemoralizatori şi toleranţi. Chiar şi cei care şi-ar fi permis să trăiască în străinătate preferaseră să rămână. Dar cu toţii ştiau că dansul şi petrecerile erau esenţiale pentru bunăstarea lor, aşa că făceau astfel încât acestea să nu le lipsească.

Un diplomat european care îi era prieten a ajutat-o pe Farideh să primească viză. După o lună era în avion, spre Londra. Planul era să stea trei luni cu Marjaneh, căutând un mic apartament pe care să-l cumpere. Apoi avea să-şi împartă timpul între Teheran şi Londra, atât cât i se permitea legal să stea.

Alidad nu putea să înţeleagă de ce Farideh credea că va fi mai fericită în Occident. El îşi vizitase prietenii din Londra, LA, New York, Paris, Roma – toate locurile obişnuite – şi întotdeauna abia aşteptase să se întoarcă acasă. Îi plăcea să încerce lucruri noi, să petreacă şi să se combine cu fete străine exotice, dar viaţa lui era în Teheran. Îl accepta aşa cum era, cu bune şi cu rele.

Prima săptămână petrecută la Londra de Farideh a fost divină; Marjaneh a dus-o la galerii, muzee şi restaurante, arătându-i tot ce ratase. Farideh se simţea chinuită de vinovăţie pentru că îi făcuse pe soţul şi pe copilul ei să suporte Teheranul, când ar fi putut să se bucure de *asta*: libertate adevărată şi toate beneficiile ei. Dar, pe măsură ce treceau săptămânile, a început să se simtă ciudat de ruptă de această nouă societate din jurul ei. Aici viaţa era mai disparată şi mai impersonală. Reuniunile şi petrecerile erau reci şi lipsite de intensitate. Şi legăturile dintre Marjaneh şi prietenii ei erau mai slabe; oamenii aveau familii şi slujbe care le ocupau timpul. Toată lumea era atentă şi la ultimul bănuţ. Taxiurile erau exorbitante. Oamenii erau agresivi; strigau şi se înjurau unii pe alţii pe stradă, chiar şi în zona elegantă în care locuia Marjaneh, ceva ce în nordul Teheranului se întâmpla foarte rar. Când Farideh a început să-şi caute o

locuinţă, şi-a dat seama cât de puţin ar fi obţinut în schimbul rialilor şi tumanilor ei. Nici dacă ar fi vândut totul şi şi-ar fi folosit toate economiile, nu ar fi putut să-şi cumpere decât un apartament minuscul şi ponosit cu două camere în cartierul lui Marjaneh. Altfel, ar fi trebuit să locuiască în iadul suburban, cu şiruri de case identice cu boilere primitive şi petice minuscule şi deplorabile de iarbă pe post de grădină. Şi vremea nu se schimba niciodată; o zi rece, cenuşie, umedă şi ploioasă se multiplica la nesfârşit.

După doar două luni, Farideh şi-a dat seama cu surprindere că nu voia altceva decât să se întoarcă acasă. În Teheran.

— Săptămâna trecută a fost ultima ploaie pe anul ăsta. A fost minunat. A curăţat poluarea. Aţi fost plecată mult timp?

— Câteva luni. Ce am ratat?

— Aceleaşi căcaturi – scuzaţi-mi limbajul, doamnă.

Farideh a râs.

— Pun pariu că aţi fi vrut să rămâneţi, nu?

— De fapt, mi-a fost dor de locul ăsta. E ciudat.

— Ştiu, uneori mă gândesc că aş vrea să-mi duc familia undeva departe de toate astea, dar nu ştiu dacă aş fi în stare să trăiesc altundeva.

Taximetristul a privit-o pe Farideh în oglinda retrovizoare.

— Cel puţin trecem prin asta împreună.

— Da, tu şi cu mine. Cine-ar fi crezut?

Acum a fost rândul lui să râdă.

Taxiul a intrat pe Vali Asr. Doi bărbaţi eviscerau o oaie în faţa reprezentanţei auto Mercedes-Benz. Farideh a coborât geamul şi a scos capul afară. Nu crezuse niciodată că o să se simtă atât de uşurată că se întoarce; protejată de munţii Teheranului, de cerul ei uimitor de albastru şi încălzită de soarele ei, înconjurată de copacii ei, mângâiată de vântul ei, de exploziile de roşcat, cafeniu şi ocru apărute acum în frunziş. Au trecut pe lângă tarabele cu fructe pline de nuanţele de galben şi portocaliu ale lămâilor, gutuilor şi curmalelor japoneze, pe lângă harababură, haos şi larmă, mirosul de miel fumegând pe cărbunii încinşi care i se lipea de obraji, pe lângă duzi şi iasomie, straturile de praf, bolborositul camionetelor, bărbatul care vindea căţei pe marginea drumului, roiurile de motociclete făcând zigzaguri printre fete frumoase în haine sfidătoare, standurile cu sucuri, magazinele de obiecte din aur, străvechiul bazar şi culoarele ca nişte tunele, faianţa albastră ciobită de pe vilele magnifice şi părăginite şi grădinile ascunse.

Farideh a închis ochii ca să savureze momentul.

Epilog

Vali Asr

Prima ninsoare a iernii cade peste oamenii care stau la coadă în faţa brutăriei din nordul străzii Vali Asr – preţul câtorva pâini e acum acelaşi cu al unei doze de metamfetamină. Drumul e pătat de roşul rubiniu al rodiilor şi sfeclelor de sezon. Doi adolescenţi cu bucle pe frunte şi blugi rupţi ţâşnesc printre maşini, vânzând gumă şi CD-uri cu rap. Pe trotuar, o femeie îmbrăcată elegant, cu ochelari, vinde baticuri de caşmir; lângă ea, un bătrân stă cu picioarele încrucişate, cu un cântar crăpat în faţa lui. O fetiţă de 8 ani care vinde pachete de şerveţele aşezată pe o bucată de carton stă sprijinită de un transformator metalic şi scrie cu grijă într-un caiet; ia o pauză ca să-şi facă temele.

Lângă gara Rah Ahan, acolo unde Vali Asr îşi începe ascensiunea spre munţii din nord, mii de oameni îmbrăcaţi în negru, veniţi la o înmormântare, stau în frig, în faţa unei moschei. Mulţimea creşte întruna; o parte din Vali Asr a fost închisă traficului. O ambulanţă scuipă nori groşi de fum negru, aşteptând lângă oamenii veniţi la înmormântare. Moscheea a deschis şi *husseinieh*-ul, ca să facă faţă numărului mare de oameni. Pe o masă sunt aşezate tăvi cu curmale, halva şi orez condimentat cu pulpe de miel. După recitările din Coran şi necrolog, mulţimea face loc trupului acoperit cu un cearşaf, care e scos afară pe o targă şi băgat în ambulanţă, ce se va îndrepta spre cimitirul Beheshteh Zahra, unde va fi spălat, învelit în linţoliul alb, *kafan*, şi îngropat.

— Iată sfârşitul acestui oraş aşa cum îl ştim. Nu va supravieţui fără ea, spune un bătrân cu mănuşi fără degete în timp ce portierele dubiţei sunt trântite.

Bătrânul, care vinde ciorapi de poliester la intersecţia străzii Vali Asr cu Rah Ahan, a luat o pauză ca să-i aducă un omagiu soţiei lui Ashgar Viteazul, cel mai dur şi mai cavaler *jahel* care a hălăduit vreodată pe străzile Teheranului.

Două bătrâne cu *chador* ies din mulţime; una dintre ele a fost cândva dansatoare, colegă cu Pari. Şchiopătează din cauza unui şold bolnav. Femeile dau de ciotul unui sicomor.

— Au dat la ştiri. Au spus că sunt bolnavi şi că trebuie să-i taie, zice însoţitoarea ei.

Bătrâna dansatoare scutură din cap.

Guvernul nu a reacţionat imediat la tăierea controversată a sicomorilor de pe Vali Asr. Acum spune că sicomorii sunt bolnavi, că sunt un pericol pentru pietoni. Femeile care se uită la ciotul acela nu cred asta. Au auzit că sicomorii stânjenesc camerele poliţiei şi împiedică planurile de construcţie.

Dar e adevărat. Sicomorii sunt bolnavi. Mor încet – mai ales de sete. Planul de a turna beton în *joob*-uri a mers prost; a împiedicat apa care curgea prin ele să se infiltreze spre rădăcinile copacilor. Unii spun că poluarea agravează lucrurile, că, asemenea locuitorilor Teheranului, copacii dinspre sud se sufocă. Dar toată lumea e de acord cu un lucru: copacii au fost tăiaţi în miez de noapte pentru că autorităţile ştiau că vor apărea proteste.

Femeile merg mai departe pe Vali Asr. Şuvoiul de apă care curge prin *joob*-uri acoperă zgomotul motoarelor şi claxoanelor. Femeile merg pe sub copacii muribunzi, acum cenuşii, schelete scânteietoare înveşmântate într-un strat subţire de gheaţă, desfrunziţi de mâna rece a iernii. Curând vor fi împovăraţi de zăpadă, apa din *joob*-uri va fi tare ca cristalul, apoi se va topi odată cu prima adiere caldă care va insufla viaţă lăstarilor verzi şi rădăcinilor, încurajându-le să înmugurească iar. Clădiri vor fi construite şi demolate, oameni vor manifesta şi vor sărbători, maşini se vor tampona, cetăţeni vor fi executaţi, iubiţi vor fi părăsiţi, poliţia va fi coruptă, disidenţi politici vor fi întemniţaţi şi eliberaţi, preşedinţi vor veni şi vor pleca; dar Vali Asr va rămâne, o constantă neschimbată de războaie, dictatori şi revoluţii. Cu sau fără sicomori.

Nota autoarei

Eu, mama mea şi fratele meu am aterizat pe aeroportul Mehrabad din Teheran în Vinerea Neagră din 1978, ca să ne luăm viaţa de la capăt alături de tatăl meu. Fusese anunţată legea marţială şi armata deschisese focul împotriva celor care protestau împotriva şahului, omorând şi rănind zeci de demonstranţi. A fost prima oară când autorităţile reacţionau la un protest cu atâta forţă. A fost începutul revoluţiei, începutul sfârşitului Iranului aşa cum îl ştiam noi. A fost o zi nefastă pentru întoarcerea mea în ţara natală.

Am amintiri vii ale acelui moment; dansurile şi petrecerile din stradă, când şahul în sfârşit a plecat; atmosfera triumfătoare care umplea oraşul; bărbaţi şi chiar şi copii cu arme furate din arsenalul naţional, acum împodobite cu flori puse în ţevi. Dar străzile păreau sigure şi majoritatea oamenilor din Teheran s-au unit ca niciodată până atunci. A fost un moment al speranţei.

Eu eram doar un copil, dar curând am simţit cum atmosfera se schimbă: străzile au devenit tăcute, adulţii au început să vorbească în şoaptă. Stăteam pe balconul nostru şi ne uitam la cerul nopţii străbătut de trasoare roşii. Îmi amintesc serile în care stăteam în tăcere, pe întuneric, în apartamentul nostru, în timp ce grupuri înarmate bântuiau prin faţa uşii, trăgând focuri de armă.

Nouă luni mai târziu ne întorceam cu avionul la Londra. Tatăl meu a mai rămas patru luni, aşteptând să i se accepte demisia din marina militară. Nu voia să fugă din ţara lui şi să rupă legăturile cu patria pe care o iubea.

Părinţii mei se cunoscuseră cu zece ani în urmă, la o petrecere de la Earls Court. Pe atunci el făcea instrucţie în cadrul marinei militare britanice. În clipa în care a văzut-o, s-a îndrăgostit de ea. Ca şi mine, mama se născuse în Teheran, dar crescuse la Londra. Tatăl ei s-a mutat cu familia acolo în 1960, într-un exil autoimpus. Bunicul meu era militar, iar în timpul mandatului de prim-ministru al lui Mossadegh a fost şef al postului de radio al armatei. Primise ordin de la Ministerul de Război să difuzeze

propagandă despre şahul Mohammad Reza, exilat în Italia. Bunicul meu a refuzat; credea că armata există ca să servească poporul şi că ea nu ar trebui să se amestece în politică. Şahul Mohammad Reza s-a întors curând, când Mossadegh a fost răsturnat de la putere printr-o lovitură de stat sprijinită de CIA şi de britanici. Şahul a aflat despre sfidarea bunicului meu, care a fost trecut cu vederea de mai multe ori când ar fi trebuit să fie avansat în grad. Era un om inteligent, cu cunoştinţe enciclopedice, cunoscut pentru onestitatea lui, care a urcat în ierarhie pe merit, şi nu prin mită, relaţii şi loialitatea faţă de regim, cum se întâmpla atât de des. Când în sfârşit l-au făcut general era prea târziu pentru el. Se săturase de sicofanţi şi de corupţie – se spunea că pe fostul rege, şahul Reza, nimeni nu îndrăznea să-l mintă şi că fiului şi succesorului său, şahul Mohammad Reza, nimeni nu îndrăznea să-i spună adevărul. De asemenea, bunicul îşi dorea foarte mult să le ofere copiilor lui o educaţie britanică. A plecat din Iran şi a jurat să nu se mai întoarcă niciodată.

Vărul bunicului meu, Hassan Ali Mansour, a încercat de multe ori să-l convingă să se întoarcă, dar el era neînduplecat. Mansour a fost numit prim-ministru în 1964 şi a implementat, în timpul Revoluţiei Albe, controversata şi mult detestata lege „a capitulării". Legea le oferea cetăţenilor americani acuzaţi de crime imunitate în Iran. Mansour i-a spus bunicului meu că şi el fusese obligat să capituleze în faţa solicitărilor americanilor; acceptase condiţiile americanilor în schimbul a 200 de milioane de dolari, bani de care ţara avea nevoie disperată. Dar, în opinia celor mai mulţi iranieni, el îşi vânduse ţara şi interesele poporului său unor puteri imperialiste intervenţioniste. Legea capitulării s-a dovedit a fi un moment esenţial în istoria modernă a ţării. Ea a fost condamnată de un cleric obscur, ayatollahul Khomeini, care l-a acuzat şi pe şah, şi Statele Unite. Khomeini a fost trimis imediat în exil, unde a folosit Legea capitulării ca strigăt de luptă împotriva şahului. Şi aşa a pornit revoluţia. La doar două luni după exilarea lui Khomeini, Mansour a fost asasinat. Ucigaşul lui era un adolescent de 17 ani care lucrase împreună cu doi complici, membri ai grupului fundamentalist Fadayeen-e Islam. Toţi au fost executaţi.

După 26 de ani de la plecarea din Teheran, m-am întors să locuiesc acolo. Deşi ştiam puţine despre istoria familiei mele, simţeam o nevoie copleşitoare de a mă reconecta cu rădăcinile mele. De asemenea, părea locul perfect în care să îmi lansez cariera de jurnalistă.

În vara anului 2004, pe când eram corespondenta din Teheran a cotidianului *The Times*, mi-a venit prima oară ideea acestei cărţi. Legitimaţia mea de presă fusese anulată de Ershad, Ministerul Culturii şi al Orientării Islamice. Acest lucru li se mai întâmplă uneori jurnaliştilor care trăiesc în Teheran. Nu ţi se spune niciodată cu ce i-ai supărat, dar de data asta un funcţionar deosebit de prietenos mi-a spus direct.

— Domnişoară Navai, aţi relatat despre un caz cunoscut privind drepturile omului

şi aţi scris despre oameni care râd de mullahi. Ştiţi că lor nu le place să se atragă atenţia asupra drepturilor omului. În ce priveşte glumele despre mullahi...

În momentul acela funcţionarul a început să râdă. Mi-a spus să am răbdare şi să mai aştept vreo câteva luni, cât *ei* „îmi dădeau o lecţie". Cel puţin eram scutită temporar de interogatoriile secrete periodice cu ofiţeri ai serviciilor de informaţii de care ajunsese să-mi fie groază şi în care Ministerul susţinea că oamenii lui nu sunt implicaţi.

Am ştiut imediat ce o să fac. Scrisesem un articol amplu despre o şcoală condusă de o organizaţie de caritate pentru copiii străzii din Shoosh, în sudul Teheranului. Fusesem atât de mişcată de poveştile copiilor, încât voiam să-i ajut cumva.

Mi s-a cerut să predau engleza la o şcoală de pe străduţele dosnice din apropierea străzii Nasser Khosrow, în inima zonei centrale a Teheranului. Acolo învăţau afgani, ţigani şi copiii nelegitimi ai prostituatelor, toţi fără acte; nici unul dintre ei nu avea dreptul la educaţie. Îmi plăcea foarte mult de grupul meu de afgani, cei mai sârguincioşi copii pe care îi văzusem vreodată. Pe lângă şcoală şi teme, aceştia munceau ca să câştige bani; lucrau pe şantiere, în fabrici şi în magazine. Una dintre orele lor preferate a fost când l-am dus pe prietenul meu Angus la şcoală; le cerusem să pregătească o listă de întrebări pe care să le pună *Ingilisi*-ului. În mod previzibil, toate erau despre viaţa lui sentimentală. Angus a răspuns cu plăcere. A fost un mare succes.

Cam în aceeaşi perioadă, am cunoscut o prostituată la o clinică de dezintoxicare din apropierea străzii Shoosh. Faţa ei cândva frumoasă purta urmele drogurilor şi bolilor, dar ochii ei de un verde intens încă reuşeau să atragă clienţii. Am început să ne întâlnim o dată pe săptămână, la un ceai. Cum eu eram o străină, deşi locuiam în Teheran, putea să discute liber cu mine, fără să se simtă judecată; conversaţiile noastre nu erau niciodată reţinute sau cenzurate. M-a dus la locul unde făcea trotuarul, printre peşti şi traficanţi de droguri, proxenete şi prostituate, pe străduţele părăginite şi prin parcurile pline de ace în care îşi petrecea timpul. Uneori era drogată şi nu prea vorbea; era dependentă de heroină şi tocmai aflase că era infectată cu HIV.

Eu trăiam în două lumi foarte diferite. Mă întorceam acasă, în nordul Teheranului, şi le povesteam prietenilor – născuţi şi crescuţi în Teheran – despre viaţa din sudul oraşului, aflat la doar câţiva kilometri distanţă. Mă ascultau uimiţi, de parcă aş fi vorbit despre altă ţară. Şi totuşi, pe toţi ne lega un unic bulevard lung – Vali Asr.

Cu cât petreceam mai mult timp cu oameni precum personajele acestei cărţi, cu atât îmi dădeam seama că nu doar această stradă ne leagă. Ne confruntam cu aceleaşi frustrări şi limitări ale vieţii din Republica Islamică: indiferent de clasă, de avere sau de profesie, ni se cerea tuturor să ascundem unele aspecte ale sinelui nostru adevărat.

După ce a fost ales, în 2005, Ahmadinejad a numit un nou ministru la Ershad.

Acesta se numea Mohammad-Hussein Saffar Harandi – unchiul lui era unul dintre băieţii care îl omorâseră pe vărul bunicului meu, Hassan Ali Mansour.

Nu am încetat niciodată să merg în sudul Teheranului, nici măcar după ce mi-am primit înapoi legitimaţia de presă. De-a lungul anilor, tot mai mulţi oameni mi-au împărtăşit secretele lor, iar eu am descoperit şi alte cotloane întunecoase ale Teheranului. Poveştile pe care le-am auzit zugrăveau o imagine foarte diferită de cea pe care o vedeam la ştiri, cu toate intrigile lor politice complicate. Sper ca ele să alcătuiască un portret mai onest, mai intim şi mai adevărat al oraşului pe care îl iubesc. Acest oraş al minciunilor.

Date esenţiale din istoria recentă a Iranului

1921 Începe construirea străzii Vali Asr.
Reza Pahlavi dă o lovitură de stat.
Şahul Ahmad, ultimul monarh Qadjara, fuge din ţară.

1925 Reza Pahlavi se încoronează ca şahul Reza, înlocuind dinastia Qadjara cu Pahlaviţii.

1935 Persia e redenumită Iran.

1941 Invazia anglo-sovietică îl sileşte pe şahul Reza să abdice. Aceasta se întâmplă după ce el refuză să se debaraseze de consilierii lui germani, deşi decretase că Iranul este ţară neutră în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.
Fiul şahului Reza, şahul Mohammad Reza, preia puterea.

1946 Trupele britanice şi americane sunt retrase din Iran. Statele Unite îl ajută pe şahul Mohammad Reza să evacueze trupele sovietice.

1951 Mohammad Mossadegh este ales prim-ministru.
Parlamentul votează naţionalizarea industriei petroliere, controlată în mare parte de Anglo-Persian Oil Company.
Marea Britanie face presiuni asupra altor state să nu cumpere petrol iranian, în încercarea de a afecta economia.

1953 Şahul Mohammad Reza fuge din ţară.
O lovitură de stat orchestrată de CIA şi de serviciile de informaţii britanice îl alungă de la putere pe Mossadegh.
Şahul Mohammad Reza se întoarce.

1963 Şahul lansează Revoluţia Albă, o campanie de modernizare a ţării, care include şi o reformă agrară.
1964 Khomeini este trimis în exil, după ce se pronunţă împotriva şahului şi a Statelor

Unite, atunci când prim-ministrul Hassan Ali Mansour adoptă Legea „capitulării”.

1965 Prim-ministrul Hassan Ali Mansour este asasinat.

1978 Protestele împotriva şahului duc la instituirea legii marţiale.
Zeci de protestatari sunt ucişi şi răniţi când soldaţii deschid focul asupra unei demonstraţii din piaţa Jaleh; această zi ajunge să fie numită Vinerea Neagră.

1979 Ianuarie. Revoluţia Islamică.
Şahul şi familia lui sunt constrânşi să plece în exil.
Februarie. Khomeini se întoarce în Iran, după 14 ani de exil.
Sute de susţinători ai şahului sunt executaţi.
Noiembrie. Militanţii islamici iau ostatici 52 de americani în ambasada americană din Teheran, cerând ca şahul să fie trimis în Iran pentru a fi judecat.

1980 Începe războiul cu Irakul, când acesta invadează Iranul.
Şahul moare de cancer în exil, în Egipt.

1981 Revolta mujahedinilor.
Ostaticii americani sunt eliberaţi după 444 de zile.
Ali Khamenei este ales preşedinte.

1988 Sfârşitul războiului dintre Iran şi Irak.
Execuţii în masă ale deţinuţilor politici.

1989 Moare ayatollahul Khomeini.
Fostul preşedinte Ali Khamenei este numit Conducător Suprem.
Akbar Hachemi Rafsanjani este ales preşedinte.

1997 Mohammad Khatami este ales preşedinte.

2001 Mohammad Khatami este reales preşedinte.

2005 Mahmoud Ahmadinejad este ales preşedinte.

2009 Mahmoud Ahmadinejad este reales preşedinte.
Proteste în masă contestând rezultatele alegerilor.

2013 Hassan Rouhani este ales preşedinte.

Glosar

aragh sagee – vodcă făcută în casă, de obicei din stafide. Numele e un calambur – *aragh* înseamnă şi „vodcă”, şi „transpiraţie”, *sag* înseamnă „câine”, deci e „vodcă din transpiraţie de câine”.

Ashura – comemorarea martiriului imamului Hussein.

ayatollah – înseamnă „semn al lui Dumnezeu” şi este cel mai înalt rang atribuit clericilor şiiţi. Ca să devină ayatollah, un cleric trebuie, de regulă, să fi dobândit adepţi şi să fie considerat de ceilalţi clerici expert în chestiuni religioase, etice, filosofice şi juridice. În islamul sunnit nu există ayatollahi. Rangul imediat inferior este cel de *hojjatoleslam*.

azan – chemare la rugăciune.

Basij – grupare paramilitară de voluntari.

chador – înseamnă, literal, „cort”. Mantie neagră, deschisă, care acoperă capul şi tot corpul. Istoricii cred că *chador*-ul a fost introdus cu puţin înainte de secolul al XVIII-lea. În 1936, şahul pahlavit Reza a interzis *chador*-ul şi orice *hijab*, în încercarea de a moderniza Iranul. Poliţia le scotea cu forţa femeilor vălurile purtate pe stradă. Această politică i-a indignat pe clerici şi pe mulţi iranieni obişnuiţi, care considerau că a ieşi în public fără *chador* sau *hijab* era acelaşi lucru cu a fi dezbrăcat. Interdicţia a durat patru ani, până când a ajuns la putere fiul şahului Reza, şahul Mohammad Reza, şi femeilor li s-a permis din nou să se acopere. La scurt timp după revoluţia din 1979, *hijab*-ul a devenit obligatoriu.

chadori – femeie care poartă *chador*. Folosit şi ca judecată de valoare, pentru a sugera că o persoană e religioasă şi/sau face parte din clasa muncitoare.

chaharshanbeh souri – sărbătoare a focului celebrată în ultima noapte de marţi a anului; numele se traduce prin „ajunul miercurii roşii”. În spaţii deschise se aprind focuri în speranţa că focul şi lumina vor aduce sănătate şi fericire.

chapi – stângist.

dampaee – papuci, de obicei şlapi de plastic.
cursuri *erfan* – cursuri de misticism.
esfand – seminţele unei plante sălbatice care sunt arse pentru a feri de deochi.
estekhareh – prorocire islamică.
ettela'at – serviciile de informaţii, se referă la temutul Minister al Informaţiilor.
fatwa – edict religios emis de clerici.
Haji – hagiu, nume dat cuiva care a fost în hagialâc. Poate fi folosit şi ca apelativ respectuos.
hijab – batic sau orice articol de îmbrăcăminte folosit pentru a acoperi capul şi trupul, pentru protejarea pudorii.
Hezbollah – Partidul lui Allah, mişcare fondată în timpul revoluţiei, pentru a-l ajuta pe Khomeini şi forţele lui. Termenul *Hezbollahi* se referă la cei consideraţi zeloşi sau fundamentalişti; un *Hezbollahi* este un apărător înflăcărat al regimului şi poate fi dispus să recurgă la violenţă ca să apere statul islamic.
husseinieh – sală de adunare folosită pentru reuniuni şi ceremonii religioase.
IRIB – Televiziunea Republicii Islamice Iran.
javanmardi – cod de conduită bazat pe curtoazie, generozitate şi altruism.
jendeh – curvă.
joon/jan – dragă, folosit şi ca formalitate politicoasă după un prenume.
manteau – palton care trebuie purtat pe deasupra hainelor, pentru a ascunde formele unei femei.
MEK – Organizaţia Mojahedin-e Khalq (alte denumiri: MKO şi Mujahedinii Poporului din Iran). Cel mai mare grup de opoziţie iranian, dedicat răsturnării Republicii Islamice. A fost format în 1963 de nişte studenţi stângişti şi are rădăcini marxiste/islamice. MEK a jucat un rol fundamental în Revoluţia Islamică, dar a fost reprimat cu brutalitate de ayatollahul Khomeini. Îşi are sediul la Paris, sub egida Consiliului Naţional al Rezistenţei din Iran.
Muharram – luna de doliu pentru imamul Hussein şi prima lună a calendarului islamic.
nazr – rugăciunea *nazr*, o tradiţie şiită, este o dorinţă adresată lui Dumnezeu, promiţând în schimb ajutorarea săracilor şi nevoiaşilor. De obicei, rugăciunile îi sunt adresate lui Dumnezeu prin intermediul unui imam.
Qadjara – dinastie care a domnit în Iran între 1796 şi 1925.
regimey – susţinător sau membru al regimului islamic.
roo-farshee – se traduce prin „pe covor" şi înseamnă papuci de casă.
sazman – organizaţie. Desemnează şi MEK.

Surse

Oricând a fost posibil, am folosit cuvintele şi limbajul personajelor; multe conversaţii şi episoade care mi-au fost relatate au fost transcrise ca atare. Acolo unde au fost redate gânduri personale, ele au fost transcrise aşa cum mi-au fost explicate de cei intervievaţi. Evident, descrierile personajelor reprezină punctul meu de vedere.

Prefaţă

Cifrele referitoare la populaţia Teheranului sunt preluate de pe site-ul Universităţii din Teheran: www.ut.ac.ir/en/contents/About-tehran/About.Tehran.html.

Prolog

Istoria străzii Vali Asr: Dariush Shabazi, *Bargh-hayee az Tareekh-e Tehran* (*Note despre istoria Teheranului*) (Saless, 2011), pp. 353-354. Distrugerea copacilor de pe Vali Asr: World Cultural Heritage Voices, „Suspicious Removal of Trees on a Major Road of Tehran”, 24 iulie 2013.

Unu

Dariush

Povestea lui Dariush se bazează în mare parte pe interviurile mele cu un fost membru al MEK, care a vorbit public despre misiunea încredinţată de MEK de a ucide un fost şef al poliţiei din Teheran. Am folosit şi detalii oferite de alţi doi foşti membri ai MEK care locuiesc în Teheran, contopindu-le cu povestea lui. Din interviurile cu aceştia am aflat şi detaliile privind sosirea în ţară, contextul familial, omul de legătură

din partea MEK şi contrabandistul de arme. Am modificat câteva detalii ale atentatului lui Dariush. Descrierile întâlnirilor MEK din SUA provin de la susţinători actuali ai MEK din afara Iranului.

Unii membri actuali ai MEK şi unii activişti îl acuză pe bărbatul pe a cărui poveste se bazează această relatare că e spion al regimului, chiar dacă el a plecat din Iran după protestele din 2009 şi a primit azil în altă ţară.

Unii membri ai MEK susţin că din 2001 grupul nu îşi mai trimite membri în misiuni în Iran; în schimb, foloseşte persoane selectate dintr-o reţea deja existentă în ţară. Între 2008 şi 2013, cinci iranieni, despre care se presupune că erau specialişti în fizică nucleară, au fost executaţi pe străzile Teheranului de asasini pe motociclete. Guvernul iranian spune că e opera MEK, cu sprijinul Israelului.

Tabăra de la Ashraf a fost atacată în 2011 de trupe irakiene care au ucis cel puţin 36 de oameni. După aceea, tabăra a fost închisă şi aproximativ 3.000 de membri ai MEK au fost transferaţi în Camp Liberty din nord-estul Bagdadului. Au fost atacaţi de mai multe ori cu rachete; un lider al miliţiei şiite Armata Mukhtar şi-a atribuit aceste atacuri.

MEK a rămas pe lista americană a organizaţiilor teroriste până în septembrie 2012. În MEK se discută despre reînfiinţarea aripii ei militare, cu o armată puternică, recrutată din întreaga lume.

Pentru MEK, vezi Ervand Abrahamian, *The Iranian Mojahedin* (Yale University Press, 1989), p. 1; pentru nunţile membrilor MEK din tabăra de la Ashraf, vezi Masoud Banisadr, *Masoud: Memoirs of an Iranian Rebel* (Saqi, 2004), p. 311. Bomba MEK din Haft-e Tir are ca sursă Moojan Momen, *An Introduction to Shi'i Islam: The History and Doctrines of Twelver Shi'ism* (Yale University Press, 1987), p. 295.

Doi

Somayeh

Povestea lui Somayeh se bazează pe cea a unei femei care doreşte să-şi păstreze anonimatul; relaţia ei, de la căsătorie până la divorţ, este aşa cum mi-a explicat-o ea, inclusiv descrierea înfăţişării şi hainelor ei. Conversaţiile dintre Somayeh şi prietenele ei le-am auzit la fete de aceeaşi vârstă şi din aceleaşi familii conservatoare ca şi Somayeh sau mi-au fost relatate de Somayeh. Discuţiile politice dintre bărbaţi le-am auzit în zona în care locuia ea, precum şi la un notariat, *mahzar*, la puţin timp după victoria în alegeri a lui Rouhani. De asemenea, am intervievat mai multe femei de 50 şi ceva de ani din familii conservatoare, pentru a crea o imagine completă a mamei lui Somayeh, Fatemeh, şi a prietenelor lui Fatemeh.

Somayeh locuieşte în acest moment cu părinţii şi cu fiica ei. Mi-a spus că din când

în când simte dorinţe carnale, dar luptă din greu împotriva lor în singurul mod în care ştie să facă asta, prin post şi rugăciuni. Are peţitori, dar vecinii şi familia ei au avut cu toţii dreptate într-o anumită privinţă: nici unul dintre ei nu este dispus s-o accepte pe Somayeh cu tot cu fetiţa ei. Somayeh a rostit încă o rugăciune *nazr*, cerând un soţ bun care s-o iubească pe fiica ei. Crede că Dumnezeu şi imamul Zaman i-o vor îndeplini, cum au făcut întotdeauna.

Numărul receptoarelor de televiziune prin satelit din Iran: site-ul de ştiri Asr Iran, care îl citează pe Javad Arianmanesh, 24 noiembrie 2008. Un mullah condamnă serviciul de internet mobil 3G: ISNA (Iranian Students' News Agency), 10 februarie 2013. Pentru istoria socială de după revoluţie, vezi Ervand Abrahamian, *A History of Modern Iran* (Cambridge University Press, 2013), p. 180. Discuţia de la televizor a clericilor despre virginele din paradis a fost citată din emisiunea *Samteh Khodah* (*Către Dumnezeu*) a postului IRIB (Televiziunea Republicii Islamice Iran) 3. Răspunsul Conducătorului Suprem la întrebarea despre masturbare provine de pe site-ul lui, întrebarea numărul 786: farsi.khamenei.ir/. Arestarea actorilor care dublau filme: ISNA, 18 decembrie 2012. Numărul căsătoriilor care sfârşesc prin divorţ: ziarul *Etemaad*, 29 aprilie 2013, p. 13.

Trei

Amir

Povestea lui Amir se bazează pe cea a unui bărbat care doreşte să-şi păstreze anonimatul. Adevăratul Amir nu e blogger; la cererea lui, i-am schimbat ocupaţia. Am intervievat bloggeri şi studenţi activişti pentru toate detaliile din acest capitol. Pentru informaţiile despre judecătorul din povestea lui Amir, am intervievat un fost judecător care a activat în tribunalele revoluţionare în aceeaşi perioadă cu judecătorul care l-a abordat pe Amir. Toate informaţiile despre mite, corupţie şi incidentul lapidării din închisoarea Evin sunt aşa cum mi le-a descris el.

Pentru detaliile despre viaţa ca disidenţi a părinţilor lui Amir, am intervievat mai mulţi oameni din generaţia părinţilor lui care au fost activi în aceeaşi perioadă. Toate detaliile despre petrecerile şi întâlnirile disidenţilor provin de la ei sau din amintirile lui Amir despre reuniunile părinţilor lui. Relatarea despre soldatul care plânge în timpul execuţiilor provine de la un bărbat care a asistat la execuţii în închisoarea Evin, în urma protestelor din 2009; mi-a spus că toţi gardienii plângeau.

Amir a fost contactat şi de fiul judecătorului, care l-a rugat să-l ierte pe bătrân. Fiul judecătorului i-a spus lui Amir că tatăl lui îi găsise aproape pe toţi copiii celor pe care îi condamnase la moarte, ca să le ceară iertare. Amir este singurul care nu l-a iertat şi singurul care nu a acceptat niciodată cadourile şi banii lui. Amir e, de asemenea,

singurul care şi-a pierdut ambii părinţi în acest fel.

Cât a stat la închisoare, bloggerul Sattar Beheshti s-a plâns public că a fost torturat, iar site-ul de opoziţie kaleme.com a publicat detalii despre felul cum a fost tratat. Un articol din *The New York Times*, „Jailed Blogger Not Tortured Before Death, Iran Says", de Thomas Erdbrink, din 12 noiembrie 2012, îl citează pe „influentul parlamentar irakian" Alaeddin Borujerdi, care neagă că Beheshti ar fi fost torturat până la moarte.

Pentru întemniţarea şi execuţia adversarilor politici după revoluţie, vezi Ervand Abrahamian, *A History of Modern Iran* (Cambridge University Press, 2013), p. 181; pentru estimările numărului celor eliminaţi de şah între 1971 şi 1977, vezi Ervand Abrahamian, *Iran between Two Revolutions* (Princeton University Press, 1982), p. 480; pentru sloganurile lui Khomeini, vezi Abrahamian, *A History of Modern Iran*, p. 148.

Pentru *fatwa* ayatollahului Hakim împotriva înscrierii în Partidul Comunist, vezi Baqer Moin, *Khomeini, Life of the Ayatollah* (IB Tauris, 1999), p. 144; pentru videoclipul pop scos de fiul cel mic al ayatollahului, vezi *Bahar News*, 13 ianuarie 2013.

Pentru excluderea adepţilor sectei baha'i, vezi ISNA, care îl citează pe politicianul Javad Larijani, 14 mai 2011, şi Human Rights Watch, „Barring the Bahais", de Faraz Sanei, 11 mai 2010.

Numărul execuţiilor ordonate de tribunalele revoluţionare între revoluţie şi iunie 1981 este preluat din Abrahamian, *A History of Modern Iran*, p. 181 (se afirmă că numărul exact al celor executaţi este de 497).

Ordinul secret al lui Khomeini de a-i executa pe toţi deţinuţii care continuau să se opună regimului islamic: Kaveh Shahrooz, „The Iran Tribunal", www.irantribunal.com/index.php/news/articles/30-twenty-years-of-silence-the-1988-massacre-and-quest-for-accountability. Relatarea despre lucrările tribunalului: vezi Muhammad Sahimi, „The Bloody Red Summer of 1988", 25 august 2009, PBS Frontline/Tehran Bureau, www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/tehranbureau/2009/08/the-bloody-red-summer-of-1988.html.

Patru

Bijan

Personajul Bijan şi detaliile despre familia lui au la bază un singur bărbat. Detaliile infracţiunilor şi ale activităţilor criminale se bazează pe mărturii ale mai multor bărbaţi care mi-au fost prezentaţi de Bijan. Din motive evidente, toate locurile au fost schimbate. Aproape toate conversaţiile din acest capitol sunt aşa cum le-am auzit desfăşurându-se între Bijan şi grupul lui de prieteni şi gangsteri din zonă, în afară de discuţiile cu şeful poliţiei – ca să fie clar, şeful poliţiei nu a fost nicicând prezent. Cifra

de un milion de dolari pentru răscumpărare am aflat-o de la un prieten al unui prieten care a fost răpit – familia lui a plătit această sumă pentru ca el să fie eliberat.

Pentru iranienii din Japonia, vezi Roger Goodman, Ceri Peach, Ayumi Takenaka, Paul White, *Global Japan: The Experience of Japan's New Immigrant and Overseas Communities* (Routledge, 2009), pp. 12, 161.

Pentru droguri: raportul UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), *Transnational Organised Crime in East Asia and the Pacific, a Threat Assessment*, aprilie 2013, p. 68, declară că, în 2010, Republica Islamică Iran era pe locul al patrulea în lume la importurile licite de pseudoefedrine (www.unodc.org/documents/southeastasianandpacific//Publications/2013/TOCTA_EAP_w pentru Iran ca al cincilea consumator de metamfetamină din lume, vezi site-ul de ştiri Tabnak, care îl citează pe Saeed Safaeeyan, 1 octombrie 2013; pentru campionul la lupte cu rezultat pozitiv la testul pentru D-metamfetamină, vezi *Donya-e Eqtesad*, un articol care dă numele lui Alireza Gharibi, 23 iunie 2006. Cifrele pentru laboratoarele care produc metamfetamină din Teheran provin din Hamshahri Online, care îl citează pe Morteza Tamadon, guvernatorul Teheranului, 1 august 2013 (care se referă la 2012 şi la primele trei luni din 2013); pentru popularitatea *sheesheh*-ului, vezi agenţia de ştiri Fars, 5 martie 2013, şi Khabar Online, 5 februarie 2012; pentru afirmaţia guvernului că arestează 30 de vânzători şi dependenţi de droguri pe oră, vezi agenţia de ştiri Mehr, 1 aprilie 2013, şi ziarul *Bahar*, 13 ianuarie 2013.

„Ăsta e Teheranul/ Un oraş care te ispiteşte până îţi seacă sufletul/ Şi te face să înţelegi că asta trebuia să fii de la început/ Doar ţărână", traduse în engleză din „Ekhtelaf", de pe albumul „Jangale Asfalt" („Jungla de asfalt"), al rapperului iranian Hichkas.

Tratamentul special pentru studenţii *basiji*: agenţia de ştiri Mehr, 18 mai 2010, şi Hamshahri Online, 9 iulie 2008, articol de Mina Shahni, care îl citează pe Reza Sahrai, director pentru educaţia universitară, Martyrs' Foundation.

Cinci

Leyla

Personajul Leyla şi detaliile despre educaţia, familia şi ocupaţia ei au la bază o singură femeie. Kayvan este un personaj compozit, care se bazează pe mai mulţi oameni.

Adevărata Leyla, din fericire, încă trăieşte. Povestea morţii Leylei se bazează însă pe cazul real al unei femei care a fost executată pentru că făcuse un film porno. În 2001 o femeie a fost lapidată în închisoarea Evin, fiind acuzată de corupere morală. Potrivit ziarelor, poliţia a depistat-o folosindu-se de seria contorului ei de energie

electrică, vizibilă în fundalul filmului ei porno. BBC citează ziarul *Entekhab*, în legătură cu femeia lapidată în închisoarea Evin, în 2001: news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/1343058.stm. Am ales moartea Leylei prin spânzurare deoarece, oficial, nimeni nu a fost lapidat în Teheran după 2001; site-ul de ştiri Tabnak, 12 noiembrie 2012.

Iran Human Rights Documentation Center estimează că în prezent există în Iran aproximativ 200-300 de femei care riscă pedeapsa cu moartea. Avocaţii care lucrează acolo spun că nu se ştie câte au fost acuzate de infracţiuni legate de coruperea morală.

Pentru prostituţie: vârsta medie, site-ul de ştiri Shafaf, 23 decembrie 2009, articol de Leda Ayaaz; taberele de „reformare", agenţia de ştiri Mehr, 10 iulie 2012, care îl citează pe Morteza Tamadon, guvernatorul provinciei Teheran; predica lui Akbar Hasemi Rafsanjani: Robert Tait, *The Guardian*, 4 iunie 2007, www.guardian.co.uk/world/2007/jun/04/iran.roberttait.

Informaţiile despre poliţia responsabilă cu combaterea infracţiunilor informatice sunt citate de pe site-ul ei, www.cyberpolice-ir; măsurile împotriva internetului şi a paginilor de Facebook: ISNA, care îl citează pe Kamal Hadianfar, 3 octombrie 2013.

Relatarea despre faptul că şeful poliţiei a fost prins într-un bordel provine de pe site-ul de ştiri BBC, „Iran anti-vice chief «in brothel»", 16 aprilie 2008, news.bbc.co.uk/2/hi/7350165.stm. Pentru propunerea pentru autorizarea bordelurilor, vezi Jim Muir, BBC, 28 iulie 2002, news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2156975.stm.

Femeile imorale acuzate de degradarea societăţii, cutremure şi starea economiei: ISNA, care îl citează pe conducătorul rugăciunilor de vineri din Teheran, 17 aprilie 2010. Proiectul de lege al parlamentului privind pornografia: Sepah News Service, 2 septembrie 2013.

Şase

Morteza

Povestea lui Morteza, a unui membru al miliţiei Basij care îşi face operaţie de schimbare de sex, se bazează pe povestea colegei unei prietene. Cu toate acestea, deoarece ea era prea speriată ca să-mi dea detalii despre viaţa ei, m-am inspirat din experienţele a trei foşti membri ai miliţiei Basij şi a doi transsexuali din Teheran care provin din familii conservatoare *basiji*, pe care i-am intervievat.

Deoarece provenea dintr-o familie religioasă, catalizatorul care l-a încurajat cu adevărat pe Morteza să-şi accepte transsexualitatea şi să acţioneze în consecinţă a fost o *fatwa* emisă de ayatollahul Khomeini însuşi, ce tolera schimbarea sexului. În 1984, un hermafrodit pe nume Fereydoon i-a cerut sfatul lui Khomeini, descriindu-i starea lui mentală şi emoţională şi explicându-i că este o femeie prinsă în trupul unui bărbat. Fereydoon i-a cerut lui Khomeini permisiunea de a-şi schimba sexul; Khomeini a fost

de acord. Mai mulţi *mojtadeh*, clerici de rang înalt care au posibilitatea de a emite *fatwa*, acceptă şi ei transsexualitatea, inclusiv Conducătorul Suprem Ali Khamenei. De atunci, în Iran au avut loc mii de operaţii de schimbare de sex, dar au existat şi relatări despre numeroase operaţii ratate. Zeci de transsexuali transformaţi în femei au depus plângeri că după operaţie nu puteau să facă sex, organele lor sexuale fiind măcelărite sau reconstruite la dimensiuni nepotrivite (www2.ohchr.org/English/bodies/cescr/docs/ngos/JointHeartlandAlliance_IRQO_IHRC_Ir Chiar dacă serviciile iraniene de sănătate susţin că au alocat un buget de 350 de milioane de tumani pentru operaţiile de schimbare de sex din întreaga ţară (ISNA, 21 noiembrie 2012), operaţiile sunt în continuare scumpe, costând cel puţin 3.000 de dolari americani – aproape dublu faţă de venitul anual al unei familii precum cea a lui Morteza. Au fost raportate mai multe cazuri de bărbaţi homosexuali ale căror familii i-au forţat să facă operaţii de schimbare de sex, deoarece a fi transsexual e mai acceptabil decât a fi homosexual. Mulţi oameni din comunitatea transsexualilor au vorbit despre agresiunea şi persecuţiile zilnice.

„Shireen" şi-a făcut operaţia de schimbare de sex în Thailanda. Nu mai păstrează legătura cu familia ei, deoarece aceasta nu a reuşit să-i accepte decizia.

ISRAELUL ANUNŢĂ DATA LA CARE VA ATACA IRANUL: ziarul *Khabar Eghtesadi*, khabareghtesadi.com, 9 mai 2012; imamul Jomeh, Jiroft, 24 iulie 2013; răspunsul Conducătorului Suprem: IRIB 1, discursul Conducătorului Suprem din Mashhad, 21 martie 2013.

Trimiterile la prelegerile ayatollahului sunt preluate de pe site-ul de ştiri Rasa şi se bazează pe cuvintele ayatollahului Abdollah Javadi-Amoli, 26 mai 2012.

Şapte

Ashgar

Povestea lui Ashgar se bazează pe interviuri cu prietenii şi rudele unui cuplu de *jahel*-i bine-cunoscuţi. Toate numele de *jahel*-i celebri sunt reale, în afara celui al lui Ashgar, pentru a-i proteja familia. Povestea lui Pari are la bază povestea unei cunoştinţe şi a unei dansatoare de revistă căsătorite cu un *jahel*.

Shapour Ucigătorul de Tauri şi Morteza Patru Scule prinşi cu peste un kilogram de heroină şi opiu: site-ul de ştiri Tabnak, 27 iulie 2008. Numărul dependenţilor de droguri: agenţia de ştiri Mehr, care îl citează pe Rasoul Kherzi, membru al comisiei pentru sănătate a parlamentului, 11 septembrie 2013, şi agenţia de ştiri Fars, care îl citează pe Mohammad Esmail Motlagh, director general pentru sănătate în Ministerul Sănătăţii, 14 septembrie 2013.

Ayatollahii au declarat că pariurile la cursele de cai şi zarurile nu erau împotriva

legii Sharia: ziarul *Hamshari*, 30 octombrie 2012. Relatări despre Zeynab Orbul şi sclavii africani care lucrează ca spioni şi paznici sunt din Jafar Shahri, *Tehran-e Ghadeem* (*Vechiul Teheran*) (Moin, 2004), vol. I, pp. 28-29 şi 97.

Opt

Farideh

Farideh este un personaj compozit, bazat pe mai multe femei. Fiul lui Farideh, Alidad, se bazează şi el pe mai mulţi oameni. Evenimentele sociale descrise aici sunt fie aşa cum le-am observat chiar eu, fie cum mi-au fost descrise. Toate celelalte incidente, inclusiv violarea şi sinuciderea Delarei (nu e numele ei real) şi arestarea unor artişti şi modele, sunt aşa cum mi-au fost povestite de martori sau de prieteni şi cunoştinţe ale celor implicaţi.

Detaliile despre execuţia generalului Rahimi sunt preluate din Michael Axworthy, *Revolutionary Iran, a History of the Islamic Republic* (Allen Lane, 2013), p. 2014.

Mulţumiri

Tuturor oamenilor din Teheran care mi-au împărtăşit poveştile lor de viaţă şi secretele lor: sper că am fost corectă faţă de voi. A fost o onoare pentru mine că mi-aţi permis să pătrund în lumea voastră. Cartea aceasta este în aceeaşi măsură a voastră ca şi a mea.

Tuturor celor care m-au ajutat în Teheran: v-aţi străduit din răsputeri să mă puneţi în legătură cu oamenii şi să-mi arătaţi cotloanele ascunse ale oraşului. Voi sunteţi cei curajoşi, cei care şi-au riscat libertatea pentru căutarea adevărului în Teheran. Mai ales domnii Smiley şi Kickass: a fost o onoare. Mulţumiri călduroase lui Ali, Amir, Amirali, Arash, Arash, Ashgar, B., Behnam, dl G., dl H., dl M., dl S., dl T., Hadi, Hiva, Majid, Minou, Mohammad, Mona, Nahid, Saadi, Saeed, Saeed, Sara, Shadi, Sina, Sohayl, Vahid şi Zahra.

Monsieur K., mulţumesc pentru ajutorul dumneavoastră – chiar dacă eraţi bolnav şi obosit!

În afara Iranului, mulţumesc tuturor celor care şi-au rupt din timpul lor ca să-mi împărtăşească gândurile lor şi diverse informaţii: Arash, dr. Ghassem Khatib-Chahidi, Jane Khatib-Chahidi, Gissou Nia şi echipa de la Iran Human Rights Documentation Center, Farrokh Negahdar, Arsham Parsi de la Iranian Railroad for Queer Refugees şi legătura ta, N., Hussein Rassam, Maryam Sinaiee şi Reza Zia-Ebrahimi. Multe mulţumiri lui Aliashgar Ramezanpoor, pentru ajutorul şi contribuţia nepreţuite.

Am avut marele noroc de a beneficia de câţiva lectori sclipitori. Îi mulţumesc Roxannei Shapour pentru privirea atentă, loialitate şi ajutorul nepreţuit. Îi mulţumesc lui Negin Shiraghaei pentru excelentele sugestii. Mulţumiri speciale fratelui meu de suflet, Amir Paivar, pentru că e mereu alături de mine.

Fantasticei, netemătoarei şi încăpăţânatei mele documentariste, Nikoo: *damet garm jeegar talaa*.

Echipei din Teheran îi mulţumesc pentru ajutorul şi poveştile pe care mi le-a oferit

şi pentru că m-a făcut să râd: sunteţi mereu magnifici: Amirali N., Amir M., Arash, Aresu, Behnam, Bobs, dr. M., Kaveh, Mana, N., Nassim, S., T.

Le mulţumesc minunaţilor mei prieteni şi familiei, pentru că m-au încurajat, mi-au ascultat poveştile şi mi-au dat sfaturi: Steve Allen, Babak, James Brabazon, Jamsheeed, Kate Brooks, Elisabetta Cavanna, Aaron Chetwynd, Anna Chetwynd, Libby Dempster, Miranda Eeles, Zoe Eisenstein, Tom Griffiths, Michael Ireland, Kambiz Karimi, Peyvand Khorsandi, Kathi Kosmider, Hannah Lambert, Claire McFall, Angus McDowall, Deborah McTaggart, Ramin Navai, Rick O'Sullivan, Tom Parker, Sasha Pick, Graeme Robertson, Lavinia Range, Meehrdaad, Siobhan Sinnerton şi Paola Victoria.

Mulţumiri mătuşii mele Shahla Ireland şi unchilor mei Hadi Samsami şi Kazem Samsami pentru amintirile şi pentru istoria familiei noastre pe care mi le-au povestit.

Îi mulţumesc strălucitului ilustrator care se întâmplă să-mi fie şi socru, Robin Range, pentru minunata hartă a Teheranului de la începutul acestei cărţi.

Mulţumesc celor cărora nu mai pot să le mulţumesc personal, dar care mi-au uşurat foarte mult şederea în Iran: lui Richard Beeston, pentru că a fost un editor atât de încurajator; lui Kasra Vafadari, pentru că mi-a arătat atât de multe.

Mulţumesc tuturor celor de la Royal Society of Literature Jerwood Awards, mai ales Paulei Johnson. Acest premiu mi-a dat posibilitatea de a face mult mai mult decât îmi imaginasem vreodată.

Imense mulţumiri fenomenalului meu redactor, Bea Hemming – a fost o onoare, dar şi o bucurie să lucrez cu tine.

Celui mai bun agent pe care şi-l poate dori un autor, Sophie Lambert de la Conville and Walsh. M-ai susţinut foarte mult, m-ai încurajat şi ai fost generoasă cu timpul, sfaturile şi notele tale. Mulţumesc foarte mult.

Le mulţumesc celor mai buni şi mai înţelegători oameni pe care îi cunosc: mamei mele, Laya, şi tatălui meu, Kourush. Minunata mea mamă, datorită simţului dreptăţii pe care îl ai (şi înclinaţiei tale către pozne) fac eu ce fac. Tată – cel mai bun tată din lume! –, perioada cât am locuit în Teheran cu tine a fost una dintre cele mai frumoase din viaţa mea.

În sfârşit, îi mulţumesc soţului meu, Gabriel Range, ale cărui sugestii şi idei au contribuit la conturarea acestei cărţi. Faptul că sunt cu tine mă face să mă simt cea mai fericită femeie. Cuvintele nu spun destul, dar te iubesc.